

Møte tirsdag den 15. mai kl. 10

President: H a n s J . R ø s j o r d e

D a g s o r d e n (nr. 85):

1. Foreløpig innstilling fra finanskomiteen om Langtidsprogrammet 2002-2005 (Innst. S. nr. 230 (2000-2001), jf. St.meld. nr. 30 (2000-2001))
2. Innstilling fra finanskomiteen om retningslinjer for den økonomiske politikken (Innst. S. nr. 229 (2000-2001), jf. St.meld. nr. 29 (2000-2001))
3. Referat

Presidenten: Fra representanten Steinar *Bastesen* foreligger søknad om sykepermisjon fra og med 15. mai og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Arvid *Falch*, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Arvid Falch er til stede og vil ta sete. Representanten Odd Einar Dørum vil fremsette et privat forslag.

Odd Einar Dørum (V): På vegne av meg selv vil jeg fremsette forslag om utvikling av havnevirksomheten i Oslofjordregionen.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 1 og 2 behandles under ett – og anser det for vedtatt.

S a k n r . 1

Foreløpig innstilling fra finanskomiteen om Langtidsprogrammet 2002-2005 (Innst. S. nr. 230 (2000-2001), jf. St.meld. nr. 30 (2000-2001))

S a k n r . 2

Innstilling fra finanskomiteen om retningslinjer for den økonomiske politikken (Innst. S. nr. 229 (2000-2001), jf. St.meld. nr. 29 (2000-2001))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 3 timer og 35 minutter, og at taletiden blir fordelt slik:

Arbeiderpartiet 85 minutter, Kristelig Folkeparti 30 minutter, Høyre 30 minutter, Fremskrittspartiet 25 minutter, Senterpartiet 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Venstre 10 minutter, Tverrpolitisk Folkevalgte 5 minutter og en av de uavhengige representantene 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og etter statsminister og finansminister, og tre replikker med svar etter innlegg fra parlamentariske ledere og etter øvrige medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Dag Terje Andersen (A) (komiteens leder og ordfører for sak nr. 1): Langtidsprogrammet gir oss en mulighet til å diskutere de mer langsiktige linjene i politikken, til å løfte blikket litt utover de daglige enkeltsakene og diskutere utviklingstrekk over tid.

Det langtidsprogrammet vi diskuterer nå, er det første i et nytt århundre. Det forrige århundret var preget av en utvikling der vi ved inngangen til århundret var blant Europas absolutt fattigste land, til vi ved utgangen av det var blant de rikeste land i verden, et land preget av høy sysselsetting, en stor andel fellesgoder, forholdsvis jevn fordeling av rikdom sammenliknet med andre land og stor grad av trygghet. Det gir oss et godt utgangspunkt for å velge veien videre – vi har bedre muligheter enn de fleste.

Den velferden vi i dag nyter godt av, er bygd ut gradvis – skritt for skritt. Hele veien har det å ha et verdiskapende næringsliv som legger grunnlag for de verdiene vi senere skal fordele, vært virkemidlet for å utvikle samfunnet videre. Det siste eksemplet på reformer – eldre-reformen – er et godt eksempel på nettopp det. En møy-sommelig planlegging har ført til at vi etter hvert kommer opp i nesten 30 000 boenheter, bruker 34 milliarder kr og har planlagt både personellsiden og drifts-siden, sånn at målet om en bedre eldrereform blir en realitet.

Solidaritetsalternativet har gitt gode resultater. Vi har fått økt sysselsetting, begrenset prisstigningen, fått velferdsløft og samtidig reallønnsforbedringer. Regjeringens langtidsprogram tar sikte på å videreføre solidaritetsalternativet. Skal vi klare det, er modernisering av offentlig sektor, effektiv bruk av ressurser og flere tjenester for hver krone oppgaver vi nå har gått løs på, og som vi må videreføre.

Ikke minst innenfor helsesektoren er dette åpenbart. Norge er blant de land i verden som bruker mest penger på helse, men likevel er vi ikke helt på toppen når det gjelder resultater i helsetjenesten. Vi er det land i Europa som har best legedekning, men likevel er det mangler i helsevesenet som vi har behov for å gjøre noe med. Da må vi sette inn flere ressurser, ja, men vi må også bruke ressursene på en bedre måte. Det er bakgrunnen for at vi nå tar belastningen med å foreslå – og forhåpentligvis gjennomføre – en sjukehusreform som tar sikte på at ansvarsfordelingen skal bli klarere, og at samordningen av ressursene skal bli bedre. Det er også bakgrunnen for at vi i disse dager gjennomfører fastlegereformen, sånn at vi også kan få en mer effektiv bruk av primærhelse-

tjenestens ressurser. Det er grunnen til at vi vil videreføre de helseplaner vi har satt i gang innen f.eks. områdene kreft og psykiatri.

Også innenfor barne- og ungdomssektoren mener vi tiden nå er inne til ytterligere løft. Med den forrige regjeringen opplevde vi at barnehageutbyggingen stoppet omtrent opp – i hvert fall bremsset den kraftig opp. Vårt mål foran den neste perioden er først og fremst å få flere barnehager, sånn at valgfriheten blir reell for de mange foreldre som i dag ikke har tilgang på barnehageplass, og så gjøre barnehageplassene billigere.

Vårt mål er å ha en skolefritidsordning som ikke ekskluderer barn ut fra personlig økonomi. Vårt mål er at vi skal ha en skole uten egenandeler – en likeverdig, god, offentlig skole. Vi mener det er en kvalitet i seg selv at barnet til direktøren og barnet til arbeideren går på den samme gode, offentlige skolen. Vi mener også det vil være en riktig prioritering å sørge for at kostnadene til bøker i videregående skole blir redusert. Alle disse tingene er viktige i seg selv, men de er også viktige for å bidra til å skaffe tilgang på arbeidskraft og gjøre det mulig for et ungt ektepar at begge deltar i arbeidslivet.

Innstillingen til langtidsprogrammet viser tydelig at de forskjellige partiene stort sett har sine egne merknader. Innstillingen er preget av særmerknader, og jeg vil si: Noen merknader er spesielt sære!

Men på noen avgjørende punkter er det bred enighet, og det er det som er omhandlet i en egen melding fra Regjeringen, St.meld. nr. 29, om retningslinjer for den økonomiske politikken. Den 29. mars i år godkjente man i statsråd fastsetting av ny forskrift for pengepolitikken. Stabilitet i valutakursen over tid er målet med pengepolitikken, men det er fastsatt et operativt mål for gjennomføringen som peker mot stabil inflasjon på 2,5 pst., med muligheter for en svingningsmargin på +/- 1 pst. Videre er det sagt at målet skal være «framoverskuende», og at man bør se bort fra kortsiktige forstyrrelser av midlertidig karakter. Norges Bank praktiserte tidligere den gamle valutaforskriften med sikte på et inflasjonsnivå på 2 pst. Det er altså et nytt signal, men det er åpenbart – ut fra de reaksjonene som er kommet etter fastsetting av den nye forskriften – at det ikke blir oppfattet som et dramatisk signal; det gir stabilitet over tid. Derfor er jeg veldig glad for at et klart flertall tar disse retningslinjene til etterretning.

Samtidig ble det lagt fram retningslinjer for budsjettpolitikken, og det mest sentrale elementet der er at vi framtiden skal basere oss på å bruke realavkastningen av oljefondet. Vi skal fortsatt arbeide for konjunkturutmattning, som det blir sagt i meldingen. Men den forutsigbarhet som nå er lagt inn i hvordan vi etter hvert skal ta realavkastningen av de pengene vi har på bok, inn i økonomien, er et bidrag til å unngå raske forandringer som resultat av f.eks. kortsiktige svingninger i oljeprisen. Det er en styringsregel som gir forutsigbarhet for næringslivet og for utviklingen av velferdsgodene i samfunnet. De hovedlinjene er det bred enighet om. Det er bare SV og Fremskrittspartiet som ikke er med på å gi sin tilslutning til dem, og jeg synes det er grunn til å gi honnør til saks-

ordføreren, Per-Kristian Foss, som har bidratt til å bygge den brede plattformen som her er lagt til grunn. Da er det lagt et solid fundament for den økonomiske politikken framover. Det er en bred enighet som ikke blir omkastet av eventuelle regjeringsskifter, og det er en stabilitet og forutsigbarhet i den økonomiske politikken. Det gir alle aktuelle regjeringsalternativer noenlunde de samme rammer, og det gir dermed klarere valg mellom de forskjellige regjeringsalternativene. Det vil f.eks. si at hvis en ønsker å slå om seg med store skatteløfter, ja, så blir det mindre til velferd.

Vårt alternativ er fortsatt utbygging av velferden, skritt for skritt, det er solidaritet nasjonalt og internasjonalt og en bærekraftig miljøpolitikk bygd på ansvarlige og forutsigbare økonomiske rammevilkår. Slik vil vi bruke muligheten i et av de land, kanskje det landet, som mer enn noe annet kan kalle seg mulighetenes samfunn.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lars Gunnar Lie (KrF): Kristeleg Folkeparti har i arbeidet med langtidsprogrammet lagt til grunn at vi ønsker ei samfunnsutvikling i åra som kjem, der dei mellommenneskelege verdiane får større plass – ein politikk som har sitt ankerfeste i vår nasjonale og kristne kulturarv. Dei utfordringane vi står framfor, er å tryggja eit verdigrunnlag for styring av samfunnet, sikra forsvarleg miljømessig utvikling og medverka til positiv utvikling for distrikta og stabile rammevilkår for næringslivet. Vi meiner at auka satsing på forskning og utvikling der ein har tett samarbeid med lokalt næringsliv, vil vera viktig for nyskaping, særleg innanfor fiskeri og havbruk.

Komiteleiaren var i sitt innlegg inne på nokre av desse områda, men det eg saknar mest, er vilje til å satsa i distriktpolitikken. Arbeidarpartiet seier i ein merknad i innstillinga at dei «slutter seg til ønsket om å bevare hovedtrekkene i bosettingsmønsteret». Dette vitnar om lite engasjement for å gje handlefridom til å føra ein aktiv distriktpolitikk. Derfor vert mitt spørsmål til representanten Dag Terje Andersen: Kva for konkrete tiltak er det Arbeidarpartiet vil setja i verk for å få til ei god utvikling i distrikta, slik at det vert noko meir enn eit «ønske om»?

Dag Terje Andersen (A): Det området som representanten Lie nå tok opp, er nettopp et av de områdene der jeg for min del er overbevist om at man finner den beste løsningen i et samarbeid mellom sentrum og Arbeiderpartiet. Jeg tror det er der de beste løsningene for distriktene ligger. Det er grunnen til at vi i det statsbudsjett vi har lagt fram og i den kommuneøkonomiproposisjonen som kom samtidig med revidert nå sist fredag, har lagt opp til kraftig vekst i kommunesektoren – en styrking av kommunesektoren langt ut over det som har skjedd noen gang tidligere. Det er grunnen til at vi satser på aktiv næringsutvikling i distriktene, der det jo er vi og sentrum som står sammen om å forsvare ordninger som foreslås fjernet av høyresiden bl.a. Det er ikke tvil om at noe av grunnlaget for en sterk utvikling i distriktene i Norge må være den offentlige sektoren – kommunesek-

toeren, statlig virksomhet i distriktene osv. Derfor er det med stor forundring jeg ser i Innst. S. nr. 229, side 7, spalte 1 at Kristelig Folkeparti har valgt å bli med Høyre på en formulering om at det skal være et mål at veksten i offentlig sektor ikke skal være høyere enn veksten i fastlandsøkonomien. Hvis det er alvorlig ment, er det et klart signal om et nytt linjevalg der den offentlige sektoren blir mindre prioritert enn det den har vært tidligere. Og jeg er ganske sikker på at skulle Kristelig Folkeparti utgjøre et flertall sammen med høyresidens partier i et slikt standpunkt, så vil det gå kraftig ut over distriktene.

Per-Kristian Foss (H): Jeg vil takke for den honnør som ble meg til del som saksordfører for innstillingen om den omtalte St.meld. nr. 29. Det gjelder den brede enigheten som er etablert, men også de dissenser som nylig ble sitert. Jeg er like fornøyd med begge deler.

Den enighet som er etablert, er viktig. Det er viktig å ha enighet om det generasjonsperspektivet det er å etablere en slags rammeforståelse for yttergrensen av hva man kan ta ut av det vi kaller petroleumsfondet, men som er oljefondet. Vi får håpe den enigheten kan beholdes, også når det reises spørsmål om å begynne å ta ut på forhånd før man tar inn i statsbudsjettet. Det foreligger som kjent også forslag om det fra fjorårets budsjettforlik.

Jeg hadde tenkt å snakke om skatt i denne sammenheng, og jeg registrerer at stadig flere arbeiderpartirepresentanter mener at nok er nok og frykter å komme tilbake til Stortinget for å vedta nye skatter og avgifter. Oslo Arbeiderpartis selvutnevnte kampkandidat, Rune Gerhardsen, varsler bål på Youngstorget over unødvendige forskrifter og en kamp mot finansministerens avgifter. I fjorårets debatt var det faktisk uenighet om toppskatten, men nå for tiden sier statsministeren at han er «litt» enig med Høyre når det gjelder toppskatten. Jeg har lyst til å utfordre finanskomiteens leder og Arbeiderpartiets hovedtalsmann i skattespørsmål til å utdype hva «litt» enighet med Høyre innebærer når det gjelder toppskatt, og hvorfor en slik enighet faktisk etableres etter at man har vedtatt hva toppskatten skal være for vanlige arbeidsinntekter i inneværende år. Kan vi altså stole på et parti som ikke snur i tide, men snur etter at det er for sent?

Dag Terje Andersen (A): Ja, for det første er jeg enig i at det er en fordel for alle at vi har noen økonomiske rammer som er relativt felles for å forhindre raske omkastninger i økonomien.

Så til skatt. Jeg har registrert at Høyre har et behov for å snakke mye om skatt, og at de i noen sammenhenger har behov for å framstille skattesystemet som verre enn det det er, for å få sving på diskusjonen.

Det er en realitet at Norge i nordisk sammenheng, eller sammenliknet med andre land som har et høyt velferdsnivå, ikke har et spesielt høyt skattenivå, det gjelder personbeskatning, det gjelder næringslivsbeskatning, det gjelder eiendoms- og boligbeskatning. Men vi ligger høyt på ett område, og det er på avgifter – ikke spesielt høyt på moms, men spesielt høyt på noen avgifter. Her har vi foreslått lettelse for å bli mer lik de landene som

ligger rundt oss, og som vi har en betydelig handelslekkasje til.

Vårt svar for neste periode er først og fremst å bruke handlingsrom til å treffe dem som trenger det best. Derfor vil vi først og fremst kvitte oss med egenandeler i skolen, gjøre barnehagene billigere og mer tilgjengelige osv. Men så har vi også sagt at det ikke er noen rimelighet i at toppskatt, trinn 1, skal slå inn i store alminnelige arbeidstakergrupper – da er innslagspunktet for lavt. Det er én av de ting vi vil prioritere innenfor ansvarlige økonomiske rammer, for det har aldri vært meningen at alminnelige inntekter eller noe i overkant av alminnelige inntekter skal treffes av toppskatten. Det er det signalet som statsministeren har sendt ut, og som jeg har inntrykk av at det er bred enighet om. Jeg registrerer at Høyre i sitt alternativ for i år foreslo en grense på 300 000 kr, og at de nå snakker om 320 000. Jeg vet ikke om det er å vende i tide, eller om det snarere er å snu i utide.

Siv Jensen (Frp): Gjennom hele innlegget til representanten Dag Terje Andersen ble det snakket mye om de langsiktige linjene, reformer, modernisering av offentlig sektor, men skatt ble bare så vidt nevnt. Det ble kun nevnt i én sammenheng, og det var i et spark til andre partier om store skatteløfter, som ifølge Dag Terje Andersen ville gi mindre til velferd. Avgifter ble ikke nevnt med ett ord i presentasjonen av Arbeiderpartiets syn på langtidsprogrammet. Det betyr en utfordring, fordi skatte- og avgiftssystemet og skatte- og avgiftsnivået er et av de områdene som folk flest og for så vidt også næringslivet er mest opptatt av for øyeblikket, har minst forståelse for for øyeblikket, og hvor det hersker stor mismatch mellom det folk oppfatter som et rettferdig skatte- og avgiftsnivå, og det de føler de får tilbake for alt de betaler inn i statskassen. Derfor kunne det være interessant å høre hvilke langsiktige linjer representanten Dag Terje Andersen ser for seg i skatte- og avgiftspolitikken fra Arbeiderpartiet. Når han i sin siste replikk understreket at avgiftene i Norge er relativt sett høyere enn i våre naboland, og man samtidig vet at høye avgifter i seg selv kanskje er det som rammer mest usosialt, som betyr at de som har minst fra før, må betale mer i avgifter, ja, så er det klart at dette er en stor utfordring, fordi folk sliter med å få endene til å møtes. Og da kunne jeg godt tenke meg å vite på hvilke områder det er Dag Terje Andersen ser for seg lettelse i avgiftene, og hvor raskt og i hvilket tidsperspektiv man kan se for seg reduksjoner i skatte- og avgiftstrykket i Norge.

Dag Terje Andersen (A): Ja, jeg sa at det totale skatte- og avgiftsnivået i forhold til de totale inntektene i landet faktisk er lavere enn i landene rundt oss, vi måtte faktisk øke det nivået med 50 milliarder kr hvis vi skulle komme på samme nivå som Sverige. Innenfor den totaliteten ligger vi høyere enn våre naboland på avgifter, på en god del skatter ligger vi lavere. Representanten Jensen viste til avgifter som mest usosialt; jeg ville nok heller si det ville være å gjennomføre Fremskrittspartiets finansielle opplegg, for det ville jo gi en dramatisk rente-

økning og virkelig ramme hardt dem som har lite, og sørge for å fordele mer til dem som har mye.

Vi kommer ikke til å love mer når det gjelder skatt, vi kommer ikke til å delta i den konkurransen i det hele tatt. Men vi gjør en del. Bensinavgiften er for første gang nå fra nyttår faktisk satt ned med 50 øre, dieselsavgiften er satt ned, slik at vi i sum kommer opp i 1,13 kr i løpet av året, og avgifter på kassetter og på videogrammer er satt ned. Det er en lang rekke avgifter som vi faktisk har ryddet opp i, og ingen av de tingene ble det ryddet opp i da Fremskrittspartiet var med og vedtok budsjett for Norge. Fremskrittspartiet har gjort det to ganger, men da gikk avgiftene opp, de steg mer enn prisstigningen, på sprit, på tobakk, på bensin, på diesel. Så Fremskrittspartiet – ja, nå blir kanskje presidenten fornærmet – prater om avgifter, men det er faktisk vi som gjør noe med det.

Og så: Hva vil vi gjøre i framtiden? Ja, den første runden kommer 1. juli. Til tross for at mange prøver å lage et russerevynummer ut av den momsreformen som skal gjennomføres da, vil summen av den forandringen som skjer på avgifter 1. juli, inkludert reduksjon i bensinavgiften, som er en del av pakken, gjøre at en vanlig familie med to barn vil få en netto lettelse på 1 800 kr. Det er vårt neste skritt. Vårt hovedmål er allikevel å bygge ut velferden (presidenten klubber).

Presidenten: Når presidenten klubber, er det ikke fordi han er fornærmet, men fordi taletiden for lengst er overskredet.

Johan J. Jakobsen (Sp): Arbeiderpartiet og i særlig grad statsministeren har i det siste fokusert sterkt på at alternativet til en arbeiderpartiregjering er en såkalt høyre-dominert regjering – jeg holdt på å si: med alt dens vesen. Og mange vil spørre: Hvor troverdig er denne skremselsagitasjonen fra Arbeiderpartiets side? For den politiske virkelighet er jo at Arbeiderpartiet i stor grad og i store saker søker støtte i Stortinget nettopp fra de partier som Arbeiderpartiet samtidig prøver å skremme velgerne med.

Hvilke saker dreier det seg om? Det er store saker. Vi kan nevne det faktum at utenriksministeren har varslet at det ikke er utelukket at det kan bli en norsk EU-søknad i neste periode. Her baserer Arbeiderpartiet seg på støtte fra Høyre. Vi har en omstridt sykehusreform, som i alle fall langt på vei frikobles fra den folkevalgte styringen. Vi har strukturendringer, omstillinger, sentralisering som svekker det offentlige tjenestetilbudet, og som har skapt grunnlaget for Finnmark-opprøret. Vi har miljøpolitikken med gasskraftsaken, og vi har også registrert at Arbeiderpartiet nå er mer over på høyre side i sin vurdering av Bush-administrasjonens undergraving av Kyoto-avtalen. Lars Gunnar Lie nevnte distriktpolitikken, vi kunne nevne landbrukspolitikken, hvor det skjer en forskyvning i disfavør av de mindre og mellomstore bruk.

Hvis Arbeiderpartiet skal fortsette å skremme med høyrepolitikk, bør ikke partiet også snart ta den politiske konsekvensen av denne agitasjonen, istedenfor å skrem-

me med en politikk som Arbeiderpartiet selv er i ferd med å bli en del av?

Dag Terje Andersen (A): Hvis den replikken var ment som en invitasjon til Arbeiderpartiet til samarbeid, så takker jeg i så fall for det. Det er mulig det var ment som en mild henstilling. Det kan i hvert fall ikke karakteriseres som noen råflørtning fra representanten Jakobsens side, men jeg skal velge å tolke det positivt.

For det som har skapt diskusjon om eventuell sentrum-høyreinnflytelse i samfunnet i den siste tiden, er jo ikke skremsler fra Arbeiderpartiet. Det kommer av at partier som f.eks. Senterpartiet har åpne landsmøter, og det kommer ut hva de driver med. Og når de gjør det omtrent samtidig som Kristelig Folkeparti og Venstre har landsmøter som peker i en helt annen retning, og som dag for dag gjør det klarere at avstanden mellom sentrumpartiene i mange saker er større enn mellom enkelte av sentrumpartiene og Arbeiderpartiet, så er det ikke noe rart at mange stiller spørsmålet om det er sånn at deler av sentrum – og jeg har ikke mistenkt Senterpartiet for å være en del av det – kunne tenke seg å gå mer i retning av Høyre og kompaniskap den veien. Det understrekes ved det sitatet jeg brukte i sted, i forhold til at Senterpartiet heldigvis ikke er med i den merknaden som Kristelig Folkeparti og Venstre er med på, som legger opp til en bevisst begrensning av veksten i offentlig sektor. Det er ett eksempel på at det er klare skiller mellom partiene.

Det skal ikke være noen tvil om at vi på de saksområdene som Jakobsen nevnte, som landbruk, distriktpolitikk og kommuneøkonomi ikke minst, faktisk har lagt inn så mye penger både i fjorårets og årets opplegg at vi ikke bare har holdt det vi har lovet, men vi har faktisk holdt det Senterpartiet har lovet – og det har aldri Senterpartiet selv gjort. Det burde være en godt grunnlag for videre arbeid til beste for distriktene.

Øystein Djupedal (SV): Representanten Andersens siste svar til representanten Jakobsen kan vel vanskelig forstås på noen annen måte enn som en invitasjon til Senterpartiet og ikke en invitasjon til sentrum. Her bruker altså Andersen hele sin replikk til å fortelle om hvor stor grad av likhet det er mellom Senterpartiet og Arbeiderpartiet i viktige spørsmål, og ikke likhet mot sentrum. I så måte er det et veldig interessant signal, for hvis en skal oppsummere den stortingsperioden vi snart har bak oss, så har jo uforutsigbarhet og manglende langsiktighet i politikken kanskje vært det som kjennetegner denne perioden best. Vår nåværende statsminister oppsummerte de første to og et halvt år med at det var en historisk svak regjering som gikk av, som samarbeidet i hytt og pine i alle retninger, også mot ytterste høyre. Etter den tid har vi hatt en regjering som også har samarbeidet i alle retninger i hytt og pine, helt uten forutsigbarhet og helt uten langsiktighet i politikken.

Det det betyr, er vel at både representanten Andersen og mange i Arbeiderpartiet nå ser at hvis man skal kunne gjennomføre de store reformer som står omtalt i langtidsprogrammet, så kreves det mer faste konstallasjoner.

Dette har statsministeren selv smelt døren ettertrykkelig igjen for, og sagt at den politiske avstanden til de to partier som sannsynligvis ligger nærmest Arbeiderpartiet, er for stor. Dette er jo et ganske interessant signal, for det må da bety at Høyre og Kristelig Folkeparti er partier som ligger Arbeiderpartiet nærmere.

Så har det akkurat vært gjennomført en LO-kongress, der signalene var det helt motsatte, nemlig at langsiktighet i politikken var det viktigste. Her må det bygges allianser blant de partier som er opptatt av å videreutvikle velferdsstaten og ikke bygge den ned.

Min utfordring til komiteens leder, Andersen, er da: Er han enig med statsministeren i disse betraktninger? Er det slik at Arbeiderpartiet faktisk ønsker å sitte i en mindretallsregjering, avhengig av Kristelig Folkeparti den ene dagen, avhengig av Høyre den andre dagen og avhengig av Fremskrittspartiet den tredje dagen, uten langsiktighet og forutsigbarhet i de store oppgaver som Andersen selv tok opp i sitt innlegg? Eller mener han faktisk slik som parlamentarisk leder i Arbeiderpartiet tidligere har sagt, og som også partiets leder Jagland har sagt, at det beste for landet er en flertallskonstellasjon som kan tenke langsiktig? Er Andersen mer enig med Yngve Hågensen enn han er med sin egen statsminister?

Dag Terje Andersen (A): For det første er jeg enig med representanten Djupedal i at den uforutsigbarhet som har preget denne perioden når det gjelder parlamentarisk grunnlag, ikke gir god stabilitet for gjennomføring av viktige reformer, for ikke å snakke om orden i økonomien. Så Djupedals utgangspunkt er jeg helt enig i.

Så spør representanten om jeg er enig med statsministeren. Og det er jeg. Men jeg er ikke enig i Djupedals fortolkning av statsministeren, for jeg har registrert gjentatte ganger at både statsministeren og andre som Djupedal nevnte, har understreket ønskeligheten av mer stabile styringsvilkår framover, og har ikke oppfattet at det er noen nye signaler i forhold til det. Men jeg har registrert at statsministeren har kommentert det faktum at det i dag ikke er vilje blant andre partier som er i stand til å utgjøre et flertall sammen med Arbeiderpartiet, til enten å ha et sånt avklart politisk parlamentarisk forhold eller – enda mer usannsynlig – eventuelt å danne felles regjering. Så signalet om stabilt grunnlag for regjering står fast, og jeg er derfor uenig i Djupedals fortolkning av statsministeren.

Men poenget i mitt forrige svar til representanten Jakobsen var egentlig at den siste tid har vist oss at i hvert fall Kristelig Folkeparti og Venstre åpenbart skjeler mer og mer til plan B, som det er kalt, altså et alternativ der Senterpartiet eventuelt ikke er med. Det ville for så vidt være en avklaring, men vi har ikke fått noen avklaring av det politiske grunnlaget for en slik eventuell gruppering. Det eneste som er klart i en slik gruppering, er at Bondevik ønsker å bli statsminister. Det er ingen avklaring av hva som eventuelt skal være det politiske grunnlaget for det.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Per-Kristian Foss (H) (ordfører for sak nr. 2): Jeg skal ikke gå inn i debatten om stabile parforhold. Jeg må nok si at jeg tror et vanlig publikum som har sittet og hørt på denne debatten, med spenning ville sett frem til Stortingets neste debatt nettopp om definisjonen av «stabile parforhold». Jeg skal innledningsvis imidlertid bare replisere et par ting til debatten om skatt i det replikkordskiftet som nå nylig er tilbakelagt.

Arbeiderpartiet har en meget selektiv fremstilling av sitt eget budsjettopplegg. Det er riktig at det bak 12 milliarder kr i skatte- og avgiftsøkninger ligger enkelte lettelser. Men det folk er opptatt av, er jo summen av hva de får, ikke at enkelte ting har gått litt ned, mens andre ting har gått mange ganger mer opp. Finanskomiteens leder gir også inntrykk av at Norge som skatteland i grunnen ligger sånn midt på treet. Det er korrekt at det er et par land som foreløpig ligger over oss i samlet skatt og avgifter i prosent av BNP, Fastlands-Norges BNP, men det varer ganske kort. Hvis den svenske regjeringens prognoser for skatteandelen holder til 2002, og hvis vi fortsetter som vi har gjort, har Norge passert Sverige i skatteandel innen 2002. Danmark er også på god vei ned, så da vil vi altså ha nordisk rekord, som i den sammenheng også er på toppen blant OECD-landene.

En annen måte å måle det på i forhold til bedriftene, er f.eks. å se på skatteandelen, altså hva bedriftene betaler i skatt i prosent av BNP eller i prosent av samlet beskatning. Uansett sammenligning ligger Norge både over OECD-gjennomsnittet og over gjennomsnittet i EU. Det kommer man rett og slett ikke unna.

Regjeringens langtidsprogram viser klart at det er behov for et regjeringsskifte. Meldingen inneholder mange gode analyser, men Regjeringen kommer med få svar. Jeg kan faktisk ikke huske noe tidligere langtidsprogram som har hatt så lite konkret politikk i seg.

Høyre kritiserte i sin tid Bondevik-regjeringen for at den ikke tok tak i problemene, men isteden oppnevnte stadig nye utvalg som skulle utrede alt – jeg hadde nær sagt – mellom himmel og jord.

Arbeiderpartiet var den gang enig i denne kritikken – før de selv overtok regjeringsskontorene. Statsminister Stoltenberg gikk så langt at han den gang, altså før sin statsministertid, karakteriserte Bondevik-regjeringen som «enestående svak».

Men hva gjør Arbeiderpartiet nå? Jo, de setter ned enda flere utvalg for å utrede enda mer. For å ta et eksempel: Det er intet annet enn handlingslammelse når Stoltenberg-regjeringen nå har oppnevnt en ny kommisjon for å utrede pensjonsspørsmålene. Jeg har tatt med meg på talerstolen to utredninger om pensjonsspørsmål – de veier til sammen 1,8 kg og inneholder 800 sider ferdig utredning – fra Moland-utvalget og Olsen-utvalget. Her gis mange svar og mange alternativer, men Stoltenberg-regjeringen har altså valgt å skyve problemet foran seg ved å utrede enda mer.

Hvis Bondevik-regjeringen var «enestående svak» fordi den stadig nedsatte nye kommisjoner, finnes det ikke ord som kan beskrive Stoltenberg-regjeringen når den utreder utredningene.

Høyres standpunkt i disse trygdespørsmålene er klart. Vi ønsker en trygghetsreform av folketrygden der vi setter av midler på folks egne pensjonskonti. Vi har faktisk tillit til folk flest, og er sikre på at de vil forvalte sine egne pensjonsmidler på en god måte.

Dessverre er langtidsprogrammet skuffende også på andre områder. Regjeringen gir uttrykk for store ambisjoner med sine planer for fornyelse av offentlig sektor. Det konkrete innholdet er imidlertid særdeles svakt. Det ser ut som om Regjeringen tror at fornyelse av offentlig sektor er å skifte navn på ulike etater og flytte ansvaret litt rundt omkring innenfor den offentlige forvaltning. Målet er kanskje å gi inntrykk av handlekraft, samtidig som man ikke blir uvenner med Kommuneforbundet. Men konkrete resultater blir det lite av.

Jeg vil minne Arbeiderpartiet på at det ikke er noe mål i seg selv å omorganisere. Målet er å skape systemer som virker bedre, og som sørger for et bedre tilbud til innbyggerne, til en lavere kostnad.

Det er nødvendig å omorganisere for å få dette til, men det er ikke slik at en hvilken som helst omorganisering gir bedre resultat. Det er i hvert fall ikke slik at Regjeringens reformer utløser det forbedringspotensialet vi vet ligger der. Å gå utenom så elementære ting internasjonalt som å gjøre konkurranseutsetting til et allment prinsipp i all offentlig forvaltning, er virkelig å gå utenom hovedproblemet. Likebehandling f.eks. avgiftsmessig av offentlig utført virksomhet og privat utført virksomhet burde være en selvfølge for å sikre seg den beste tilgang på de rimeligste tjenestene. Men Regjeringen går unna også dette problemet, i likhet med hva Kommuneforbundet forlanger.

Regjeringen understreker flere steder i langtidsprogrammet – og det er godt faglig underbygd – at tilgangen på arbeidskraft er en av de viktigste utfordringene vi står overfor. Samtidig ser vi at Arbeiderpartiet går sammen med Fremskrittspartiet for å begrense arbeidsinnvandringen. Vi ser at Arbeiderpartiet går sammen med SV og Senterpartiet for å forhindre at folk får raskere behandling ved sykdom, ved at arbeidsgiver betaler behandlingen. Vi ser at Arbeiderpartiet går sammen med sentrumpartiene for i alle fall å utsette endringer i pensjonssystemene som kan gi bedre incentiver til å arbeide nå. Det er én rød tråd i spørsmålet om mangel på arbeidskraft, og det er at Arbeiderpartiet er med på å forhindre alle tiltak som kan løse problemene. Det meste skyver man foran seg og skyver til side.

I stedet for å lage politikk for å løse landets problemer bruker statsministeren og finansministeren krefter på å angripe de løsninger som finnes og som er brukt i andre land. Regjeringen er opptatt av at Høyre vil ha egenandel i sykelønnsordningen, og hvilke virkninger dette vil få for enkelte. Samtidig er ikke Regjeringen villig til å ta de nødvendige grep i sykehussektoren som kunne ha gjort at syke får behandling raskere. Der møter man på vesentlige innvendinger – igjen fra Kommuneforbundet.

I stedet for å finne løsninger bruker statsministeren sin tid til å regne ut hva en kreftsyk kvinne får i egenandel i sykelønnsordningen med Høyres forslag. Men at egen-

andelen for den samme kvinnen er nærmere 50 pst. hvis sykdommen blir varig og hun går over på uføretrygd, sier statsministeren ingenting om. I Høyre synes vi ikke det er urimelig at også de som har lønnet arbeid, skal betale en viss egenandel ved sykdom, når de som har langvarige lidelser, må betale mye mer.

Jeg klarer ikke helt å forstå logikken i Arbeiderpartiets politikk på dette området. Den eneste logiske forklaringen jeg kan tenke meg, er at det er langt færre fagorganiserte blant de uføretrygdede, slik at spørsmålet om egenandel i sykelønnen er et spørsmål om arbeidstakerrettigheter for LO-medlemmer, ikke om et balansert velferdssystem for alle grupper i samfunnet. Jeg håper at denne min påstand ikke er riktig, men jeg utfordrer Arbeiderpartiet til å gi sin forklaring på den logikk og den holdning de står for.

For Høyre er skole og utdanning viktig. En god allmennutdannelse er det beste bidrag til å utjevne forskjeller i samfunnet og til å gi alle like muligheter. Vi er alle forskjellige med utgangspunkt i ulike hjem. Stimulansen vi får i våre hjem fra våre foreldre, kan variere. En midelmådig skole er ikke god nok til virkelig å utjevne disse forskjellene og til å gi alle like muligheter til å komme seg frem i samfunnet. Det må en bedre skole til for virkelig å virke sosialt utjevnende.

I stedet for å komme med løsninger for å gi barna en bedre skole, er Arbeiderpartiet ensidig opptatt av skolefritidsordningen. Utover dette er Arbeiderpartiets eneste bidrag til skoledebatten gjentatte forsøk på å svartmale situasjonen i en utvalgt kommune, nemlig Oslo. Dette har ikke noe annet mål enn å sverte Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti som har byrådsansvar i Oslo. Men de sier ingenting om hva som er Arbeiderpartiets alternative politikk. Når kritikken mot Oslo-skolen samtidig er fullstendig uberettiget, viser dette hvor desperat regjeringspartiet er blitt. Det er et faktum – for å ta de enkle tall – at det i perioden 1992–96 ble brukt i gjennomsnitt 245 mill. kr i året på skoleinvesteringer i Oslo. Det var under et sosialistisk Arbeiderpartiet/SV-byråd. Under de borgerlige byrådene siden 1997 er det brukt i gjennomsnitt 991 mill. kr til samme formål.

Med Høyre i byråd er det dermed brukt fire ganger så mye årlig på vedlikehold og nybygg i forhold til arbeiderpartibyråd. At det fortsatt ikke er bra nok i Oslo-skolen, er helt sant. Men det gjøres mer enn noen gang, og årsaken til at man har et etterslep, en enorm oppryddingsjobb, er mangelen på innsats under Arbeiderpartiet/SV-byrådene.

Et annet viktig område for Høyre er skatter og avgifter. Vi mener faktisk at Ola Nordmann skal få lov til å bestemme over mer av egen inntekt. Folk begynner å bli lei av stadig nye skatter og avgifter. Nok er nok i det rike Norge. Ja, dette vinner nå gjenklang langt inn i Arbeiderpartiets stortingsgruppe, så langt jeg har forstått uttalelser til avisene.

Skatter og avgifter dreier seg derfor om folks privatøkonomi, om hvor langt lønningsposen skal rekke. Men det dreier seg også om å ta vare på det næringsliv vi har. Ikke nødvendigvis akkurat de bedriftene vi har i dag,

men et næringsliv som er konkurransedyktig, dynamisk og som bidrar med utvikling og kunnskap til hele samfunnet. Dette dreier seg om å sikre arbeidsplasser og verdiskaping, mangfold og utvikling. Derfor tar Høyre til orde for et klart lavere skatte- og avgiftsnivå for norsk næringsliv. Her pleier Arbeiderpartiet å komme med den samme gamle lekse – og jeg venter den i replikkrunnen: Det er ikke bare skatter og avgifter som avgjør konkurranseevnen. Nei, det er helt riktig. Det er mye annet også. Samferdsel og infrastruktur er viktig, men det er jo ikke områder hvor Arbeiderpartiet har spesielt mye godt å peke på, og hvor man har ligget på et rimelig lavt investeringsnivå. Utdanning og forskning er viktig. Her er ikke svaret skolefritidsordning, men bedre kvalitet i hele vårt skoleverk. En bredde i næringslivet, med en kraftig underskog av små og mellomstore bedrifter, er viktig. Men her er Arbeiderpartiets mål åpenbart å satse sterkere på offentlig sektor og dermed fortrenge vekstmuligheten for de mange små og mellomstore bedriftene.

Den sveitsiske høyskolen IMD sammenligner hvert år verdens mest konkurransedyktige land. Sammenligningen er basert på 293 ulike kriterier, altså noen flere enn de jeg nå har vært inne på! Her tar man hensyn også til de «andre tingene» som Arbeiderpartiet snakker om. På fire år har Norge falt fra femte plass til tyvende plass på denne rangeringen.

Det er dessverre for mye som går i gal retning, ikke bare når det gjelder skatter og avgifter. Dette bekreftes også av OECDs rapport om at Norge vil få svært lav produktivitetvekst i årene som kommer. Dette bekreftes av at vi ser en stadig nedgang i industrien, med færre sysselsatte og tap av markedsandeler, slik det fremgår av revdert nasjonalbudsjett, som ble lagt frem sist fredag.

Det er derfor tomt prat når Arbeiderpartiet prøver å dekke seg bak at det er andre ting som er viktig for konkurranseevnen. Vi er faktisk dårligere på de andre tingene også.

I St.meld. nr. 29, der jeg er saksordfører for innstillingen, la Regjeringen frem forslag om retningslinjer for den økonomiske politikken. Regjeringen foreslo en retningslinje om at vi skulle bruke av oljeinntektene tilsvarende den forventede realavkastningen av petroleumsfondet, men dog tilpasset konjunktursituasjonen fra år til år.

Jeg er glad for at et flertall i finanskomiteen har kommet med viktige presiseringer i forhold til Regjeringens opplegg. For det første understreker nå et flertall, også Arbeiderpartiet, at et sterkt og konkurransedyktig næringsliv er en forutsetning for å videreutvikle velferds-samfunnet. Et flertall i komiteen stadfester også at det er et mål å opprettholde rom for en konkurranseutsatt sektor om lag av samme omfang som i dag.

Jeg er også glad for at Arbeiderpartiet er med på merknader som nyanserer resultatene av solidaritetsalternativet. Solidaritetsalternativet har ikke fungert de siste årene på grunn av at kostnadsveksten har vært for høy. Flertallet slår fast at det er partene i arbeidslivet som har ansvaret dersom arbeidsledigheten øker.

I spørsmålet om handlingsregel for bruk av oljepenger får hovedtrekkene i Regjeringens forslag tilslutning.

Dessverre er det bare Høyre og Fremskrittspartiet samt representanten Bastesen som mener at vi i tillegg bør bruke oljepengene på en trygghetsreform av folketrygden.

Jeg er imidlertid glad for at flertallet i komiteen understreker at Regjeringens forslag til handlingsregel må tilpasses konjunktursituasjonen, og at handlingsregelen – om inntil realavkastning av petroleumsfondet – må vurderes fortløpende for å fange opp utilsiktede virkninger og ny informasjon.

Det er også et viktig signal at flertallet i komiteen mener at økt bruk av oljepenger skal benyttes til tiltak for å bedre produktiviteten i norsk økonomi, og at skatte- og avgiftspolitikken, utdanning og forskning og infrastruktur er viktig i denne sammenheng.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Dag Terje Andersen (A): Jeg har forståelse for at lederen av Oslo Høyre har et stort behov for å prøve å forklare hva som skjer i Oslo-politikken. Det er jo ofte der eksemplene kommer fra når det er mangler i velferds-samfunnet som vises fram. Resultatene av høyrestyret er klare, og jeg skjønner godt representantens behov for å bortforklare dem.

Jeg vil imidlertid heller ta tak i det representanten pekte på som er helt riktig, nemlig at en vesentlig del av utfordringen framover både for privat næringsliv og for utviklingen av offentlig sektor blir å skaffe arbeidskraft, å sørge for at vi har de hendene som skal gjøre de jobbene vi som samfunn prioriterer. Det blir feil når representanten sier at vi ikke jobber i forhold til det. La meg nevne noen eksempler: En av begrunnelsene for at vi foreslår et kortere og mer effektivt utdanningsløp innenfor høyere utdanning, er at de unge skal komme et år tidligere ut i arbeidslivet. En av begrunnelsene for full barnehagedekning er å gi også ungdom i etableringsfasen mulighet for å delta aktivt i arbeidslivet. Arbeidsmarkedspolitikken har til hensikt å hjelpe folk tilbake til arbeidslivet hvis de har blitt arbeidsledige. Tiltak som etter- og videreutdanningsreformen, kombinasjonen av arbeid og trygd, en aktiv seniorpolitikk, muligheten til fleksibel pensjonering er alt sammen virkemidler for å gjøre tilgangen på arbeidskraft både sikrere og altså også bedre.

Mitt spørsmål, i og med at representanten Foss med rette er opptatt av tilgang på arbeidskraft, er: Vil han da støtte de forslagene som jeg her nevnte, som Høyre ved en lang rekke tidligere anledninger har avvist?

Per-Kristian Foss (H): En av årsakene til at jeg tar opp forhold i Oslo-politikken, er slett ikke mine egne tilfellsverv, men det faktum at vi opplever i grunnen det selvsomme at man nesten skulle tro det var kommunevalg og stortingsvalg samtidig, for Regjeringen bruker en vesentlig del av sin tid på å reise land og strand rundt og fortelle om hvor galt det er i Oslo-politikken. De driver en form for uberettiget kritikk av det sittende byråd, utgått av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Derfor syns jeg kanskje noen fakta hører hjemme, selv om jeg registrerer

at representanten Andersen ikke har fått tallene helt med seg. Men det kommer etter hvert.

Jeg kan ikke registrere at vi har gått mot noen av de forslag som representanten Andersen nevnte, snarere tvert imot, vi har bedre forslag. Barnehageprisene ville ha vært lavere i hele år hvis Arbeiderpartiet i fjor hadde stemt for økt statsstøtte til barnehagene, men de stemte imot. Nå kommer de med deler av vårt forslag fra i fjor, som en stor nyvinning. Riktignok tar de fra andre barnehagekonti, så det er ikke fem øre i ny satsing på barnehagene.

Så sier man at studentene kommer ett år tidligere ut i arbeidslivet som følge av Regjeringens forslag. Det er det vel ingen andre enn eventuelt statsråd Giske som tror. Det er vel og bra å tenke den tanken at man skal få større muligheter til å være heltidsstudent, men man blir ikke det bare ved å tenke på det. Da må det legges inn mer ressurser for å støtte hovedfagsstudentene slik at tempoet kan holdes, og det må legges mer ressurser inn i studiefinansieringsordningen. Hvis det gjøres i tråd med Mjøsutvalgets innstilling og ikke i tråd med stortingsmeldingen, vil vi være sterkt for det – ikke som noen tvang for å bli heltidsstudent, det kan være gode grunner for vekslende mellom arbeidsliv og studier, og jeg trodde det skulle være unødvendig å minne Arbeiderpartiet på det, men tidene har forandret seg. Den som vil være heltidsstudent og komme tidligere ut i arbeidslivet, skal imidlertid få en mulighet til det. Vi skal ikke bremse de forslagene, snarere tvert imot, vi vil fremme bedre forslag også på det punktet.

Einar Steensnæs (KrF): Det er verdiskapingen og arbeidsplassene som gir grunnlag for å kunne utvikle velferdssamfunnet vårt. Det er derfor viktig å gi stabile, gode og forutsigbare rammevilkår til bedriftene. Kristelig Folkeparti har i denne sammenheng vært med på å foreslå en rekke stimulerings tiltak rettet mot næringslivet, særlig mot bedrifter som er eksponert for internasjonal konkurranse. Ved siden av dette har vi også foreslått endringer i skattesystemet, slik at avstanden mellom skatt på kapital og skatt på arbeid blir redusert.

Vi ønsker også å støtte etablering av små og mellomstore bedrifter i distriktene, bl.a. ved å bruke SND som et viktig virkemiddel. På den måten kan risikokapital gjøres tilgjengelig for disse bedriftene.

Høyre har så langt jeg kan huske i hvert fall, aldri hatt noen særlig sans for tiltak som SND representerer. Det har vært en del av deres politikk. Men nå synes jeg partiet går enda et steg lenger. På side 26 i innstillingen, i andre spalte nederst, står det å lese følgende i Høyres merknader:

«Selektiv næringsstøtte til bedrifter og bransjer bør derfor avvikles til fordel for bedre rammebetingelser for all næringsvirksomhet.»

Høyre går inn for å få norsk skattenivå ned på sammenlignbart nivå med det en har i EU. Det er greit. Men selv i EU-land har en fastholdt selektiv næringsstøtte, bl.a. til maritime næringer, f.eks. refusjonsordning for sjøfolk og den særskilte rederibeskatningen. Men Høyre

varsler altså nå at de ønsker å fjerne slike ordninger. Er det slik dette er å forstå?

Per-Kristian Foss (H): Denne replikken ble jeg veldig glad for – bare det å høre representanten Steensnæs frykte at Høyre vil gå lenger i avvikling av selektive næringsstøtteordninger enn EU, i redsel for at vi ikke skulle være tilstrekkelig EU-konforme. Det er en replikk med et utgangspunkt jeg liker.

Man kan diskutere hva selektiv næringspolitikk er. Hvis man hadde fulgt vårt opprinnelige forslag om en sjømannsbeskatning mer av den gamle typen, hadde man unngått direkte støtteordninger. Jeg tror faktisk det hadde vært en mer bærekraftig utvikling. Jeg tror det hadde gitt det Steensnæs kalte «stabile, gode og forutsigbare rammevilkår», om vi hadde valgt en slik modell framfor en ren subsidieordning.

Nå ser vi at de andre nordiske land legger om sine støtteordninger, sine sjømannsbeskatningsordninger. Vi må stikke fingeren i jorda. Det er kanskje ikke det riktige uttrykket akkurat i den maritime bransje, men jeg tillater meg allikevel å si at vi iallfall må orientere oss i forhold til hva andre land gjør på dette området.

Når det gjelder risikokapital, SND: Det er vel ikke de ordninger i SND som har betydd tilførsel av risikokapital som vi har stemt mot. Vi har faktisk ment at SND burde innrettes sterkere nettopp mot nyskappingsbedriftene, gjennom både tilskudds- og støtteordninger. Men de må være generelle. Jeg tror ikke det er en god måte å støtte nyskappingsvirksomhet på å gjøre den utelukkende avhengig av adresse. Jeg minner om at Høyre og Kristelig Folkeparti har stått sammen med et stortingsflertall om å opprette de såkalte START-fondene. De har både vært landsomfattende og vært regionale, altså basert i fire–fem regioner i tillegg til den landsomfattende ordningen. Vi håper det er et bra tilskudd. Men la meg si det slik: Når jeg reiser rundt og møter bedrifter, uansett hvor i landet det er, opplever jeg at det er rammebetingelsene generelt man klager på. Det er mangel på god samferdsel og gode veier, og ikke minst er det den uforutsigbarhet som lå i fjorårets budsjettforlik, de klager aller sterkest på.

Kenneth Svendsen (Frp): Jeg har nå sittet på Stortinget i snart fire år, og jeg har deltatt i utarbeidelsen av statsbudsjettet i disse fire årene. Spesielt har jeg arbeidet med skatte- og avgiftspolitikken, deriblant avgiftene på bil og bilbruk.

Fremskrittspartiet har i alle disse årene fremmet forslag om reduksjon i engangsavgiften på personbiler. Vi har fremmet forslag om reduksjon i bensin- og dieselavgiften utover Regjeringens forslag i 2001, om reduksjon i omregistreringsavgiften, årsavgiften, vektårsavgiften og motorsykkellavgiften. Dette har vi selvfølgelig gjort fordi vi har sett at dagens bilpolitikk rammer alle. Spesielt rammer den barnefamilie, som har behov for en litt større bil. Men ikke bare brukerne av bilene er tapere. Miljøet er en stor taper, ved at utskiftningstakten av kjøretøyene er for lav. Derfor kjører store deler av den norske

befolkningen rundt i eldre biler uten katalysator. Jeg nevner dette fordi det i Høyres merknad på side 40 står følgende:

«Blant annet vil disse medlemmer redusere den samlede avgiftsbelastningen på bil.»

Som jeg sa innledningsvis, har jeg sittet i finanskomiteen i fire år. Jeg har ikke registrert at Høyre har foreslått å redusere bilavgiften. Ikke har de redusert importavgiften på bil, ikke registreringsavgiften, ikke vektårsavgiften, og ikke har de fremmet forslag om å redusere bensin- og dieselavgiften. Riktignok kastet de seg på Regjeringens forslag om reduksjon i disse avgiftene på 82 øre. Men de fulgte ikke Fremskrittspartiets forslag om 3 kr literen, som hadde monnet. Da kommer vi til årsavgiften på personbiler. Her valgte Høyre å følge Fremskrittspartiets forslag om en reduksjon på 300 kr – og det er bra! Men sett i sammenheng med det Høyre skriver i innstillingen til langtidsprogrammet, kan ikke dette ses på som en lette for bilistene. Mitt spørsmål blir derfor: Synes Høyre 300 kr i året er en avgiftslette som monner? Eller har Høyre tenkt å legge om sin avgiftspolitik for bilistene i valgåret?

Per-Kristian Foss (H): Siden representanten Svendsen nevnte barnefamiliene: Høyre mener vel – i all enkelhet og uten å fornærme noen – at akkurat det å sette ned bensinavgift, årsavgift, vektårsavgift og hva det måtte være, ikke er det mest målrettede tiltak for å hjelpe barnefamiliene! Jeg ser at barnefamilier i dag er en stor transportbedrift, ikke minst som følge av barnas behov for å komme seg rundt, når begge foreldre er yrkesaktive, men jeg tror nok at i forhold til å hjelpe barnefamiliene har vi et budsjettopplegg for inneværende år som har sine sterkeste sider på andre områder.

Representanten spurte om det vi har lagt opp til i budsjettet for inneværende år, representerer Høyres bilpolitikk. Ja, når det gjelder en demping av bensin- og dieselavgiftene, har vi i vårt program sagt at det må være ganske viktig å få disse avgiftene ned på – jeg vil kalle det – et nordisk nivå. Det betyr at vi må gå ned. Jeg tror det er viktig ut fra grenseoverskridende næringsvirksomhet, og jeg tror det er viktig ut fra en slags form for aksept for at avgiftene, iallfall i Norden, må være temmelig like. Vi har i Norden velferdsstater som er like, og vi har en miljøpolitikk som er lik – iallfall er den bundet av samme regler. Vi er altså ikke så ulike i den nordiske familien. Så å få iallfall disse avgiftene ned på et nordisk nivå, måtte det være mulig å få bred aksept for.

Om det er så det monner, som representanten spurte om, kommer vel an på ståstedet. Vi har en noe annen tilnærming til økonomisk politikk enn Fremskrittspartiet. Hvis man leser denne innstillingen, vil det fremgå at Fremskrittspartiet mener at penger brukt på Fremskrittspartiets måte, i størrelsesordenen titalls milliarder, ikke skaper inflasjon. Det er meg bekjent ingen oppgående økonom i Norge som deler den oppfatningen. Men vi får komme tilbake senere i debatten og få henvisninger til hvor denne enkle oppskrift er å finne. Hvis det er så enkelt, vil vel kanskje flere gjøre det samme. Men jeg tror

dette er en sterk overforenkling av de økonomiske sammenhenger.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg er enig med Per-Kristian Foss i at det er behov for regjeringsskifte.

Høyre har jo bidratt særdeles sterkt til at vi har den regjering som vi har i dag, men jeg forstår likevel at Høyre er ivrig etter å innta regjeringskontorene. Nå har jeg også forstått hvem Høyre ønsker å ha med seg dit. At det er to av de partiene som Høyre bidrog til å kaste ut av regjeringen for et år siden, får stå sin prøve. At de samme to partiene har valgt andre samarbeidspartnere, får også stå sin prøve. Men mitt spørsmål til Høyre er: Hva slags politikk har Høyre tenkt å gå i regjering på?

Den saken sentrumsregjeringen valgte å gå på i fjor – gasskraftsaken – var altså så viktig for alle de tre partiene som da satt i regjering, at vi valgte å gå av på den. Jeg registrerer at Høyre i sine merknader til langtidsprogrammet slår fast at gasskraftverk skal bygges i tråd med Stortingets vedtak. Jeg registrerer også at Høyre i den samme innstillingen skriver at disse medlemmer «vil arbeide for at Norge blir medlem i EU som raskt som mulig». I og med at innstillingen er skrevet for den neste fireårsperioden, går jeg ut fra at man har tenkt å arbeide aktivt for å nå det målet i den stortingsperioden vi går inn i.

Jeg registrerer også at Høyre går til valg på, og i innstillingen tar til orde for, kraftige skattelettelser – det har vært nevnt beløp helt opp imot 40 milliarder kr. Vi har også hørt at både Kjell Magne Bondevik og Lars Sponheim har tatt kraftig avstand fra en sånn politikk, senest i Politisk kvarter i dag.

Mitt spørsmål til Per-Kristian Foss blir derfor – jeg forventer ikke at representanten Foss skal innlede noen regjeringssamtale eller regjeringssamtale fra Stortingets talerstol, men det kunne i det minste være interessant å få et svar, i og med at Høyres leder tidligere har stått klippefast på sine krav om ingen skatte- og avgiftsøkninger: Vil det også gjelde i disse – jeg går ut fra – sentrale spørsmål for Høyre?

Per-Kristian Foss (H): Ja, Høyre og Senterpartiet er iallfall enige om én ting, og det er at vi vel ikke er de partiene som best passer sammen. Sånn sett får vi registrere det, og se om det er saker vi kan finne sammen om. Det hender det også, selv om det ikke var dem representanten Enoksen nå konsentrerte seg om.

Jeg syns også det er interessant, i og for seg, at det innledes drøftelser allerede nå om et mulig regjeringsskifte mellom Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Jeg tror imidlertid det er litt lurt å vente med det til velgerne har sagt sitt, for hvilken tyngde vi legger inn i de forhandlingene, må jo ha noe sammenheng med hvilken tyngde velgerne faktisk utstyrt partiene med. Jeg tror velgerne vil sette pris på om vi venter til de har sagt sitt, sånn i all enkelhet.

Når det gjelder gasskraftsaken, vil jeg si det slik at energibalansen iallfall ikke har blitt noe bedre siden forrige regjeringsskifte. Behov for tilførsel av ny energi fra andre kilder enn norsk vannkraft er blitt større i den sene-

re tid. Teknologien for å rense er blitt bedre, så jeg tror det er alle muligheter for at en slik sak kan realiseres. Stortingsflertallet har sagt sitt. Nå er det egentlig opp til aktørene å foreta en prisvurdering, og så vurdere om/når de vil igangsette et prosjekt.

Så til EU-spørsmålet. La meg si det slik at det tror jeg man kan se på med den aller største trygghet. Hvis det skal reises på nytt, må det jo forutsettes at folket gjennom en folkeavstemning, iallfall slik jeg ser det, har gitt uttrykk for at de ønsker å søke på nytt – for så kanskje i neste runde å godkjenne et forhandlingsresultat. Vi kan iallfall trygt si at det spørsmålet avgjør ikke folk gjennom det stortingsvalg vi nå går i møte.

Til slutt: Når det gjelder skatt, kan jeg kanskje oppmuntre representanten Enoksen med å si at han har vært med på betydelige skattelettelser – mer enn han er klar over. I replikkordskiftet med Siv Jensen prøvde Dag Terje Andersen nemlig å si at forliket i 1999 ikke gav lettelse. Jo, det gjorde det: lettelse i alkoholavgiftene, og ned med marginalsatten. Det har Enoksen vært med på. Det syns jeg var veldig hyggelig.

Kristin Halvorsen (SV): Dette er en litt stillferdig, men ganske interessant debatt foran neste stortingsvalg. Vi merker oss at Andersen godblunker til Senterpartiet, og vi merker oss Steensnæs' meget stillferdige, vennlige og forhandlende tone overfor Høyre, og også den ellers meget ramsalte Per-Kristian Foss' vennlige svar til Kristelig Folkeparti. Ja, til og med Senterpartiet fikk jo en utstrakt hånd og en vennlig påminnelse om hvor mye høyrepolitikk de har vært med på. Særlig replikkordskiftet med Steensnæs var langt inne i Kristelig Folkepartis såkalte plan B og forhandlinger om selektiv næringsstøtte. Jeg ville jo trodd at det gikk kanskje noen forhandlingsrunder før man var helt nede på selektiv næringsstøtte.

Jeg tror vi er inne i en interessant situasjon på den måten at norsk politikk er i ferd med å polarisere seg noe. Jeg tror at både Høyre og SV står med klare alternativer for velgerne og for noen av de viktigste veivalgene vi står overfor de neste fire årene. Jeg tror at velgerne oppfatter det store sentrum, sentrumspartiene og Arbeiderpartiet som veldig like i den politiske retorikken.

Da er det viktig å få fram: Hva er på en måte forskjellene i forhold til hvordan tyngdepunktet kommer inn i norsk politikk etter neste valg? For SV er det viktig å være helt tindrende klar på hva vi mener bør gjøres først. Vi ønsker å ruste opp fellesskapet først – skolen først, barnehagetakstene og kvaliteten på barnehagene først. Men Høyre sier jo skattelette først, og så pynter de litt på med skole. De annonsekampanjene som Høyre har hatt, har lovet bort 19 milliarder kr i skattelette. Hvis de skal harmonisere med EU-standard på skatter og avgifter, har man brukt 40 milliarder kr. På hvilket sted i rekkefølgen over Høyres prioriteringer kommer egentlig skolen?

Per-Kristian Foss (H): Svaret er på offentlig sektor: først – skole i betydning utdanning. Jeg vil gjerne også legge inn i det begrepet forskning. Forskning henger nært

sammen med hele utdanningssystemet vårt og er kanskje et av de områdene vi har mest ugjørt på i Norge.

Og der skal jeg gjerne komme med den utstrakte hånd og si at jeg stiller meg gjerne sammen med SV også jeg, i et arbeid for å få til økte bevilgninger til skolen. Jeg husker faktisk en valgkamp for to år siden hvor Høyre og SV var de eneste partiene som torde å si at vi syns faktisk at lærerne bør få høyere lønn. Vi ble skjelt ut av samtlige andre partier for at det var utidig å mene noe om det, og iallfall da og ikke på den måten, osv. osv. Siden har det skjedd. Så det nytter å bygge allianser, og jeg gjør det gjerne i alle retninger som kan skape flertall. Det var ikke akkurat et regjeringsgodblunk i det! Men det ligger altså et ønske fra vår side om å prioritere utdanning.

Det som skiller Høyre og SV, er at vi faktisk ser sammenhengen mellom økonomi, næringsliv og en konkurranseutsatt sektor som kan bidra til verdiskaping, og en offentlig sektor som rett og slett kan betales av dette. Mange velferdsland – man behøver ikke å gå lenger enn til Sverige – har opplevd at dersom den offentlige sektor blir for svær, for tung, og verdiskapingen for svak, bryter den offentlige sektor sammen. Svenske sosialdemokrater var nødt til å foreta innstramninger i den svenske velferdsmodellen som går langt utover hva noen har foreslått i norsk politikk, fordi det bar galt hen, fordi man ikke hadde balansen mellom verdiskaping og fornyelse av offentlig sektor. Den offentlige sektor ble for svær og for tung.

Der mangler SV noe i sine perspektiver. Jeg syns SV av og til har interessante analyser, om vi ikke alltid ender på samme konklusjoner i politikk, men akkurat der syns jeg SVs analyse er for enøyd, konsentrert utelukkende om offentlig sektor.

Pluss én ting til. I dag er det en tilleggsbegrunnelse for å lette skattene for folk flest: Vi må få folk til å stå på mer. Det er faktisk en del som har lyst og mulighet til å jobbe litt mer. Noen har kanskje lyst til å gå over fra deltid til heltid, noen kanskje lyst til å stå på litt ekstra på overtidssiden. Da må det lønne seg. Det bidrar til mer arbeidskraft og til å løse velferdsproblemer i Norge.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Valgerd Svarstad Haugland (KrF): I langtidsprogrammet omtalar Regjeringa Noreg som «mulighetenes samfunn». Det er vel ikkje nokon som kan vera ueinig i ein slik karakteristikk. Vi har høg sysselsetting og låg arbeidsløyse. Vi har ein solid økonomi og godt utbygde velferdstenester. Trass i dette kan ting sjølvstendig gjerast betre.

Familien er den grunnleggande sosiale eininga i samfunnet. Ingen kan fullt ut erstatta familien i å gi kjærleik og omsorg til eigne born. Det er i fyrste rekkje foreldra som har ansvaret. Då må dei også bli vist tillit! Dette har vore eit fundament i Kristeleg Folkeparti sin politikk. Det vil det òg vera i tida framover.

Fedrar i dag er meir opptatt av å vera saman med borna sine. Sjølv om mykje har skjedd, er det framleis langt igjen. Difor er innføring av sjølvstendig oppteningsrett til

(Svarstad Haugland)

fødselspermisjon, som sentrumsregjeringa fekk gjennomslag for, viktig for å oppmuntra til meir tid saman. Kristeleg Folkeparti meiner det er behov for å gjera endå meir.

Fedrekvoten har vore vellukka. Det er fire viktige veker for born og far. Kristeleg Folkeparti vil utvida fødselspermisjonen og reservera seks nye veker for far og born. Desse seks vekene, saman med dei fire frå før, er tid som er viktig for kontakten resten av livet.

Tid, valfridom og fordeling er viktig i familiepolitikken. Familiar har ulike behov. Difor er det òg nødvendig å leggja til rette for ulike løysingar.

Sentrumsregjeringa innførte kontantstøtta. Evalueringa som er lagd fram, viser at den er viktig både for tid, valfridom og fordeling.

Evalueringssrapporten om kontantstøtta konkluderer med at ordninga har ein utjamnande effekt. Det går relativt mest til dei som har minst.

Nesten 2/3 av dei som mottar kontantstøtte, er heime med borna. Nesten 1/3 av desse seier at kontantstøtta har gjort dette valet mogleg. Mange tusen arbeider eller studerer mindre. Over halvparten av desse seier at kontantstøtta har gjort valet mogleg. Den gir altså tid.

Men kontantstøtta handlar om meir enn pengar. Ordninga er eit uttrykk for ideologi og samfunnssyn – kva som er viktige fellesskap og arenaer for born og foreldre, kva arbeid i samfunnet som skal verdsettast høgare. Det er ikkje rom for ei slik ordning innanfor dei sosialdemokratiske A4-løysingane. Men det er ikkje lenger Arbeidarpartiet som gjer valet for foreldra. No er det dei sjølve. Den fridomen og tilliten vil Kristeleg Folkeparti slåst vidare for.

Valfridom betyr alternativ å velja mellom. Valfridom for småbarnsforeldra betyr barnehageplass til alle som ynskjer det. Mange stader er det framleis køar. Difor treng vi fleire barnehageplassar.

Bondevik-regjeringa la fram ei offensiv barnehagemelding. Vi foreslo kommunal plikt til å tilby plassar. Vi foreslo ein plan for å få fleire plassar. Vi foreslo tiltak for lågare foreldrebetaling. Så godt som eit samla storting står bak dette. Difor vil ikkje Regjeringa bli bremsa i gjennomføringa av politikken. Sentrumsregjeringa si barnehagemelding, som er grunnlaget for den politikken som no blir ført, har brei forankring i Stortinget. Det er ein styrke for arbeidet for å nå måla.

Kristeleg Folkeparti sin familiepolitikk har ein heilskap. Vi dekkjer mangfaldet av behov hos ulike familiar. Kristeleg Folkeparti vil slåst for kontantstøtta. Vi vil ha fleire og billegare barnehagar. Vi vil leggja til rette for meir tid mellom born og far. Kristeleg Folkeparti er familiepartiet.

Eit lærande samfunn treng ein god skule. Den gode skulen skal formidla kulturarv, verdiar og kunnskap, men også hjelpa borna til meistring, utfolding og sosial utvikling. Kristeleg Folkeparti vil leggja til rette for eit aktivt og stimulerande læringsmiljø der elevane blir utfordra til å læra gjennom utforskande eigenaktivitet framfor tradisjonell undervisning prega av meir passiv og mottakande læring.

Skuletilbodet skal vera likeverdig for alle grupper og over heile landet. Samtidig skal opplæringa pregast av mangfald og lokale tilhøve.

Kristeleg Folkeparti har tru på mangfald i skulen. Private skular er viktige både som supplement og som korrektiv til den offentlege skulen. Difor vil Kristeleg Folkeparti verna om foreldreretten og slåst for privatskulelova.

Arbeidarpartiet stemte i si tid mot privatskulelova. Det ville gjort støtta til private skular som KG, Steiner-skulane, Montessori-skulane og andre langt meir usikker. Det ville blitt eit tilbod for dei med rike foreldre.

Framover vil Kristeleg Folkeparti leggja vekt på:

- Gode skulelokale – når hovudtyngda av bygginvesteringane i eldreomsorga er over, må innsatsen rettast mot skulen.
- Elevane må i større grad læra å sjå samanhengen mellom skule og arbeidsliv. Auka vekt på entreprenørskap gjennom elevbedrifter er viktig.
- Fleire yrkesgrupper må trekkast inn i skulen, dels for å avlasta lærarane, dels for å tilføra skulen auka kompetanse.

I langtidsprogrammet skriv Regjeringa at ein vil «legge fram et forslag til kvotesystem ... som kan iverksettes dersom Kyoto-protokollen trer i kraft». Statsministeren har utdjupa dette og stadfesta at Regjeringa vil bremsa innsatsen dersom USA held fast på sin motstand mot Kyoto-avtalen.

Klimaforhandlingane er inne i ein kritisk fase. Då er det nødvendig med land som går i spissen og viser initiativ. Den posisjonen meiner Kristeleg Folkeparti at Noreg skulle hatt.

Vi treng satsing på enøktiltak og nye fornybare energikjelder, slik sentrumsregjeringa la opp til i energimeldinga. Kristeleg Folkeparti sin ambisjon er at Noreg skal bli internasjonalt leiande innanfor enøk og nye fornybare energikjelder.

Vi treng satsing på kollektivtrafikken for å få ned utslappa frå vegsektoren. Kristeleg Folkeparti vil ha ei berekraftig satsing for å få fart på kollektivtilbodet. Billettane skal bli billegare. Tilbodet skal bli betre.

Vi er inne i «Frivillighetsåret». Frivillige organisasjonar er sjølve fundamentet i eit aktivt kulturliv i dei fleste lokalsamfunn. Kristeleg Folkeparti vil støtta opp under desse aktivitetane – anten det gjeld kyrkje- og kristenliv, kulturliv, natur- og miljøvern, helse- og sosialsektoren, idretten eller ungdoms- og nærmiljøet. Dei frivillige organisasjonane er viktige verdi- og tradisjonsformidlarar, ikkje minst for born og unge. Gode rammevilkår er nødvendig for at dei framleis skal vera i stand til å ta vare på denne sentrale samfunnsrolla.

I denne og i siste perioden sette vi i gang store satsingar på eldre og helse. Vi har prioritert utbygging av tilbodet for dei eldste i samfunnet. Vi er i startfasen av prioriteringa av psykiatrien. Vi har planar for kreftomsorga og kjøp av utstyr til sjukehusa våre. Alt dette vil Kristeleg Folkeparti ikkje gløyma, men følgja opp også i neste periode.

Kristeleg Folkeparti meiner vi best får gjennomslag for denne politikken gjennom eit samarbeid med dei and-

re partia i sentrum, trass i det andre har påstått her i salen i dag. Både gjennom to og eit halvt år i regjering og gjennom tida i opposisjon har vi vist evne til å få gjennomslag for politikken. Sentrum sin posisjon, med høve til samarbeid både mot høgresida og Arbeidarpartiet, har gitt gode politiske løysingar. Difor går Kristeleg Folkeparti til val på sentrumsalternativet.

Arbeidarpartiet går til val på det som etter kvart er blitt deira einaste alternativ. Også det er eit mindretalsalternativ. Også Arbeidarpartiet legg opp til å henta vekslende støtte og nokre gonger stå saman med sentrum, andre gonger saman med Høgre og Framstegspartiet. For å få gjennomslag for sin politikk er Regjeringa avhengig av Høgre og Framstegspartiet. Og dei vedkjenner seg det. Ut frå den logikken Arbeidarpartiet sjølv legg til grunn om sentrumsalternativet, kunne ein då spørja om ei arbeidarpartiregjering er ei høgredominert regjering.

Ei mindretalsregjering er avhengig av å henta vekslende støtte. Eg meiner likevel at Arbeidarpartiet går i samarbeid med høgresida på feil område:

- Det er samarbeid i miljøpolitikken. Den «høgredominerte» miljøpolitikken skaper uro hos born og unge.
- Det er samarbeid i landbrukspolitikken. Den «høgredominerte» landbrukspolitikken skaper uro i distrikta.
- Det er samarbeid om sjukehusreforma. Den «høgredominerte» helsepolitikken skaper uro hos pasientar, tilsette og fagrørsla.

Spørsmålet som vil bli stilt når perioden for dette langtidsprogrammet er over, er: Tok vi i bruk «mulighetene»?

Den største politiske utfordringa er å fordela og forvalta jorda sine ressursar slik at dei som kjem etter oss, har noko å leva av. Den jobben kan vi ikkje overlata til dei som kjem etter oss. Den må vi ta. Dessverre grip ikkje dagens regjering den sjansen.

Det er eit stort behov for omstilling og nyskaping i norsk næringsliv. I ein stadig tøffare konkurransesituasjon er det viktig å gi næringslivet vilkår som gjer at dei kan hevda seg i ein internasjonal marknad. Dessverre grip ikkje Regjeringa den sjansen heller.

Vi må ta heile landet i bruk. Det meste av verdiskapinga skjer i distrikta – i små og mellomstore verksemdar, som er ryggraden i norsk næringsliv, og i landbruket, som er viktig for matvaretryggleik, ressursforvaltning og busetting i distrikta. Dette treng vi også i framtida. Då må vi sikra gode kommunikasjonar, rammevilkår og optimisme. Dessverre grip ikkje Regjeringa den sjansen heller godt nok.

Både langtidsprogrammet og retningslinjene for den økonomiske politikken skal diskuterast i dag. Representanten Sørfohn vil koma grundigare inn på pengepolitikken seinare, men nokre få ord frå meg også om den. Kristeleg Folkeparti er samd med Regjeringa i at målsettinga med den økonomiske politikken må vera arbeid for alle, rettferdig fordeling, vidareutvikling av det norske velferdssamfunnet og ei berekraftig utvikling. Dette er viktig for å medverka til stabil økonomisk utvikling, slik at vi får den verdiskapinga som må til for å halda oppe

velferdsnivået vårt. Vi må i denne samanhengen stimulera og leggja til rette for eit konkurransedyktig næringsliv. Regjeringa har endra retningslinjene for pengepolitikken. Den blir retta inn mot låg og stabil inflasjon. Dette er berre ei formalisering av den praksisen vi har i dag. Regjeringa har også opna for å bruka noko meir av avkastninga frå oljefondet. Kristeleg Folkeparti har tidlegare tatt til orde for å sjå på om det ikkje er mogleg å gjera dette på ein målretta og forsvarleg måte, slik at det ikkje aukar temperaturen i økonomien. Seinast i haust argumenterte Regjeringa mot det. No har dei snudd. Det er bra, men det er viktig at desse pengane blir brukte på rett måte.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Representanten Svarstad Haugland har i løpet av den siste veka, og no her, gitt inntrykk av at det var Bondevik-regjeringa som tok initiativ til ei auka satsing på barnehagar. Det tiltaket som verkeleg vil monna, var det Stortinget ved Arbeidarpartiet som tok initiativ til, og heldigvis fekk me fleirtal for det. Det er rett at Stoltenberg-regjeringa har følgd opp stortingsfleirtalet med lovnad om auka statlege løyvingar for å sikra utbygging og redusert foreldrebetaling. Og det er me sjølvstilt alle glade for på vegner av ungane.

Så til dette med fornying av offentleg sektor, som representanten Svarstad Haugland ikkje sa noko om. Me behandla i går ei forvaltingspolitisk utgreiing i denne salen. Svarstad Haugland sin partifelle Ola T. Lånke sa ikkje eitt ord om konkurranseutsetjing, sjølv om dette var eit tema. Og Senterpartiet gjekk endå lenger i å forsvare ein sterk offentleg sektor utan konkurranseutsetjing. Difor er det med undring eg no les at sentrum i innstillinga i dag seier:

«Det er nødvendig med en langsiktig og bærekraftig balanse i denne utviklingen for å bevare en effektiv og tilstrekkelig konkurranseutsatt sektor.»

Eg skulle gjerne ha visst kva det tydde, og på kva område sentrum vil konkurranseutsetja.

Konkurranseutsetjing, og særleg då på område der ein produserer og fordeler velferd, kan skapa uvisse om ein velferdspolitik som skal omfatta alle, uavhengig av kvar dei bur, og kor tjukk lommeboka er. Når sentrum samtidig, i innstillinga om retningslinjer for den økonomiske politikken, seier at veksten i offentleg sektor ikkje skal vera høgare enn veksten i verdiskapinga i Fastlands-Noreg, kan det vera grunn til å vera bekymra for velferdstilbodet. Kan befolkninga då rekna med ei satsing på eldre og helse, på barnehagar, på ein betre skule og alt som representanten snakka om, eller er dette bare nok eit eksempel på at Kristeleg Folkeparti har døra på gløtt for eit regjeringssamarbeid med høgresida?

Valgerd Svarstad Haugland (KrF): Eg får seia som Per-Kristian Foss sa i førre runde, at han var glad for spørsmålet. Spesielt gjeld dette fyrste del av spørsmålet, der ein representant frå Arbeidarpartiet igjen går ut og seier at det er Arbeidarpartiet som skal ha æra for barnehagepolitikken her i denne salen. Eg har lyst til å minna

om at den barnehagemeldinga som vart handsama her tidlegare, var det Bondevik-regjeringa som la fram. På det eine området der det var forslag til endringar, hadde vi ei finansieringsordning der kommunane skulle betala 30 pst., foreldra 30 pst. og staten 40 pst. Det vart gjort om med full støtte også frå Kristeleg Folkeparti si gruppe her i salen, til 20 pst. på foreldra, 30 pst. på kommunane og 50 pst. på staten. Det må sjølvsagt følgjast opp med overføringar frå staten. Og Kristeleg Folkeparti har gitt full støtte til den omlegginga. Det blir noko meir på staten og noko mindre på foreldra, men det møte ikkje motstand verken frå Kristeleg Folkeparti si gruppe eller frå Regjeringa.

Når regjeringa Stoltenberg no med stor medieomtale gjennomfører det som faktisk eit stort fleirtal her på Stortinget har vedtatt at dei skal gjera, synest eg ikkje det er noko å ropa særleg mykje hurra for. Dei gjennomfører berre den politikken som fleirtalet står for.

Det var òg mange andre tiltak i barnehagemeldinga i tillegg til det punktet som eg peikte på her. Det andre som vart endra – dessverre – var at vi ynskte å innføra ei plikt for kommunane til å gjera avtaler med dei private barnehagane slik at dei òg skulle kunna få ned prisane for foreldra. Det gjekk dessverre ikkje eit stortingsfleirtal inn for, og no ser vi at statsråden og Regjeringa ikkje akkurat har hatt fortgang i arbeidet med å få til ei avtale mellom kommunane og dei private barnehageeigarane. Difor har vi framleis stor forskjell i prisnivå mellom kommunale og private barnehagar. Det kunne gått fortare viss ein hadde gjort som regjeringa Bondevik foreslo, men det ville ikkje stortingsfleirtalet.

Eg synest vi no kan leggja den striden bak oss og vera einige om at det er langt fleire enn Arbeidarpartiet som ynskjer satsing på barnehagar. Den utstrekke handa synest eg det er på tide at Arbeidarpartiet tar imot.

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt president-plassen.

Per Erik Monsen (Frp): Jeg skal holde meg til samme tema som forrige replikant, nemlig et tema som representanten Svarstad Haugland for så vidt ikke var inne på i sitt innlegg, men som er av vesentlig betydning, i hvert fall for oss.

Fremskrittspartiet ser det slik at for å få en fornying og ikke minst en rasjonalisering av offentlig sektor, er det viktig at vi får anledning til å konkurranseutsette de offentlige tjenestene. Dette gjelder i statlig sektor, men kanskje i særlig grad i kommunal sektor. Og da er det én ting som er helt grunnleggende, nemlig at man får bort den urettferdigheten som ligger i at ikke kommunene får momskompensasjon for alle tjenester de kjøper. Her har Kristelig Folkeparti vært veldig uklare.

I 1995, i Innst. O. nr. 25 for 1994-95, var de krystallklare. Siden har de ved to anledninger vært særdeles uklare og faktisk stemt imot muligheten for å få til en generell momskompensasjonsordning. Jeg siterer fra innstillingen fra 1995:

«Disse medlemmer mener at de tungtveiende, prinsipielle argumentene for like konkurransevilkår tilsier

at det gjennomføres en generell ordning. Disse medlemmer vil bemerke at gjeldende regler fungerer diskriminerende og urettferdig for dem som rammes, selv om omfanget varierer fra bransje til bransje. Disse medlemmer vil videre vise til at en generell ordning også har den fordel at den vil forebygge uheldige utslag etter hvert som problemet eventuelt utvikler seg til nye områder.»

Det har det nå gjort, nemlig ved at momsgrunnlaget er utvidet, og at momssatsene er hevet. Det er altså et større problem nå enn det var tidligere.

Mitt spørsmål skal være så konkret som mulig: Mener Kristelig Folkeparti i dag det de mente i 1995, eller mener de det de har vist ved et par anledninger senere, hvor de har stemt imot en generell ordning?

Valgerd Svarstad Haugland (KrF): Fyrst til punktet om konkurranseutsetting, som òg førre replikant spurde meg om. Kristeleg Folkeparti er absolutt for konkurranseutsetting, og vi meiner det er eit av dei verkemidla vi kan ta i bruk, spesielt innan kommunal sektor. Men vi er ikkje blåøygde heller når det gjeld konkurranseutsetting. Det er veldig viktig at vi følgjer opp dei tiltaka som i dag er i gang, i forhold til konkurranseutsetting, og dreg erfaringar av det. Vi har òg ei slags differensiering mellom konkurranseutsetting innanfor tenestebehandling, f.eks. av pleietenester og slike ting, og ein del tekniske tenester. Det er mykje enklare å konkurranseutsetta dei tekniske tenestene enn behandling av menneske, som f.eks. eldreomsorga. Vi har òg gått inn for å konkurranseutsetta det, men då med strenge krav til kva ein skal krevja av dei som får anboda.

Når det gjeld momsgrunnlaget, som Monsen tok opp, var det ein av dei tinga som vi tok opp med Regjeringa i budsjettbehandlinga i haust. Vi bad Regjeringa utgreia dette når sjølve momssaka skulle leggjast fram. Ei av dei sakene som vi trekte fram, var frivillig sektor og å leggja moms på tenester der. Det andre gjekk på det området som Per Erik Monsen nemnde i sitt innlegg. Dette vil vi vurdere i samband med arbeidet med revidert budsjett. For å seia det slik: Det ideelle hadde sjølvsagt vore å stå for det vi stod for i 1995. Vi må gå djupare inn i detaljane i Regjeringa sitt opplegg. Vi har ein avtale med Arbeidarpartiet, og så får vi sjå kva vi får til. Men eg er einig i det vi sa i 1995.

Øystein Djupedal (SV): Denne vennlige tonen som har vært mellom Kristelig Folkeparti og Høyre i dag, er interessant. Det som kanskje er noe av det mest interessante, er at det ikke ble tatt replikk. I stortingsssammenheng er det et tegn på relativt stor grad av enighet når man ikke finner noe å ta replikk på. Det er i så måte et interessant signal, særlig med tanke på det vi egentlig diskuterer her. Vi diskuterer altså et langtidsprogram.

Der har sentrum valgt å legge fram noe som vel må betraktes som en regjeringserklæring. I hvert fall er det 34 sider med tekst som omhandler de fleste punkt, vil jeg tro, i norsk samfunnsliv, bortsett fra noen viktige. Men denne såkalte regjeringserklæringen er ikke verdt spesi-

elt mye når man fra Høyres side ikke engang finner grunnlag for å pirke litt borti dette.

Det som er interessant, er det som ikke står i denne regjeringserklæringen. Det gjelder særlig på tre viktige punkt. Det ene er synet på sykelønn. Det andre er synet på statlig eierskap. Senterpartiet går ut begge ganger. Men det som kanskje er det mest interessante, er at man ikke klarer å bli enig om hvordan man skal innrette den økonomiske politikken framover. Det betyr at denne merknaden som flere har vært inne på i tidligere replikkordskifter, er ganske sentral. Det to av disse tre sentrums-partiene er med på å si, er at den offentlige sektoren skal vokse mindre enn privat sektor. Det vil over tid bety at forskjellen mellom gutterommet og klasserommet vil bli større. Det vil bety at den armoden vi ser i offentlige velferdstjenester i dag, vil fortsette, det private forbruket skal øke enda mer på bekostning av det offentlige. Dette gjelder et fundamentalt syn på hvordan vi ønsker samfunnsutviklingen. Jeg er veldig glad for at Senterpartiet fant ikke å kunne være med på denne merknaden, for det betyr at Senterpartiet har et noe mer nyansert syn. Skal vi løse de store utfordringene vi har innenfor skole, barnehager, kollektivtrafikk, må vi ha ledige hender for å løse disse velferdsoppgavene. Her velger Kristelig Folkeparti å gå sammen med høyresiden om at offentlig sektors vekst skal begrenses. Dette er altså et fundamentalt syn på hvordan framtiden skal være, og min utfordring til representanten fra Kristelig Folkeparti er hva hun måtte mene om denne betraktning.

Valgerd Svarstad Haugland (KrF): Fyrst vil eg oppfordra Øystein Djupedal til å høyra etter kva eg òg seier, og ikkje berre på kva alle andre seier om kva Kristeleg Folkeparti vil. Det er ganske viktig når ein skal vurdera kva tankar Kristeleg Folkeparti har om regjeringssamarbeid. Djupedal kan vera trygg på at om ikkje Høgre tok replikk på Kristeleg Folkeparti, kjem i alle fall Kristeleg Folkeparti til å ta replikk på Høgre.

Så til spørsmålet om skilnaden på dei tre sentrumspar-tia. Sjølv sagt, det er tre forskjellige parti, og vi har noko ulik politikk på enkelte område. Men i ein viss periode verka det som om det var større semje mellom dei tre sentrumspar-tia enn det var innan Arbeidarpartiet. Vi har vist gjennom to og eit halvt år at vi har klart å koma fram til semje sjølv om vi har hatt tre forskjellige program å gå ut frå. Djupedal nemnde tre område der vi er ueinige, men eg er sikker på at vi skal klara å bli einige der òg.

Så har eg lyst til å minna Djupedal om at det står ikkje at offentlig sektor skal veksa mindre. Det står at det skal vera ein balanse. Det står «over tid», «en målsetting at veksten i offentlig sektor over tid ikke skal være høyere enn veksten i verdiskapingen i Fastlands-Norge.» Kvifor er vi med på ein slik merknad? Jo, dersom vi skal ha hender som skal leggja grunnlaget for at vi i neste omgang skal ha høve til å satsa på skule, på infrastruktur, på helse, må vi ha nokon som skaper verdiane. I dag har vi det litt lettvent. Vi har eit stort oljefond, og det er freistande å bruka det. Men dersom vi tenkjer framtidsretta, må vi òg ha ledige hender for privat sektor som kan vera med på å

skapa verdiar som igjen skal tryggja velferdssamfunnet. Dersom ein les denne merknaden litt grundigare, ser ein at det står at det skal vera ein balanse, det skal vera over tid. Det er ikkje snakk om at vi kvart einaste år må gjera opp ein rekneskap, der den offentlege sektor ikkje skal stiga meir enn den private.

Men det eg òg har lyst til å nemna (presidenten klubbar) – dersom eg hadde hatt tid!

Grethe G. Fossum (A): Et annet viktig politikkområde for Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti er familiepolitikken, og vi er, begge partiene, enige om at det er viktig å tilrettelegge for god omsorg for barna, samtidig som begge foreldrene har mulighet til å delta i yrkeslivet. Jeg understreker *begge*, fordi både norsk og internasjonal forskning viser at det trengs en aktiv politikk for å oppnå at begge deltar.

Evalueringen av kontantstøtten foreligger, og den viser følgende: Mor er riktignok sammen med barna mer – 1 ½ time mer pr. uke – til en kostnad av 3 milliarder kr. Og far jobber like mye, eller kanskje mer. Kontantstøtten har dermed blitt en morsordning og har ført til ulikheter mellom fedres og mødres yrkesaktive liv. Da kontantstøtteordningen ble innført – riktignok med en høringsfrist på tre uker, det er halvparten i forhold til det man nå beskylder Regjeringen for å gjøre når det gjelder sykehusreformen, det er tross alt seks ukers høringsfrist der – ble den daværende statsråden advart mot likestillingsproblematikken, minoritetsproblemer, sosialklientenes problemer og barnehageutbyggingen. Og evalueringen ligger der.

Har Kristelig Folkeparti tenkt å gjøre noen som helst slags forandringer i forhold til kontantstøtten? Og hvorfor er det slik at man ved foreldrepermisjonen kan bruke tvang på fedrene? Hvorfor kan man ikke bruke tvang når det gjelder kontantstøtten, for å få fedrene til å bruke mer tid sammen med barna? Jeg skulle like å vite forskjellen på de to tingene.

Valgerd Svarstad Haugland (KrF): Grethe G. Fossum seier her, som eg har høyrte frå Arbeidarpartiet veldig mange gonger, at foreldra brukar berre 1 ½ time meir saman med borna sine. Eg har prøvd å seia nokre gonger at måten å rekna ut på er ganske spesiell, fordi veldig mange av dei som er med i dette reknestykket, har vore heime heile tida allereie i utgangspunktet. Så dersom ein skal ha den reelle veksten av tid mellom foreldre og born, må ein berre dela det på dei som har endra åttferd og brukar mindre tid i arbeidslivet enn det dei gjorde før. Då får ein langt fleire timar enn den halvannen timen.

Så er eg einig med Grethe G. Fossum i at fedrane ikkje akkurat har imponert, men det hadde eg faktisk ikkje venta meg. Det vart åtvare i høyringsrundane om at dette ikkje var eit likestillingsgrep. Eg sa då ganske klart at kontantstøtta ikkje er eit likestillingsgrep, det er eit grep for at foreldra skal få meir tid med borna sine.

Vi i Kristeleg Folkeparti ynskjer å peika på at vi kan ta andre grep for å fremma likestillinga, og då vil vi jobba for at vi skal auka fedrekvoten når det gjeld foreldre-

permisjon. Eg trur at det viktigaste grepet for å betra balansen mellom kven som er mest heime med borna sine når dei er små, er lønsproblematikken. For så lenge mor tener mykje mindre enn far, vil mødrene bruka meir tid heime enn fedrane. I dei familiane der mor og far har omtrent same utdanningsnivået og omtrent same løna, viser faktisk ein del undersøkingar at då brukar dei òg mykje meir lik tid saman med borna sine enn i familiar der det er stor skilnad mellom mor og far si inntekt.

Det viktige grepet som vi då vil invitera Grethe G. Fossum til, er at vi kan sjå på likestillingslova og kanskje gjera betre grep enn det statsråden har foreslått i endring av likestillingslova til no, for å få likelønsdebatten på banen, for då vil vi òg kunna syta for at fordeling av tid mellom born og far blir noko betre enn det er i dag. Eg trur vi er heilt einige i det biletet som Grethe G. Fossum teikna. Vi er ikkje fornøgde med resultatet – heller ikkje eg.

Kristin Halvorsen (SV): Det er jo mange ting som kunne sies om kontantstøtten. Det som jeg synes er mest synd med den, er at man har brukt 3 milliarder kr pr. år til en reform som gir så lite konstruktive resultater for unger, og at de pengene kunne vært brukt mye bedre, f.eks. på å sette ned barnehageprisene og sikre barnehagetilbud til alle barn.

Når er jo dette et tema som er stadig mer interessant, for et av de spørsmålene som stortingsvalget dreier seg om, er om man overhodet skal røre kontantstøtten, eller redusere den, slik Senterpartiet har vedtatt på sitt landsmøte, eller om den skal videreføres akkurat sånn som nå, med de kostnadene det har i form av manglende innsats for skole og barnehage på den andre siden.

Nå sier Valgerd Svarstad Haugland at det er ulik politikk på enkelte områder. Men den mye omtalte merknaden i Innst. S. nr. 229 viser jo en retning på samfunnsutviklingen. Vi kan bare ta for oss noen av de utfordringene vi står overfor. Vi har altså en eldrebølge på gang i Norge, og nå vet vi at eldreforamen i veldig stor grad har vært en boligreform. Vi trenger omsorgspersoner som kan utføre tjenestene for de eldre framover; det kommer til å avgjøre kvaliteten. Og det betyr én ting: Det trengs flere hender, det trengs flere ansatte. Og hva er det politiske valget, skal det skje i offentlig sektor, eller skal det skje i privat sektor? På samme måte kommer man til å se det også når det gjelder barneomsorgen.

Jeg leste det brevet som Senterpartiet hadde sendt til LO-kongressen, hvor Senterpartiet påpekte at slektskapet mellom LO og Senterpartiet var mye større enn mellom Arbeiderpartiets ledelse og LO-kongressen. Men her dras det jo opp et nytt tema, nemlig privatisering og konkurranseutsetting. Hvordan skal vi løse de omsorgsoppgavene som ligger foran oss? Er det sånn at denne merknaden er å forstå slik at betydelige deler av helt nødvendige omsorgsoppgaver må utføres i privat regi, hvis ikke rokket balansen som Kristelig Folkeparti synes er så ekstremt viktig?

Valgerd Svarstad Haugland (KrF): Ein av dei tinga som evalueringa av kontantstøtta viser, og som eg faktisk

hadde vona Kristin Halvorsen kunne vore glad for, er at det er eit av dei mest utjamnande tiltaka som er foreslått og innført. Gamle SV-politikarar har skrive ein del kronikkar om det. Eg synest det er bra. Dei som har minst, får relativt mest, og dei som har mest, får altså relativt minst. Så den utjamnande effekten har vore mykje betre enn ved mange av dei andre tiltaka som ein kan retta mot småbarnsforeldra. Når det gjeld reknestykket her, at 3 milliardar kr blir brukt på nesten ingenting, er det ganske lettvent, men eg trur eg vil koma tilbake til det lite grunn seinare.

Eg veit òg at for SV tener det best at vi har eit bilete av at Senterpartiet ligg nærare Arbeidarpartiet og SV enn sentrum. Det biletet prøvde Øystein Djupedal å skapa i sin replikk til meg. Det biletet prøver no Kristin Halvorsen òg å skapa, og det biletet høyrer eg at Kristin Halvorsen prøver å skapa kvar gong ho er med i ein TV-debatt. Det må vi berre leva med. Senterpartiet har valt Venstre og Kristeleg Folkeparti. Kristeleg Folkeparti har valt dei to andre sentrumspartia, og det er vårt valalternativ. Det som blir litt frustrerande, er når alle andre snakkar om det alle andre seier om oss. Men lytt sjølve etter kva vi seier og les òg kva som står i innstillinga i forhold til ting vi er einige om. Vi har altså vist i 2 ½ år at vi klarar å koma fram til semje, og vi har òg stort sett vore einige om det meste etter at vi gjekk ut av regjering.

Når det gjeld den merknaden som ein har tatt opp nokre gonger i replikkvekslinga, så er det viktig å satsa på skule, på infrastruktur, på helse og på alt dette. Om vi skal ha råd til å gjera det òg i framtida, så er det viktig at vi legg til rette for at næringslivet skal kunna skapa verdier. Difor har vi vore med på denne merknaden. Den er balansert, men den viser ei retning. Det inneber ikkje at vi skal bruka rein matematikk kvart einaste år, men den viser at vi òg ynskjer eit næringsliv som skal skapa grunnlag for at vi skal kunna byggja vidare på velferds-samfunnet.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed avsluttet.

Siv Jensen (Frp): Det er grunn til å ta avstand fra Regjeringens uambisiøse og pessimistiske vekststrategi som kommer til syne i langtidsprogrammet. Stoltenberg-regjeringen legger opp til at vi bør ha lav økonomisk vekst de nærmeste årene. Og det følger godt i sporet til den forrige arbeiderpartiregjeringen, som også la opp til svært lav økonomisk vekst langt inn i dette århundret. Hvis en slik lav vekstbane blir realisert, vil Norge gå fra å være et av verdens rikeste land, målt i bruttonasjonalprodukt pr. innbygger, til å havne på jumboplass i OECD-sammenheng.

Ifølge OECDs rapport om norsk økonomi, som ble offentliggjort i februar, var Norge i 1999 det tredje rikeste landet i OECD-området. Hvis vi gjør et lite eksperiment og sammenlikner veksten i norsk økonomi med veksten i meksikansk økonomi, og legger til grunn en vekst i den meksikanske økonomien på 3,5 pst., vil altså Mexico gå forbi Norge, med den planen som ligger i langtidsprogrammet. Det er et paradoks at Regjeringen legger opp

en politikk hvor vekst i norsk økonomi ikke er viktig. Det er nødvendig med en finanspolitikk som legger til rette for økt økonomisk vekst. Det betyr en politikk for tilbudssiden i økonomien som igjen fører til økt vekst i bruttonasjonalproduktet.

Høyere vekst betyr økte private og økte offentlige forbruksmuligheter, som igjen vil gi folk flest et høyere velferdsnivå. Og et høyere velferdsnivå vil synliggjøres gjennom høyere disponible inntekter for husholdningene og et langt bedre offentlig tjenestetilbud. Derfor er det uansvarlig av Regjeringen ikke å snu den negative trenden vi nå er inne i. Regjeringen legger fortsatt altfor mye vekt på budsjettbalansen. Den legger altfor mye vekt på hvordan budsjettet virker på etterspørselen. Og det er en for ensidig fokusering på etterspørselssiden, og ikke minst på rammevilkårene for den tradisjonelle fastlandsindustrien.

Økonomisk vekst fremmes av en politikk som stimulerer folk til å arbeide, av en politikk som gjør at produktiviteten øker. Og det får vi kun til ved å legge til rette for økte investeringer i norsk økonomi, slik at den kapitalen og arbeidskraften som er tilgjengelig, brukes på en mer effektiv måte. Mange studier, mange rapporter, viser at det er enorme effektivitetstap i norsk økonomi på grunn av politisk styrt sløsing med ressurser.

Det er etter Fremskrittspartiets syn helt nødvendig å legge om veksttakt i norsk økonomi sånn at vi klarer å oppnå en vekstrate på minst 2,1 pst. frem til 2050. Her legger altså Regjeringen opp til en gjennomsnittlig vekst i bruttonasjonalproduktet pr. år på én skarve prosent, vel vitende om hvilke gevinster en høyere veksttakt vil gi norsk økonomi – grunnlag for vekst, grunnlag for velstand, grunnlag for at folk flest får et bedre utgangspunkt.

Regjeringens langtidsprogram betyr også at vi i løpet av svært kort tid vil bli forbigått av vårt naboland Sverige. I 1997 var Sveriges bruttonasjonalprodukt pr. innbygger 76 pst. av Norges. Og hvis Sverige klarer å realisere en relativt normal vekstbane i årene fremover, vil altså Sverige gå kraftig forbi Norge i løpet av en 20 års tid.

Stoltenberg-regjeringen tror altså ikke at norsk økonomi kan vokse ytterligere uten at vi får økt inflasjon og dermed også økte renter. Fremskrittspartiet tror at man er nødt til å fokusere mer på produktivitetsforbedringer, på økt sysselsetting – gjennom både kortsiktige og langsiktige virkemidler. Det betyr også i større grad langsiktige, men gode, stabile rammebetingelser for norsk næringsliv. Vi er inne i en ond sirkel, hvor skattene og avgiftene går opp, noe som danner grunnlaget for sterkere press i lønnsdannelsen. Den onde sirkelen klarer vi ikke å bryte med mindre vi gjør noe fundamentalt med hele skatte- og avgiftssystemet i landet. Hvis det er slik, som for så vidt alle partiene ser ut til å være enige om, at noe av det man frykter mest, er lønnsveksten, fordi det kanskje er den faktoren som bidrar mest til å svekke norsk næringslivs konkurransekraft i forhold til utlandet, hvorfor fortsetter man da med den samme medisinen, som åpenbart ikke virker inn på sykdommen som er anvist?

Vi er inne i en dyptgripende endring i hele samfunnsstrukturen. Den er faktisk like dyptgripende som det vi gikk gjennom i fremveksten av industrialismen. Men det er et økende misforhold mellom de utfordringene vi har, og de løsningene som blir skissert fra Regjeringens side. Da Stoltenberg-regjeringen tiltrådte, var hovedsaken for Regjeringen å foreta en fornyelse av offentlig sektor. Regjeringen påpekte gang på gang, og gjør det for så vidt ennå, at omstilling er avgjørende for at den offentlige sektor skal levere gode velferdsløsninger i tiden fremover. Jeg er helt enig i at fornyelse av offentlig sektor er en av de viktigste oppgavene en regjering kan ta fatt på. Knappt noe land i den vestlige verden har et så stort potensial til å rasjonalisere offentlig sektor som Norge. I løpet av det året Regjeringen nå har sittet, burde den ha kommet med forslag på en rekke områder. Den burde ha kommet med forslag om å konkurranseutsette store deler av statlig virksomhet, forslag om å avvikle fylkeskommunen, om å forenkle det offentlige regelverket, om å selge statlig eiendom og om å gjennomgå muligheten for å rasjonalisere ulike statlige og kommunale oppgaver. I stedet ser vi total unnfallenhet og total mangel på vilje til å realisere alle de ord som Regjeringen har brukt siden den tiltrådte. Som om ikke det er nok, har man nå en fullgod mulighet til virkelig å foreta et av de viktigste grepene for å vise at man ønsker å effektivisere offentlig sektor, og det kan man gjøre gjennom helsereformen. Når staten overtar ansvaret for de statlige sykehusene, sitter fylkeskommunen igjen med omtrent ingen oppgaver. Den naturlige oppfølgingen av det ville være å avvikle fylkeskommunen som forvaltningsledd. Men hva gjør Regjeringen? Til tross for at Regjeringen snakker varmt om behovet for omstilling, effektivisering, rasjonalisering og fornyelse, går altså statsråden ut og leter etter nye oppgaver å tilføre den samme fylkeskommunen bare fordi den skal bestå. Det bærer ikke bud om vilje fra Regjeringens side til faktisk å følge opp det den nå har hamret inn i hodene på oss alle sammen det siste året, om å fornye offentlig sektor.

Det er et paradoks at de områdene hvor vi vil tjene mest på å investere i i dag, er de områdene Regjeringen satser absolutt minst på. I første rekke gjelder dette infrastrukturinvesteringer. Kostnadene både for næringsliv og for familiene vil gå dramatisk ned som følge av at vi får en mer effektiv infrastruktur. Likevel er det et område Regjeringen overhodet ikke satser på. Gjennom langtidsprogrammet er det veldig vanskelig å spore en særlig omfattende og utstrakt vilje til å komme med en kraftig opptrapping av investeringene til infrastruktur i Norge.

Så til pengepolitikken. Det ble sagt av Dag Terje Andersen i hans hovedinnlegg at det ikke ble noen dramatik i markedet da Regjeringen varslet omleggingen av pengepolitikken. Det er heller ikke så veldig rart. For til tross for at Regjeringen later som om det har vært ført en pengepolitikk for å holde kronekursen mest mulig stabil i forhold til euroen, har de facto sentralbanksjefen lagt opp pengepolitikken for lenge siden. Alle signaler og alt Sentralbanken har gjort i forhold til å styre rentene og pengepolitikken, har nettopp vært basert på lav og stabil infla-

sjon. Det at Regjeringen plutselig oppfatter at det er uttalt politikk fra Sentralbanken, og legger opp til å endre valutaforskriften i takt med det, får selvsagt ingen dramatiske konsekvenser i et marked som for lenge siden har oppfattet at det er slik pengepolitikken er.

Hovedproblemet både med langtidsprogrammet og andre meldinger som kommer fra Regjeringen, er at man har en regjering som ynder å gjøre minst mulig, men samtidig gjøre det den kan for å opprettholde regjeringsmakten. Det blir det ikke vekst av, og det blir heller ingen endringer som fører til at folk flest får det bedre i Norge.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Erik Dalheim (A): Tilbake til hverdagen. Det går så det suser i dette landet. Så å si alle som ønsker det, er i jobb. Utfordringen er å holde balanse i økonomien slik at renten ikke går opp. I denne situasjonen fortsetter Fremskrittspartiet å pøse på med penger i skattelette som om det skulle være mulig å oppheve de økonomiske tyngdelover. Fremskrittspartiet gir skattelettelse og avgiftslettelse i størrelse bortimot 40 milliarder kr årlig, skattelettelse som først og fremst kommer dem som har mye fra før, til gode. Samtidig rapper de penger bl.a. fra syke og svake ved å innføre egenandeler for å være syk i hvert fall i størrelsesorden 3 000–4 000 mill. kr i året.

Jeg forstår godt at en slik politikk kan være salgbar overfor dem som eksempelvis tjener 1 mill. kr, og som får 100 000 kr i skattelettelse av Fremskrittspartiet ved at toppskatten fjernes. Men hvordan kan Siv Jensen og Fremskrittspartiet forsvare ytterligere egenandelutvidelse, sett i forhold til hva nedbyggingen av spleisingen på skole, helse og omsorg og økt rente vil bety, f.eks. for slike som jeg kjenner – ei småbarnsmor i kassa på ICA, som tjener 200 000 kr? Det er liksom litt besnærende det å redusere skatter og sånn. Men for vanlige folk er det slik at det å spleise på kostnadene, som er litt varierende gjennom et liv, er ikke så dumt. Når man i den sammenheng går gjennom Fremskrittspartiets regnestykker, er det dramatisk å se hvem som får mer og hvem som får mindre.

Siv Jensen (Frp): Først må jeg si at jeg overhodet ikke forstår spørsmålet fra representanten Dalheim. Det hørtes ut som om replikken burde vært stilt til Høyre og ikke til Fremskrittspartiet, da det fortrinnsvis er Høyre som er opptatt av, mye mer enn Fremskrittspartiet, å fjerne toppskatten i skattesystemet. Fremskrittspartiet har gjennom hele denne fireårsperioden i mesteparten av sine skatteletteforslag vært opptatt av dem med de lavere og midlere inntektene nettopp fordi det er den sikreste måten man kan løfte opp dem som har det aller vanskeligst fra før.

Når representanten Dalheim henviser til småbarnsmoren i kassa på ICA, så burde kanskje representanten Dalheim tenke over hvilke konsekvenser det vil ha for henne, med hennes lave inntekt, at Arbeiderpartiet får flertall i Stortinget for å øke nettopp elavgiften, som altså

fører til at hun får mindre penger igjen fordi hun må betale mer i strømregning. Det er usosialt. Den samme småbarnsmoren får også problemer hvis hun skal kjøpe seg bil – hvis hun i det hele tatt har råd til det – for å frakte sine dyrebare barn rundt, med alle de forslag til avgiftsøkninger som Dalheim og hans parti går inn for. Den samme småbarnsmoren får tilsvarende store problemer hver gang Arbeiderpartiet øker egenandelene i helsevesenet, hver gang Arbeiderpartiet øker egenandelene for kjøp av medisiner på blå resept. Den samme småbarnsmoren får også problemer, kanskje ikke nå, men senere, fordi Arbeiderpartiet skaper flertall i Stortinget for gjennomgående å underregulere grunnbeløpet i pensjonen. Og hvis Erik Dalheim mener at det er en sosialpolitikk som bidrar til å jevne ut forskjellene mellom de som har mye og de som har lite, da lurer jeg på hvor dette kommer til å ende. For det er nettopp denne politikken som Arbeiderpartiet har representert gjennom hele etterkrigstiden, som har ført til økte forskjeller, og som har ført til at folk sliter med å få endene til å møtes, og derfor er det også grunnlag for et totalt skifte i politikken.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF): For oss i Kristeleg Folkeparti er det viktig å ha eit samfunn som er prega av nærleik bl.a. mellom publikum og avgjerdstakar. Me meiner at det skaper både tryggleik, interesse og medansvar og er utviklande for ekte demokratiske prosessar.

Det er mange eksempel på at velmeinte samordnings tiltak og rasjonaliseringsprosessar både i offentlig sektor og i privat næringsliv har enda med stort byråkrati og ein større avstand mellom ulike partar. Her er det nemleg sterke mekanismar som verkar, og utan aktive mottiltak kan veldig lett rasjonaliseringseffekten forsvinna og verta til det motsette.

Framstegspartiet seier ein god del om innsparing som følgje av ei eventuell avvikling og oppgaveoverføring frå fylkeskommunen. Men eg finn ikkje noka drøfting av korleis dei skal hindra det eg nett nemnde. Og då vert mitt eine spørsmål: Kva slags grep har Framstegspartiet tenkt å bruka, slik at desse sterke mekanismane endå ein gong ikkje skal få fritt spelrom, dersom Framstegspartiet sitt mål om avvikling av fylkeskommunen skulle få gjennomslag?

Vidare meiner me i Kristeleg Folkeparti at ein aktiv distriktspolitikk er nødvendig for å ta vare på vekst og utvikling, for å sikra mangfald og for å vidareutvikla det nødvendige gjensidige avhengigheitsforholdet som faktisk eksisterer mellom by og distrikt. Derfor prøvde eg med interesse å finna ut kva Framstegspartiet meinte om sin distriktspolitikk, men det var litt vanskeleg. For under kapitlet om dette temaet i innstillinga til langtidsprogrammet viser Framstegspartiet til omtale i fraksjonsmerknaden, men då eg såg etter der, fann eg ikkje noko. Så mitt spørsmål vert då: Når det gjeld distriktspolitikk til Framstegspartiet, er den overlata til kreftene sitt frie spel, eller har Framstegspartiet ein distriktspolitikk?

Siv Jensen (Frp): Først til dette med å avvikle fylkeskommunen. Jeg forstår ikke at det skulle føre til mindre

byråkrati hvis vi opprettholder fylkeskommunen, for det er åpenbart det Kristelig Folkeparti legger opp til. Det som derimot skjer hvis vi fjerner et forvaltningsledd som overhodet ikke bidrar til annet enn å være en betydelig kostnad for det norske samfunnet totalt sett, er at vi kan overføre noen oppgaver til kommunene, andre oppgaver til staten. Det har to fordeler. Den ene store fordel er at vi gjennom de grepene styrker kommunenes selvråderett, styrker kommunenes direkte kontakt med innbyggerne og styrker kommunenes rett til å avgjøre flere oppgaver på vegne av innbyggerne i kommunene. Det burde også Kristelig Folkeparti være enig i. Den andre fordel er å overføre en del av de oppgavene som i dag tilligger fylkeskommunen, til staten, er at innbyggerne over hele landet får tilgang til de samme tjenestene, det samme tilbudet, uavhengig av hvor de bor. Det burde også Kristelig Folkeparti være enig i, særlig med tanke på det neste spørsmålet som ble stilt, om en aktiv distriktspolitikk.

Jeg mener at Fremskrittspartiet fører en svært aktiv distriktspolitikk gjennom å legge forholdene til rette for at folk skal kunne bo i hele landet. Men det betyr at man må skape infrastruktur som gjør det mulig å bli boende, at man lar bedriftene som skaper verdier rundt omkring i distriktene, få beholde mer av verdiskapingen sin sånn at de kan styrke sine vekstmuligheter, styrke arbeidsplassene, skape flere arbeidsplasser, og igjen øke verdiskapingen i det norske samfunnet totalt sett. Det er altså ikke sånn at en aktiv distriktspolitikk ene og alene detter ned i landbrukspolitiske løsninger. Det dreier seg om å la folk få lov til å bestemme mer over sin egen hverdag. Det dreier seg om å ha tro på at folk faktisk bor der hvor de har lyst til å bo. Men da skal vi bidra gjennom politiske løsninger, gjennom infrastruktur, gjennom skatter og avgifter og gjennom sterke bedrifter.

Børge Brende (H): Først må jeg si at jeg er litt overrasket over at representanten Siv Jensen brakte Høyre inn i replikkordskiftet med Erik Dalheim, der han tok opp spørsmålet om den sosiale profilen i Fremskrittspartiets skatteløfter. I Fremskrittspartiets nylig vedtatte stortingsvalgprogram er det vedtatt flat skatt. Høyre står for flate skatt. Mitt spørsmål til Siv Jensen er: Hvordan kan man greie å unngå at de som betaler mest skatt, også får de største skattelettelsene i et system med flat skatt? Fremskrittspartiet har satt seg selv på sidelinjen under behandlingen av langtidsprogrammet ved å samle alt de mener, bakerst, slik at ingen andre kan slutte seg til det. Tidligere har man vært opptatt av – og i alle fall forsøkt – å få flertall. Det er man åpenbart ikke lenger.

Jeg har studert Fremskrittspartiets synspunkter, og jeg må innrømme at jeg er litt forvirret. Fremskrittspartiet har et avsnitt bakerst i «lefsa» som de kaller «Finanspolitikk – Tæring etter næring». Her står det:

«Offentlig virksomhet må avkreves balanse mellom utgifter og inntekter.»

Videre står det at man vil « redusere det offentliges andel av bruttonasjonalproduktet ». Betyr det at Fremskrittspartiet ikke lenger vil bruke oljepenger? For dersom det offentliges andel av BNP skal reduseres, kan

man ikke sette ned skatter og avgifter uten å bruke oljepenger. Eller betyr det at Fremskrittspartiet regner oljeinntektene inn blant offentlige inntekter, og dermed mener at de offentlige utgiftene kan være like store som oljeinntektene og skatteinntektene til sammen? Hvordan vil i så fall det henge sammen med Fremskrittspartiets mål om at offentlig sektor skal blir mindre? Det er jeg spent på å få høre. Eller er det slik at Fremskrittspartiet både vil ha en større og en mindre offentlig sektor – på én gang? Er det kanskje slik at Fremskrittspartiet både vil og ikke vil bruke mer oljepenger?

Siv Jensen (Frp): Det var mange spørsmål. Jeg skal prøve å rekke gjennom alle.

Først til spørsmålet om flat skatt. Børge Brende bør nok lese vårt nylig vedtatte program bedre, for det står ikke – og Fremskrittspartiet har ikke vedtatt – at vi vil ha flat skatt. Vi har derimot tatt til orde for flatere skatt. Grunnen til det er at vi ønsker et system med betydelige bunnfradrag, nettopp for å sikre dem med lavere og midlere inntekter. Men det er klart at det vil være mange avgrensingsproblemer ved en omlegging av skattesystemet. Den aller viktigste grunnen til at man skal legge om skattesystemet, er at det skal virke mer effektivt: Vi skal styre kronene dit de vil gi mest av seg, og samtidig sørge for at det har en viss omfordelingseffekt. Det er nødvendig.

Så til det lille sidesporet at vi tilsynelatende har satt oss på sidelinjen ved å samle alle våre merknader bakerst. Jeg vil minne representanten Brende om at dette ikke var noe Fremskrittspartiet foreslo i behandlingen av langtidsprogrammet. Det var sentrumpartiene som ikke ville ha tilslutning fra noen partier til sine merknader, uavhengig av om de kunne få flertall for dem eller ikke, og det torpederte for så vidt all mulighet i behandlingen av langtidsprogrammet til å skape varierende flertall for ulike standpunkter. Jeg har registrert at samtlige partier har fulgt det opp. Derfor undrer jeg meg noe over den skarpe kritikken på akkurat det området.

Så til det offentliges andel av bruttonasjonalprodukt. Fremskrittspartiet er opptatt av å redusere offentlig sektor over tid, særlig for å bidra til en mer effektiv ressursbruk. Men det betyr ikke at staten og offentlig sektor som sådan ikke skal ha hovedansvaret for de områder Fremskrittspartiet har definert som kjerneoppgaver, dvs. de oppgaver som er årsaken til at vi krever inn skatter og avgifter – f.eks. bygging av veier, et godt og likt skoletilbud over hele landet, helsetjenester som er troverdige, og som ikke gir oss kør, osv. – for vi ønsker en felles finansieringsplattform.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Framstegspartiet har levert ein omfattande merknad til langtidsprogrammet. Noregs forhold til EU er ikkje vurdert, med eit unntak: Støtte til at Noreg deltar aktivt i «EUs arbeid på støyfeltet». Kanskje har det å gjera med at Carl I. Hagen ikkje ynskjer støy om dette spørsmålet i neste periode. Han har sagt at han meiner det ikkje er nødvendig å reisa spørsmålet om norsk EU-medlemskap i komande stor-

tingsperiode. Framstegspartiet sine representantar vil likevel no måtta ta stilling til eit grunnlovsforslag frå Høgre, der målet er å gjera det lettare å melda Noreg inn i EU. Mitt fyrste spørsmål er: Vil Siv Jensen støtta eit slikt forslag?

Mitt neste spørsmål går direkte på innleiinga i Framstegspartiet sin merknad. Her legg partiet opp til ei hyl-ling av marknadsøkonomien og den internasjonale frihandelen, samtidig som ein seier klart ifrå om at spesielle tiltak som tek vare på produksjonen i vårt eige land, skal vekke. Framstegspartiet går altså langt i det å fjerna seg frå den korrigeringa av marknadskreftene som mange meiner er heilt nødvendig for å ta vare på folkestyret, miljøet og fordelinga. Inneber denne framstillinga, som minner svært mykje om grunnhaldningane i EU, at Framstegspartiet eigentleg meiner at Noreg burde vore medlem av EU?

Siv Jensen (Frp): Jeg opplever at representanten Meltveit Kleppa blander sammen to ganske sentrale forhold. For det ene spørsmålet hun reiser, gjelder Fremskrittspartiets syn på et eventuelt norsk medlemskap i EU, og der har Fremskrittspartiet tatt et klart valg, ikke minst fordi vi gjennom siste folkeavstemning hadde et klart nei-flertall i Norge. Det har vi respekt for, ikke minst fordi vi ønsker bindende folkeavstemninger om så sentrale spørsmål – at de skal avgjøres av folket og ikke av denne salen. Det betyr at vi må ha respekt for det denne befolkningen faktisk gir uttrykk for, over litt lengre tid enn det man altså legger opp til ved å reise en ny EU-debatt. Vi vet hvor mye EU-debatten splitter det norske folk. Vi vet at den splitter familier, og vi vet at den splitter folk på arbeidsplassene. Vi har altså ikke på noe tidspunkt ønsket å reise en ny EU-debatt. Derfor er jeg litt forundret over at det spørsmålet kommer til Fremskrittspartiet. Fremskrittspartiet har jo nesten vært klarere enn Senterpartiet når det gjelder å respektere folkemeningen og synet på et norsk EU-medlemskap.

Så til det andre spørsmålet: Det at Fremskrittspartiet arbeider for økt frihandel og et velfungerende markedsøkonomisk system, betyr at vi ønsker å legge forholdene til rette for at norske bedrifter skal være konkurransedyktige også i forhold til europeiske bedrifter. Det betyr at vi må føre en økonomisk politikk – en skatte- og avgiftspolitik – som ikke er så totalt forskjellig fra et gjennomsnitt i EU at det i seg selv skaper en konkurranseulempe for våre egne bedrifter. Det betyr ikke det samme som å ønske seg inn i et medlemskap, men det betyr å ta innover seg konsekvensene av det som skjer internasjonalt, det som skjer fra land til land, og som påvirker konkurransekraften landene imellom. Det som påvirker bedriftenes evne til å overleve i kampen, er hva slags politikk vi fører i denne sal. Derfor burde også Meltveit Kleppa være mer opptatt av lavere skatter og avgifter, slik at våre bedrifter kan overleve over tid.

Øystein Djupedal (SV): Jeg la merke til at skremselsbildet for utviklingen av norsk økonomi var at vi om 30 eller 50 år ville ha lavere velstand enn Mexico. Jeg vil

bare si at hvis Mexico virkelig kan komme opp på vårt nivå i løpet av 30–50 år, tror jeg det er aldeles utmerket for Mexico, men også for oss.

Det som fikk meg til å ta ordet, og som fikk meg til å kvekke da jeg leste det, var en lang merknad fra Fremskrittspartiet på side 141 i innstillingen om bekymringen over at norske arbeidstakerorganisasjoner besitter for stor makt, og at man presser lønningene uten at det er grunnlag for det. De skriver følgende om dette problemet:

«Dette problemet mener Fremskrittspartiet gradvis må løses ved at de lover som regulerer arbeidsmarkedet endres, slik at lønninger i større grad blir bestemt individuelt.»

I europeisk historie kjenner vi noen få eksempler på at staten har gått inn og sagt at arbeidstakere og arbeidsgivere ikke skal få lov til å organisere seg fritt. Disse eksemplene kjenner vi fra Tyskland og Italia fra mellomkrigstiden og krigstiden, og vi kjenner dem fra Øst-Europa, der det heller ikke var organisasjonsfrihet.

Fremskrittspartiet må altså besitte et helt fundamentalt feil syn på hvordan arbeidsmarkedet faktisk er, eller så har de et grunnleggende udemokratisk syn på hvordan man skal få lov til å organisere seg. Det er nemlig slik at arbeidstakere har lov til å organisere seg – hvis man vil. Man har lov til å knytte seg sammen i organisasjoner – hvis man vil. Man kan inngå tariffavtaler med sin motpart – hvis man vil. Hvis man ikke vil, har man altså en frihet til det. Dette er ikke et spørsmål som reguleres av Stortinget. Men det å si at man ønsker at disse lover, disse avtalene som arbeidstakere og arbeidsgivere faktisk inngår, skal forbys, kjenner vi bare fra Mussolinis Italia, fra Hitlers Tyskland og fra Stalins Russland. Det betyr at det kanskje er en åpenbar misforståelse, eller så må representanten Jensen få oppklare for meg: Mener hun virkelig i fullt alvor at Stortinget skal gripe inn i partenes frie forhandlingsrett og organisasjonsrett, eller er dette å forstå som en inkurie? Jeg håper for Jensens del at det er det siste.

Siv Jensen (Frp): Jeg tror nok at representanten Djupedal har valgt å lese Fremskrittspartiets merknader som en viss mann leser en viss bok.

Det er ikke slik at vi ønsker å hindre retten til fri organisering i Norge. Det har Fremskrittspartiet alltid vært en tilhenger av, og det kommer vi alltid til å fortsette å være en tilhenger av. Vi vil heller ikke forby avtaler som inngås mellom parter i arbeidslivet. Det vi derimot har pekt på, er en del effekter av det sentrale lønnsoppgjøret, altså den sentrale lønnsdannelse i Norge som har gått over tid, og som faktisk fører til at store lønsmottakergrupper i Norge blir holdt nede.

I tillegg må det også være mulig å se på de lover som fastsettes av denne salen, og som aktivt bidrar til å regulere arbeidsmarkedet. Det gjelder bl.a. overtidsbestemmelser, og det gjelder bl.a. hvordan vi regulerer vikartjenester. Der har dette stortinget gjentatte ganger holdt igjen på de mulighetene til lovendringer som ville bety et mer fleksibelt arbeidsmarked, og en lovgivning som er

mer i takt med det folk ønsker. Vi ser en utvikling i arbeidsmarkedet nå hvor stadig flere ønsker større fleksibilitet, større muligheter til å arbeide på andre tidspunkt enn det tradisjonelle 8-16-systemet. All lovregulering i Norge er knyttet opp mot det. Det betyr at skal vi ta kravene om økt fleksibilitet på alvor, må faktisk også lovgivningen bli mer fleksibel, mer tilpasset de ønskene og de kravene som er mer og mer gjennomtrengende blant de fleste arbeidstakere i Norge. Det er faktisk ikke lenger slik at LOs syn i enhver sammenheng er representativt for den jevne arbeidstaker.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

Odd Roger Enoksen (Sp): La meg starte med å si at jeg er enig med komitelederen i at vi har et godt utgangspunkt for en videre utvikling av velferdssamfunnet. Vi lever i et av verdens rikeste land. Vi har høy sysselsetting, og vi har fortsatt relativt god fordeling mellom ulike distrikter i landet og mellom innbyggerne.

At det er slik, skyldes selvsagt til dels de rike naturressursene som har skapt grunnlaget for sysselsetting og økonomisk vekst – jorden, skogen, fisken, de rike mineralressursene, vannkraften og ikke minst olje og gass. Men det skyldes også i stor grad forutseende og kloke politikere, som fikk vedtatt konsesjonslovene for å ta vare på eierskap til vannkraften, som har forvaltet olje og gass på en måte som har skapt sysselsetting og høy verdiskaping i landet, som har ivarettatt en langsiktig forvaltning av fiskeressursene, og som også opp gjennom tidene har bidratt til at vi har en rettferdig fordeling og en sterk offentlig sektor som skal gi alle den samme rett til utdanning, til helsetjenester og omsorg, og ikke minst også en politikk for å ta hele landet i bruk. På en rekke områder kan vi imidlertid nå se at en del av dette bildet slår sprekker, og at vi er på vei inn i en ny tid.

Hvilke utfordringer står vi så overfor nå ved begynnelsen av et nytt århundre? Jeg skal begrense meg til å peke på noen.

En av de grunnleggende utfordringene er selvsagt å ta vare på det vi har bygd opp, bygge videre på de verdier og på de styringsmekanismer som har gjort at Norge er et godt land å bo i, at vi har klart å slå ring om eierskap til naturressursene, at vi har klart å få til en rettferdig fordeling. Her ligger en av de store utfordringene, for vi ser at i en tid med økt globalisering og økt press på disse styringsmekanismene slår det sprekker, og flere og flere faller utenfor.

Vi står også overfor store utfordringer i forhold til miljøet, og spesielt innenfor klimapolitikken. Vi står overfor utfordringer i forhold til å sikre at oljeformuen også kommer framtidige generasjoner til gode, og ikke minst også, som jeg sier, sikre råderett over naturressursene.

Regjeringen har lagt fram forslag til retningslinjer for bruk av oljeinntektene og har gjennom media framstilt dette som en regel for økt bruk av oljepengene. Nå åpner finansministeren pengesekken, kunne man lese i avisene da forslaget kom. Den gleden ble kortvarig. Budsjettet i

fjor høst bar bud om at det ikke kunne brukes en krone mer uten at det ville ødelegge norsk økonomi. Revidert nasjonalbudsjett, som ble presentert sist fredag, sier det samme. Om seks måneder, 1. januar 2002, skal det imidlertid i henhold til de reglene som nå er lagt fram fra Regjeringens side, være mulig å bruke mer penger. Tro det den som vil! Det er selvsagt konjunktursituasjonen og kapasiteten i økonomien som vil komme til å være avgjørende for om Regjeringen legger opp til å bruke mer penger. Det er et paradoks for mange, og det er vanskelig å forstå at i en tid hvor landet svømmer over av penger, så ser man i det daglige rundt seg at ting ikke strekker til, og at pengene ikke strekker til for å få løst helt selvsagte oppgaver.

I nyhetene på TV i går kveld kunne vi se en bygd som nå faktisk hadde vært isolert i flere uker, og som hadde utsikter til fortsatt å være isolert i flere uker, fordi veien ikke var kjørbar. Det ville kostet 100 000 kr å utbedre veien. Staten manglet penger, var svaret, og kunne ikke gjøre det. Det samme opplever vi på E10 mellom Narvik og Bjerkvik, hovedfartsåren i nord over til Sverige. Der går det ukentlig steinras som stenger veien, og som utgjør fare for liv og helse. Staten har ikke penger. Jeg vil faktisk tro at når vi samtidig ser at det går mer enn 3 000 ledige bare i anleggssektoren, vil kostnadene ved ledighetstrygd bare i Nordland være større enn det det koster å rydde opp i de utfordringene vi her ser.

En av utfordringene vi står overfor i forhold til bruk av oljefondet, er å gå aktivt inn og bruke oljepenger på områder hvor det er ledig kapasitet i økonomien, bruke oljepenger til investeringer i kunnskap, i forskning og ikke minst i bedrifter som er framtidsrettet, og som vil være lønnsomme og gi arbeidsplasser og inntekter også i framtida. Vi må ikke låse oss isolert sett bare til en regel om å bruke realavkastningen, men vi må gå inn aktivt og bruke oljefondet på områder der det er rom for det.

Det er stor enighet om at marin sektor, olje og gass, maritim sektor og IT-næringen vil komme til å bli de viktigste næringene for Norge i framtida. Dette er næringer hvor storparten av arbeidsplassene vil komme i Distrikts-Norge. Det trengs derfor en kraftig omlegging av distriktpolitikken for å kunne sikre at vi også i framtida tar hele landet i bruk, og at vi får tatt ut det verdiskapingspotensialet som fins i disse næringene.

Det er ingen naturlov som styrer bedrifter og folk mot sentrale strøk. Bak den sterke sentraliseringen som vi har sett, ligger det politiske vedtak. Det er mulig å bremse sentraliseringen, det er også mulig å snu flyttestrømmen, dersom det er politisk vilje til det. Dessverre har det så langt vært vanskelig å få en slik politisk vilje etablert.

50 pst. av alle som ble spurt i en bostedsvalgundersøkelse som sentrumsregjeringen fikk gjennomført, svarte at de gjerne kunne tenke seg å bosette seg i Distrikts-Norge. Arbeid var den viktigste forutsetningen for å kunne gjennomføre det og kunne ta et slikt valg. Det er derfor en viktig politisk oppgave å sørge for at vi gir folk mulighet til å bosette seg i alle deler av landet.

En rapport som jeg fikk utarbeidet mens jeg var kommunal- og regionalminister, viser hvordan staten har

brukt sine investeringer til å forsterke presset i Oslo-regionen, og dermed også bidratt til å øke sentraliseringen.

Rapporten viste at i 1998 fikk Oslo og Akershus totalt 55 pst. av de statlige investeringene. De andre fylkene mottok i 1998 andeler av de totale investeringene på under 5 pst. – samtlige fylker. Utviklingen har gått i den retning hele det siste tiåret, en større og større andel til Oslo og Akershus, som har økt sin andel av investeringene fra 20 pst. i 1989 til altså 55 pst. ti år senere.

Dette er en utvikling som det er nødvendig å gjøre noe med. Det skyldes ikke bare Gardermoen og Rikshospitalet, det skyldes også en sentralisering av investeringer på en rekke andre områder, som delvis har sammenheng med demografiske endringer og delvis sammenheng med politiske valg. Derfor er det også nødvendig å ha en aktiv politikk i forhold til utflytting av statlige arbeidsplasser. Jeg er glad for at arbeiderpartiregjeringen har fulgt opp det sentrumsregjeringen satte i gang, nemlig å innføre en regel om at alle nye statlige arbeidsplasser skal lokaliseres utenfor Oslo, og at man også har tatt fatt i den rapporten som ble lagt fram av Arbeids- og administrasjonsdepartementet om desentralisering ved hjelp av IKT, hvor det framgår at 1 000–1 500 arbeidsplasser enkelt kan flyttes ut av Oslo og være med og skape et grunnlag for sysselsetting og desentralisering. Dette betyr at det relativt enkelt og raskt – og med stor økonomisk gevinst – kan flyttes ut arbeidsplasser og også bidra til å få et bredere arbeidsmarkedstilbud i alle deler av landet.

Skal vi imidlertid klare å legge til rette for at folk skal få bo hvor de vil i landet og stimulere til kunnskapsintensive arbeidsplasser i distriktene, må vi også motarbeide det digitale Forskjells-Norge som Regjeringens politikk vil føre til. Skal vi skape vekst og utvikling, må den digitale allemannsretten realiseres – alle i landet må få tilgang til bredbånd.

Store deler av Distrikts-Norge ligger langt etter i utbyggingen av et slikt nødvendig tilbud. Regjeringens tidsplan for utbygging ser allerede ut til å sprekke. Det er også store prisforskjeller mellom sentrum og periferi på tilknytning og bruk av høyhastighetsnett. Det er uakseptabelt at bedrifter og skoler i Distrikts-Norge skal betale en høyere pris for å benytte seg av ny teknologi enn det man gjør i sentrale strøk.

Ett resultat av mangel på infrastruktur er at bedrifter rett og slett ikke tar sjansen på å etablere seg på mindre steder. Et oppslag i Dagens Næringsliv, basert på en undersøkelse gjort av konsulentselskapet Byggstrategi, viser f.eks. at IT-selskapene konsentrerer sine investeringer til Oslo. Utenfor Oslo er IT-selskapenes investeringer stort sett fraværende, til tross for at vi faktisk kunne ha sett den motsatte utviklingen dersom vi hadde ført en aktiv politikk for en slik utvikling, og ikke bare latt markedet bestemme hvor etableringene skal komme.

Regjeringens landbrukspolitikk er også – med støtte i Stortinget – i ferd med å rive bort grunnlaget for matproduksjon i deler av landet. Vi ser nå at vi har en sterk bruksnedgang, en akselererende bruksnedgang. De siste ti årene har det hver dag blitt lagt ned åtte gårdsbruk. Dette forsterkes nå, og vi ser at Regjeringen dessverre

har med seg et stortingsflertall når man nå arbeider for et mer EU-lik landbruk. Det er en utvikling som går sin gang, til tross for at vi det siste halvåret har sett konsekvensene av en slik landbrukspolitikk. Vi vil ha trygg mat, det norske folk vil ha trygg og ren mat, ikke et industrialisert landbruk basert på stadig større enheter, slik som Regjeringens og stortingsflertallets politikk vil føre til.

Regjeringen har både i Europa-meldingen og i langtidsprogrammet understreket at Norge må ha handlefrihet når det gjelder tilknytning til EU, og at Norge til enhver tid må vurdere om EØS-avtalen og andre samarbeidsordninger er tjenlig som redskap for å ivareta grunnleggende norske interesser. Utenriksministeren har ved flere anledninger gitt uttrykk for at det ikke kan utelukkes at en ny søknad om norsk EU-medlemskap kan bli sendt i neste stortingsperiode. På denne bakgrunn og ut fra det som er sagt her i dag, kan man trekke den konklusjon at vi har et stortingsflertall som fortsatt vil jobbe for EU-medlemskap, og at det vil være høyst aktuelt å fremme en søknad i løpet av neste periode.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Erna Solberg (H): Jeg tror at representanten Odd Roger Enoksen og jeg kan være enige om at det er viktig at vi utvikler systemene våre i offentlig sektor når det gjelder endringer og nye reformer, spesielt med henblikk på hvordan de virker i forhold til distriktene og hvordan de virker i forhold til de mindre kommunene i Norge.

Derfor har jeg lenge vært forbauset over et standpunkt fra Senterpartiet, som jeg også tok opp med Anne Enger Lahnstein i gårsdagens fornyelsesdebatt, nemlig spørsmålet om utvidelse av moms kompensasjonen for kommunene. Nå er det slik at vi får iverksatt en ny reform fra 1. juli. Den reformen innebærer at en rekke tjenester som ikke minst småkommunene i Norge må kjøpe inn fra private, blir momsbelagt. En rekke store kommuner har råd til å holde sin egen kommuneadvokat, de har råd til å ansette folk for å løse disse problemene, de kjøper mindre av tjenester, men produserer mer selv. Småkommunene – og det er en viktig del av deres aktivitet – etterspør dette ofte lokalt, og gjør det på en måte som sørger for at det lokale næringslivet blir mer robust. Men dem vil altså Senterpartiet nå påføre en merkostnad på 24 pst., noe som kommer til å medføre at kommunene får dårligere økonomi fordi man må betale 24 pst. mer for nødvendige tjenester hvis man skal utrede noe og f.eks. må bruke advokathjelp for å utrede eiendomsbeskatningen rundt omkring i landet. Det er ikke få kroner som har gått med til det, og slike tjenester vil altså bli belagt med 24 pst. mer skatt fra 1. juli. Men det er altså en rekke små aktiviteter her som kan gå dukken fordi det offentlige etter hvert vil få problemer med å etterspørre dem lokalt ved et så høyt kostnadsnivå som vi nå vil få, eller vi må velge å ansette folk selv for å løse disse problemene. Det vil undergrave det lokale næringslivet.

Mitt spørsmål til Enoksen er: Vil Senterpartiet fortsatt ikke være med på å innføre en generell moms kompensasjon til beste både for distriktene og kommunene?

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg vil først få lov til å si at jeg ville ha sett det som særdeles positivt om Høyre kunne ha vist den samme omsorg for de små kommunene også i andre sammenhenger, f.eks. når vi diskuterer inntektssystemet, der Høyre har vært en av de ivrigste pådriverne for å få lagt om inntektssystemet til fordel for større kommuner og vekstkommuner på bekostning av de minste kommunene og kommuner med nedgang i folketallet. Men la nå det ligge i denne omgang.

Jeg er enig med representanten Solberg i at det faktisk er nødvendig å se på den type ordninger som representanten peker på. Det var da også bakgrunnen for at sentrumspartiene – i motsetning til Høyre som valgte å sette seg på sidelinjen i behandlingen av hele momsreformen i høst – ble enig med Arbeiderpartiet om at virkningene av at det blir innført moms på nye tjenesteområder, skal vurderes i forhold til konkurransevidning mellom ulike sektorer. Da var det fra vår side tenkt på konkurransevidning mellom store og små banker, hvor de store bankene gjerne har ansatt IT-konsulenter selv, mens små banker kjøper disse tjenestene og dermed også får en kostnad gjennom moms som de store bankene ikke vil få, på samme måte som representanten Solberg helt riktig peker på, at små kommuner ofte ikke ansetter – og heller ikke bør ansette – IT-konsulenter, advokater osv., som man i mindre grad har behov for, og hvor nettopp kommunens kjøp av denne type tjenester danner grunnlag for at man også skal kunne ha selskap i de små kommunene. Jeg ser at de vurderingene ikke er gjort i det framlegg som Regjeringen har lagt fram for Stortinget, og vi vil selvsagt komme tilbake til det og drøfte en videre oppfølging av det i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett.

Torstein Rudihagen (A): Lat meg først seie at det var veldig mykje av det som representanten Enoksen sa, som eg er enig i – det var veldig mykje god sosialdemokratisk politikk i det.

Det er mange som seier at dei ikkje ser forskjell på partia i Noreg, og det gjer det uklart og er ein del av årsakene til vandringspartia imellom. Men når vi ser på innstillinga til langtidsprogrammet, på budsjettbehandlings og for så vidt på den alminnelege politiske debatten, synest eg at det i alle fall når det gjeld retningar, utkrystalliserer seg eit klart skilje mellom høgre- og venstresida i norsk politikk. På mange måtar står vi overfor eit verdival, valet mellom å vidareutvikle og vidareføre dei nordiske velferdsgoda og det ein kan kalle for den amerikanske modellen, der enkelte i større grad må kjøpe si eiga velferd.

Enoksen var veldig opptatt av ein sterk offentlig sektor og ei rettferdig fordeling, og eg kunne gjerne tenkt meg at han presiserte kvar dei står i dette biletet der vi har ei sterkare polarisering mellom ei høgre og venstre side i norsk politikk. Vi registrerer jo til dei grader at både Kristeleg Folkeparti og Venstre nå orienterer seg meir mot Høgre, sjølv om dei opererer med det som eit B-alternativ.

Eg vil peike på overfor representanten Enoksen at det står klart i langtidsprogrammet at vi i Arbeiderpartiet er

opptatt av at fordelinga òg skal gjelde geografisk. Vi er opptatt av å få til ein betre kommunikasjon over det ganske land for å styrkje kommuneøkonomien, satse på regionale høgskular, regionale helsetenester, regionale utviklingsmiljø og regionsenter for med det å ta heile landet i bruk, nettopp det som òg Enoksen peikte på. Dette er tiltak Arbeidarpartiet vil sette i verk nettopp for å sikre busetting, aktivitet og velferd over heile landet. Eg håpar at Enoksen er einig i det som er Regjeringa sitt langtidsprogram på dette området.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg er faktisk grunnleggende uenig med representanten Rudihagen i at Kristelig Folkeparti og Venstre orienterer seg mot Høyre. Tvert imot, begge partiene har gjennom sine landsmøtevedtak bekreftet at de står fast på sentrum. Det har de gjort i motsetning til hva de gjorde vedtak om for fire år siden, og dermed har de kommet Senterpartiet i møte i synet på at det fins et selvstendig tredje tyngdepunkt i norsk politikk, som vi har argumentert for i årtier. Vi har også gjennom regjeringsdeltakelse i lag i to og et halvt år vist at det er tilfellet og nå også på nytt igjen i utforming av felles merknader til langtidsprogrammet, som viser hva disse partiene står for i fellesskap.

Det er selvsagt riktig at vi har mye felles tankegods med Arbeiderpartiet på en rekke områder. Det gjelder ikke minst i fordelingspolitikken og i synet på offentlig sektor og på bygging av velferdssamfunnet, på samme måte som vi på andre områder har felles tankegods med Høyre. Men så er det dessverre slik at på en del av de sentrale områdene i norsk politikk ser vi at det er nettopp Arbeiderpartiet og Høyre som står i lag om en utvikling som går i helt feil retning. Det er nok å nevne gasskraft og miljøpolitikk, hvor de i hovedsak finner hverandre. De finner hverandre ikke bare i de enkelte spørsmål, men på en rekke andre områder. Vi kan nevne landbrukspolitikken, hvor Arbeiderpartiet har nesten blankofullmakt fra Høyre i denne sal til å gjøre hva som helst. Vi ser her at vi nå går i retning av et mer EU-lik landbruk, med sterk bruksnedleggelse og med en utvikling innen næringen hvor yrkesutøverne etter hvert ikke vil ha en inntekt til å leve av. Vi ser det i synet på EU-medlemskap, hvor disse to partiene, begge to, har som mål å få Norge som EU-medlem og går inn for EU-tilpasning hver eneste dag. Vi ser det i sykehusreformen, hvor statlig overtakelse av sykehus nå gjennomføres med støtte fra høyrepartiene. Og vi ser det i forhold til tvangssammenslutning av kommuner, hvor Høyre på landsmøtet nå endret sitt standpunkt og altså imøtekommer Arbeiderpartiet i synet på at det skal være mulig å foreta vedtak om tvangssammenslutning av kommuner. Dette er viktige områder hvor Arbeiderpartiet og Høyre står i lag mot sentrumspartiene.

Kenneth Svendsen (Frp): Sentrumspartiene skriver i sine merknader på side 103 om distrikts- og regionalpolitikken:

«Gode tjenestetilbud, reduserte avstandskostnader, interessante arbeidsplasser og konkurransedyktig næringsliv er viktig.»

Det er ingen tvil om at dette er gode og viktige ord. Det er akkurat det de er, ord som Senterpartiet er ekspert på å bruke i festtaler og ved hyggelige anledninger. Men skal disse ordene omgjøres til handling, må det ligge vedtak bak, enten i form av lovendringsforslag som gjør det lettere for befolkningen og næringslivet i distriktene, f.eks. at kommunene selv skal kunne avgjøre om bedrifter som ønsker å satse på snøscooterkjøring som en del av utviklingen av turistnæringen, skal kunne gjøre det, eller i form av forslag til bedre avskrivningsregler, økning i bevilgningene til utbygging av veier eller vedtak om skatte- og avgiftslette som reduserer avstandskostnadene. Da Senterpartiet var i regjeringsposisjon, foreslo de ingen ting av det de sier de skal gjøre. Og flyttestrømmen fra Distrikts-Norge var så stor som aldri før.

NHO har slått fast at transportkostnadene i Norge er 50 pst. høyere enn i EU. Da Senterpartiet satt i regjering, økte avstandskostnadene ved at diesel- og bensinprisene steg. De økte kostnadene for transport på vei ved at realbevilgningene til veibygging ble redusert. Veikapitalens tilstand ble dramatisk forverret under sentrumpartiens regjering, og dermed kostnadene for Distrikts-Norge i forhold til sentrale strøk. Fremskrittspartiet har gang på gang i budsjettene foreslått å redusere avstandskostnadene ved å senke drivstoffavgiftene, ved å øke bevilgningene til veibygging og ved å senke skatte- og avgiftsnivået for bedriftene. Senterpartiet har hele tiden gått motsatt vei, de har økt skatte- og avgiftsnivået og redusert bevilgningene til veibygging.

Resultatet var slående da Senterpartiet satt i regjering: Folk flyttet som aldri før fra Distrikts-Norge. Hvor mange bevis trenger Senterpartiet på at deres distriktpolitiske medisin er feil? Er det nå nødvendig å avfolke hele Distrikts-Norge før Senterpartiet skifter medisin?

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg vet ikke hvor Kenneth Svendsen har sin informasjon fra, men for iallfall å gjøre det enkelt for representanten Svendsen kan jeg ta med meg statistikk fra Statistisk sentralbyrå og komme på hans kontor, slik at han ved selvsyn kan se at nedgangen i folketallet i Distrikts-Norge, faktisk for alle deler av landet, ble redusert i den perioden Senterpartiet satt i regjering. Det var en til dels ganske sterk nedgang i fraflytting fra enkelte deler av Distrikts-Norge.

I motsetning til Fremskrittspartiet, som ønsker å bruke statlige midler på å bygge motorvei mellom svenskegrensa og Göteborg for å lette transporten i andre land, har faktisk Senterpartiet i alle budsjettbehandlinger prøvd å prioritere både fylkesveier og infrastruktur i Distrikts-Norge. Vi har også sagt i den fellesmerkningen som jeg hadde med meg opp på talerstolen i stad, at vi ønsker å grunnlovfeste det kommunale selvstyret og gå sterkt i retning av lokalt selvstyre. Det ønsker vi bl.a. å gjøre ved å opprettholde fylkeskommunen og gi fylkeskommunen større makt for å kunne ivareta en regional utvikling. Dette er det stikk motsatte av hva Fremskrittspartiet ønsker. De vil ha mer stat, mer marked og en utvikling som ensidig vil gå på bekostning av Distrikts-Norge. Det gjelder

faktisk også på et område som representanten Svendsen tok opp, hvor det slås fast at de ønsker mer lokal innflytelse i forhold til bruk av snøscooter.

Så er det selvsagt riktig at Norge har høyere transportkostnader enn gjennomsnittet i EU – til dels svært mye høyere. Kenneth Svendsen kommer fra samme landsdel som meg og burde vel ha registrert noe av årsaken til at det er sånn. Det er ikke mulig i et land som Norge, med den spredte bosettingen og så store avstander, å komme ned på de samme transportkostnadene som man har i andre EU-land. Jeg har faktisk selv i enkelte år hatt så mye som 150 reisedøgn i Nederland, et land man kan kjøre på tvers av i løpet av tre timer, og der det bor 16 millioner mennesker. Det sier seg selv at man opererer med andre transportkostnader i slike land enn det vi gjør i Norge.

Oystein Djupedal (SV): På mange måter har det vært en svært interessant politisk vår med tanke på Senterpartiets utvikling gjennom disse månedene, for nå er det vel omtrent bare Senterpartiet som retorisk fremdeles snakker om sentrum som et alternativ, samtidig som Senterpartiet er det partiet som mest aktivt søker støtte andre steder enn i sentrum. Det synes jeg i seg selv er interessant, fordi Senterpartiet åpenbart har mer politisk slektskap med andre partier enn dem man angivelig skal gå til valg sammen med. I det dokumentet vi i dag diskuterer, er dette synlig flere steder.

Jeg prøvde i stad å utfordre representanten Valgerd Svarstad Haugland på hvorfor Kristelig Folkeparti gjorde som de gjorde, uten at jeg ble spesielt klok av det svaret. Derfor vil jeg gjerne få utfordre representanten Enoksen på følgende: Senterpartiet har heldigvis ikke blitt med på en merknad sammen med Kristelig Folkeparti og høyresiden som klart slår fast at veksten i det offentlige forbruk hele tiden skal være lavere enn veksten i det private forbruk, at denne kontrasten mellom det private og det offentlige forbruk hele tiden skal gå i disfavør av det offentlige, noe som vil bety at kontrastene i vårt samfunn vil øke. Det vil bety at offentlige velferdstjenester over tid ikke vil kunne måle de behov og de krav som befolkningen legitimt har med hensyn til hvordan velferdstjenestene skal være. Jeg er veldig glad for at Senterpartiet her ikke er med, sammen med SV og Arbeiderpartiet. Og jeg kunne godt tenke meg å få Senterpartiets begrunnelse for hvorfor man synes at denne merknaden var såpass ubehagelig at man valgte å stå utenfor, for det er selvfølgelig en politisk begrunnelse for det.

Det som også er interessant i innstillingen til langtidsprogrammet, er at Senterpartiet på viktige punkt som går på strukturpolitikk, velger å alliere seg med SV. Det setter vi også pris på. I synet på statlig eierskap, ikke minst, og i synet på europapolitikken har SV og Senterpartiet mye felles. Jeg tror nok at det på mange måter er dette fellesskapet med hensyn til strukturpolitikk som gjør at vi i mange spørsmål føler oss svært bekvemme med å være enige med Senterpartiet. Jeg tror ikke Senterpartiet er like bekvem med å være i selskap med de to andre sentrumpartiene.

Odd Roger Enoksen (Sp): For det første må jeg få lov til å si at SV strekker forskjellene i den merknaden noe lenger enn det jeg oppriktig talt mener det er grunnlag for å gjøre. Når Senterpartiet valgte å ikke være med på den merknaden som Djupedal gjentatte ganger har referert til, har det sammenheng med to ting. Det ene er at jeg ikke ser noe behov for å låse oss i forhold til hvor stor andel offentlig sektor skal utgjøre i forhold til privat sektor. I en tid med store oljeinntekter og muligheter gjennom disse oljeinntektene til å ha en noe større offentlig sektor enn det de fleste andre land kan tillate å bevilge seg og dermed sette i verk reformer og tiltak gjennomført i offentlig regi som andre land ikke kan gjøre, så jeg ikke noe behov for at vi skulle låse oss i forhold til en slik politikk. Dernest kommer det faktum at dersom det skal være mulig å nå de målsettinger vi har om å styrke eldreomsorgen, helsesektoren og ikke minst utdanningssektoren, vil offentlig sektor måtte komme til å øke i årene framover. Det tror jeg alle må erkjenne.

Men samtidig må det selsagt over tid være en balanse mellom utvikling i offentlig og privat sektor. Det er et av de områdene hvor Senterpartiet og SV skiller ganske ettertrykkelig lag, etter min oppfatning, fordi SV ikke i tilstrekkelig grad erkjenner at verdier ikke bare kan brukes og fordeles, de må også skapes. Vi må ha et privat næringsliv. Til tross for de store oljeinntektene må vi over tid ha et privat næringsliv som gir grunnlag for den velferd som vi alle sammen er avhengig av, og som vi alle sammen ønsker oss. Derfor skal det være en viss balanse. Men jeg mener at det var unødvendig å låse seg i en slik formulering som de øvrige partiene her har valgt, og vi gikk derfor ut av den merknaden.

Torstein Rudihagen (A): Eg har berre lyst til å følgje opp det svaret som representanten Enoksen gav meg i stad. Da prøvde han nokså febrilsk – etter mitt syn – å halde på sentrumsalternativet som ei form for union. Men den førre replikkunden mellom Enoksen og SV-representanten viser at her er det prinsipielle forskjellar mellom Senterpartiet på den eine sida og dei to andre sentrumsparтия på den andre sida når det gjeld satsinga på offentlig sektor sett i forhold til verdiskapinga elles.

Men det er da litt merkeleg å høyre at Kristeleg Folkeparti nå gjer alt dei kan for å bortforklare denne merkna- den, og nå gjer faktisk òg Senterpartiet det same. Dei seier at dei ikkje vil låse seg inne. Men Kristeleg Folkeparti har gong på gong sagt at denne merkna- den ikkje kan le- sast slik at ein låser noko som helst. Her skal ein ha stor fleksibilitet.

Det andre Enoksen gjorde, var å prøve å klistre Arbeidarpartiet på Høyre i landbrukspolitikken. Det er faktisk ikkje meir enn eitt år sidan vi behandla ei landbruksmel- ding lagd fram av Bondevik-regjeringa, der nettopp Arbeidarpartiet og sentrum stod i hop om det som skulle vere landbrukspolitikken i tida framover. Og det var nokre vesentlege element her, bl.a. at vi skulle bevare eit småskalalandbruk over heile landet. Men samtidig såg ein at det blir færre og færre som lever av landbruket, og derfor skulle ein prøve å styrke dei bruka som har eit ressurs-

grunnlag godt nok til at bonden kunne ta ut heile eller delar av inntekta si der. Det er nettopp det som nå ligg i det tilbodet som landbruksministeren har kome med, og som låg til grunn for jordbruksoppgjøret i fjor. Dessutan stod vi saman om å prøve å styrke inntekta av det land- bruket sjølv produserer, nemleg å stimulere til ei ny verdi- skaping. Står ikkje Senterpartiet lenger ved det vi i felles- skap var einige om i landbrukspolitikken i fjor?

Odd Roger Enoksen (Sp): Senterpartiet står ved hvert eneste ord vi var enige om i forbindelse med innstillingen i fjor vår, og jeg skulle faktisk ønske at Arbeiderpartiet hadde gjort det samme. Jeg tror ikke at yrkesutøverne i landbruksnæringen opplever det som om man står fast ved de formuleringene man valgte i fjor. Jeg tror ikke de yrkesutøverne i landbruksnæringen som i dag forhandler med staten, opplever at Arbeiderpartiet har tenkt å gi yrkesutøverne i landbruket en inntekt å leve av på linje med andre grupper.

Det skulle vel være tilstrekkelig å bruke representanten Gabrielsen som sannhetsvitne på nytt i forhold til at det ikke tok mer enn én måned etter at innstillingen til jordbruksmel- dingen var behandlet i Stortinget, før Arbeiderpartiet etter- trykkelig forlot det forliket vi var enige om i forbindelse med framlegging av jordbruksoppjøret i fjor vår.

Det er faktisk ikke slik at jeg på noen som helst måte har gjort febrilske forsøk på å stå fast ved sentrum. Vi er tre ulike partier som på en del områder har et ulikt stå- sted. Det vil vi også komme til å ha framover. Men vi har faktisk vist at til tross for at vi har ulikt syn på en del om- råder – og til dels på områder som er vanskelige for disse tre partiene – har vi klart å samarbeide med hverandre i regjering på en måte som i den perioden styrket samhol- det mellom de tre partiene. Det har Arbeiderpartiet ennå igjen å oppleve. Når jeg hører Arbeiderpartiets represen- tanter beskrive forskjellen på de tre partiene her, som om det skulle umuliggjøre et samarbeid, må jeg si at da stil- ler jeg meg spørsmålet: Har Arbeiderpartiet noen gang ment det alvorlig når man har tatt til orde for en flertalls- regjering i lag med andre partier? Og har man i så fall forstått at det vil være partier som har ulikt syn på en del områder, og at et slikt samarbeid ikke betyr fusjon mel- lom flere partier eller underkastelse av de minste partiene i forhold til de største? Det er nettopp det samarbeid innebærer: forståelse for hverandres egenart.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

Øystein Djupedal (SV): La meg først si at jeg synes det var ualminnelig mye klokt i det Senterpartiets leder nå hadde å si for å forklare forskjellene i denne merkna- den. Etter mitt skjønn er det den definisjonen som Senter- partiet nå gir – at man ikke ønsker å låse seg inn i en forståelse av den økonomiske utvikling – som er den eneste forståelige måten å forstå denne merkna- den på. Det er jo selvfølgelig derfor saksordføreren fra Høyre har lagt inn denne merkna- den, for hvis det skulle være slik at det ikke var politikk i den, så burde den selvfølgelig aldri ha stått der.

De neste fire år vil være ganske avgjørende for hvilket samfunn vi kan skape i Norge. Norge er et rikt land – på ressurser, på penger og ikke minst på mennesker. Norge er, som noen liker å si det, mulighetenes samfunn. Men dessverre, i denne stortingsperioden har vi ikke benyttet de mulighetene vi har. Norsk politikk er drevet fra dag til dag – uten langsiktighet eller forutsigbarhet verken for næringslivet eller for landets innbyggere. Vi har langt på vei misbrukt de enestående mulighetene dette rike landet har. Vi har misbrukt muligheten til å skape verdens beste skole, vi har misbrukt muligheten til å være et foregangsland – som vi var – i miljøpolitikken, vi har misbrukt muligheten til å vise handlefrihet utenfor EU, vi har misbrukt muligheten til å skape en bedre barneomsorg, vi har misbrukt muligheten til å satse på høyere utdanning og forskning, og ikke minst har vi misbrukt muligheten til å starte omleggingen fra den svarte oljeøkonomien, hvor vi er i dag, til den grønne kunnskapsøkonomien.

Denne perioden har i stor grad vært preget av spill – spill om hvem som skal samarbeide med hvem, med et kontinuerlig skiftende flertall i Stortinget, slik at den vanlige borger ikke har hatt mulighet til å vite hvem som faktisk står bak de vedtak Stortinget har gjort. Dette bærer også politikken preg av. Det er ingen politiske vedtak som har holdbarhetsdato, men i denne perioden er de ikke engang datostemplet. For politiske journalister har nok dette vært en fin fireårsperiode, men for landet har det ikke vært noen god situasjon.

Det å gjøre det viktigste først er en god leveregel for SV, og det viktigste er å ivareta og bygge ut velferdsstaten med bedre og billigere velferdstjenester. De neste fire årene vil presset fra høyresiden om å bygge ned velferdsstaten bli enda sterkere, og ropet om lavere skatter og avgifter har vi allerede hørt i månedsvis, og også i denne debatten. De lavere avgifter og skatter høyresiden ønsker, vil uvilkårlig føre til mindre ressurser til barnehager, til skoler, til kollektivtrafikk og til høyere utdanning, og vil føre til høyere egenandeler. Dette er det altså de politiske tvillingene i skattepolitikken – Høyre og Fremskrittspartiet – som ønsker. Men det verste er at man later som om det er mulig å fjerne ca. 40 milliarder kr fra statsbudsjettet uten at noen skal merke det.

Dette er SVs hovedutfordring: å sørge for at høyresiden ikke får makt og innflytelse, fordi denne politikken er dypt usosial og fordi SV har en alternativ politikk hvor vi ønsker å satse på fellesskap, ikke på egoisme. For SV er barn og unge det viktigste vi kan gå til valg på, og det viktigste i langtidsprogrammet. Det betyr å skape verdens beste skole, bedre og billigere barnehager – og flere barnehager. Det som ligger i det reviderte nasjonalbudsjettet som nylig ble lagt fram, er jo et eksempel på hvordan man bløffer når man sier at man skal satse på barnehager. Der tar man altså og omdisponerer penger fordi det ble bygd for få barnehageplasser i fjor, og så later man som om dette er en stor satsing.

Innenfor forskning har vi gjennom hele denne perioden egentlig hatt et stortingsflertall som ønsker å satse på høyere utdanning og forskning. SV har fått vedtatt at vi skal opp på OECD-nivå i gjennomsnitt når det gjelder

forskningsinnsats. Samtidig ser vi at norsk forskning går på sparebluss. Dette er Regjeringen enig i, dette var den tidligere regjeringen enig i, og så skjer det altså ingenting. Skal vi bli en ledende kunnskapsnasjon på viktige felt innenfor vårt næringsliv, er altså satsing på forskning og høyere utdanning noe av det aller viktigste.

Vi ønsker å satse på kollektivtrafikk. Det betyr altså at det nedslitte i kollektivtrafikken som vi har i mange byer, må forbedres. Vi har bortimot det laveste tilskuddet til kollektivtrafikk i Europa. Dette rike landet har altså ikke råd til å satse på kollektivtrafikk. Det gjør at folk selvfølgelig bruker privatbil. Som når statsråd Kosmo ikke lenger bruker NSB, da ser folk at kvaliteten ikke er god nok, at det er for dyrt og dårlig. På denne måten bygger vi ned kollektivtrafikken, ikke det motsatte.

Vi ønsker at Norge igjen skal bli en ledende miljønasjon, som går foran i spørsmål om klimagassutslipp og som tar dette på alvor. Det betyr nei til bygging av gasskraftverk, og det betyr mange tiltak, bl.a. grønn beskatning som gjør at vi vrir beskatningen fra inntekt og over til det som er miljøskadelig forbruk (presidenten klubber).

Jeg forstår av klubbingen fra presidenten at jeg ikke har mer tid, men jeg vil gjerne ta opp forslaget fra SV som er omdelt i salen.

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Representanten Djupedal har teke opp det forslaget han refererte til.

Elles er presidenten av den meininga at ordet «bløff» i den sammenhengen representanten Djupedal brukte det, ikkje er eit parlamentarisk uttrykk.

Det blir replikkordskifte.

Grethe G. Fossum (A): En skulle etter beskrivelsen av alle de sjansene Norge har misbrukt de siste fire årene, nesten ikke tro at vi bodde i samme land.

Jeg er i hvert fall enig med representanten Djupedal i én ting, at Norge er i en særstilling ved at vi har store inntekter av oljevirkksomheten og at vi har muligheter som ingen andre land har. Det betyr at vi må bruke de mulighetene med klokskap. Balansen mellom å løse viktige samfunnsoppgaver og holde igjen for overoppheting av norsk økonomi stiller oss faktisk overfor ganske vanskelige valg.

Da jeg hørte på representanten Djupedals innlegg her, var jeg glad det bare varte i fem minutter, ellers hadde vi fått hørt at enda mer var viktig. Det aller viktigste var velferdsstaten, det aller viktigste var barn og unge, det aller viktigste var kollektivtrafikken og det aller viktigste var å være en ledende miljønasjon. Da er spørsmålet mitt til SV: Hva er det man egentlig vil? Har vi råd til å ha en SV-politikk som går ut på at alt er det aller viktigste? Jeg vil utfordre SV på dette at når man vil modernisere og få til noe i forhold til velferdssamfunnet, så skal man ha mer av det gamle og bruke mer penger på det gamle. Hvilke oppgaver innenfor velferdssamfunnet vil SV f.eks. kvitte seg med, slik at man har muligheter til å

bygge opp nye løsninger som det nye, moderne samfunnet trenger?

Øystein Djupedal (SV): Jeg vil takke fru Fossum for en god replikk. Jeg vil anta at hun ikke er uenig i alt det jeg har sagt.

Begrepet «velferdsstat» er et begrep som inneholder barn, unge, kollektivtrafikk, eldreomsorg, sykehus – mange ting. Velferdsstaten er det fundamentet som vårt siviliserte samfunn bygger på. For SV er det helt avgjørende at dette ikke bare ivaretas, men videreutvikles. Det betyr ikke nødvendigvis at alle de løsningene som lå til grunn for gårsdagens velferdsstat, skal føres inn i framtiden, men det betyr at dette sikkerhetsnettet skal det aldri være tvil om. Det skal aldri være tvil om at vi skal gi ungene våre den best mulige start i verden, med barnehageplasser, med en god skole og med god høyere utdanning. Blir man syk, skal det være et sykehus til å ta seg av det uten at vi har skyhøye egenandeler. Dette har vi jo råd til.

Så spør representanten Fossum om hva vi ikke skal drive på med. Det er sikkert mange ting vi ikke skal drive på med. Vi hilser statsråd Kosmos reformer i den offentlige sektor i all hovedsak velkommen. Vi er interessert i å se på om det brukes penger i det offentlige som vi ikke trenger å bruke. Mer effektivitet i den offentlige sektor, ja, gjerne. Det skal aldri være tvil om at det viktigste for SV er velferdsstatens fundament. Det at man skal kunne bruke sine evner til gagn for seg selv og fellesskapet på en måte som gjør at samfunnet videreutvikles. Det viktigste er, som jeg sa, velferdsstatens fundament, men i velferdsstaten ligger det selvfølgelig mange ting.

Hvis en om 20–30 år skal se tilbake på den perioden som nå ligger bak oss, tenker jeg at mange vil si at vi hadde en økonomisk handlefrihet som ikke noe annet land noensinne har hatt. Det finnes ikke et annet land i verden som noensinne har hatt den handlefriheten. Den skal brukes med kløkt og varsomhet, og vi skal ikke overopphete økonomien. Men det er klart at det finnes mange ting det går an å bruke mer penger på for å få et bedre velferdssamfunn. Der trodde jeg faktisk at SV og Arbeiderpartiet i all hovedsak var enige. Motstykket til det å bruke penger på det viktigste er høyresidens svar, skatte- og avgiftslettelse. Dette slåss de for, skatt for skatt, avgift for avgift. Det blir det mindre velferdsstat av.

Ingebrigt S. Sørforon (KrF): Dei frivillige organisasjonane representerer stor breidd og mangfald. I dag ser me ei ny og spennande samhandling mellom det offentlege, den tradisjonelle frivilligheita og dei nye aksjons- og organisasjonsformene. Frivillige organisasjonar skal vera eit sjølvstendig korrektiv og supplement til det profesjonelle i samfunnet, og på den måten òg vera eit verktøy for styresmaktene til å løysa velferdsutfordringar i samfunnet. Verdien av desse organisasjonane sin innsats er faktisk sett til fleire titals milliardar kr pr. år. Kristeleg Folkeparti vil ta vare på eit velferdssamfunn med breidd og med mangfald, der òg frivillig sektor har sin naturlege og nødvendige, ja uerstattelege plass. Dette krev at frivil-

lig sektor får levelege vilkår med pårekeleg økonomi, m.a. ved hjelp av ulike økonomiske støttetiltak.

I langtidsprogrammet snakkar SV om ein velfungerande velferdsstat, og representanten Djupedal utdjuvar det ytterlegare i siste replikk svar. Men eg finn ikkje at dei i det heile har brukt uttrykket velferdssamfunn. Det hadde difor vore interessant å få ei avklaring av korleis SV vurderer frivillige lag og organisasjonar sin samfunnsinnsats, og om dei vil stimulera til å ta vare på og utvikla det mangfaldet som denne sektoren representerer. Knytt til dette kjem sjølvstendig og det naturlege spørsmålet om SV er villig til å medverka til at frivillige lag og organisasjonar vert sikra økonomisk tilfredsstillande vilkår.

Øystein Djupedal (SV): Jeg vil gjerne takke representanten Sørforon for en god replikk, og svaret er ja. Jeg tror nok Kristelig Folkeparti og SV i all hovedsak er enig i hvor viktig frivillig sektor er for det siviliserte samfunn. Jeg vil tro at de fleste av oss, både selv og gjennom våre barn og familier, deltar i en rekke lag og foreninger som vi synes er uendelig viktige. Dette gjør vi fordi de er en del av vårt nærmiljø, vi deltar i borettslaget, vi deltar i idrettslaget, vi stiller opp for barna våre i korps osv. Det er klart at samfunnet eller staten aldri vil kunne erstatte dette, og det er ikke noe mål at staten skal erstatte dette. Men det er et mål at disse lag og foreninger skal ha et økonomisk fundament som gjør det levelig for dem, for jeg ønsker ikke, og ingen i SV har noensinne engang tenkt den tanken, at dette skal fullfinansieres av det offentlige. Det ligger en egenverdi i dugnad, det ligger en egenverdi i loddsalg, det ligger en egenverdi i å delta selv for å skaffe penger til noe en tror på, og dette er ting som vi ønsker videreført. Men det er klart at støtten fra det offentlige til det store, verdifulle arbeidet som foregår innenfor korpsbevegelse, idrettsbevegelse eller frivillige organisasjoner, over tid har gått ned, og det må jeg si er veldig bekymringsfullt, for dette er svært verdifullt arbeid. Og jeg imøteser gjerne når som helst en invitasjon fra Kristelig Folkeparti for at dette skal bli bedre. Det som nå vil være den store utfordringen på kort sikt, er at denne momsreformen som er vedtatt og blir innført snart, selvfølgelig må kompenseres fra det offentlige, slik at man ikke får disse utilsiktede virkningene med økt kostnad på porto m.m., som gjør at lag og foreninger kommer dårligere ut. Vi vil selvfølgelig, og her håper jeg også at Kristelig Folkeparti er enig, bidra til at lag og foreninger og frivillig sektor ikke kommer dårligere ut enn i dag, gjerne bedre.

Børge Brende (H): Det har åpenbart skjedd en del endringer i norsk politikk når Arbeiderpartiets og SVs adrenalin øker på grunn av en komitemerknad som Kristelig Folkeparti, Venstre, Høyre og representanten Steinar Bastesen har gått sammen om, der det står at man ønsker «å ha en balanse i forholdet mellom privat og offentlig sektor i norsk økonomi». Er det slik å forstå at SV ikke ønsker at det skal være noen balanse mellom offentlig og privat sektor? Det står videre i merknaden, og det har også Djupedal gjort et poeng av, at «det må være en

(Brende)

målsetting at veksten i offentlig sektor over tid ikke skal være høyere enn veksten i verdiskapingen i Fastlands-Norge», med vekt på *over tid*. Nå utgjør det offentliges andel av Fastlands-Norge 55 pst. Mener ikke SV det er grenser for hvor stor den offentlige sektoren kan være? Ser ikke SV at det er en sammenheng mellom en robust privat sektor og det velferdssamfunn vi har og det velferdsnivå vi kan bevilge oss? Har ikke SV lært noe av det som skjedde i Finland og Sverige da man så at industrien falt sammen, hvilke følger det også fikk for velferdssamfunnet?

Så til et annet tema som jeg kanskje ikke får noe kompliment fra Djupedal for å ta opp, eller som han er glad for at jeg tar opp. Det er jo ingen som kan være så moralsk høystemt som SV, der imponerer man jo til stadighet. Men både Kristin Halvorsen og Øystein Djupedal har jo til dem å være vært påfallende stillfarende når det gjelder at deres miljø- og energipolitiske talsmann har foreslått Nobels fredspris til Castro. Castro er og blir en diktator. Han viser ikke respekt for menneskerettighetene. Han kaster folk i fengsel. Djupedal er raskt ute og krever at Regjeringen skal rydde opp når en i Petroleumsfondet trår feil med sine investeringer. Fortjenstfullt, men hvordan har han tenkt å rydde opp i nominasjonen av Castro. Vil ledelsen rydde opp, slik at vi heretter slipper at SV nominerer diktatorer til Nobels fredspris bare fordi regimet kaller seg rødt?

Øystein Djupedal (SV): Som representanten Brende vel er kjent med, er det en rett hver enkelt stortingsrepresentant har, å foreslå kandidater til Nobels fredspris. Det har også Hallgeir Langeland gjort. Han har ikke konsultert SVs gruppe eller SVs ledelse om det, men det står ham helt fritt å foreslå de kandidater han måtte mene er riktige. Han har også forbilledlig gått ut med det og sagt det offentlig, i motsetning til andre som også har foreslått samme kandidat, men som ikke har sagt det offentlig. Jeg må også innrømme at jeg ikke har oversikt – det har ingen andre enn Nobelkomiteen – over hvilke kandidater som foreslås av de ulike representanter i Stortinget. Jeg har ikke peiling, kanskje Brende har det. Men jeg er ikke sikker på at alle disse som er foreslått, er like høyverdige, og jeg minnes jo med gru at Høyre har støttet flere kandidater som i ettertid ville ha vist seg å være åpenbart uverdige til å motta denne prisen. Vi har ingen problemer med at representanten Langeland har foreslått det han gjør, men, som sagt, verken gruppen eller ledelsen er konsultert, og vi ville frarådet det hvis han hadde bedt om den typen råd.

Så til det som går på denne merknaden, som har avstedkommet en del interesse. At Høyre har lagt inn denne merknaden, det forstår jeg. Det er jo Høyres politikk i et nøtteskall, nemlig denne grenseløse tro på at vekst i det private næringsliv er det som genererer velstand. Så enkel er jo ikke årsakssammenhengen. Stortinget vil vedta en hel rekke store reformer fremover. Hvis disse skal finansieres, er det vanskelig å tenke seg at disse skal kunne finansieres alene av fastlandsøkonomien, som det her står.

Det å holde hele petroleumssektoren utenfor er jo i seg selv en merkverdighet – jeg har lyst til å bruke ordet «merkverdighet» – for det betyr i realiteten at man ikke skal kunne bruke den økonomiske handlefriheten som denne geologiske tilfældigheten har gitt oss i Nordsjøen. Vi ønsker ikke å se sånn på økonomien, en kan ikke skille ut en så stor bit av økonomien og si at dette skal vi ikke bruke. Det vi som ikke har sluttet oss til denne merknaden, sier, er jo at vi skal bygge velferdsstaten videre, og over tid betyr det at veksten i det offentlige kan være høyere enn veksten i det private.

Per Erik Monsen (Frp): Jeg ønsker å ta utgangspunkt i noe som representanten Djupedal sa i innledningen til sitt innlegg, nemlig «verdens beste skole». Han sa at vi har gått glipp av muligheten til å skape verdens beste skole. Men det faktiske forhold er jo at Norge satser mer enn nesten alle andre land på skole. Vi har tettere lærerdekning enn nesten alle andre land. Spørsmålet mitt må jo bli: Hvordan ser SV for seg verdens beste skole?

Jeg har med interesse lest SVs merknader, og de går stort sett ut på å redusere sentrale læreplaner – flere lokale forsøk. Vi har hatt en mengde reformer i norsk skole de senere årene. Resultatene har stort sett blitt dårligere leseferdigheter hos elevene, dårligere matematikkunnskap, vi får tilbakemelding fra universitetene om stadig lavere kunnskapsnivå hos studentene og dårligere rating for norske studenter ved utenlandske universiteter.

Spørsmålet blir da: Hvilken skole vil SV egentlig ha, og hvordan vil de få dette til? Vil de bare pøse inn mer penger i den norske skolen – selv Regjeringen innrømmer jo at bare å øke bevilgningene ikke nødvendigvis fører til positive resultater – eller vil SV se på innholdet i skolen? Kan SV f.eks. tenke seg et samarbeid med næringslivet og ta noe mer hensyn til næringslivets behov, se mer på realfagene og ha visse felles standarder for norsk skole totalt sett?

Øystein Djupedal (SV): La meg takke for en god replikk, for dette er et sentralt spørsmål. For tre uker siden var jeg på 25-års klassefest for Sverresborg ungdomsskole, der vi møttes for første gang på 25 år. Vi satt i det samme klasserommet. Jeg satt på den samme pulten på den samme skolen som jeg gikk på da jeg gikk ut i 1976. På pulten stod det Sweet, Slade og Thomas. Jeg husker det godt. Thomas må jo snart være 60 år, og Sweet og Slade gikk av moten tidlig, en gang på slutten av 1970-tallet. Det var seks forskjellige pulttyper, de var altså ikke modernisert i det hele tatt siden jeg gikk ut for 25 år siden.

Dette har også en del med norsk skole å gjøre. Og det å tro at man kan skape en god skole uten mer ressurser, er naivt. Resurser i seg selv er jo ikke tilstrekkelig, men det kan skape et rom for læring som det lyser litt mer av – ikke bare forfall – og at det er noen som har satset på det. Det er ikke uten grunn at det er kjøpesentrene som lyser. Der satser vi, men ikke på skolebygningene. Det har faktisk noe med hvordan elevene møter hele den hverdagen som skolen er. Det betyr at vi ønsker mer res-

surser til skolen, og særlig ønsker vi å prioritere ungdomsskolen, som har kommet i skyggen av de to store reformene vi har hatt – 6-åringene inn i skolen og reformen for videregående skole. Ungdomsskolen er den mest forslitte og forfalne delen, også innholdsmessig, av norsk skole. Men den andre biten som er viktig, er å skape innhold i norsk skole som er mer i tråd med den tid vi lever i.

Jeg tror nok at det har vært en veldig sterk tendens til å sentraldirigere norsk skole for mye. Større grad av frihet, frihet til å legge opp lærestoff, frihet til å finne pedagogiske måter, men ikke frihet til å distansere seg fra kunnskap. For kunnskap er selvfølgelig den aller viktigste biten i skolen. Vi ønsker en kunnskapskole, men vi ønsker ikke en puggeskole. Vi ønsker en skole som motiverer til læring, ikke som pisker inn læring. Og dette er jo egentlig hovedforskjellen på Fremskrittspartiets skolepolitikk og SVs skolepolitikk.

Odd Roger Enoksen (Sp): I Innst. S. nr. 229, side 3 andre spalte, skriver SV i en merknad at på grunn av mangelen på arbeidskraft, mener dette medlem at «en viss forskyvning fra konkurranseutsatt til skjermet sektor kan aksepteres». Det betyr selvsagt i praksis at industriarbeidere skal over i skjermet sektor.

Mitt første spørsmål til representanten Djupedal er derfor: Hvilke industriarbeidere er det som skal miste sine jobber for både å flytte til andre deler av landet og gå over i andre yrker? Er det verftsarbeiderne, er det ansatte i aluminiumsindustrien, er det ansatte i fiskeindustrien som, ifølge SV, skal miste sine jobber for å dekke etterspørselen etter arbeidskraft i skjermet sektor?

Mitt andre spørsmål er: Hvordan har SV tenkt å gå fram for å få til den overgangen fra konkurranseutsatt til skjermet sektor som det her tas til orde for? Konkurranseutsatt sektor er konkurranseutsatt og er det frie næringslivet som vi har i dette landet og som har en faktor som er avgjørende for sysselsettingen, nemlig konkurransevnen og kostnadsnivået. Så dersom SV skal nå sitt mål, må det være gjennom en kostnadsøkning som skaper dårligere konkurransevilkår i forhold til konkurrenter i andre land. Betyr det at SV har tenkt å bruke kostnadsnivå, rente, skatt eller andre faktorer for å bygge ned konkurranseutsatt sektor?

Øystein Djupedal (SV): I fjorårets statsbudsjett la Regjeringen fram forslag om noe man kalte en konjunkturavgift, for å dempe etterspørselsveksten i den private delen av økonomien til fordel for den offentlige delen av økonomien. Dette gikk ikke gjennom i Stortinget, bl.a. med Senterpartiets støtte, men det kom en annen konjunkturavgift, som i prinsippet er det samme. Denne ble forresten også fjernet like etterpå da man så at den ikke hadde den tilsktede virkning. Men poenget med denne typen tiltak var nemlig å avhjelpe arbeidskraftmangelen i offentlig sektor. For det er et faktum at en del av den presstendensen vi nå ser, skyldes manglende arbeidskraft og et næringsliv som i mange år har gått svært bra. Helt nøkternt vurdert tror jeg at utviklingen i Norge over tid vil bli som vi her bare konstaterer, og som også stod i

statsbudsjettet, nemlig at arbeidskraftbehovet i offentlig sektor vil vokse.

Så kan man angripe dette på en helt annen måte: Hvordan skaffer vi flere hender? Og velferdsstaten og norsk næringsliv har bruk for flere ledige hender. Disse kan man skaffe på en hel rekke måter. Den reformen SV tok til orde for og som senere er vedtatt, nemlig etter- og videreutdanningsreformen, er én måte å kvalifisere de ukvalifiserte på. Det å få arbeidsledige inn i jobb er selvfølgelig noe av det aller letteste. Men det å åpne for økt arbeidsinnvandring f.eks. gjennom en Green Card-ordning, som man har i USA, kan være ett tiltak. Det å la studentene jobbe mer ved siden av studiet kan være et annet tiltak. Det å la pensjonister jobbe mer ved siden av kan også være et tiltak. Arbeidsledige under 50 år skal garanteres jobb i løpet av relativt kort tid. I hvert fall skal de kalles inn til intervju på arbeidskontoret for at man skal prøve å tilrettelegge for det. Og kanskje er det aller viktigste tiltaket å hindre økning av uførepensjonister, som gjennom flere år har vært eksplosjonsartet, og de utgjør nærmere 300 000 personer. Det er klart det er mulig å tenke seg at her fins det arbeidskraft som både norsk industri og norsk offentlig sektor vil ha bruk for for at vi skal kunne skape et bedre samfunn.

Presidenten: Replikkordekskiftet er dermed omme.

Terje Johansen (V): For et sosialliberalt parti er det enkelte menneskets frihet, lykke og velferd målet for samfunnet. Venstres politikk forener frihet for den enkelte med ansvar for fellesskapet og for hverandre.

I Venstres menneskesyn ligger en overbevisning om at vi alle har evne til å skape det gode liv både for oss selv og andre. Vi tror at mer mangfold og rom for individuell frihet og livsutfoldelse vil gi et mer medmenneskelig samfunn. Frihet er en forutsetning for å ta ansvar for egne handlinger og å vise hensyn til sine medmennesker.

Venstre har visjoner for en liberal fremtid:

- om et samfunn preget av toleranse, rettferd og likeverd
- om frie og delaktige borgere som tar ansvar både for seg selv og for fellesskapet
- om et samfunn tuftet på nestekjærlighet, omsorg og respekt for hverandre, uavhengig av bakgrunn, kultur og status i samfunnet
- om en bedre verden der godene fordeles mer rettferdig, og alle får mulighet til å leve et godt liv

Vi i Venstre tror dette er mulig. Vi har et samfunnssyn preget av optimisme og tro på fremtiden.

I begynnelsen av det 21. århundre står de liberale verdiene sterkere enn noen gang tidligere. Individuell frihet, respekt for individet og menneskerettighetene er anerkjente verdier for stadig flere. Enkeltmennesket har fått økt frihet som gir nye muligheter for menneskelig vekst. Samtidig må vi finne gode fellesskapsløsninger som tar vare på både friheten og ansvaret. Dette er Venstres ærend i norsk politikk.

Venstre har i behandlingen av dette langtidsprogrammet, i likhet med det forrige, stått sammen med Kristelig

Folkeparti og Senterpartiet om omfattende merknader til politikk for å forandre Norge. Blant de viktige sakene er styrking av lokaldemokratiet gjennom langt større frihet for kommunene, storsatsing på det frivillige Norge og en aktiv miljø- og distriktpolitikk. Dette er sentrumsverdiene.

I 1997 la den tilsvarende fellesmerknaden grunnlaget for sentrumsregjeringen. Den politikk sentrum står sammen om i dette langtidsprogrammet, vil kunne danne grunnlag for den nye regjering Norge trenger.

Venstre vil ha reformer som sikrer enkeltmenneskenes rettigheter og valgfrihet. Venstre vil føre en streng personvernpolitikk, slik at du har rett til å vite hva andre vet om deg. Venstre vil lovfeste genetisk ikke-diskriminering, slik at ikke ny teknologi brukes til å sortere mennesker. Venstre vil ha en tilgjengelighetsreform som letter funksjonshemmedes tilgang på servicetilbud, arbeid og utdanningsmuligheter.

Fremtidens samfunn vil være flerkulturelt. Økt arbeidsinnvandring vil tilføre det norske samfunn mer mangfoldig kompetanse og lette integreringsprosessen mellom nordmenn og innvandrere. Venstre vil grunnlovfeste retten til å søke asyl og øke antallet kvoteflyktninger.

Venstre mener valg av livssyn er et strengt personlig valg. Venstre vil derfor fremskynde prosessen med et skille mellom kirke og stat, og endre formålsparagrafene for offentlige institusjoner slik at de blir inkluderende for alle og synliggjør grunnleggende verdier.

Alle beslutninger i samfunnet bør tas nærmest mulig dem det angår. Venstre vil grunnlovfeste det lokale selvstyret og flytte makt ut fra stat og embetsverk. Staten styrer i dag kommunene og fylkeskommunene gjennom en omfattende rettighetslovgivning, regler, pålegg og øremerkede tilskudd.

Venstre vil gjenreise det lokale folkestyret ved å gi de lokale folkevalgte reell makt over avgjørelsene i egne lokalsamfunn. Kommunene må få større frihet til selv å fastlegge sitt eget skattenivå. Øremerkingen må reduseres til et minimum og erstattes av frie midler. Venstre går inn for at kommunene skal kunne holde valg når de selv ønsker det innenfor valgåret. Dermed vil lokalvalgene få et reelt lokalt preg, og de lokale saker vil stå i fokus i lokalvalgskampen.

Venstre vil ha et åpnere og enklere Norge. For mye makt skjules i lukkede beslutningsprosesser få har innsyn i, og gjennom unødige komplisert regelverk. Venstre vil ha en kraftig forenkling av det offentlige byråkratiet og av lov- og regelverk.

Venstre vil møte den globaliserte økonomien ved å bygge opp sterke verdensomspennende spilleregler, institusjoner og samarbeidsordninger. Økonomisk globalisering må følges av globalisert politikk.

Fattigdommen i sør må bekjempes gjennom å slette fattige lands gjeld og styrke investeringer og bistand. Norge må gi full markedsadgang og tollfrihet for alle varer fra de minst utviklede landene. Menneskerettigheter, demokrati og strenge miljøkrav må ligge til grunn for Norges innsats internasjonalt.

Venstre vil sette utdanning og forskning fremst i prioriteringen av samfunnets oppgaver. Bare slik kan alle få mulighet til å utfolde evner og skaperkraft.

Venstre vil gi skolene ressurser, tillit og frihet til å slippe løs lokal skaperkraft. Vi vil ha en egen læringsmiljølov for elver og studenter, som bl.a. sikrer elevene mer innflytelse på egen hverdag. Læreryrket må gjøres mer attraktivt gjennom lønn, arbeidsvilkår og frigjøring fra byråkratisk overstyring, unødvendig mange møter og detaljplaner.

Venstre vil de neste fire årene heve norsk forskningsinnsats betydelig. En vesentlig del av dette skal være å gjenreise den frie grunnforskningen etter mange års sulteføring. Venstre vil frigjøre midler, slik at universiteter og høyskoler kan gi studentene bedre oppfølging. Vi vil ha en rask og betydelig bedring av studentenes økonomi og en større satsing på bygging av utleie- og studentboliger.

Et mangfoldig og skapende kulturliv er ingen luksus. Det er tvert imot med på å gjøre livet verdt å leve. Venstre vil at en større del av statsbudsjettet skal brukes på kulturformål. Venstre vil samle og klargjøre det statlige ansvaret for kunst og kultur i en egen kulturlov.

Det frivillige Norge bidrar med uegennyttig innsats i samfunnet uten å være styrt av offentlige eller kommersielle interesser. Ingen får så mye aktivitet ut av hver krone som det frivillige Norge, der det meste av arbeidet er frivillig og ulønnet. Det frivillige organisasjonsliv blir dessverre i altfor stor grad utsatt for statlig regulering og overstyring.

Venstre vil sette det frivillige Norge fri. Penger som i dag går bort i detaljstyring og byråkrati, kan i stedet skape mer aktivitet i det frivillige Norge. Offentlige støtteordninger må støtte opp under organisasjonenes frihet og uavhengighet.

Vi har i Norge lav beskatning på ressursbruk og forurensing. Samtidig er beskatning av arbeidsinnsats høy. Dette fører til en skjev bruk av samfunnets ressurser og til store samfunnsøkonomiske tap. Det er kostbart å ansette nye medarbeidere, mens det lønner seg å sløse med ressursene og å forurense miljøet.

Venstre vil bruke skattesystemet aktivt i miljøets tjeneste. Vi vil redusere skatt på arbeidsinntekt, og øke den på forbruk og forurensing. Venstre vil innføre flat skatt for alle inntekter, med et stort bunnfradrag som sikrer god fordeling og først og fremst kommer dem med lave inntekter til gode. Venstres miljøskattereform gir bedre rammevilkår for næringslivet, bedrer miljøet og gir en bedre sosial utjevning.

Venstres grønne skattereform vil bidra til å flate ut og på sikt redusere energibruken i Norge. Venstre vil med dette gjøre Norge til et foregangsland for moderne miljøteknologi og satse på forskning på og utbygging av alternative energikilder og gasskraftteknologi uten CO₂-utslipp. Norge må konsekvent og utvetydig følge opp internasjonale avtaler om lavere klimagassutslipp. Venstre sier nei til bygging av forurensende gasskraftverk.

Venstre vil satse mer på kollektivtrafikk i og omkring storbyene. Inntekter fra veiprisering og bompenger må brukes til å gi et bedre og billigere kollektivtilbud.

Venstre vil ha en fremtidsrettet nyskappingspolitikk hvor de små bedriftene står i sentrum, og det blir like naturlig å skape sin egen arbeidsplass som å bli andres arbeidstaker.

Venstre tror havbruksnæringen kan bli en bærebjelke i nasjonal verdiskaping og gi grunnlag for fortsatt bosetting langs kysten. Vi vil fremskynde dette gjennom en opptrapping av forsknings- og nyskappingsinnsatsen i denne sektoren.

Det trengs omfattende reformer for å utvikle og bevare velferdsstaten. Å hjelpe dem som har minst til et bedre liv, er viktigere enn å flytte på penger mellom det store flertallet som allerede lever i materiell velstand.

Venstre vil gi mer tid og økt frihet til barnefamiliene gjennom en ekstra ferieuke for foreldre med barn under ti år og gjennom mer fleksible arbeidstidsordninger.

Venstre mener at en lang rekke av de økonomiske ytelsene samfunnet tilbyr dem som trenger hjelp, kan samordnes på en måte som gir langt mindre byråkrati, og samtidig unngå at mange mennesker gjøres til passive klienter. En ordning med borgerlønn vil være langt mer fleksibel enn dagens mange og kompliserte ytelser. Også mennesker som av ulike årsaker står utenfor arbeidslivet, kan bidra til samfunnet gjennom frivillig innsats.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Britt Hildeng (A): Det er et langtidsprogram vi behandler, og muligheten til å beskrive hvordan en vil drive en sammenhengende og forutsigbar politikk, er til stede.

Venstres landsmøte mente seg også å trekke opp politiske, langsiktige linjer. Og en borgerlønn, som også Johansen nevnte, på 100 000 kr til alle ble framstilt som den store visjonen og i tråd med Venstres grunnsyn. Riktignok er den visjonen, og det ble understreket, basert på et tredveårsperspektiv og ikke en langtidsperiode på fire år.

Men en må undre seg på hvorfor man må vente i 30 år, og hva det er Venstre mener å se i den framtidige utviklingen som gjør det mulig å gjennomføre forslaget da og ikke nå.

Og et spørsmål til. Nå frir jo Venstre både til Høyre og til sentrum. Men fra hvilke partier og i hvilken utstrekning tror representanten Johansen at Venstre vil kunne få tilslutning til sine såkalte visjoner? Eller er gjennomføringen av forslaget mindre interessant og mer egnet for en kommende valgkamp?

Terje Johansen (V): Begrepet borgerlønn, eller samfunnslønn, har stått på Venstres program i snart ti år. Og i velferdsmeldingen, som sentrumsregjeringen la frem og som Arbeiderpartiet gav sin tilslutning til, er dette begrepet tatt opp, og Arbeiderpartiet har gitt sin tilslutning til å prøve det ut.

Når Venstres landsmøte, som er en edruelig forsamling, i alle fall under programbehandlingen, antydnet at det kanskje kunne ta lang tid – 30 år er meg ukjent – så skyldes jo det at vi ikke har så stor tillit til at f.eks. Arbeiderpartiet er så veldig opptatt av å gjennomføre denne vi-

sjonen. Venstre tror at dette er fremtidens måte å sørge for at de som har minst i samfunnet, får et visst minimum uten å være klienter, men at de får noe de har krav på fra samfunnet. Og når representanten Hildeng sier at alle skal få det, må jeg si at det tror jeg ikke er innbefattet i denne visjonen. For øvrig er denne visjonen beskrevet i boken om scenarier som akkurat er kommet ut, slik at dette er ikke noe som Venstre står alene om, men som samfunnsvitere og samfunnsøkonomer fra mange leire faktisk gir sin tilslutning.

Det som er hovedhensikten med dette, er å fjerne det millimeterbyråkratiet som bl.a. Arbeiderpartiet er ansvarlig for, og som gjør at de med minst ressurser faktisk er de som drukner i disse finmaskete garnene. Det er dette Venstre først og fremst vil til livs gjennom en forenklet ordning. I tillegg til at mange andre ordninger skal tas opp i dette, vil også en vesentlig del av byråkratiet som vi i dag benytter oss av, forsvinne.

Kenneth Svendsen (Frp): Representanten Terje Johansen fra Venstre brukte mye av tiden til å fortelle om Venstres tro på og verdsetting av det enkelte individ. Men *har* Venstre en slik tro på det enkelte individ? La oss ta kultur, f.eks. Hvis en enkeltperson ønsker å bruke sin fritid på båt og båtliv, så ønsker Venstre for det første at han skal avgiftsbelegges når han kjøper seg båt. Så skal han avgiftsbelegges hvis han finner ut at han skal ha en motor i den båten, så skal han avgiftsbelegges hvis han kjøper bensin til den båtmotoren, og så skal han med Venstres godkjennelse nå avgiftsbelegges når han legger båten en plass – han må betale båtplassleie. Velger en person derimot å bruke fritiden sin til dans og ballett eller til å synge opera, da ønsker Venstre at han skal få støtte fra staten – er det å tro på det enkelte individ og tro på at man selv kan velge sine fritidssystemer?

Det er tydeligvis sånn at man legger avgift på de fritidssystemene som Venstre ikke vil at folk skal ha. Man tar fra dem pengene. Og så gir man til dem som holder på med det som Venstre ønsker at de skal holde på med. Er det troen på det enkelte individ og den retten det enkelte individ har til selv å bestemme over sin fritid?

Venstre hevder hardnakket at de er småbedriftspartiet. Da Venstre satt i regjering, fremmet de forslag som fikk næringslivet til å rase, bl.a. om en forverring av delingsmodellen. I det siste budsjettet sørget Venstre for at avskrivingsreglene for små og mellomstore bedrifter ble spesielt vanskelige. Spørsmålet mitt er: Er det samsvar mellom det Venstre sier og det de faktisk gjør i den virkelige verden?

Terje Johansen (V): Svaret på spørsmålet er ja. Det er samsvar mellom det Venstre mener og det Venstre gjør. I motsetning til Fremskrittspartiet har Venstre ikke bare sittet på sidelinjen og snakket om hva vi vil gjøre, men vi har også vært inne på banen og forsøkt å gjøre noe der hvor spillet egentlig foregår. Forskjellen mellom Venstre og Fremskrittspartiet er jo at vi forsøker å øve innflytelse på tross av at vi er Stortingets minste parti, hvilket Fremskrittspartiet faktisk ikke gir seg selv an-

ledning til – og sannsynligvis heller aldri vil få anledning til, men det er en annen sak.

Representanten Svendsen drister seg til å snakke om kultur, hvilket jo i seg selv er et interessant tema sett fra Fremskrittspartiets side, siden de da har forsverget at det offentlige overhodet bør blande seg bort i kultur. Han snakker om båtliv som en del av kulturbegrepet, og det kan jeg for så vidt være enig i. Men når han snakker om de avgiftene som legges på kjøp av komponenter til å drive båtliv, griper han inn i et skattesystem som ikke har noe med støtte til kulturlivet å gjøre.

Det er faktisk helt riktig som representanten Svendsen antyder, at Venstre til en viss grad ønsker å drive atferdsterapi gjennom skattesystemet. Der skiller vi oss fra en del andre partier, for vi mener at skatter og avgifter faktisk kan påvirke folk i bestemte retninger. Men det vi har tatt sikte på, er å bruke skatter og avgifter i miljøets tjeneste, og det er det som kalles det grønne skatteskiftet. En del av de avgifter som pålegges båtlivet, har faktisk dette til hensikt. Det syns Venstre er bra, at vi begrenser en del av den miljøskadelige bruken.

Ottar Kaldhol (A): Både i og utanfor dette huset viser Venstre stor interesse for Arbeidarpartiet. Men vi som følger litt med i politikken, merkar jo at der er ein undertone som klart beviser at denne interessa ikkje akkurat er prega av omsorg for Arbeidarpartiet. Eg vil heller seie det ber preg av meir avmakt i forhold til eit parti som brukar politisk makt til fordeling i samfunnet. Og eg kan love Terje Johansen, som representant for Venstre, at Arbeidarpartiet vil halde fram med å bruke all den makta vi har, til rettferdig fordeling også i forhold til dei velferdsordningane som eit borgarleg fleirtal, der også Venstre er med, vil redusere.

Eg var nesten hensett til nasjonaldagen då eg hørde representanten snakke om toleranse, rettferd, fridom, fellesskapsløysingar osv. Men når vi ser på Venstre sitt angrep på sjukelønsordninga, står det ikkje i forhold til innlegget som representanten hadde. Eg må verkeleg spørje: Kan Venstre sitt angrep på sjukelønsordninga forsvarast ut frå Venstre si forhistorie og Venstre sin tradisjon? For Arbeidarpartiet er sjukelønsordninga eit sterkt uttrykk for tillit og respekt for arbeidsfolk i dette landet. Kvar i Venstre sitt grunnsyn og tradisjon finn Terje Johansen grunnlag for det angrepet som Venstre no står for? No har Venstre tradisjon for å vise til Sandman-utvalet si innstilling. Det eg spør om, er faktisk Venstre sitt grunnsyn, ikkje Sandman-utvalet si innstilling.

Terje Johansen (V): Jeg finner ikke helt samsvar mellom representanten Kaldhols innledning om at vi ikke skulle være preget av omsorg for Arbeiderpartiet, og det vi ellers står for. Men la nå det ligge.

Spørsmålet hans går på Venstres grunnholdning til sykkelønsordningen. La meg si det på denne måten: Vi i Venstre er faktisk sterke forsvarere av sykkelønsordningen, men den er blitt en klamp om foten økonomisk. Dette vet nå Arbeiderpartiet enda mer om etter at de kom tilbake i regjering og ser at folketrygden øker med 7 milli-

arder kr i året. Problemet er at denne – den mest kostbare av alle norske velferdsordninger – går til de friske, arbeidsføre. Venstre ser at dersom vi skal få til en bedre fordeling enn vi har i dag, er vi nødt til å be de friske, de arbeidsføre, om å være solidariske med dem som har det verre. Venstre ønsker ikke å herje med sykkelønsordningen, slik enkelte andre partier vil – snarere tvert om. Når vi har vært ute og beskrevet hva slags system vi ønsker oss alternativt, har vi sagt at vi tar utgangspunkt i Sandman-utvalgets forslag, som vi mener er rimelig og balansert. På vegne av Venstre har jeg flere ganger sagt at vi skal gjøre unntak for dem som virkelig trenger det, f.eks. foreldre med små barn og de kronisk syke. Jeg kan også være villig til å ta med kvinner i lavtlønnsyrker. Det som er problemet i dag, er jo at alle, fra direktøren via stortingsrepresentantene og til de aller svakeste, nyter godt av denne ordningen. Når den er i ferd med å sprengte alle rammer, slik at vi ikke har råd til å gjøre noe av alt det andre vi ønsker oss, er det på tide å samarbeide for å finne en løsning.

Per-Kristian Foss (H): Når man hører Terje Johansens frie «drodlerier» fra talerstolen, blir man fristet til iallfall å stille ett spørsmål – kanskje et par. Henger dette i hop? Jeg har registrert at Venstre går inn for en borgerlønn på 80 000 kr. Jeg forutsetter at den skal være skattefri. Hvis ikke ville jo byråkratiet bli ytterligere komplisert. Jeg forutsetter at folk som jobber, også får det samme beløpet skattefritt – altså at bunnfradraget blir 80 000 kr. Det er jo en interessant modell. Hvis Venstre i tillegg skal ha skattesatsene ned slik at de blir likere hverandre, at man altså får en flattere skatt, innebærer jo det at Venstre også er tilhenger av å fjerne toppskatten. Har Venstre sett noe på provenyvirkningene av summen av et fradrag på 80 000 kr og fjerning av toppskatten? Det er det ene spørsmålet mitt. Det andre er: Har Venstre sett på konsekvensene av dette for dem som har lange studier, høye studielån og høy gjeld?

Mitt tredje spørsmål er knyttet til grønne skatter. Venstre svarer på ethvert spørsmål om skatt at de skal ta det igjen på andre områder. Vi skal altså få lettelser i skatten på arbeid. Det synes jeg er positivt. Men så skal vi betale det på andre områder. Jeg forstår at det området man sterkest argumenterer for å ta det igjen på, er området elavgift. Meg bekjent var man i den offentlige utredningen – Lund-utvalget var det vel, som utredet grønne skatter – og den dertil hørende stortingsmeldingen enige om at en avgift på verdens reneste energibærer, vannkraft, ikke var å definere som en grønn skatt. Har Venstre omdefinert det, eller er det andre områder man tenker å ta inn milliardene på, hvis man ikke skal gi skattelettelser samlet sett?

Terje Johansen (V): Jeg kan for det første glede representanten Foss med at i vår modell for borgerlønn, som i de beregninger vi holder på å foreta, faktisk utgjør 100 000 kr i året, inngår det også et skattefritt bunnfradrag for alle på 100 000 kr. At vi ønsker å fjerne progresjonen i inntektsbeskatningen, er også riktig. For å finan-

siere dette må vi dosere kapitalbeskatningen noe annerledes enn vi har gjort før, og vi regner med at med en flat skattesats på litt i overkant av 30 pst., vil vi få inn mesteparten av det vi gir bort.

Så er det slik at vi mener at for å få til en betydelig skatteomlegging, som det her er snakk om, og som vi faktisk har et prinsippvedtak om i forliket med Arbeiderpartiet – altså sentrum-Arbeiderpartiet – må en slik skattereform smøres med skattelette. Vi tar gjerne en diskusjon med Høyre om hvor stor den skal være. Den kommer ikke til å bli av den størrelse som Høyre foreslår, men vi kan godt tenke oss å smøre en slik reform med noen milliarder kr.

Når det gjelder de grønne skattene, er det slik at elavgiften sammen med merverdiavgiften nå har vært med på å bringe prisen på elektrisk kraft opp på et nivå som vi mener er passende. Vi ønsker ikke å gjøre noe med elavgiften på det nivået som prisen til forbruker nå ligger. Nå har vi kommet på det nivået vi hadde i 1997. Det er det eneste året vi hadde nedgang i forbruket, og det var det vi ville oppnå med dette.

Kenneth Svendsen (Frp): I Johansens svar til meg i stad berørte han ikke mye av næringspolitikken. Det forstår jeg godt, det var klokt å holde seg unna den.

Det er ikke mange vedtak som har rammet små og mellomstore bedrifter så hardt som forverringen når det gjelder avskrivningsreglene, som Venstre var med på i statsbudsjettet. Blant dem som rammes hardest av dette, er transportnæringen. Ikke bare rammes lønnsomheten i bedriftene ved at man må betale mer skatt, men det fører – og det er kanskje det verste – til at man får mindre utskifting av vogntog og lastebiler. Dette fører igjen til, selvfølgelig, at de ansatte får dårligere arbeidsmiljø – det er jo én sak.

Venstre hevder gang på gang at de er så opptatt av miljø, og at de skal ha en grønn skattlegging for å få mindre utslipp. Jeg syns ikke at denne begrunnelsen henger på greip, for ser ikke Venstre at forverringen når det gjelder avskrivningsreglene, fører til at det går mye senere å skifte ut disse trailerne? Med andre ord, det tar mye lengre tid før man får en miljøvennlig euromotor – som forurensrer langt mindre – i disse bilene.

Også her snakker Venstre om miljø og grønne skatter, og så gjør de det stikk motsatte! I tillegg kommer selvfølgelig sikkerhetsaspektet ved at denne delen av vognparken blir eldre og eldre, med gamle teknologiske løsninger som fører til mer utrygghet på veiene. Men det er kanskje ikke så viktig for Venstre?

Terje Johansen (V): Gjennom fire år i Stortinget har jeg observert at for representanten Svendsen dreier det seg til syvende og sist, enten man nå tar utgangspunkt i kultur- eller næringspolitikk, om båt eller bil.

Jeg skal innrømme én ting: Når man sitter som et lite parti i diskusjoner om et statsbudsjett hvor man er nødt til å skaffe flertall, er det faktisk ikke mulig å nå frem dit man vil. I arbeiderpartiregjerings fremlegg til budsjett hadde de lagt opp til en økning av arbeidsgiveravgiften

på 1,5 pst. pluss en rekke andre ting – moms på reiseliv ikke minst – for småbedrifter i Nord-Norge som vi fant utålelige. Vi forhandlet da i én uke for å få bort de verste utvekstene, men for å få til inndekning var vi nødt til å tåle noen mindre smerter.

Når det gjelder saldoavskrivningene, er jeg faktisk ganske ulykkelig over at vi måtte være med på det. Men: Jeg må si at i den situasjonen som Norge nå befinner seg i med hensyn til tilgang på arbeidskraft, er jeg helt sikker på at en økt arbeidsgiveravgift på 1,5 pst., som hadde vært til betydelig skade også for langtransportfirmaene, hadde vi ikke klart å få ut av budsjettet igjen i neste runde. Derimot mener jeg at saldoavskrivningene bør vi kunne klare å få ut allerede i neste budsjett, muligens med andre samarbeidspartnere. Jeg tror det er en mindre smerte enn en økt arbeidsgiveravgift ville ha vært, for den måtte betales av alle, enten bedriften går med overskudd eller ikke. Avskrivningene og avskrivningssatsene rammer bare dem som har et overskudd, og ikke alle de småbedriftene – også langtransportfirmaene – som går med underskudd. De hadde vært skadelidende dersom vi ikke hadde gått med på dette kompromisset.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Britt Hildeng (A): Mer enn noen gang kan vi konstatere at vi lever i mulighetenes samfunn. Vi har muligheter til å skape et inkluderende samfunn, der alle kan sikres en sosial og økonomisk trygghet – en trygghet som er en nødvendig forutsetning for å kunne skape et samfunn basert på toleranse og gjensidig respekt. Mulighetene ligger i vårt lands økonomi, i en aktiv arbeidsstyrke, i velutbygde velferdstjenester og i organisasjoner som på en solidarisk måte er villig til å ta del i og ansvar for å videreutvikle vårt velferdssamfunn.

Men det er et gammelt ordtak som sier: «Det skal sterk rygg til å bære gode dager.» Og vi ser klart krefter som vil forskusle våre felles muligheter. Vi har sett en grådighetskultur blant næringslivstopper – en kultur som nødvendigvis må virke provoserende på de mange arbeidstakere som viser moderasjon for å kunne bygge ut velferdsordningene for oss alle.

Høyre og Fremskrittspartiet lokker med skattelette kombinert med en politisk retorikk om frihet for den enkelte. Men konsekvensene av deres politikk er den sterkeste rett, for høyresidens løfter om skattelette er en medalje med svært mørk bakside: nedbygging og etter hvert rasering av den offentlige velferdsstaten. Dagens norske velferdsordninger ble bygd opp gjennom flere tiår og var slett ikke å regne som selvsagte da de ble kjempet fram i sin tid. Dersom høyresidens skatteformler – med lettvinde løfter om gevinst for den enkelte – skal få dominere i årene som kommer, vil den store taperen bli den norske velferdsstaten slik vi kjenner den i dag. Over tid vil det være såkalt vanlige folk som blir hardest rammet av en slik utvikling. Og de sterkeste står igjen.

Et kjernebegrep i Arbeiderpartiets politikk er frihet, frihet til å utvikle seg og delta i samfunnet. Men den friheten bygger også på en forståelse av at dersom frihet

skal omfatte alle og være reell, må frihet fra økonomisk og sosial utrygghet være en forutsetning.

En sterk velferdsstat er nettopp forutsetningen for de manges frihet. De som virkelig har opplevd en utvidelse av sin valgfrihet, er de tusener av kvinner som de senere år har tatt spranget fra et isolert liv i familien til deltakelse i den offentlige sfære – i politikk og arbeidsliv. En forutsetning for denne valgfriheten er nettopp en veldreven og velutbygd offentlig sektor.

De nordiske og de søreuropeiske landene har valgt ulike modeller for å utvikle sine samfunn. Det har bl.a. ført til at arbeidsdelingen mellom offentlig sektor, markedet og familien er forskjellig.

De nordiske land preges av høye offentlige utgifter, høy andel av sysselsatte med mange kvinner i arbeid, begrenset økonomisk avhengighet av familien og relativt små økonomiske forskjeller og lite fattigdom. Dette er en samfunnsform som også krever høyt skattenivå.

De søreuropeiske modellene karakteriseres ved lave offentlige utgifter, stor økonomisk avhengighet av familien, der voksne barn bor hjemme og eldre hos sine barn, lav andel sysselsatte med mange hjemmeværende kvinner og relativt stor økonomisk forskjell og relativt mange fattige. Det er en samfunnsform der skattenivået er lavt.

Arbeiderpartiet vil videreutvikle den nordiske velferdsmodellen, men dette stiller krav både til vår solidariske evne og til vilje til å satse på fellesskapet. Arbeiderpartiet har en slik vilje til å satse på fellesskapet.

Inger Stolt-Nielsen (TF): Regjeringens langtidsprogram må ses i sammenheng med andre stortingsmeldinger og -proposisjoner som konkretiserer retningen for Arbeiderpartiets politikk innenfor de ulike politikkområder med stor betydning for den videre utvikling av samfunnet. Gjennomgående synes det meg at retningen på politikken peker mot sterkere sentralisering på distriktenes bekostning.

Verdiene skapes i distriktene, hovedsakelig langs kysten, men verdiskapingsområdene får liten uttelling for dette. Statens investeringer går i all hovedsak til østlandsområdet, til Oslo og nabofylkene. Der statens investeringer går foran, følger de private investeringene etter, og landets samlede investeringskapital bindes i altfor stor grad opp i det sentrale østlandsområdet, der presset i økonomien er størst fra før. Jeg viser til Bjørvika, med all den statlige og private investeringskapital som planlegges brukt rundt selve operaen, og jeg viser til IT Fornebu, med de krav til samferdselsinvesteringer som har kommet i tillegg til de store investeringer staten alt har lagt ned for å øke sysselsettingen i et av landets rikeste områder.

Bare disse to prosjektene, med alt som følger med, vil binde opp investeringskapital i Oslo og Akershus i mange år fremover, og tar all troverdighet ut av Regjeringens fromme ønske om i hovedsak å bevare dagens bosettingsmønster. For hvis ikke distriktene får beholde en større del av sin egen verdiskaping, vil mangel på investeringsmulighet i infrastruktur og kulturutvikling føre til at distriktene ikke bare tappes for sine materielle ressur-

ser, men også for sin menneskelige kapital, fordi det moderne menneske ønsker enkel tilgang til både kulturelle opplevelser og tidsmessig infrastruktur i alle ordets betydninger.

Derfor vil Kystpartiet arbeide for at bedriftsbeskatningen skal tilfalle den kommune der bedriften ligger, og ikke ta veien om statskassen for at distriktene så skal få en del tilbake i form av overføringer som tilsynelatende er storsamfunnets milde gaver til Distrikts-Norge. Uten den verdiskaping som skjer langs kysten, ville Oslo ligge tynt an.

Når oljeinntektene synker, forventes marine produkter å overta som Norges største eksportinntekt. Også marine produkter produseres langs kysten, og Kystpartiet mener at eierskap i næring basert på kystens ressursgrunnlag i størst mulig grad må være lokalt forankret. Det må legges til rette for at kystens og distriktenes verdiskapere får mulighet til en lokalsamfunnsutvikling som øker muligheten for å få næringsklynger rundt primærproduksjonen, og slik bidra til mangfoldighet i næringsutvikling og yrkesvalgmulighet. Dette kan vi bare oppnå ved å investere i distriktene.

Kystpartiet kan ikke akseptere at kostnadene ved nødvendige investeringer i infrastruktur skal betales av lokalbefolkningen i form av bompenger. Dette er en ekstraskatt som legger urettferdige byrder på folk og næringsliv i Kyst-Norge.

Arbeiderpartiet peker på behovet for omstilling av arbeidskraften, og mye tyder på at sjøfolk er en gruppe som planlegges omstilt til annen virksomhet. Dersom vi ikke ivaretar vår grunnstamme av norske sjøfolk ved å gi dem internasjonalt konkurransedyktige rammevilkår, vil grunnlaget for rekruttering til maritim utdanning falle bort, og vi vil i løpet av få år miste ikke bare den maritime næringsklynge, men også den forvaltningskompetanse vi trenger for å ivareta vår egen kystlinje og kystsikkerhet. Kystpartiet vil derfor sette et kompromissløst krav til at det legges til rette for en grunnstamme på 25 000 konkurransedyktige sjømannsarbeidsplasser.

Arbeiderpartiet har en lite offensiv politikk for å møte stramheten i arbeidsmarkedet. Kystpartiet vil ikke bare ha en bedre skole med lærere som utdannes inn mot skolens ulike trinn og har sabbatsår til kompetanseutvidelse for å øke kunnskapsbredden og forhindre utbrenthet og tidligpensjonering, vi vil også legge til rette for at unge mennesker får arbeidsmuligheter som gir anledning til å ta en modnings- og utviklingspause mellom grunnskole og videregående skole, slik at flere kan finne sin plass i arbeidslivet og ikke som i dag falle utenfor og bli uføretrygdet uten noen gang å ha vært i arbeid. Slik kan vi ikke bare øke arbeidsstokken, men vi kan redusere de offentlige utgiftene som er knyttet til en stadig større gruppe yngre uføretrygdede.

Kystpartiet ser et klart behov for å redusere avgiftsnivået. Dette er en form for usosial beskatning som i særlig grad rammer dem med lav inntekt. Mennesker med lav inntekt må også få en skattelette som gjør det mulig for en fulltids arbeidstaker å leve av egen inntekt. Og vi vil ivareta pensjonistenes kjøpekraft, slik at de blir mindre

avhengige av offentlige støtteordninger og i større grad kan kjøpe den tjenesten den enkelte måtte ha behov for.

Til sist vil vi fra Kystpartiet peke på de uheldige virkninger arveavgift og skatt på arbeidende kapital har på grunnstammen i distriktsnæringslivet, de privateide lokale bedrifter der lokale eiere går aktivt inn i utviklingen av sine lokalsamfunn.

Tiden løper fort – jeg ser at det ikke er tid til å komme inn på flere områder av Kystpartiets visjoner for neste periode. Jeg henviser bare til de merknader som ligger inne fra representanten Bastesen.

Ottar Kaldhol (A): Regjeringa sitt langtidsprogram gir ein god samfunnsanalyse og peikar på konkrete moglegheiter for verdiskaping og for å møte velferdsutfordringane i tida framover. Ei av dei største utfordringane er at det er for lite folk til å gjere alle oppgåvene som må utførast både i offentlig og privat sektor. I tillegg kjem alt vi ønskjer å gjere. Arbeidarpartiet vil først og fremst møte denne utfordringa ved å satse på at alle menneska i landet som ønskjer det, får utnytte dei moglegheitene som t.d. arbeidslinja og eit samla utdanningstilbod legg til rette for. Det inneber at det må vere mogleg å kombinere arbeid og trygd og arbeid og omsorg. Men det som vil gi den mest varige løysinga i eit samfunn der omstilling både er positivt og nødvendig, er å ha eit heilskapleg utdanningstilbod som gir fornying og ikkje minst foredling av enkeltmenneska sin kunnskap og kompetanse.

Arbeidarpartiet har fått gjennomført mange reformer på utdanningsområdet. Det viktigaste etter mi oppfatning i denne samanhengen er at den kunnskapen som folk opparbeider seg i yrkespraksis, er akseptert som kunnskap i tilknytning til vidare studium. Dette er ikkje berre ei akseptering av yrkespraksis og fagutdanning, det er faktisk også eit tilbod om kontinuert fornying av kunnskap og kompetanse. Livslang læring er positivt for arbeidskraftbehovet, og det skaper også tryggleik og moglegheiter for dei som skal takle omstilling og endring i arbeids- og livssituasjonen.

Fornying av offentlig sektor er også ein del av arbeidet for å møte utfordringa med for lite folk til alle arbeidsoppgåvene i samfunnet. Vi veit at denne fornyinga, som no er godt i gang, ikkje minst handlar om enkeltmennesket sin arbeidssituasjon og om tryggleik i framtida. Det er derfor naturleg for Arbeidarpartiet at denne viktige fornyingsprosessen skjer i nær dialog med dei tilsette og deira organisasjonar.

Vi satsar no store ressursar for at folk skal fornye kompetansen sin, og vi oppmodar folk til å stå lenger i arbeidslivet. Det er derfor eit paradoks for meg at i ein slik situasjon, og i ei tid der presset på jobben hardnar til samstundes som enkeltmenneske skal takle omstilling i jobben og i samfunnet, møter Høgre, Kristeleg Folkeparti, Framstegspartiet og Venstre arbeidstakarane med reduksjonar i sjukelønnsordninga. Det er vel all grunn til å tru at det er dei same menneska som desse partia ønskjer skal medverke til å utnytte moglegheitene for verdiskaping i næringslivet, og som skal vere tryggleiksprodusen-

tar i offentlig sektor. Behovet for verdiskaping og fleire varme hender er godt dokumentert i langtidsprogrammet.

I Arbeidarpartiet veit vi at å skape tryggleik for alle er eit verdispørsmål, og det er eit politisk fordelingsspørsmål. Vi meiner at folk både skal få og at dei har ein rett til å delta i bygging av landet med dei moglegheitene som Regjeringa peikar på i langtidsprogrammet. Det er ikkje særleg framtidsretta eller tillitskapande når dei borgerlege partia angrip arbeidsfolk med økonomiske straffetiltak gjennom kutt i sjukelønnsordninga. At dette også skal brukast til å finansiere skattelette til dei som har mykje frå før, seier mykje om manglande forståing for dei utfordringane vi står framfor, og ikkje minst seier det mykje om kva slags menneskelege verdiar det her vert lagt vekt på.

Det ligg fleire politiske avklaringar i dette langtidsprogrammet, og det er viktig for alle dei som skal delta i å bygge landet i tida framover, at dei veit at det framleis er parti som vil sikre det økonomiske grunnlaget i sjukelønnsordninga. Arbeidarpartiet meiner at tryggleik for lønn under sjukdom er eit grunnleggande fundament i velferden, og at dette er det mest konkrete uttrykk for tillit og respekt vi kan vise arbeidsfolk. Det må vere avklarande for arbeidstakarane at Høgre, Framstegspartiet, Kristeleg Folkeparti og Venstre meiner at redusert lønn med opptil fleire titals tusen i året skal gi redusert sjukfråvær, og at det skal gi mindre sjukdom. Kvar finn Kristeleg Folkeparti og Venstre dekning for slike holdningar overfor arbeidsfolk i partia sine grunnsyn og historiske tradisjonar? Eg trur ikkje at dette vil gi auka verdiskaping i næringslivet eller fleire varme hender i barnehagane og i omsorgssektoren. Eg trur på at ein får ikkje meir tillit og respekt enn ein viser andre.

Kenneth Svendsen (Frp): Den store forskjellen mellom Fremskrittspartiet på den ene siden og de øvrige partiene på den andre siden i skattespørsmål er troen på det enkelte individ. De øvrige partiene mener at den beste måten folk kan bruke sine inntekter på, er å la staten ta fra dem pengene i skatter og avgifter, for så å la staten bruke disse pengene på de områder der de mener befolkningen skulle brukt sine midler. Ja, det er kommet så langt at hver borger i dette landet må arbeide fra 1. januar til 1. august for staten. Først etter dette beholder borgerne i dette landet sine egne penger. Jeg synes det er underlig at ikke folk gjør opprør, men dette beviser vel egentlig bare at det norske folk er et fredelig folkeferd.

Fremskrittspartiet ser selvfølgelig at en del oppgaver i samfunnet må løses av det offentlige. Men også her skiller Fremskrittspartiet seg fra de øvrige partiene. Mens Fremskrittspartiet ønsker å satse på noen viktige primær oppgaver, som helse, eldreomsorg, kriminalitetsbekjempelse, Forsvaret etc., som staten til gjengjeld skal satse mye på, ønsker de øvrige partiene å bruke befolkningens penger til ett og alt. Fremskrittspartiet har den tro på det enkelte individ at det f.eks. fullt ut er i stand til å planlegge og bruke sin fritid, mens de øvrige partiene mener at staten gjennom budsjettvedtak i Stortinget er den som er best egnet til å planlegge og bruke enkeltmenneskers fri-

tid. Så menn har Fremskrittspartiet den tro på enkeltindivider at de fullt ut er i stand til å forvalte sin fritid, bare staten ikke tar fra dem pengene i skatter og avgifter.

Hvis en person ønsker å bruke fritiden på sin hobby som er å synge opera, danse ballett eller male bilder, så får man lønn fra staten ved at staten tar skatter og avgifter fra befolkningen for deretter i budsjettvedtak å gi dette til disse utøverne. Hvis en derimot har som hobby å drive med båt og båtliv, gjør staten det motsatte. Dette er tydeligvis ikke noe staten ønsker at befolkningen skal drive med, eller de aksepterer ikke den verdi båtliv har for den enkeltperson som velger denne fritidssyssele. For hvilken annen grunn kan det være til at hvis en kjøper seg en båt, må en betale avgift til staten, kjøper en båtmotor, må en betale hestekraftavgift, bruker en båten, må en betale bensinavgift, og nå har Stortinget jammen vedtatt at hvis en leier båtplass og legger båten der, så skal en betale avgift for det også. I tillegg må den enkelte betale formuesskatt for å eie båten. Og som om ikke det skulle være nok, har staten bestemt at båten skal registreres slik at en kan begynne å ta avgift for å eie båten også. Dette beviser at hvis man ikke har de interesser som staten mener man bør ha, tar staten pengene fra den enkelte borger for å bruke dem slik Stortinget egentlig mener man burde ha brukt pengene. Fremskrittspartiet tror på det enkelte individ, og at den enkelte i langt større utstrekning kan avgjøre hvordan fritiden skal brukes.

Så over til et annet emne: distriktspolitikk og veibevilgninger. I svar på min replikk før i dag delte representanten Odd Roger Enoksen, som er fra Nordland, sine erfaringer fra kjøring i Nederland med Stortinget. Det er i og for seg interessant. Jeg vil derimot dele min lange erfaring som sjåfør i Norge, og da spesielt i Nordland, med mine medrepresentanter. Mens representanten Enoksen tydeligvis er mest opptatt av å forklare hvorfor Norge ikke kan ha samme veistandard som Nederland, er jeg mer opptatt av å arbeide for å få så gode veier som mulig i dette landet. Og da nytter det ikke med pene formuleringer i program, da kreves det klingende mynt, for det koster å bygge veinett i Norge. Og da vil jeg spørre: Er penger et problem i Norge, med en ekstraintekt på 41 milliarder kr mer fra oljevirkosomheten enn beregnet i statsbudsjettet? Penger mangler vi med andre ord ikke.

Så er det dette med inflasjon. I revidert nasjonalbudsjett slås det fast at det er mye ledig kapasitet innenfor anleggssektoren. Da har vi altså arbeidskraft også. Det kan vel ikke føre til press i økonomien. Og da kommer vi til å gjøre ord om til handling. Dette gjør Fremskrittspartiet, og vi vil fortsette å gjøre det vi gang på gang har foreslått i statsbudsjettene, nemlig å bevilge mer penger til veibygging slik at næringsliv og befolkning, også i distriktene, får mulighet til å utvikle seg ved at man utjevner de konkurranseulempene som man har ved å bo i distriktene, der det er dårlige veier og store transportkostnader knyttet til det å komme ut med produktene sine. Men det fordrer handling, ikke ord.

Torstein Rudihagen (A): Ein møter ofte påstanden om at det er liten forskjell mellom dei politiske partia i

Noreg. Veljarane er i villreie, og vandringa mellom partia er stor. I så måte er innstillinga til langtidsprogrammet og debatten her med på å klargjere forskjellane. Ja, eg meiner at ein ser det same i kvar budsjettdebatt og i sak etter sak, nemleg at det utkrystalliserer seg eit klart skilje mellom ei høgre- og ei venstreside.

På mange måtar står vi overfor eit verdival – eit val om kva samfunnsmodell vi skal ha i framtida, eit val mellom ei vidareføring av den nordiske velferdsmodellen, der vi kombinerer verdiskaping med god fordeling, og ein modell der kvar enkelt i større grad må kjøpe seg velferd. Arbeidarpartiet ønskjer å vidareutvikle eit velferdssamfunn der utfordringa òg er å nå dei gruppene som ikkje godt nok har fått del i dette. Vi vil arbeide for ei rettferdig fordeling som òg må gjelde geografisk. Derfor må vi ha god kommunikasjon over heile landet, styrke regionale høgskular og utviklingsmiljø, regionale helse-tenester, regionale nærings- og utviklingsmiljø og satse på regionsenter for å skape eit mangfald i arbeid, oppleving og tenestetilbod, kort sagt ei rekkje tiltak for busetting, aktivitet og velferd over heile landet. I ei tid der den eldre delen av folket utgjer ein stadig større del, og der ein stadig større del av folket har trygd eller tek utdanning, skaper dette ein del utfordringar.

I ein slik situasjon gjer Høgre og Framstegspartiet nok ein gong lovnader om kraftige reduksjonar i skattar og avgifter til den store flaggsaka. Det er sjølvsagt populært. Det kunne vi alle lett gjere oss populære på. Det er vel ingen som ønskjer høge skattar og avgifter for moro skuld. Men samtidig vil vi ha betre velferdsordningar, betre kommunikasjonar, betre kommuneøkonomi, ja betre tilbod nær sagt på alle område. Da kjem ein ikkje utanom at dette må finansierast. Det blir eit spørsmål om kor mykje skattar og avgifter ein må ha, og korleis ein på mest rettferdig måte kan krevje det inn.

Det må vere samsvar mellom utgifter og inntekter, så enkelt er dette. Vil vi la sjuke folk tape store summar i tillegg til byrder med sjukdom, vil vi ha dyrare barnehagar og skulefritidsordningar, vil vi ta bort overføringar til jordbruket og andre distriktspolitiske tiltak, vil vi ha dårlegare skule, helsetenester og eldreomsorg – ja, så kan vi sjølvsagt redusere skattar og avgifter drastisk.

Framstegspartiet sin medisin er å ause inn mykje meir av oljefondet enn det Regjeringa legg opp til. Det er eit enkelt svar på utfordringane. Men dette vil stimulere etterspørselen sterkt i ei tid med manglande arbeidskraft, og dermed føre til aukande pris- og kostnadsvekst og renteoppgang. Korkje konkurranseutsett næringsliv eller folk flest vil tene på det – tvert imot.

Høgre sine løysingar er òg mindre skattar og avgifter. Men dette må betalast med mindre offentleg velferd, m.a. mindre sjukeløn, reduserte overføringar til distrikta, dyrare skulefritidsordningar og auka privatisering. Og dette er jo eit klart val som det er greitt å halde seg til.

Arbeidarpartiet vil vidareføre ein velferdsmodell der det offentlege får ansvar for at ikkje lommeboka eller kvar du bur, skal vere avgjerande for dine moglegheiter til rettmessige velferdstenester. Men da er det to klare føresetnader som må ligge i botnen. Vi må for det første ha

ein næringspolitikk som stimulerer til nyskaping og verdiskaping over heile landet.

Utan ei stor verdiskaping og produktivitet blir det ikkje noko å drive tilboda med eller noko å drive fordeling med. Vi må også få eit meir inkluderande arbeidsliv, der langt fleire kan få eit arbeidstilbod og utnytte sine ressursar. Langtidsprogrammet legg opp til klare tiltak for å få dette til.

Den andre føresetnaden er at folk må få att effektive tenester som står i forhold til det skatte- og avgiftsnivået ein har. Derfor må vi ha ein sterk og effektiv offentlig sektor. Utan det blir det inga forståing for å betale skatt og avgifter. Utan det blir det rop på private løysingar. Dette har Arbeidarpartiet og Regjeringa i høgste grad gripe fatt i. Offentleg sektor må styrkast og dermed fornyast. Vi må redusere byråkratiet og auke tenestene. Ei stor verdiskaping og ein sterk offentlig sektor er dei avgjerande føresetnadene for å utvikle vår velferdsmodell vidare.

Ingebrigt S. Sørfohn (KrF): Dei signala som kjem fram gjennom behandlinga av og debatten om langtidsprogrammet, er særst viktige. Det er bl.a. gjennom desse føringane me kan få fram korleis dei ulike partia ønskjer samfunnsutviklinga i komande stortingsperiode, og her bør det vera mogleg å lesa både likskap og forskjellar mellom dei enkelte parti og konstellasjonar.

Ei grunnleggjande målsetjing i den økonomiske politikken er å leggja til rette for verdiskaping, for arbeid til alle og forsvarleg og langsiktig forvaltning av naturressursar og miljø.

Formuen vår frå petroleumsverksemd må forvaltast slik at me sikrar langsiktige og berekraftige løysingar på sentrale velferdsoppgåver, samstundes som me unngår å skapa press i økonomien. Det er difor med ei viss undring me registrerer at Regjeringa i løpet av svært kort tid har endra argumentasjonen på dette feltet. For få månader sidan vart det med styrke hevda at bruk av meir oljepengar ville svekkja grunnlaget for økonomien og medføra svekking av det generelle velferdstilbodet. No har det altså vorte ansvarleg å bruka mykje meir av oljeformuen.

Petroleumsressursane må forvaltast slik at dei òg kjem dei neste generasjonane til gode. Difor meiner me i Kristeleg Folkeparti at bruken av petroleumsinntektene må sjåast i samheng med konjunktursituasjonen til kvar tid. Me meiner òg at det er interessant å vurdere nærare bruken av desse inntektene opp mot ei eventuell fondering av delar av folketrygdforpliktingane våre.

Eit viktig mål i den økonomiske politikken er at rammevilkåra for ulike sektorar vert stabile og føreseielege. Ei av utfordringane i framtida vert å investera staten sin finansformue i framtidig verdiskaping, utan å skapa uheldige verknader for norsk økonomi. Her kan eit verkemiddel vera å innføra langtidsbudsjettering.

Så må eg få kommentera den merknaden som det er referert til så mange gonger i dag, og som er utlagd til det ugjenkjennelege. Eg synest det kan vera på sin plass å lesa merknaden i samheng. Det står:

«Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Venstre og representanten Steinar Bastesen mener også det er viktig å ha en balanse i forholdet mellom privat og offentlig sektor i norsk økonomi. Både for å sikre fortsatt rom for et konkurranseutsatt næringsliv, og for å gi tilstrekkelige incentiver til økt produktivitet og effektivisering i offentlig sektor, mener disse medlemmer det må være en målsetting at veksten i offentlig sektor over tid ikke skal være høyere enn veksten i verdiskapingen i Fastlands-Norge.»

Eg har ein sterk mistanke om at realiteten i desse formuleringane er heilt i tråd med det som det tidlegare har vore brei politisk forståing for.

Som kjent er den økonomiske politikken samansett av finanspolitikk, pengepolitikk og inntektspolitikk. I eit finstemt samspel skal desse delområda bl.a. sikra målet om stabile rammevilkår for næringslivet og ei sunn økonomisk utvikling. For Kristeleg Folkeparti er det viktig at ikkje finanspolitikken sin innverknad på denne heilskapen vert svekt. Skjer det, vil også den reelle politiske og med det den folkevalde styringa verta svekt.

Finanspolitikken sitt primærrområde er å stabilisera utviklinga i etterspørselen etter varer og tenester. Økonomisk vekst vil i seg sjølv skapa rom for ein realvekst i dei offentlege utgiftene. Veksten i offentlege utgifter, eller meir konkret den automatiske utgiftsveksten, aukar for kvart år. Dersom denne veksten held fram med same styrke òg i åra som kjem, vil det leggja beslag på store delar av det finanspolitiske handlingsrommet som vert skapt gjennom auka verdiskaping. Etter Kristeleg Folkeparti sitt syn er det å takla denne situasjonen ei av dei verkeleg store utfordringane i den nære framtida.

Kristeleg Folkeparti er vidare oppteke av at det skal vera attraktivt å arbeida. Me er overtydde om at det via ulike positive verkemiddel må vera mogleg å stimulera til større grad av kombinasjon mellom arbeid og trygd og arbeid og pensjon, til deltidsarbeid, og at utdanning må leggjast til rette slik at fleire kan koma i arbeid.

I Kristeleg Folkeparti har me merka oss at Regjeringa har endra retningslinjene for pengepolitikken, slik at den vert retta inn mot eit inflasjonsmål som over tid skal ligga nær 2,5 pst. Slik me vurderer det, vil ikkje dette i praksis føra til store endringar i pengepolitikken. Det må snarare kunna definerast som ei stadfesting av ein pengepolitikk som alt har vorte utøvd.

Ei balansert økonomisk utvikling med låg pris- og kostnadsvekst er ein av føresetnadane for å oppnå stabilitet i valutakursane. Kristeleg Folkeparti meiner at me må vera varsame med å leggja for store bærer på pengepolitikken, for det kan over tid føra til styrking av krona, noko som igjen vil svekkja den konkurranseutsette sektoren. For å ta vare på konkurransevna bør pris- og kostnadsveksten ned mot same nivå som hos handelspartnerane våre. Dette er også nødvendig for å unngå ei særnorsk høg rente. Som kjent rammar renteauke svært usolidarisk, både for privatpersonar og for næringslivet.

Kristeleg Folkeparti ønskjer å vidareføra det inntektspolitiske samarbeidet mellom staten og partane i arbeidslivet. Trass i ulike svake sider har dette samarbeidet dei

seinare åra i sterk grad medverka til å stabilisera den innanlandske økonomiske utviklinga og til å styrkja norsk næringsliv si konkurransekraft. Det er likevel viktig å visa varsemd, slik at ikkje det inntektspolitiske samarbeidet får leggja for sterke føringar på handlefridomen til folkevalde organ. Men trass i inntektspolitisk samarbeid har skilnadene i inntekt mellom ulike grupper i samfunnet auka dei seinare åra. Difor må det vera eit mål at dette samarbeidet i komande langtidsprogramperiode kan føra til ei jamnare inntektsutvikling mellom ulike grupper.

Gjennom skattepolitikken har Stortinget eit mektig verkemiddel for både å medverka til utjamning/fordeling og til å påverka næringslivet sine rammevilkår. Det er ingen tvil om at stabile og føreseielege skattereglar skaper tillit og tryggleik og vil på ein god måte medverka til kreativitet, vidareutvikling og nyskaping. Altså – stabilitet og «forutsigbarhet» blir viktige stikkord.

Me ønskjer at skattesystemet heile tida skal fungera slik at det stimulerer til både utvikling og fornying av næringslivet.

Tida har bore preg av raske omskifte. Dette stiller nye krav til skattelover og -reglar. Internetthandel og fri flyt av kapital er eksempel på at me ikkje kan tenkja isolert berre på innanlandske forhold, men at internasjonal konkurranseugleik også gjeld for det offentlege når me t.d. snakkar om skattelover og -reglar.

Kristeleg Folkeparti har tidlegare teke initiativ for å fjerna formuesskatten på såkalla næringsaktiva, eller arbeidande kapital. Eg skal ikkje leggja skjul på at me var skuffa når dette ikkje lukkast å få til i statsbudsjettet for inneverande år, men me syntest at det forslaget som låg føre, var så dårleg at me ikkje kunne gå for det. Me har likevel ikkje lagt det til sides.

Elles er me i Kristeleg Folkeparti svært opptekne av prinsippet om at grøne skattar etter kvart skal verta meir og meir implementerte i skatte- og avgiftssystemet vårt.

I samband med budsjettforliket for inneverande år mellom sentrumspartia og Arbeidarpartiet vart det bestemt at det skal utarbeidast ein ny skattemodell som m.a. skal byggja på ei tilnærming av skatt på lønnsinntekt og skatt på kapital, ei meir rettferdig fordeling og på nøytralitet mellom ulike investerings-, finansierings- og verksemdsformer.

Me såg tidleg at dersom denne nye modellen skulle innførast frå 1. januar 2002, ville det gje ei uforsvarleg kort behandlingstid, utan moglegheit for ei brei deltaking frå ulike aktørar. Tidleg i vår valde me difor å medverka sterkt til det som etter kvart fekk brei tilslutning i Stortinget, nemleg at me brukar eit år ekstra på å snekra saman denne nye modellen. På den måten vil me sikra at både næringsliv og fagmiljø får koma med gjennomarbeidde merknader og innspel, og at det elles vert nok tid til ei grundig politisk behandling som vonleg kan sikra ei brei politisk plattform for den nye skattemodellen. Me er glade for klare tilbakemeldingar frå næringslivet om at dei har sett stor pris på at Stortinget valde å bruka litt lengre tid på dette arbeidet.

Me trur at gode løysingar på mange store utfordringar ligg nett i dette at dei ulike aktørane kan medverka i eit

samspel der alle får koma til orde, og der alle kan gje uttrykk for sine merknader og koma med ulike forslag til løysingar. Når så den endelege avgjerda skal takast, er det til sjuande og sist eit ansvar for Stortinget. Det er likevel viktig og verdifullt at alle har fått sagt sitt før prosessen er komen så langt. Eg er overtydd om at dette vil gje dei beste løysingane. Det er ingen som vil tapa på opne prosessar.

Proessen med langtidsprogrammet for 2002–2005 har fått fram mange både spennande moment og synsmåtar som er interessante. Det skal verta interessant å følgja med når dette skal omsetjast i praktisk politikk. Frå Kristeleg Folkeparti si side er me førebudde på å medverka til gode og konstruktive løysingar på dei mange utfordringane som Stortinget vil møta.

Grethe G. Fossum (A): Langtidsprogrammet handler om hvordan Norge best kan løse sine utfordringer i framtida. Det handler også om hvordan partiene vil løse oppgavene som landet står overfor. Heldigvis, synes jeg, har det utkrystallisert seg i to retninger. På den ene siden har vi høyrepartiene, med Fremskrittspartiet og Høyre i spissen, med håp om støtte fra Kristelig Folkeparti og Venstre. På den andre siden står Arbeiderpartiet, SV og kanskje også Senterpartiet.

Å gjennomskue partienes retorikk og finne ut hva de mener i praktisk politikk, er ingen lett oppgave for de vanlige velgerne. Kanskje er det derfor det er så mange som 30–40 pst. som ikke har bestemt seg for hvilket parti de vil velge.

Inni dette langtidsprogrammet som vi snakker om i dag, ligger det en regjeringserklæring. Det er et minste felles multiplum fra sentrumspartiene om hva de ønsker å få til. Den nye Lysebu-erklæringen begynner på side 101 i innstillingen, og hvert av de samarbeidende partiene har fått sin hjertesak. Kristelig Folkeparti har fått verdigrunnlaget, Venstre har fått miljømessig utvikling, og Senterpartiet har fått positiv utvikling av distriktene. Det som er problematisk, er det som ikke er behandlet i denne regjeringserklæringen. Det er faktisk vesentlige saker man er uenig om, bl.a. sykelønnsordningen og kontantstøtte, og man har ingen felles forståelse av hva man skal si til velgerne. Og jeg skjønner godt at velgerne er svært forvirret over å velge et regjeringalternativ som ikke riktig har bestemt seg for hvordan en så viktig sak for folk flest som sykelønnsordningen skal utformes av et mulig regjeringalternativ. For meg virker det også etter debatten i dag som om sentrumspartiene ikke egentlig tror på sin egen erklæring.

Men det som bekymrer meg mest, er om velgerne lar seg lure til å tro at 40 mill. kr i skattelette også samtidig betyr at den velferdsstaten vi er vant med, fremdeles skal bestå. I den forbindelse har jeg litt lyst til å fokusere på kvinner og stille spørsmålet: Hva er det egentlig som gir kvinner frihet? Det er ingen hemmelighet at en god velferdsstat, et godt omsorgstilbud for barn og et arbeidsmarked som tar hensyn til kvalifikasjoner, foreldrepermisjoner og at man faktisk har små barn, tiltrekker kvinner.

Vi roser oss av i Norge at vi har en høy fødselsrate, samtidig som vi har mange kvinner ute i lønnet arbeid. Og kvinnene svarer når vi spør dem, at det at de føder mange barn, kommer av at de har trygghet, de har en jobb, og de føler at barna blir tatt vare på når de er på jobben, og dermed tør de også satse på et yrkesliv.

Erfaringene fra Sverige skremmer meg, da man på 1990-tallet opplevde at en økning i arbeidsløsheten, spesielt for unge mennesker og for folk med lav utdanning, samtidig som man hadde en nedskjæring av velferdsgodene til familiene, for første gang førte til en nedgang i fødselsratene for kvinnene, fra 2,1 barn pr. kvinne i 1992 til omtrent 1,5 i 1997.

Kvinner vet at frihet til å velge ligger i velferdsstaten. Og jeg er opptatt av hva slags frihet høyresiden tilbyr nettopp kvinnene. Når svaret er 40 milliarder kr i skattelette, betyr det nesten ingenting for lavtlønte kvinner. Det er ikke de som får skatteletten. De tilbyr kontantstøtte, ofte til kvinner som er hjemme allikevel, og som er en ordning som omtrent halvparten av befolkningen ikke ønsker. De tilbyr en sykelønnsordning som de kaller verdens dyreste, og som vi på venstresiden kaller verdens beste, og som vi skal kjempe med hva det skal være for å beholde. Men det betyr dermed for kvinnene, som har det høyeste sykefraværet, at de taper absolutt mest penger.

De tilbyr også et arbeidsmarked hvor konkurranse, overtid og det å stå på til alle døgnets tider er et varemerke for en god prestasjon. Kvinner velger annerledes og vil da kanskje bli tvunget til å si nei til yrkesdeltakelse for nettopp å ta vare på familien, fordi tilbudene fra det offentlige ikke finnes.

Dette er et samfunn jeg håper man ser alle faresignalene ved, for også høyrekreftene i norsk politikk ønsker vel lik deltakelse av kvinner og menn i det politiske liv. Eller legger de opp til praktiske løsninger som gjør det umulig for kvinnene?

Kjellaug Nakkim (H): Høyre sier: Nok er nok. Men flere i denne sal synes det er utidig mas fra Høyre når vi snakker om å redusere skattene og å sette ned avgiftene. Spesielt Arbeiderpartiet synes det. De hevder at Høyre vil rasere velferdsstaten hvis ikke skatte- og avgiftsnivået blir opprettholdt, dog med et lite forbehold om at innslagspunktet for toppskatten er noe for lavt.

Finanskomiteens leder sa i en replikkrunde nå i dag at Arbeiderpartiet ikke ville være med i konkurransen om lavere skatter. Han berørte heller ikke dette viktige området i sitt hovedinnlegg. Dermed sier han at Arbeiderpartiet er fornøyd med det skatte- og avgiftsnivået vi har i dag.

Skatte- og avgiftsbyrden har nå tydeligvis nådd tålegrensen og mer enn det. Selv flere av partiets egne representanter her på Stortinget har gitt uttrykk for det. Kandidat nr. sju på Arbeiderpartiets liste til stortingsvalget i Oslo går nå ut i media og ber landets befolkning om å sende ham forslag på avgifter som bør fjernes. Skal tro om ikke han får et «run» på e-posten sin. Han vil sågar bidra til å skape «Det nye Arbeiderpartiet», som skal kvitte seg med ryktet som et kjedelig regel- og avgiftsparti. Opprøret er på gang, også innen Arbeiderpartiet.

Men det ser ut til at Regjeringen nå slutter seg til gode, gamle Erik Brofoss' uttalelser da han var finansminister, og at de vil gjøre dem til sine. Det er ganske pussig hva folk kan tåle av skatter, når de først bare har vennet seg til dem, sa han.

Budsjettforliket som ble inngått for inneværende års budsjett, medførte at landets befolkning totalt ble påført en økning på hele 12 milliarder kr i skatte- og avgiftsøkninger, og med på kjøpet fikk de en momsreform – noe Regjeringen må ta hovedansvaret for. Landet har fått en momsreform som er meget dårlig forberedt, og som ikke har vært ute til høring blant dem som blir berørt av reformen. Dette har medført en storm av protester, og Regjeringen har vært på vikende front på de mest omstridte områdene. Det er et hastverksarbeid som bl.a. gir de mange småbedrifter som nå blir omfattet av reformen, liten tid til forberedelser, en reform som medfører at de frivillige organisasjonene må utføre enda mer dugnad enn i dag, en reform som gjør at de som frivillig påtar seg et tillitsverv, må være utdannet som regnskapskyndige for å kunne forholde seg til og overholde de mange innflokke lover og regler – ellers vil kjøp av slike tjenester medføre enda mere dugnad, da disse også blir langt dyrere enn i dag. Dette vil igjen medføre at det vil bli langt vanskeligere å få folk til frivillig å påta seg slike verv.

Dette har tydeligvis blitt nok for noen og hver, og ikke bare for garva høyrefolk. Overgangsordninger og konsekvenser var det tydeligvis uinteressant for Regjeringen å utrede. Protestene viser det. Høyre vil derfor i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett på nytt foreslå en utsettelse av reformen.

Når statens kasse renner over av penger, begynner folk å undres over at det skal være nødvendig så til de grader å øke skatte- og avgiftstrykket. De spør seg: Er det nødvendig å ha så mange og så høye avgifter for å opprettholde den velferdsstaten vi har – en velferdsstat som ikke fungerer tilfredsstillende, med lange helsekøer, køer av barn til barnehager, dårlige skolebygg, ikke tilfredsstillende undervisning og lange fengselskøer? Jeg kunne fortsette i det uendelige. Hvor mye er det som går ut i rent byråkrati? Og de spør videre: Er det staten som er den beste forvalter av våre penger? De spør på bakgrunn av at Norge ligger i verdenstoppen, slik at de må betale over sju månedslønner i skatter og avgifter. Det er som kjent bare tolv av dem. Er det noe å forundre seg over at misnøyen brer seg når staten ikke kan levere tilfredsstillende velferdstilbud for dem som virkelig trenger det?

En annen ting er at høye avgifter rammer mest usosialt. De rammer dem med lavest inntekt hardest.

Reform av den offentlige sektor trengs. Det er bra at Regjeringen ønsker å effektivisere for å øke handlingsrommet på alle nivåer, at Regjeringen ønsker at organisasjon og tjenesteproduksjon skal baseres på brukernes behov. Men det ser ut til at Regjeringen er handlingslammet når det gjelder konkrete forslag til hvordan brukernes behov skal legges til grunn, og hvordan den offentlige sektor kan bli mer effektiv. Det er bra at Regjeringen vil ha en forskriftsdugnad og arbeide for et enklere regelverk, men skal det kun resultere i at bakerne

skal slippe å betale avgift på marsipanlokk på kaka og pynten oppå, men fortsatt måtte betale avgift på marsipan til annet formål, dog kun innrapportert to ganger i året, er ikke det rare forenklingen.

Presidenten: Tida for formiddagens møte er snart omme. Presidenten vil gjera framlegg om at vi no hevar for-

middagens møte, og at nytt møte vert sett kl. 18 med statsminister Jens Stoltenberg som første talar – og ser det som vedteke.

Før presidenten hevar møtet, vil presidenten meddele at representanten Siri Frost Sterri, som har vore permittert, igjen har teke sete.

Møtet slutt kl. 14.50.

Møte tirsdag den 15. mai kl. 18

President: H a n s J . R ø s j o r d e

D a g s o r d e n :

Sakene på dagens kart (nr. 85)

Man fortsatte behandlingen av

s a k n r . 1

Foreløpig innstilling fra finanskomiteen om Langtidsprogrammet 2002-2005 (Innst. S. nr. 230 (2000-2001), jf. St.meld. nr. 30 (2000-2001))

s a k n r . 2

Innstilling fra finanskomiteen om retningslinjer for den økonomiske politikken (Innst. S. nr. 229 (2000-2001), jf. St.meld. nr. 29 (2000-2001))

Statsminister Jens Stoltenberg: For de fleste av oss er Norge et godt land å leve i og et godt land å bo i. Og det er det fordi Norge i løpet av det forrige århundret ble forvandlet fra et fattigsamfunn til et velferdssamfunn. Den forvandlingen var mulig fordi vi bedre enn de fleste andre land greide å virkeliggjøre to viktige verdier: verdien av å skape og verdien av å dele. Våre inntekter økte, og sammenlignet med andre land har vi greid å fordele godene godt.

Vi har sammen gjort Norge til mulighetenes samfunn. Nå gjelder det å ta disse mulighetene i bruk, ved fortsatt å skape og fortsatt å dele. Skal vi lykkes med det, må vi ta vare på vår aller viktigste ressurs: menneskene og de kunnskaper og ferdigheter vi sammen har.

Den viktigste begrensningen for fortsatt vekst og utvikling er ikke mangel på penger, men knapphet på hender og hoder. I et samfunn som mangler arbeidskraft, er det dobbelt meningsløst at folk går arbeidsledige. Og det er et nederlag både for den enkelte og for fellesskapet når mennesker støtes ut av arbeidslivet gjennom langtids-sykemelding og uføretrygding. Vi må sikre at vi bruker hendene og hodene riktig og der de trengs mest.

Norge har et godt helsevesen, som behandler flere pasienter enn noen gang før. Det er ikke noe land i Europa som har flere leger i forhold til antall innbyggere enn Norge. Likevel har vi legemangel, og helsevesenet er ikke godt nok. Det er for mange pasienter som må vente for lenge på behandling.

Norge har en god skole med tusenvis av dyktige lærere. Nesten ingen andre land har flere lærere i forhold til elevtall enn Norge. Ikke noe land bruker mer penger pr. elev enn vi gjør i Norge. Likevel opplever vi lærermangel noen steder, og skolen er ikke god nok. Vi må gjøre mer for å heve kvaliteten og øke trivselen i skolen.

Norge har et godt politi. I de siste årene er det knapt noen annen offentlig etat som har hatt større vekst i antall ansatte enn Politiet. Likevel føler mange utrygghet, og at Politiets tilgjengelighet er for liten.

Norge trenger sterke universiteter og sterkere og bedre høyskoler. Siden 1994 har antallet vitenskapelig ansatte økt med nesten 40 pst. Men antallet studenter har økt med bare 10 pst. Det er flere lærere pr. student enn før. Likevel bruker mange studenter for lang tid på studiene sine, og mange lykkes ikke med å bli ferdige.

Dette og mange andre eksempler er noe av bakgrunnen for at Regjeringen vil fornye offentlig sektor. For offentlig sektor er ikke en grå og kjedelig virksomhet. Offentlig sektor er alle de viktige tjenestene innen utdanning, helse, velferd, forsvar og politi som vi alle sammen er så avhengige av, og derfor må vi sørge for at de er organisert på en god måte.

Vi vil fornye offentlig sektor fordi det gjør oss bedre i stand til å skape et mer rettferdig samfunn, med mer trygghet og mindre forskjeller. Men vi gjør det også fordi en god og veldrevet offentlig sektor er viktig for norske bedrifter og deres verdiskaping.

Bedriftene er avhengige av at vi kan gi alle et tilbud om god utdanning, at vi trapper opp den norske forskningsinnsatsen, at vi bygger ut våre veier og annen infrastruktur – og at offentlige tjenester er lett tilgjengelige. Derfor er vi i gang med både å forbedre og fornye våre offentlige velferds- og tjenestetilbud.

Vi rydder opp i helsevesenet. Alle får fast lege. Vi har foreslått en omfattende reform av sykehusene. Vi sletter 18 milliarder kr i sykehusgjeld og andre forpliktelser i fylkeskommunene. Befolkningen skal få et bedre helse-tilbud.

Vi vil ha flere og billigere barnehager. Allerede i år øker staten støtten pr. barnehageplass. Neste år følger vi opp med nye penger slik at vi får flere og billigere barnehager.

Vi trenger en bedre skole, med mer kvalitet og mer trivsel. Vi har sikret lærerne et vel fortjent lønnsloft, til gjengjeld har elevene fått mer undervisning. Vi har innført lesetester, og realfagene skal styrkes.

Vi vil gjenreise heltidsstudenten. Studentene får 1 000 kr mer pr. måned i stipend hvis Regjeringens forslag går igjennom. Det er den kraftigste forbedringen i studiefinansieringen noensinne. Til gjengjeld skal stipendene først utbetales når eksamen er avlagt, og det vil utvilsomt bidra til å styrke motivasjonen for å gjennomføre studiene.

Vi omorganiserer Forsvaret, og vi omorganiserer Politiet. Det vil gi oss et sterkere forsvar og mer politi i nærmiljøene. Det blir mindre administrasjon, mindre byråkrati, mer politi og mer trygghet.

Vi vil ha døgnåpen forvaltning, flere tjenester på Internett og enklere tilgang til offentlige etater i alle kommuner. Vi fjerner regler, fjerner forskrifter og gir kommunene økt selvstyre. Også det blir det mindre byråkrati og administrasjon av.

Noen sier at Regjeringens arbeid med fornyelse bare handler om strukturer og organisering. Men det er galt. Fornyelse handler om tjenester for den enkelte, om å skape bedre tilbud for flere, om å legge til rette for en bedre hverdag, om å få mer igjen for skattekronene. Det er viktig for alle oss som er avhengige av gode offentlige velferdstjenester, og det er viktig for norske bedrifter – vår evne til å skape og vår evne til å dele.

En av de viktigste utfordringene vi står overfor som nasjon, er forvaltningen av Norges oljeformue. Vi skal bruke oljepengene til å styrke velferden og trygge arbeidsplasser og verdiskaping i dag. Samtidig skal vi sikre velferd og arbeid også til framtidige generasjoner. Derfor har Regjeringen foreslått en langsiktig retningslinje for bruk av oljepengene: at vi skal bruke avkastningen av oljefondet. Det er som god skogforvaltning, vi skal hugge tilveksten. Få ting er viktigere for utviklingen av Norge i årene som kommer, enn hvordan vi forvalter inntektene fra olje- og gassvirksomheten. Derfor er jeg glad for at det er bred oppslutning i Stortinget om vårt forslag til ny retningslinje for bruk av oljepenger i norsk økonomi. Det er en styrke for landet at vi evner å finne felles løsninger og svar på store og viktige spørsmål. Det er også gledelig at det er tilslutning til de nye retningslinjene for Norges Bank og pengepolitikken.

De siste ukene har flere partier hatt sine landsmøter. Der har de gitt sine svar på hva de mener Norge trenger. Noen sier at tiden er kommet for økte forskjeller og for å gi mer til dem som har mest fra før. Det mener ikke Arbeiderpartiet, og det mener ikke Regjeringen. Noen mener at tiden er kommet for omfattende kutt i sykelønnsordningen, og at langtidssykemeldte skal tape titusenvis av kroner. Det mener ikke Arbeiderpartiet, og det mener ikke Regjeringen. Og noen mener at tiden er kommet for omfattende kutt i den norske bistanden til de fattigste i den fattige verden. Også det er Arbeiderpartiet og Regjeringen uenig i.

For Arbeiderpartiet er valget klart: Langtidsprogrammet viser at vi har gode muligheter for å videreutvikle velferdssamfunnet og skape et enda bedre Norge, et Norge med mindre forskjeller, bedre og sterkere velferdsordninger, et Norge der vi lever i et mangfoldig samfunn, og der vi evner å ta vare på miljøet.

Jeg mener det er mulig å bygge flertall for en slik politikk – en politikk som både ivaretar vårt behov for å skape og vårt behov for å dele, en politikk som både gir oss en sterk offentlig sektor og et sterkt næringsliv.

De neste fire årene byr på viktige veivalg for Norge. Det kan være en utvikling for større forskjeller, dårligere felles velferdsordninger og mer usikkerhet. Eller det kan være en utvikling for en trygg økonomi, mer og bedre velferd, og for et samarbeid om fornyelse.

Regjeringen ønsker å ta Norges store muligheter i bruk. Vi inviterer til bredt samarbeid om dette.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Jeg er enig med statsministeren i hans innledende bemerkninger om at velferdssamfunnet Norge, som vi i store trekk er stolte av, er bygd opp under bred politisk enighet. Og det pålegger partier, enten en sitter i regjering eller i opposisjon, et ansvar for å samarbeide på tvers av partigrensene for å videreutvikle dette velferdssamfunnet.

Når Kristelig Folkeparti for sin del mener at det er behov for en annen regjering enn den nåværende, så er det ikke først og fremst på grunn av målsettingene til den sit-

tende arbeiderpartiregjering, men fordi vi på viktige politikkområder ser at den til dels går i en annen retning enn hva den verbalt gir uttrykk for. Vi ser det i miljøpolitikken. Denne regjeringen kom jo til makten fordi den absolutt ville bygge sterkt forurensende gasskraftverk som vil gjøre det vanskeligere å følge opp våre internasjonale miljøforpliktelser. Vi ser det i familierpolitikken, hvor vi har en regjering som på grunn av en ensidighet i økonomiske støtteordninger vil redusere småbarnsfamilienes valgfrihet når det gjelder omsorgsform for sine barn. Vi ser det i distriktspolitikken, hvor vi har en regjering som også har nedprioritert viktige distriktspolitiske virkemiddel og i disse dager også fører en politikk overfor en viktig primærnæring som landbruket som vanskeliggjør bo-setting i distriktene.

Når det gjelder skolepolitikken, som det også er bred enighet om å satse på i de kommende år, så er det etter vårt syn behov både for en indre og en ytre opprustning av skoleverket, med vekt på verdiformidling og kvalitet, og på en ytre opprustning først og fremst når det gjelder læremiddel og skolebygg. Vi ser nå at mange skolebygg rundt omkring i landet forfaller. Mitt spørsmål til statsministeren er: Er statsministeren enig i at vi trenger også ekstraordinære virkemiddel hvor stat og kommune kan gå sammen, slik en f.eks. gjorde når det gjaldt eldreformen, for å få en opprustning av skolelokalene, og ikke bare henvise det til en ofte skrantende kommuneøkonomi?

Statsminister Jens Stoltenberg: Jeg er helt enig med representanten Bondevik i at vi er enige om mange ting. Jeg mener at det er en fordel og en styrke, og jeg er blant de politikere som mener at det er bare dumt å konstruere større forskjeller enn det faktisk er.

Når det gjelder Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti, er det slik at i svært mange viktige og avgjørende spørsmål innenfor velferdspolitikken og fordelingspolitikk har vi stått sammen om de viktige veivalgene. Det gjør at jeg mener at sentrum har mer å vinne ved å samarbeide med Arbeiderpartiet, enn ved å velge å gå mot høyre og samarbeide med Høyre og Fremskrittspartiet. Alle de sakene som Bondevik nevnte, er saker der det er lettere å finne sammen med Arbeiderpartiet for gode løsninger for landet, enn å velge å gå til Høyre og Fremskrittspartiet, enten vi snakker om miljø, distriktpolitikk eller mer satsing på felles velferdsordninger, som f.eks. en god offentlig skole til alle.

Når det gjelder miljø, var vi enig med sentrumspartiene i det aller meste i den energimeldingen som Bondevik-regjeringen la fram. Vi var uenige på ett punkt, nemlig i spørsmålet om å ta i bruk gass til kraftproduksjon i Norge. I meldingen la regjeringen Bondevik opp til omfattende import av kraft – det var deres svar – bl.a. import av kraft som var produsert av norsk gass som vi hadde eksportert til våre naboland. Vi mener at det er mer miljøvennlig, ikke mindre miljøvennlig, å produsere kraften selv, istedenfor å importere kraft fra andre land, slik Bondevik-regjeringen la opp til i sin energimelding. For øvrig var vi enige om satsing på energisparing og

mange andre viktige tiltak, men der var sentrum uenig med høyrepartiene.

Når det gjelder barn, var det under den forrige regjeringen at det ble bråstopp i barnehageutbyggingen. Nå legger vi fram tiltak for å få i gang igjen barnehageutbyggingen og for å få ned satsene. Jeg er glad for at det er enighet om de tiltakene Regjeringen har varslet.

Når det gjelder skole, er vi i gang med en opprustning, bl.a. når det gjelder lærerlønninger og økt undervisnings-tilbud til elevene gjennom en bedre organisering av skoledagen.

Jan Petersen (H): Høyres skatte- og avgiftsbudskap er klart: Nok er nok, skatte- og avgiftsnivået skal ned.

De siste seks månedene har imidlertid fortalt at Arbeiderpartiets skatte- og avgiftsbudskap ikke er like klart. De startet ut med de høyeste skatte- og avgiftsøkningene i manns minne. De fulgte opp med en momsreform som de mente var klar til gjennomføring – og avisene har siden vært fulle av eksempler på underlige grensedragninger. Deretter fortalte finansministeren at nå var tiden kommet for å ikke øke skatten – og det viste seg å bety at nettopp en del skatteformer skulle øke. Så ble vi varslet om en skattereform, men man ville ikke si hva den skulle inneholde. Og så fikk vi høre om flypassasjeravgiften, som ESA mente måtte endres, hvorefter finansministeren mente at da måtte man heve avgiftene på de stedene i landet hvor den ikke ble betalt. Han kunne ha valgt å sette dem ned. Så reiste utenriksministeren til Drammen og trente med Linjegods. Og etter at alle andre hadde fortalt at treningsmoms ikke var liv laga, fortalte utenriksministeren – som om det var en helt ny idé – at det hadde han også kommet til. Deretter deltok jeg i en debatt med statsministeren, hvor han sa at han var *litt* enig med Høyre når det gjaldt toppskatten. Og mandag var han tilbake ved utgangspunktet i «Politisk kvarter», der han fortalte oss hvorfor vi var nødt til å ha et høyt skattetrykk.

Jeg har to spørsmål: Synes statsministeren at Arbeiderpartiets skatte- og avgiftsbudskap har den nødvendige klarhet? Hva er det egentlig velgerne kan vente seg av Arbeiderpartiet på skatte- og avgiftssiden, hvis Arbeiderpartiet skulle fortsette i regjeringsskontorene?

Statsminister Jens Stoltenberg: De landene i verden som har det høyeste skatte- og avgiftsnivået, er Sverige, Finland og Danmark. Norge har nesten like høye skatter og avgifter som våre nordiske naboland, men ikke like høye skatter og avgifter som dem.

Samtidig er det ingen tvil om at uansett hva slags oversikter, rapporter eller sammenlikninger man gjør – senest kom det en omfattende oversikt fra FN – der man forsøker å si hvilke land det er best å bo i, hvilke land som har de beste velferdsordningene, og hvilke land som greier å ta best vare på innbyggerne sine, så er svaret nettopp Sverige, Finland, Danmark og Norge. Og det er en viss sammenheng mellom det at de nordiske landene har verdens høyeste skatte- og avgiftsnivå – Norge er ikke helt på topp, vi ligger under våre naboer – og samtidig er de landene der det er best å bo for de aller fleste.

Det er ikke slik at man kan gå inn for 20–30–40 milliarder kr i lavere skatt, slik Høyre nå slenger om seg med, og samtidig hevde at vi kan ta vare på et av verdens beste velferdssamfunn. Det henger ikke sammen. Enten er det slik at Høyre vil gjennomføre dramatiske kutt i våre fellesordninger – gode offentlige skoler, universiteter, andre velferdsordninger – eller så lover Høyre vesentlig mer enn de noen gang kommer til å være i nærheten av å kunne innfri når det gjelder å redusere statens inntekter.

Vi ser noe av det – vi har fått en smakebit. Bare for å innfri bitte lite grunn av Høyres skatteløfter har man foreslått at langtidsrykmedte, kreftsyke og trafikkskadde skal tape 30 000 kr i året. En gjennomsnittlig lønnstaker med vanlig inntekt og normalt, gjennomsnittlig sykefravær taper 4 000–5 000 kr i året – mye, mye mer enn det en vanlig lønnstaker vil få i lettelser med Høyres skatteopplegg. Vanlige folk taper med Høyres skatteopplegg, fordi man strammer inn på viktige ordninger for vanlige folk for å gi skattelette til dem som har aller mest fra før av. Det vil ikke Arbeiderpartiet.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg vil gjerne følge opp dette med skatter og avgifter.

Er statsministeren enig i at når det gjelder sammenlikningen med Danmark, Finland og Sverige, er det en vesensforskjell fra Norge, idet våre naboland ikke har overskudd i sine statsbudsjetter, mens Norge nå har over 200 milliarder kr i overskudd? Og – som statsministeren selv sa – det er ikke mangel på penger som er hindringen for en del, det er mangel på arbeidskraft. Hvorfor i all verden er det da galt å gjennomføre en del betydelige avgiftslettelser og skattelettelser for folk flest? Samtidig som man i revidert nasjonalbudsjett gjør det klart at overskuddet går opp med titalls milliarder kroner, får det norske folk nå beskjed om at bensinprisen har gått opp. Hvorfor i all verden kan ikke Regjeringen være med på å benytte en del av overskuddet til å sette ned skatter og avgifter? Det behøver ikke å gå ut over noen andre utgiftsområder om man gjør det. Vi har en mulighet som ingen av de andre har, til faktisk å sette ned skatter og avgifter, slik at folk flest får en fordel av at det er en god økonomi. Vi hadde også hatt muligheten til – som vi foreslo – å dele ut aksjer i Statoil til det norske folk istedenfor å ta betalt for dem for annen gang.

Mitt andre spørsmål: Statsministeren sier at lærerne har fått et velfortjent lønnsloft. Er statsministeren enig i, når de har vært så fornuftige som han selv skryter av når det gjelder lærerne, at det er på tide i den kommende langtidsperioden å sørge for at sykepleiere og hjelpepleiere får et tilsvarende velfortjent lønnsloft, slik at vi gjennom lønnsfastsettelsen sikrer tilgang på den arbeidskraften innenfor denne sektoren som kommer til å bli nødvendig?

Statsminister Jens Stoltenberg: Jeg er helt enig i at det er en forskjell på Norge og Danmark. Danmark har høyere skatter og avgifter samlet sett enn Norge, og Danmark er ikke med dagens politikk i stand til å synliggjøre hvordan de med sikkerhet kan finansiere framtidige pen-

(Statsminister Stoltenberg)

sjoner og velferdsforpliktelser. Det er Norge. Og det som er så enestående, er at vi er blant de få land i verden som har ført en økonomisk politikk som gjør det mulig for oss å si at vi både skal bedre velferden og trygge arbeidsplassene i dag – til dagens generasjoner – og samtidig greie å sette til side, slik at vi kan si at vi kan stå for de forpliktelsene folketrygden har om 5 år, 10 år, 20 år og 30 år. Det er knapt noe annet land som kan gjøre det, og som kan vise til så gode resultater i forhold til å holde folk i jobb og bygge ut velferdsordningene skritt for skritt.

Den politikken har Fremskrittspartiet vært mot hvert eneste år, og de har alltid sagt at vi har gått i gal retning. Likevel har helsevesenet blitt vesentlig bedre, eldreomsorgen har blitt vesentlig bedre, og kjøpekraften til alle grupper, også pensjonister, har økt år for år. Og da tror jeg det er bedre å videreføre en ansvarlig og ryddig økonomisk politikk enn å gi seg ut på den type eksperimenter som Fremskrittspartiet tar til orde for, der man altså fullstendig ser bort fra at problemet ikke er mangel på penger, men nettopp mangel på arbeidskraft.

Sjeføkonom Tor Hersoug i Næringslivets Hovedorganisasjon, som Fremskrittspartiet noen ganger viser til som et sannhetsvitne, har nylig skrevet en artikkel der det er enkelte ting jeg er dypt uenig i, men han advarer sterkt mot å tro at man bare kan redusere skatter og avgifter uten å redusere statens utgifter. Da får vi inflasjon, økte renter og nedbygging av norske bedrifter. Det advarer vi mot. Derfor vil vi ikke gjøre det. At Fremskrittspartiet bare overser den type veldig grunnleggende sammenhenger i økonomien, er et problem for Fremskrittspartiet, men det er altså ikke et problem for oss.

Odd Roger Enoksen (Sp): Det er selvsagt ikke til å komme bort fra at det er et problem for oss alle sammen at vi har en kombinasjon av det som folk flest oppfatter som et relativt høyt skatte- og avgiftsnivå, og det at mange heller ikke føler at man får nok igjen for de skatter og avgifter man betaler inn til fellesskapet. Der er Regjeringen prisverdig nok i gang med det de kaller modernisering av offentlig sektor. Så skal ikke jeg ta opp til diskusjon innholdet i den moderniseringen som Regjeringen er i ferd med – der er det ikke sikkert vi er like enige om alt.

Men poenget er at vi på en del områder ser at det er store uløste oppgaver. Representanten Bondevik stilte spørsmål ved ett slikt område, og jeg merket meg at statsministeren ikke svarte på hans spørsmål. Dersom vi i fellesskap skal være i stand til å demme opp for et stadig økende krav om lavere skatter og avgifter, er det viktig at vi tar på alvor de områder der befolkningen i større og større grad føler seg misfornøyd med det man gjør.

Statsministeren sa i sitt innlegg at det er «knapphet på hender og hoder», at det er meningsløst at mennesker går arbeidsledige, og avsluttet med å invitere til bredt samarbeid. Denne invitasjonen tar vi gjerne imot, og jeg har da en utfordring til statsministeren, nettopp i tråd med det jeg også innledet med, nemlig den misnøye som mange gir uttrykk for på enkelte områder. LO Industri har dokumentert at det fins ca. 3 000 ledige arbeidere innenfor an-

leggssektoren. Samtidig fikk vi i nyhetene på TV 2 i går kveld se en bygd som har vært isolert i flere uker, fordi staten mangler 100 000 kr til å sette veien til denne bygda i en stand som gjør det mulig å komme til og fra. Vi ser at det nesten ukentlig går steinras på E10 mellom Narvik og Bjerkvik som setter både liv og helse i fare for dem som trafikkerer denne veien daglig. Og så har vi altså flere tusen ledige hender på den sektoren!

Min utfordring til statsministeren er: Vil statsministeren være med på et initiativ for å få de 3 000 ledige i arbeid for å utføre høyst nødvendige oppgaver på denne sektoren?

Statsminister Jens Stoltenberg: Jeg er helt enig med representanten Enoksen i at vi ikke får nok igjen for skatte-kronene. Derfor er vi opptatt av å få mer igjen for skatte-kronene. Derfor har vi fra første dag arbeidet med å fornye offentlig sektor, for da kan vi få mer velferd for de pengene og ressursene vi setter inn.

Men samtidig tror jeg vi skal være enige om at vi får svært mye igjen. Det vi får igjen, er et av verdens aller beste velferdssamfunn, med sine mangler og svakheter, men det fins kanskje ikke noe annet land i hele verden som har bedre velferdstilbud samlet sett til sine innbyggere enn Norge. Det kan kanskje være at noen av våre nordiske naboer har det, men de har vel omtrent det samme skattenivået som vi har – faktisk litt høyere. Så vi får mye igjen. Men vår ambisjon er å få enda mer igjen. Derfor vil vi fornye og forbedre våre offentlige velferdsordninger.

Så er det klart at det er ingen skatter og avgifter som er populære. Alle skulle gjerne sluppet å betale skatt og likevel få velferd, men det er slik at skal vi ha velferd, så må vi betale skatt. Det henger sammen. Og det Regjeringen har gjort, er å bidra til at vi får et bedre og mer rettferdig system. Derfor har vi redusert inntektsskatten for dem med de laveste inntektene, og for noen år siden bidro Arbeiderpartiet til å redusere overtidsskatten fra opptil 70 pst. ned til under 50 pst., og vi har foreslått å justere noen avgifter som vi mener har blitt urimelige. For eksempel har vi, som den første regjering noen gang, redusert avgifter på diesel og på bensin. Det ble aldri gjort da vi hadde borgerlige regjeringer her i landet.

Vi vil foreslå ytterligere forbedringer i skattesystemet for å få et mer rettferdig system, og lettelser for dem som har minst. Det vi advarer mot, er å gi store lettelser til dem som har mest, slik at det samlet sett må kuttes på viktige velferdsordninger for dem som trenger dem.

Når det gjelder anleggssektoren, har ikke Regjeringen noe grunnlag i dag for å varsle nye tiltak utover det som er en videreføring av dagens budsjett i revidert nasjonalbudsjett, og så får vi komme tilbake til eventuelle nye tiltak i statsbudsjettet.

Kristin Halvorsen (SV): Regjeringen og statsminister Stoltenberg er nå i den situasjonen at det blåser nordavind fra alle kanter. Det er en helt selvsagt situasjon. Det er tydeligvis den situasjonen som Regjeringen gjerne vil være i etter neste stortingsvalg også, for statsministe-

ren sa den 2. mai at deres alternativ var en mindretallsregjering fra Arbeiderpartiet uten en forpliktende samarbeidsavtale med det som kan være et flertall i Stortinget. Og da kommer det fortsatt til å blåse nordavind fra alle kanter. Da kommer fortsatt Regjeringen til å være i den situasjonen at de må slåss skatt for skatt, avgift for avgift, sektor for sektor med moderniseringsprosjektene.

Vi tror at veldig mange i Norge gjerne ville vært med på et stort solidaritetsprosjekt, gjerne ville vært mobilisert for å bli med på noe som var større enn dem selv, og som sendte på noen andre frekvenser enn til den enkeltes lommebok og den enkeltes lønnskonto. Mange vil være med og si: La oss bruke fire år til å gjøre det viktigste først. Skole og utdanning for alle mennesker er det viktigste vi kan investere i for framtiden, slik at alle mennesker kjenner seg igjen i et utdanningstilbud, slik at de evnene man har, som er gode fra før av, blir gjødslet og dyrket videre fram og alle kan vokse. Mange vil være med på et prosjekt som sier: Hør her, i et av verdens rikeste land må vi stille oss slik at alle har de samme mulighetene, vi må bekjempe forskjeller, vi skal være et land som er et godt land å bo i for alle. Veldig mange ville vært med på et prosjekt som sa: La oss nå glemme bensinavgiften, la oss nå heller få oss en kollektivtrafikk som er slik at selv statsråd Kosmo gjerne vil ta toget. Det hadde vært en visjon å få! Hvorfor i all verden satser ikke regjeringen Stoltenberg på et stort prosjekt som kan føre til litt hjertebank, og som kan invitere flertallet i Stortinget til et forpliktende samarbeid i fire år, slik at verdens rikeste land kan gjøre det viktigste først?

Statsminister Jens Stoltenberg: Regjeringen satser på et stort prosjekt. Det er å ta vare på, videreutvikle og forbedre et av verdens beste velferdssamfunn. Og det gjør vi både ved å bygge ut velferdsordningene og ved å fornye dem. Og det er ikke noe lite prosjekt!

Min opplevelse er at de som ser oss ta tak i helsevesenet, føler at det er ganske stort det vi gjør der i forhold til 100 000 ansatte – vår aller største virksomhet, nemlig sykehusene. De jeg møter i Forsvaret tror jeg også føler at det er en ganske stor omstilling man der står overfor. De jeg møter i Politiet gir også uttrykk for at det ikke er noen liten omstilling vi nå gjør, og den kvalitetsreformen vi har for høyere utdanning, er den største reformering av høyere utdanning på veldig mange år, og de studentene som får et skikkelig løft i studiefinansieringen, tror jeg opplever det som en viktig forbedring av en viktig velferdsordning. Så det er altså mange store reformer på gang, som alle sammen trekker i samme retning, nemlig hvordan bygge ut og skape et bedre velferdssamfunn for de mennesker som bor her, og samtidig ta vare på en trygg og god økonomi. Det er et stort prosjekt. Og hvorvidt Halvorsen får hjertebank eller ikke, skal ikke jeg mene noe om, men jeg mener altså at det skaper et samfunn med mer varme og mer hjerterom, og det er et samfunn vi ønsker.

Så merker jeg meg ellers at noen i sin replikk i dag har ment at Regjeringen har for høye skatter, noen gir uttrykk for i sin replikk at de mener vi ligger omtrent der vi

skal ligge, mens Kristin Halvorsen – så vidt jeg skjønner – mente vi skal ha høyere skatter. Og da er vel det et uttrykk for at Arbeiderpartiet har lang tradisjon for at vi i mindretallsposisjon kan styre landet og få flertall for en ansvarlig og god politikk, som gjør at vi gjennom mange år har tatt skritt for skritt og brakt dette samfunnet framover – både når det gjelder verdiskaping, evnen til å skape, og evnen til å dele.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Det siste statsministeren sa, og det representanten Halvorsen sa i sin replikk, var vel egentlig i kodespråk – en henvisning til den interne debatten i Arbeiderpartiet om hvorvidt Arbeiderpartiet skal satse på en koalisjon bl.a. med SV, eller hvorvidt Arbeiderpartiet skal gå for bare å satse på en mindretallsregjering fra Arbeiderpartiet. Og her har det vært skiftende signaler fra Arbeiderpartiet og fra statsministeren selv. Jeg har jo forstått at Kristin Halvorsen har blitt svært skuffet over at statsministeren ser ut til å ha kommet til at en koalisjon mellom Arbeiderpartiet og SV – og Senterpartiet også, som Kristin Halvorsen ønsket – ikke er aktuell. Jeg skjønner godt hvorfor statsministeren har kommet til en slik konklusjon. Men vi registrerer også med interesse at det er fremtredende folk i Arbeiderpartiet og i Arbeiderpartiets sentralstyre som står for noe annet, så her er det i hvert fall ikke noen langsiktig, klar linje fra regjeringspartiet.

For de fleste er Norge et godt land å bo i. Velferdssamfunnet har vært bygd opp i stor grad av politisk enighet om viktige prioriteringer. Innstillingen til Regjeringens langtidsprogram for neste stortingsperiode viser da også stor grad av enighet om hvilke områder som bør prioriteres. Og dette kan og må vi samarbeide om i norsk politikk, på tvers av partigrænser og regjeringskonstellasjoner. Når Kristelig Folkeparti mener det er behov for et regjeringsskifte i Norge, er det ikke fordi Arbeiderpartiets generelle målsettinger er så feilaktige, men fordi den praktiske politikk på flere områder går i gal retning i forhold til uttalte visjoner. La meg nevne noen eksempler på det.

Regjeringen har ifølge langtidsprogrammet som visjon å gi alle barn og unge trygge og gode oppvekstvilkår. Men da må vi ved siden av å styrke de offentlige institusjoner også styrke familiens stilling. Småbarnsforeldre må selv få velge omsorgsform for barna sine. Den skal ikke dirigeres fra offentlige myndigheter gjennom økonomiske støtteordninger, slik Arbeiderpartiet i praksis legger opp til. Derfor vil vi ha en annen familiepolitikk, med valgfrihet som krever tilbud både om rimelige barnehageplasser og om kontantstøtte.

Regjeringen har videre som visjon at Norge skal ha et nyskapende næringsliv med sterke bedrifter og trygge arbeidsplasser. Nå har vi sett, ikke minst i forslaget til statsbudsjettet som kom i fjor høst, at Regjeringen i praksis har lagt opp til en nokså bedriftsfiendtlig politikk. Regjeringen foreslo kraftige skatte- og avgiftsbyrder på næringslivet, noe som er det motsatte av å skape sterke be-

drifter og trygge arbeidsplasser. Sentrumpartiene lyktes gjennom budsjettforliket å rette opp de verste av disse skjevhetene. Men vi trenger en mer offensiv næringspolitikk enn det Regjeringen legger til grunn.

Regjeringen sier den har en visjon om et samfunn som ivaretar hensynet til naturen og vårt felles miljø, både nasjonalt og internasjonalt. Men arbeiderpartiregjeringen kom jo til makten fordi den i allianse med Høyre vil bygge forurensende gasskraftverk, noe som vil gjøre det vanskeligere å oppfylle våre internasjonale forpliktelser om reduksjon i klimautslippene.

Regjeringen sier at den vil støtte det frivillige arbeid, men i praksis har Regjeringen, som ved framlegget til statsbudsjettet i fjor høst, fremmet forslag som for mange frivillige organisasjoner ville ha betydd dårligere arbeidsvilkår. Heldigvis greide sentrumpartiene å rette også dette opp. Vi er nå inne i Frivillighetens år. På tross av dette har ikke Regjeringen skikkelig fulgt opp pålegg fra budsjettavtalen i fjor høst om en gjennomgang av momsreformens virkninger for de frivillige organisasjoner.

Vi ser også på andre områder at Regjeringen trekker i gal retning, f.eks. ved en for sentralistisk skolepolitikk og ved en kirkepolitikk med tendenser til statlig overstyring av Den norske kirke som trossamfunn. Det er derfor behov for en annen kurs og for en ny regjering.

I 1997 representerte nettopp innstillingen til Regjeringens langtidsprogram opptakten til et regjeringsskifte som gav landet en sentrumsregjering. Derfor er det politisk viktig at sentrumpartiene igjen har skrevet seg sammen i omfattende fellesmerknader i dagens innstilling, under overskriften «Sentrum - tar ansvar igjen». Det er nettopp hva vi er beredt til. Vår innstilling peker ut en annen retning innenfor bl.a. familiepolitikken, miljøpolitikken, næringspolitikken, distriktpolitikken og Europapolitikken i forhold til det arbeiderpartiregjeringen står for.

I Norge har vi relativt mange partier, og intet parti kan alene oppnå flertall. Det kreves samarbeid på tvers av partigrensene. I så måte er det i seg selv verdifullt at de tre sentrumpartiene har utviklet så mye felles politikk. Så er vi uenige på en del områder, men vi har vist at vi kan nå fram til omforente løsninger både gjennom forhandlinger i opposisjon og i regjeringssamarbeid.

Noen forsøker nå å avskrive en sentrumsregjering. Jeg tror at disse kloke av skade bør være forsiktige i så måte. Selv har jeg så gode erfaringer med en sentrumsregjering og i ledelsen av den at vi gjerne prøver det alternativet igjen. Men vi er selvsagt avhengige av valget resultatet og de drøftinger som deretter skal finne sted.

Den gamle blokkpolitikken og fordelingen i norsk politikk er over. Sentrum representerer et eget alternativ som har sin styrke dels ved at vi fører en økonomisk politikk i den nødvendige balansen mellom offentlig og privat sektor, til forskjell fra partiene til høyre og venstre for oss, som legger for ensidig vekt på en av de to faktorene, og dels ved at vi prioriterer annerledes enn andre partier, med større vekt på verdspørsmål, på miljø- og distriktpolitikk, på frivillig sektor og ved en aktivisering av lo-

kaldemokratiet. Vi la også på viktige deler av disse områdene fram egne handlingspakker i forbindelse med langtidsprogrammet.

I fellesmerknadene til langtidsprogrammet markerer sentrumpartiene også at vi vil fortsette utbyggingen av de sentrale velferdsgodene, hvorav helsetjenestene, eldreomsorgen og skolen kanskje er de aller viktigste. Når det gjelder helsetjenesten, er Arbeiderpartiet nå om dagen først og fremst opptatt av statlig overtakelse av sykehusene. Jeg tror det er ganske likegyldig for pasientene om sykehusene eies av staten eller fylkeskommunen, hvis de ikke får den behandling de trenger og har krav på. Derfor er det viktigere at vi nå først og fremst følger opp der manglene er størst innenfor helsevesenet, nemlig de områdene som er forsømt – psykiatri, kreftomsorg og anskaffelse av mer moderne utstyr ved sykehusene. Dette kan bidra til å kutte køene til helsetjenester. Derfor vil sentrumpartiene konsentrere seg om å følge opp de opptrappingsplanene som vi selv la fram forslag om for Stortinget på disse områdene.

Også når det gjelder eldreomsorgen, er vi nå inne i en utbyggingsperiode i et samarbeid mellom stat og kommune. Dette er ikke gjennomført i alle kommuner, og vi må sørge for at så skjer.

Vi står nå foran en periode hvor vi også må ta nye krafttak innenfor skolevesenet. Det trengs både en indre opprusting i form av sterkere vekt på kvalitet og verdiformidling, og det trengs en ytre opprusting av skoleverket med ressurstilførsel for innkjøp av mer moderne læremiddel og opprusting av skolelokaler. I mange kommuner har skolebygninger over lang tid forfalt. Det henger selvsagt bl.a. sammen med en stram kommuneøkonomi. Jeg tror ikke vi nå lenger kan forvente at det problemet alene blir løst ved å henvise til kommuneøkonomien. Jeg tror det vil være tid og rom for, etter hvert som investeringsboomen i eldreomsorgen begynner å avta ifølge de planer vi har vedtatt, at stat og kommune også kan gå sammen om å ruste opp skolebygningene og læremiddel på en måte som virker rettferdig overfor de kommunene som tross alt har prioritert dette relativt høyt i den senere tid.

Jeg stilte statsministeren et konkret spørsmål om han var åpen for en slik felles dugnad mellom stat og kommune. Jeg fikk intet svar på det. Men jeg retter gjerne utfordringen på nytt videre til Regjeringen og til Arbeiderpartiet, i et forsøk på at vi kan samle oss om noe som er konkret og viktig for utbyggingen av den viktige bærebjelken i det norske velferdssamfunn som heter skole og utdanning.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tom Thoresen (A): Det sikreste man kan si om resultatet etter valget, er vel at det er forholdsvis usikkert. Og da kan man selvfølgelig markedsføre både mer og mindre sannsynlige regjeringalternativer. Man kan selvfølgelig også posisjonere seg etappevis og i ulike alternativer. Det er et fritt valg for ethvert parti. Jeg vil også registrere at sentrumsalternativets troverdighet ikke er helt uav-

hengig av at en fri og uavhengig presse refererer fra de politiske debattene og de landsmøtene som har vært holdt.

Det som derimot er sikkert, er at landet skal ha et budsjett som skal vedtas, også til høsten – for 2002. Lars Sponheim mente i Trondheim at det var helt uaktuelt å samarbeide om et budsjett som var lagt fram av regjeringen Stoltenberg. På spørsmål i radioen i går morges om Bondevik var enig i det, svarte han: Ja, jeg er enig i hans analyse. I Dagsavisen i dag sier Bondevik at spørsmålet kom litt «brått på», men at han i hovedsak er enig med Sponheim, mens derimot Enoksen mener at det er det budsjettet som blir lagt fram, som viser hva det skal være mulig å samarbeide om når det gjelder høstens budsjettbehandling.

Dette viser at Sponheim mener at det logiske er å søke et samarbeid med Høyre og Fremskrittspartiet. Det er ikke Enoksen umiddelbart villig til å være med på, og for Bondevik kom det litt «brått på». Jeg tror det er viktig at vi får en klargjøring av det nå.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Det er riktig at omtrent det sikreste når det gjelder høstens valgresultat, er at det er et usikkert utfall. Det er imidlertid én ting som er sikkert ved valgresultatet, og det beklager jeg sterkt, og det er at Tom Thoresen ikke vil være stortingsrepresentant fra høsten av. Hadde jeg hatt noen makt over det, skulle jeg gjerne ha sørget for at i hvert fall det ble annerledes enn det som nå blir utfallet.

Men så til spørsmålet om hva som vil skje til høsten. Det jeg sa i radio og på det punktet har gjentatt i Dagsavisen i dag, er at jeg i hovedsak var enig i Sponheims analyse. Det har jeg utdypet i Dagsavisen dit hen at hvis regjeringssituasjonen fortsatt er uavklart på det tidspunktet budsjettet blir lagt fram, vil jeg se det som unaturlig om sentrum, som har ambisjoner om å erstatte arbeiderpartiregjeringen, skulle tre unnsettende til i forhold til et framlagt arbeiderpartibudsjett. Hvis regjeringssituasjonen på det tidspunkt derimot skulle være fullstendig avklart, kan det selvsagt forholde seg annerledes.

Vi har vist ansvar i opposisjon og har bidratt til budsjettløsninger, som vi også gjorde i fjor høst, fordi vi fikk satt et kraftig stempel på det og dermed kunne ta ansvaret for resultatet. Men jeg må nok si at jeg stiller meg noe mer spørrende til hva Arbeiderpartiet har tenkt i neste stortingsperiode – det kan jo Arbeiderpartiet avklare senere i debatten – hvis det skulle komme en ny sentrumsregjering. For statsministeren og andre har gjentagne ganger sagt at en slik regjering vil måtte lene seg mot høyresiden. Det må i tilfelle bety at Arbeiderpartiet vil melde seg ut av budsjettforhandlinger og mulige budsjettforlik og gjøre en ny sentrumsregjering avhengig bare av høyrepartiene. Det ville etter mitt skjønn være uansvarlig. Da ville en være tilbake så å si i Jagland-perioden – de to første årene av denne stortingsperioden. Det håper jeg inderlig Arbeiderpartiet ikke vil gjøre! De bør bidra og være konstruktive.

Carl I. Hagen (Frp): La meg begynne med å spørre Kjell Magne Bondevik hvorledes han ser for seg at det

skulle bli en avklaring på regjeringsspørsmålet før budsjettbehandlingen til høsten. Han har gjort det klinkende klart i diverse medieopptredener at det er uaktuelt for Kristelig Folkeparti å sitte sammen med Fremskrittspartiet for å diskutere disse spørsmål, selv om det skulle bli et flertall av Kristelig Folkeparti, Høyre og Fremskrittspartiet og – om nødvendig – Venstre. Hvorledes tenker han seg da at det skal bli en avklaring i disse spørsmålene før budsjettbehandlingen? Det har jeg litt problemer med å forstå. Det kunne vært interessant om Bondevik kunne klargjøre det. Han kan vel ikke forvente at vilje og ønske fra Fremskrittspartiet skal være så veldig positive når man ikke engang vil drøfte disse spørsmålene med oss.

Så til et annet spørsmål. Hvis det er slik som Sponheim har gitt uttrykk for, at de tre sentrumspartiene eventuelt skal innta den samme holdningen til arbeiderpartiregjeringen under budsjettbehandlingen til høsten som han selv har beskyldt Arbeiderpartiet for å ha de første to årene av denne perioden – da de altså på grunn av en sak, nemlig kontantstøtten, ikke ville ha drøftinger med Regjeringen – er det jo i tilfelle den holdningen man legger opp til, hvis man ikke engang vil drøfte et budsjettforlik med arbeiderpartiregjeringen.

Så har jeg et spørsmål til en sak vi har stått sammen om. Det gjelder kontantstøtten og valgfriheten for barnefamilie, som Bondevik også innledet sitt innlegg med nå. Når kan vi forvente at Kristelig Folkeparti skal utvide valgfriheten for alle barnefamilier med barn under skolepliktig alder slik at prinsippet om valgfrihet gjøres likt for dem som har barn både i to-, tre-, fire- og femårsalderen? Vi vil gjerne ha det raskt i neste periode. Når kan vi forvente støtte fra Kristelig Folkeparti til en utvidelse av kontantstøtteordningen oppover i aldersgruppen?

Kjell Magne Bondevik (KrF): Først til spørsmålet om hvordan det kan være mulig å få en avklaring av en regjeringssituasjon før en kommer til høstens budsjettbehandling. Vi har jo flere eksempler i senere politisk historie på at en har fått det, og det ville forundre meg litt om f.eks. Fremskrittspartiet – siden det var Hagen som hadde replikk – skal sitte i ro og vente på en sak, eventuelt budsjettet, til høsten, før de avklarer hvordan de vil forholde seg til et regjeringsalternativ.

Men jeg ser i hvert fall helt klart to muligheter for at det kan skje tidligere. Den ene er om Arbeiderpartiet skulle få et så dårlig valgresultat – og gallupene om dagen er jo ikke så veldig gode for regjeringspartiet – at statsministeren velger å ta konsekvensen av dette og gå, selv om han ikke, slik Jagland gjorde i 1997, har stilt et bestemt krav til oppslutning på forhånd. Men jeg vil jo tro at det fins en nedre tålegrense også for denne regjering, og at det kan tenkes en situasjon hvor de tar konsekvensene av det og går. Da må det dannes en ny regjering. Blir dette raskt klart, må partiet sette seg ned og forhandle. Og sentrum er klar!

For det annet: Om ikke så skulle skje, kan selvsagt partier som utgjør et alternativ – slik som sentrum – i perioden etter et valg og til Stortinget møtes fremforhandle en klar regjeringsplattform, og gjøre det klart at vi er inn-

stilt på å overta og søke makt. Det kan andre partier, som Fremskrittspartiet, måtte ta stilling til. Det har skjedd tidligere. Hvis Fremskrittspartiet da skulle velge å si at vi tar ikke stilling til det, har en i praksis valgt fortsatt arbeiderpartiregjering – og det vil jo i tilfelle være interessant.

Når det gjelder kontantstøtten, har ikke vi programfestet å gå videre med den oppover i aldersgruppene. Vi har derimot programfestet at vi vil øke beløpet, slik at det holder noe mer tritt med det som var forutsetningen, nemlig tilsvarende statstilskuddet til barnehagene. Vi har i stedet prioritert andre familiepolitiske tiltak, som økt papperpermisjon.

Kristin Halvorsen (SV): Først vil jeg gjerne gratulere stortingsrepresentant og parlamentarisk leder i Kristelig Folkeparti, Bondevik, med at han har oppdaget situasjonen i skolen. Nå har vi holdt på her i mange år og fortalt at skolen trenger en opprustning, ikke bare noe småklutting. Senest i forrige valgkamp – altså for to år siden – var SV et uansvarlig overbudsparti når vi sa at det trengtes en nasjonal dugnad for å ruste opp skolen, og at vi burde begynne med ungdomsskolen.

Så er jo spørsmålet om velgerne skal forholde seg til fast fisk eller til løse løfter før valget. Det ligger faktisk et forslag fra SV til behandling i Stortinget nå, et forslag om et statlig bidrag til å trappe opp og ruste opp grunnskolen over en fireårsperiode – vi begynner med ungdomsskolen – med 2,5 milliarder kr pr. år. Det er ikke ett øre for mye. Samtidig må en ruste opp på innholdssiden for å sikre mangfold, trivsel og alt det vi vet skal til for at trygge unger får maksimalt med kunnskap. Jeg vil gjerne vite om disse nye tonene fra Kristelig Folkeparti nå betyr at SV kan få et flertall for forslaget, i det minste støtte fra Kristelig Folkeparti.

Så er det én interessant ting som har skjedd i denne debatten om langtidsprogrammet, og det er den påfallende manglende interesse fra Høyre for å ta replikker på Kristelig Folkeparti. Nå er jo også diverse meningsmålinger sånn at Høyre kan få et bedre valgresultat enn sentrumpartiene til sammen. Jeg vil gjerne vite hva Bondeviks plan B går ut på. Hvis stortingsvalget gir som resultat at Venstre, Kristelig Folkeparti, Høyre og Fremskrittspartiet har flertall i Stortinget, og Høyre er større enn sentrumpartiene til sammen, vil da Kristelig Folkeparti og Kjell Magne Bondevik gå i forhandlinger med Høyre om å danne en alternativ regjering? Og vil de lunke bakveien til Carl I. Hagen for å trygle om hans aksept for en slik regjeringsdannelse?

Kjell Magne Bondevik (KrF): I rekken av elskverdigheter i denne relativt milde debatten vi har hatt i dag, gir jeg gjerne SVs leder, Kristin Halvorsen, en honnør tilbake for standhaftig å ha vært opptatt av situasjonen i skolen. Men å påstå at vi nå først skal ha oppdaget situasjonen i skolen, er en fortegning av situasjonen for Kristelig Folkeparti, og sentrumpartiene i det hele tatt.

Jeg viser for det første til at da vi satt i regjering, fant vi ut at vi måtte skaffe rom i budsjettet både for en opp-

følgning av den eldreomsorgsplanen som var vedtatt før vår tid, og ikke minst for de tre helseplanene som vi selv la fram, hvor det er et enormt behov: psykiatri, kreftomsorg og utstyrsanskaffelser til sykehusene. Det må vi åpent si ikke gav det samme rom på andre områder som vi skulle ønske.

Høsten 1999 la vi imidlertid fram en opptrappingsplan for enkelte prioriterte områder også for skoleverket, det gjaldt spesielt IKT, informasjons- og kommunikasjonsteknologien, og det gjaldt tiltak for bedre etter- og videreutdanning for lærere, spesielt i ungdomsskolen, og jeg er enig med Kristin Halvorsen i at det er der skoen kanskje trykker aller hardest. Vi var innstilt på, og sa også, at etter hvert som budsjettene gav rom for det, når de kraftigste prioriteringene innenfor helse- og eldreomsorgen ville begynne å flate ut, så skulle skolen være det neste området som skulle få en kraftig opptrapping. Derfor er ikke dette noe vi plutselig nå har oppdaget, men det er en linje i det vi har sagt, og dette er vi innstilt på å følge.

Jeg driver selvsagt ikke behandling av Dokument nr. 8-forslag her på talerstolen. Det vi vil sette inn av ressurser når det gjelder skolene framover, skal vi innpasse i våre budsjett. Vi akter ikke å drive budsjettbehandling mellom budsjettene, og vi har også en budsjettavtale med Arbeiderpartiet for dette året.

Når det gjelder regjeringssituasjonen, har Kristelig Folkeparti et klart alternativ, det er sentrumsalternativet. Vi satser på at vi skal bli større enn andre alternative grupperinger – også Høyre – etter valget. Det er ikke galluper som avgjør, og derfor vil jeg ikke spekulere mer i Kristin Halvorsens spørsmål.

Presidenten: På bakgrunn av observasjoner gjør presidenten oppmerksom på at talerstolen fortsatt beveger seg opp og ned lydløst, og må oppmode om at man ikke bryter i stykker den politiske joystick på høyre side.

Replikkordskiftet er dermed omme.

Jan Petersen (H): Det som vel er realiteten etter dette replikkordskiftet, som etter utallige andre debatter om samme tema, er at Arbeiderpartiet som alternativ står klart. For øvrig er det en del uavklarte spørsmål. Det betyr rett og slett at velgerne har i sin hånd å løse dette spørsmålet og gi de nødvendige avklaringer. Det er jeg meget tilfreds med.

Det som derfor må og bør stå i sentrum nå, er hva partiene vil. Og hvis vi skal se på hva selve utfordringen består i, tror jeg vi kan si det slik at det er å utløse de store mulighetene som Norge har. Potensialet for gevinst og potensialet for tap er begge ganske store. I en verden med åpne grenser og med en knallhard og rask teknologisk forandring skal det tas raske og klare grep for å greie å mestre denne situasjonen. Jeg tror det var Jan Syse som i sin tid sa det slik: Det hjelper ikke om du er på rett vei hvis du bare sitter der. Det er derfor altså ganske avgjørende at man er villig til å ta de rette grepene i tide. Det gjelder ikke bare å erkjenne hva man skal gjøre.

Nå skjønner jeg det slik at Regjeringens selvbilde går på at man er i gang med veldig mange reformer. I møte

med Kommuneforbundet kan jeg godt skjønne at Regjeringen føler det er slik, men i møte med virkeligheten og de tingene som skal løses, ligger Regjeringen ganske langt på etterskudd på en rekke områder. Tenk bare på hvor lang tid det tok å få en skikkelig energireform fra Regjeringen. Tenk på de ganske vage grepene som nå gjøres for å skaffe oss mer arbeidskraft, som jo er selve hovedutfordringen i norsk økonomi. Tenk på det faktum at vi allerede har hatt to svære utredninger om pensjoner, og så går Regjeringen jammen i gang med å utrede én gang til istedenfor å ta beslutninger. Tenk på det som nå sies i innstillingen om behovet for å bevare norsk konkurranseutsatt næringsliv, og samtidig knaller man til med de største skatte- og avgiftsøkningene i manns minne, og har ingen grep for det. Attpåtil greier man å rose seg av at man har lagt frem en reform når det gjelder Forsvaret, som også er nødvendiggjort av mange års sulteforing, ikke minst skapt av Arbeiderpartiet. Derfor er de reformene Regjeringen legger på bordet, sene og for små i forhold til de store utfordringer Norge står overfor.

Av de grep som må gjøres, er for det første å få til en helt annen og bestemt satsing på skole, utdanning og forskning. Det er riktig at mye er bra i norsk skole, men at mye er bra er en målsetting som ikke er god nok. Vi må sørge for å ha et av verdens beste utdanningssystemer å tilby våre barn. Men det betyr at vi er nødt til å gjøre mye mer når det gjelder å sørge for en skikkelig lærerutdanning, det å rekruttere lærere. Vi er nødt til å sørge for mer frihet og en større utfordring til skolene og mer dybde i utdanningen av lærere. Det svaret Arbeiderpartiet gir, ja, det dreier seg om varm mat, skolefritidsordning og en kamp mot byrådet i Oslo. Det er for dårlig. Til og med på de områdene som Regjeringen gjør til sine, f.eks. når det gjelder barnehageutbygging, ligger man 275 mill. kr under Høyres budsjettforslag. Det viser at det er mye retorikk og lite realitet.

Statsministeren avklarte i et av sine replikk svar at han nå har lagt seg på en linje hvor han forsvarer høyskattelinjen til Regjeringen. Det er i hvert fall et klart svar. Men det bygger på den illusjonen at Norge kan være et skattepolitisk annerledesland, og det kan ikke bære, det har Arbeiderpartiet erkjent tidligere. Og det er mye å ta tak i – det dreier seg om toppskatten, hvor statsministeren er litt enig med Høyre, og det dreier seg ikke minst om de store avgiftene, det være seg elavgift, rushtidsavgift, flyseteavgift og hva man nå måtte finne.

Det er nødvendig å gå videre med moderniseringen. Heller ikke her tør Arbeiderpartiet å gå videre. Tenk om man hadde tort å nedlegge fylkeskommunen og bestemt seg for å legge eierskapet til sykehusene til staten! Og hva gjøres for å sørge for at vi har plass til et vitalt konkurranseutsatt næringsliv? Det er kanskje et av de mest brennende spørsmål, ikke fordi det ikke er nødvendig med omstillinger i norsk næringsliv, men fordi vi må ha et vitalt næringsliv. Det dreier seg om denne nasjonens evne til å skape nytt og til å tilpasse seg en verden i rask forandring. Det er jo det som kommer til å avgjøre vår velferd.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt presidentplassen.

Hill-Marta Solberg (A): Ingen er vel i tvil om at Høyre i tiden framover kommer til å snakke mye om skatt. Representanten Petersen innledet også i dag med å si at det var viktig å snakke om hva partiene vil, og vi har alle fått med oss at skatt kommer nok Høyre til å snakke mye om. Men det koster å vinne fram i skattedebatten, så Høyre har dratt i gang en annonsekampanje har jeg sett, som skal være med og finansiere deres skatteaksjon, der de henvender seg til ulike yrkesgrupper og faktisk også ber om støtte for å få litt trøkk i Høyres skatteaksjon. Det som overrasker meg sterkt, er at i en slik annonse har Høyre også en invitasjon til sykepleiere. For som Høyre sier: «Men det plager oss i Høyre at vanlige folk med helt vanlige inntekter skattlegges som om de var steinrike.» Det er beklagelig at denne skatteannonsen til Høyre ikke sier noe om medaljens bakside. Den sier ingenting om at en kommunetilsatt sykepleier, som det er flest av, med en gjennomsnittlig årsinntekt på 252 000 kr ikke har toppskatt i dag, at de med Høyres skatteløfte får en skattereduksjon på noen få hundrelapper, mens Høyre på den andre siden er villig til å ta fra de samme sykepleierne flere tusen i året gjennom å redusere sykelønnen. For ifølge organisasjonen til disse sykepleierne er et gjennomsnittlig sykefravær for en sykepleier tilsatt i kommunesektoren 10–12 dager fordelt utover året, og det gir mange tusen i tapt inntekt. Og skulle vedkommende være så uheldig å bli sykmeldt et helt år, vet vi at virkningen er dramatisk, da taper man 25 000 kr og mer med Høyres opplegg.

Så mitt spørsmål til representanten Petersen er: Plager ikke det Høyre, plager det overhodet ikke Høyre at deres samlede opplegg i økonomien har en sånn virkning for disse yrkesgruppene?

Jan Petersen (H): Jeg må innrømme at jeg undres over hulheten i Arbeiderpartiets argumentasjon når det gjelder sykelønnsordningen. En skal være klar over at når Hill-Marta Solberg bruker eksemplet med de som er syke ett år, overser hun helt ubekymret det faktum at på dag 366 ramler inntekten som en stein. Det er Arbeiderpartiet for. Derfor blir den argumentasjonen hun legger opp til, ganske hul. Når folk blir ledige, så ramler inntekten med en tredjedel. Det er også helt greit for Arbeiderpartiet. Men så er det ikke grenser for hvor mye retorikk man tar ut på et område som det er bredt erkjent at det må gjøres noe med, og som sosialdemokratiske regjeringer andre steder har gjort noe med. Dette blir for snevert.

Men så til selve skattespørsmålet, for det interessante er at Hill-Marta Solberg tok utgangspunkt i en inntekt på 252 000 kr, og når det gjelder inntekter, så stod vi jo sammen på det punktet. Men det Hill-Marta Solberg glemmer, er at avgiftskomponenten er en viktig del av Høyres satsing. Og når en i Norge satser så mye på avgifter som en gjør, ja så er det noe som rammer blindt, ram-

mer uavhengig av inntekter, og som legger en ganske tung byrde på de enkeltmenneskene som skal betale. Og derfor undrer det meg at Arbeiderpartiet ofte bare snakker om skatt. Høyre snakker om skatter og avgifter samtidig, det er en total belastning dette dreier seg om, og vi kommer derfor godt ut av det i forhold til alle inntektsgrupper. Og jeg tror ikke Hill-Marta Solberg skal underverdere den reaksjonen som er ute, den er at nok er nok, og vi møter den i alle inntektsgrupper.

Valgerd Svarstad Haugland (KrF): Eg håpar at SV merkar seg at om ikkje Høgre tar replikk på oss, tar vi replikk på dei.

Eg har lyst til å peika på for representanten Petersen at ein av grunnane til at vi får så veldig stort trykk på dette med skattar og avgifter, er kanskje at enkelte politikarar frir uhemma til veljarane når det gjeld akkurat dette området.

Eg vil streka under før eg går vidare i replikken at dette ikkje er ein invitasjon til regjeringsforhandlingar, eg føler behov for å seia det etter alt som har blitt sagt av veldig mange i salen før her i dag.

Høgre er store på meiningsmålingane, og dei ynskjer å koma i regjering. Då må dei òg ha tenkt at det dei foreslår, skal få gjennomslag i Stortinget. Eg veit ikkje kor mange milliardar Høgre ynskjer i skattelette. Nokre opererer med 19 milliardar, andre opererer med 40 milliardar, og så viser dei til at dei alltid har hatt budsjett som har gått i balanse. Ja, men 6–7 milliardar av desse pengane som har fått budsjettet deira til å gå i balanse, går på sjukelønnsordninga, og det er eit formidabelt kutt. 2–3 milliardar, eller 1–2, alt ettersom, har gått på bistandsmidlar. Det finst det heller ikkje fleirtal for i denne salen. Og då er mitt spørsmål til Høgre: Kven er det som skal ta kostnadene med desse 19 milliardane, eller 40 milliardane, som ein skal kutta, når ikkje rammene skal aukast noko særleg? Det er ikkje fleirtal for å ta 6–7 milliardar på sjukelønnsordninga, og det er heller ikkje fleirtal for å kutta hjelpa til dei fattigaste i verda. På ein eller annan måte må iallfall veljarane få svar på kven som skal ta kutta. Det er lett å seia at vi skal kutta mykje i skattar og avgifter, og eg kan sjølv vera med på nokre av kutta, men her blir dimensjonane så store at veljarane må ha krav på å veta kven som skal bli ramma av dette når så store summer skal gå til skatte- og avgiftslette.

Jan Petersen (H): Jeg er ikke uenig i at dette ikke er stedet for å forhandle, jeg skal heller ikke prøve på det, men vil bare minne om historien. Vi hadde gode erfaringer for gradvis å få skattetrykket ned på 1980-tallet, og 1999 var det år hvor vi virkelig fikk et trykk på budsjett-samarbeidet – ja, det var det eneste år på 1990-tallet hvor antall mennesker som betaler toppskatt, gikk ned. Så vi har sammen kunnet dytte til en positiv utvikling som gir meg håp for fremtiden.

Så fikk jeg inntrykk av at Svarstad Haugland mente at jeg syntes det var et problem å få et trykk på skattespørsmålene. Jeg må bare innrømme at jeg synes det er helt strålende å få dem så sentralt i debatten som vi gjør, fordi

det treffer et viktig spørsmål der ute. Og jeg har inntrykk av at store deler av den politiske klasse er litt ute av synkronisering med folket i det spørsmålet. Det tror jeg kanskje man skal tenke litt nøyere over.

Når det så gjelder kildene for skattelettelse, kan man vel si at det er tre viktige kilder her. Det ene er omdisponeringer på årets budsjetter. Det har jo Høyre, som det riktig ble påpekt, vist hvert eneste år at vi får til, og derfor har vi høy troverdighet på det punktet. Så dreier det seg om den økonomiske veksten som kommer hvert eneste år. Det vil selvfølgelig være en viktig kilde til skattelettelse. Det er ingen grunn til at den i hovedsak skulle gå til offentlig forbruk. Og så vidt jeg skjønner, tenker vel også Svarstad Haugland i de retninger, hvis jeg ikke oppfatter innstillingen helt galt. Så er det også en god del som kan skaffes frem med modernisering i offentlig virksomhet, og det er også en viktig kilde. Tenk om man hadde hatt ryggrad til å legge ned fylkeskommunen, til å gjøre noe vesentlig når det gjelder dette svære planleggingsbyråkratiet vi har, osv. Så her er det muligheter.

Så jeg tror nok at et systematisk, langsiktig samarbeid ville skape en helt annen slankere nasjon som vil være mer på hugget, og det tror jeg vi alle sammen vil ha glede av.

Per Erik Monsen (Frp): Jeg har oppfattet det slik at Høyre følger Arbeiderpartiet og Finansdepartementet når det gjelder synet på budsjettbalansen og ikke minst synet på at bruk av penger over statsbudsjettet virker likt, uansett hva pengene brukes til. Oljeformuen blir nå omplassert i finansiell formue i utlandet.

Er Høyre enig i at det i gitte situasjoner kan være fornuftig å omplassere noe av denne formuen i realkapital i Norge, når dette kan gjøres enten ved å bruke pengene i utlandet til f.eks. kjøp av sykehusutstyr, som vil øke effektiviteten i det norske helsevesen, eller ved å utnytte ledig kapasitet i Norge?

Akkurat for tiden har vi et meget godt eksempel på hvordan det kan gjøres. Vi har bekreftede tall på at det er over 3 000 ledige i anleggsbransjen, og bransjen selv sier at 80–90 pst. av det tunge anleggsutstyret nå står ledig – altså ikke er i bruk.

Er Høyre enig i at det i en slik situasjon kan være fornuftig å bruke noen milliarder av den kapitalen vi har i utlandet, til å bedre infrastrukturen i Norge?

Jan Petersen (H): Når det gjelder de 3 000 ledige i anleggsbransjen, må jeg si at Monsen er vel vitende om at Høyre gjennom mange år har lagt et betydelig større trykk på utvikling av infrastruktur i Norge enn det flertallet i Stortinget har gjort. Vi har i hver eneste budsjettbehandling lagt vekt på å følge opp det vi har lovet tidligere når det gjelder investeringer i transport. Vi kommer til å følge opp det vi i år har lagt opp til i Transportplanen. Dette har vi skaffet rom for i våre ordinære budsjetter, fordi vi mener det er en så viktig oppgave. Og jeg er stolt av at Høyre på mange måter er veipartiet fremfor noen i Norge.

Når det så gjelder spørsmålet om bruk av oljepenger, vil jeg bare minne om at vi var blant de partiene som stemte for denne ekstra utenlandsmilliarden, som jeg tror på mange måter var et interessant eksperiment, også fordi den fikk frem en god del ledig kapasitet her hjemme.

Men så må jeg si at et av de aller viktigste grepene vi nå kan ta, og som jeg synes vi bør ta, er at vi bør få oss en skikkelig pensjonsreform. Det tror jeg er en trykksreform for folketrygden, og det tror jeg er en av de aller viktigste og aller største tingene vi gjør. Og så gjelder det at vi nå husholderer skikkelig med det vi har her hjemme, at vi ser i øynene at det som er et hovedspørsmål – ja, kanskje det aller viktigste spørsmålet – er å skaffe oss mer arbeidskraft her i landet, ellers får vi problemer. Og da er det forferdelig leit at Fremskrittspartiet til de grader faller av ved at de ikke tør f.eks. å åpne for arbeidsinnvandring. Nettopp et slikt standpunkt er med på å skape problemer innenlands i Norge. Det er ikke pengene som først og fremst er problemet, det er arbeidskraften, og der skygger Fremskrittspartiet unna.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Hill-Marta Solberg (A): Denne debatten om Langtidsprogrammet 2002-2005 gir så langt ingen nye politiske avklaringer, avklaringer som kunne si noe om den parlamentariske situasjonen inn i en ny stortingsperiode.

Innstillingen viser derimot at partiene bruker langtidsprogrammet som en anledning til å blankpusse partiprofil mer enn som en anledning til å berede grunn til politiske avklaringer. Mer enn halve innstillingen er da også særmerknader fra partifraksjonene. Sentrumpartiene leverer mer enn 50 sider med fellesmerknader, som skal være en slags plattform for sentrumpolitikk og for en sentrumsregjering i neste stortingsperiode. Er så dette avklarende? Nei, er svaret mitt, det er overhodet ikke avklarende. Dette er en fellesmerknad som er så generell at de fleste partiene nok kan si seg enig i det meste. Her er ingenting av de uavklarte tingene tatt opp.

Mens finanskomiteen har arbeidet med innstillingen om langtidsprogrammet, har de tre sentrumpartiene samtidig holdt sine landsmøter. Før disse landsmøtene så ingen andre enn sentrum en ny sentrumsregjering som realistisk. Etter at de tre landsmøtene er avholdt, er det grunn til å spørre om det ikke nå er slik at heller ikke sentrum lenger tror på sitt eget alternativ. Når både Kristelig Folkeparti og Venstre har åpnet for et mulig regjerings-samarbeid med Høyre, er vel det sannheten. Og representanten Jan Petersen har god grunn til å si seg godt fornøyd med den situasjonen, slik han også gjorde i sitt innlegg i dag. Etter å ha hørt representanten Bondeviks innlegg i dag er ingen heller i tvil om at Kristelig Folkeparti vil i regjering, og at Bondevik gjerne vil bli statsminister igjen – men for hva slags regjering og for hvilken politikk er derimot temmelig uklart. Jeg har ikke forhåpninger om at dette skal bli klarere gjennom dagens debatt. Etter all sannsynlighet vil det være et uavklart spørsmål inn i den kommende valgkampen.

Det skjer likevel noe som er viktig i dag. Arbeiderparti-regjeringens forslag til nye retningslinjer for den økonomiske politikken får bredt flertall her i Stortinget. Det er svært positivt, og det er viktig. Når Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre sammen med Arbeiderpartiet vedtar en ny handlingsregel som sier at de skal bruke realavkastningen av oljefondet, legges en viktig premiss for den økonomiske politikken fast. Gitt det flertallet også sier om at konjunkturer skal hensyntas – og konjunktorene vil etter all sannsynlighet være de samme for alle partiene – er man altså enige om spillerommet. Det må være grunnlag for å si at dette er en viktig avklaring som gir en stor grad av forutsigbarhet for styringen av den økonomiske politikken framover.

Men selv om partiene er enige om den ytre rammen, er forskjellene store, særlig merker Høyre seg ut med sine skatteløfter. Innenfor den samme rammen vil deres langsiktige skattepolitikk, slik de selv beskriver den, gi mindre inntekter til felleskassen, tilsvarende bortimot 40 milliarder kr. Dette er skatteløfter som da skal finansieres krone for krone gjennom reduserte utgifter til offentlig velferd. Høyres skattemedalje har med andre ord en brutal bakside. Slik vi kjenner Høyres budsjetter her i Stortinget, senest fra inneværende års budsjett, betyr det dramatisk reduksjon i sykelønn – flere har påpekt det i dag – det betyr kraftig kutt i bistand, det betyr kutt i landbruks-overføringer og i distriktsrettede tiltak, for å nevne noe. Så problemet med Høyres økonomiske politikk er ikke deres holdning til rammen, der er de patent. Det uansvarlige går på Høyres måte å finansiere sine rause skatteløfter på. Jeg kan ikke skjønne det annerledes enn at de partiene som nå kanskje drømmer om regjeringsmakt sammen med Høyre, først må over en av grunn for å kunne bli enige i disse spørsmålene.

Senest på NRKs «Politisk kvarter» i går hevdet Bondevik at vi trenger et skattenivå omtrent på dagens for å kunne trygge et skikkelig velferdssamfunn. Han gjentok det samme i dag. Det er Arbeiderpartiet enig i. For Arbeiderpartiet vil et hovedmål for politikken være å videreutvikle det norske velferdssamfunnet. Derfor lover ikke vi store skatteletter. Vi vil ha et arbeidsliv med plass til alle. Vi lover barnehageplass, halvering av foreldrebetaling, en bedre skole og et godt helsevesen. Så gjenstår det å se om lysten på regjeringsmakt er viktigere enn den politiske muligheten til å sikre nettopp et skikkelig velferdssamfunn, slik Bondevik formulerte det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Arbeiderpartiets parlamentariske leder var opptatt av sentrumpartienes merknader i dagens innstilling, og mente det der var mange uavklarte spørsmål. Jeg tror ikke en skal underverdere betydningen av slike omfattende fellesmerknader, de var i 1997 faktisk opptakten til det regjeringsskiftet vi fikk det året. Fellesmerknadene fra sentrumpartiene denne gangen er faktisk mer omfattende og konkrete enn de var i 1997, og jeg mener vi har funnet en god balanse mellom det at partiene går til valg på egne program

og at vi utformer mye felles politikk. Men dette er noe Arbeiderpartiet ikke har erfaring med. De har jo gjort spørsmålet om regjeringssamarbeid med andre partier bare til teori – så langt, og aldri utprøvd det i praksis i moderne politisk historie.

Så lurte representanten Hill-Marta Solberg på om lysten til regjeringsmakt er viktigere enn politikken. Det kan være en grei innfallsvinkel til mitt spørsmål.

Miljøpolitikken og spesielt klimapolitikken skiller Arbeiderpartiet og sentrum. Arbeiderpartiet hadde åpenbart så stor lyst til regjeringsmakt at de gikk inn for å øke forurensningen av klimagasser ved å ville bygge forurensende gasskraftverk.

I et radiointervju rett etter påske i år skapte statsministeren uklarehet om Regjeringens vilje til å følge opp Kyoto-avtalen om begrensning av klimautslipp på grunn av den nye amerikanske presidentens motstand mot denne avtalen. Og det var ikke bare vi i sentrum som reagerte. Arbeiderpartiets eget medlem i miljøkomiteen i Stortinget, Gunn Karin Gjøl, reagerte da hun i Aftenposten den 18. april sa at hun hadde ventet at statsministeren var langt mer offensiv enn han har vist seg i klimapolitikken. Istedenfor å bremse mener Gjøl at Norge må satse enda mer.

Mitt spørsmål til Arbeiderpartiets parlamentariske leder er: Vil Arbeiderpartiet nå bremse arbeidet for å redusere klimautslippene hvis USA ikke tiltrer Kyoto-avtalen? Vil Arbeiderpartiet la president Bush avgjøre Norges innsats i kampen for å redusere klimautslippene?

Hill-Marta Solberg (A): Jeg vet for så vidt at representanten Bondevik ikke liker å høre det, men faktum er at det som skjedde for et drøyt år siden, var at regjeringen Bondevik kom i Stortinget og i realiteten søkte avskjed fordi man forsøkte å tvinge et flertall på plass i en sak der man var meget klar over hva som var det samme flertallets standpunkt i spørsmålet om gasskraftverk. Og som det også har vært pekt på i tidligere replikkordskifter i dag, var det i tilknytning til den saken som da var til behandling, nettopp Arbeiderpartiet og sentrumspartiene som var enige om det meste, og det nettopp på grunnlag av et dokument fremlagt av regjeringen Bondevik. Det var altså det ene punktet i spørsmålet om hva som var riktig miljøpolitikk på gasskraftsiden, som skilte. Det synes jeg representanten Bondevik også må minnes om. Det var Bondevik som fremmet et kabinettsspørsmål her i Stortinget vel vitende om hvilket flertall han hadde med å gjøre. Det er også en del av historien.

Så til spørsmålet. Nei, det vil aldri være slik at Arbeiderpartiets miljøpolitikk skal styres verken av Bush eller andre som måtte ha makten i USA. Men det som allikevel er en kjensgjerning i den globale sammenhengen, er at det blir vanskelig for et samlet internasjonalt samfunn å nå sine mål hvis ikke USA gjør sin del av jobben. Denne erkjennelsen tror jeg også at representanten Bondevik må komme til. Skal vi oppnå gode resultater når det gjelder klimasituasjonen, er vi avhengige av at nettopp USA gjør sin del av jobben. Og hvorfor? Jo, fordi de står for den største delen av utslippene. Når de er ansvarlige for

omtrent 25 pst. av utslippene, sier det seg selv at det har en negativ virkning på den globale miljøpolitikken hvis USA ikke gjør sin del av jobben. Det var nettopp det forholdet som også statsministeren pekte på. Og jeg er ganske overbevist om at det vet også representanten Bondevik.

Ansgar Gabrielsen (H): Noe av det som har preget denne fireårsperioden som nå går mot en avslutning, er mangel på stabilitet når det gjelder næringslivets rammebetingelser. Arbeiderpartiet har nærmest anstrengt seg til det ytterste for å svekke konkurranseutsatt næringslivs rammebetingelser. Det har vi sett igjennom flere budsjettbehandlinger, og man opplever at for hver sjettede måned er dette gjenstand for fornyede vurderinger.

Vi vet at store deler av norsk konkurranseutsatt næringsliv ligger i distriktene. Representanten Solberg var inne på distriktpolitikk og overføring og mangel på overføring til distriktene. I distriktene ligger fiskeindustrien. Der ligger oppdrettsnæringen, der Arbeiderpartiet nå vil inndra hundretalls millioner kr i avgifter for at de i det hele tatt skal få lov til å drive med oppdrett. Norsk kraftkrevende industri ligger i distriktene, Arbeiderpartiet vil innføre hundretalls millioner kr i elavgift for å svekke de betingelsene. Aktørene i de maritime cluster ligger i distriktene, leverandørindustri, sjøfolk, rederier osv. – sånn kan man fortsette.

Det største angrepet mot bosetting i distriktene står Arbeiderpartiet for gjennom sitt nærmest monomane angrep på rammebetingelser for det næringslivet som ligger der. Så skal man kompensere dette med «plaster» som består i 200–300 mill. kr mer til SND, og så skal man gi et par hundre millioner kanskje mer til bøndene i et jordbruksoppgjør for å kompensere for den dårlige samvittigheten man måtte ha for de samme distriktene.

Mitt spørsmål til Arbeiderpartiets parlamentariske leder er: Ser ikke representanten Solberg at overføringer, intravenøst, til distriktene på ingen måte er å foretrekke fremfor å gi næringslivet i de samme distriktene rammevilkår som gjør at de kan overleve, at bosettingen kan fortsette?

Hill- Marta Solberg (A): Jeg synes kanskje at representanten Gabrielsen på Høyres vegne skulle trå litt mer varsomt når det gjelder å angripe i forhold til rammebetingelser, og ikke minst knyttet opp mot industri.

1980-tallet var et tiår da Høyre hadde betydelig politisk makt i Norge, da de faktisk i lange perioder satt med regjeringsmakt. Og vi gikk inn i en fase der vi opplevde en dramatisk nedbygging i norsk industri. Større nedbygging enn vi hadde i den perioden, skal man lete lenge etter! Da gikk titusener av industriarbeidsplasser faktisk tapt, og vi kom i en veldig vanskelig situasjon for norsk industri og for norsk næringsliv.

Det er en situasjon som vi vet er blitt snudd. Det er ikke på tross av Arbeiderpartiets politikk; tvert imot, det er på grunn av Arbeiderpartiets politikk. Arbeiderpartiet har ført en politikk ikke minst i forhold til næringslivet, ikke minst i forhold til lønnsdannelse som har bidratt til

et oppsving i næringslivet vårt, og som har brakt oss dit vi er i dag, at vi i dag i denne debatten i mange innlegg har hørt at vi er et av de samfunn i verden som har de beste mulighetene. Og vi har greid å få slike rammevilkår for vårt næringsliv at vi sannsynligvis er det landet i verden som har høyest sysselsetting – i hvert fall i Europa, men jeg tror faktisk i hele verden, over 80 pst. Og dette bruker da representanten Gabrielsen som eksempel på at det *ikke* føres en politikk som gjør det mulig å drive næringsaktivitet i dette landet. Selvfølgelig gjør det det! I dag er situasjonen at næringslivet vårt faktisk skriker etter arbeidskraft.

Så til virkemidler knyttet til distriktene. Ja, jeg mener faktisk, og det mener Arbeiderpartiet, at det er et både – og. Selvfølgelig er generelle rammevilkår for distriktene viktig. Det er derfor vi også har spesielle virkemidler knyttet til f.eks. Nord-Troms og Finnmark på skatt og på avgiftssiden. Det er derfor vi har hatt en differensiert arbeidsgiveravgift. Men virkningene av Høyres politikk, med dramatiske kutt i jordbruksoverføringene og fjerning av det meste av distriktspolitiske virkemidler, ville slått tungt inn i mye av distriktenes næringsliv.

Kenneth Svendsen (Frp): Norge har i dag en vesentlig dårligere veistandard enn de øvrige land i Europa. En undersøkelse NHO har gjennomført, viser at transporten i Norge er 50 pst. dyrere enn i EU. Sånne kostnadsforskjeller er på sikt ødeleggende for næringslivet.

Kostnadsforskjellene skyldes i hovedsak høye avgifter, dårlig veistandard som fører til stengte fjelloverganger om vinteren, trailervelt, ventetid på ferje, skader på kjøretøy, etc.

Fremskrittspartiet har gang på gang foreslått å øke bevilgningene til veibygging og vedlikehold av veinettet. Arbeiderpartiet har gang på gang avvist å bruke mer penger på veibygging. Og standardsvaret har vært at dette fører til press i norsk økonomi.

Behovene er enorme. Bare i Solbergs hjemfylke er det store rasproblemer ved E6 i Narvik, der det heldigvis ennå ikke har gått liv. Men på en så sterkt trafikkert vei som E6 kan det bare være et tidsspørsmål.

Nå er situasjonen en gang sånn at i år ser det ut til at vi får en ekstra inntekt fra oljeutvinningen på i overkant av 40 milliarder kr. Det vil si at vi har penger som kan brukes uten å bruke av de pengene vi skal sette av til framtida. Så er det sånn at vi har ledige hender i anleggssektoren. Folk går arbeidsledige. 3 000 anleggsarbeidere! Det vil si at vi har ledig arbeidskapasitet. Kan representanten Solberg forklare meg hvordan det blir press i norsk økonomi ved å sette disse 3 000 arbeidsledige anleggsarbeidere i arbeid med å bygge vei, sånn at vi kan få en bedre transport i dette landet?

Hill-Marta Solberg (A): Som jeg sa i mitt innlegg, skjer det én viktig ting i dag i Stortinget – en meget viktig ting – og det er at det brede flertallet stiller seg bak Arbeiderpartiets og Regjeringens forslag til nye retningslinjer for den økonomiske politikken. Men Fremskrittspartiet har ikke funnet det riktig å være med på å definere

en slik handlingsregel for hvordan vi skal bruke av oljeinntektene i norsk økonomi. Det illustrerer for så vidt også bakgrunnen for det spørsmålet som representanten Svendsen stiller. Fremskrittspartiet har i alle år siden jeg kom i dette huset, operert med sin helt egen virkelighetsforståelse av hvordan den økonomiske politikken kan styres her i landet. Det har de gjort i alle saker, det har vi sett gang på gang her i Stortinget. Nå hadde Fremskrittspartiet egentlig anledning til å gå i dialog med de andre partiene om hvordan vi skal fase inn disse inntektene – som også på lang sikt tar vare på velferd – i norsk økonomi på en forutsigbar og trygg måte. Der har Fremskrittspartiet valgt å stille seg utenfor.

Det er ganske kort tid siden Stortinget behandlet Nasjonal transportplan. I den planen hadde faktisk Regjeringen foreslått en betydelig økning av de årlige bevilgningene, og som sikkert representanten Svendsen kjenner til, ble det under behandlingen her i huset ytterligere lagt til innsats knyttet nettopp til veisektoren. Det er derfor ikke riktig at her blir det bare mindre og mindre. Det er faktisk lagt en plan for samferdsel for de nærmeste årene som ligger over det nivået som er brukt på samferdsel de senere år.

Når representanten også velger å bruke lokale eksempler, kan jeg gjøre ham oppmerksom på at regjeringen Stoltenberg har foreslått å forsere planarbeidet maksimalt knyttet nettopp til rasproblematikken ved Leirvik-tunnelen. Veikontoret er her på etterskudd. Det blir satt forgang i det for å gi en mulighet til å rydde opp i den problematikken så tidlig som overhodet mulig.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Carl I. Hagen (Frp): Kristin Halvorsen sa i sitt innlegg at det nesten mest spennende ved denne debatten var det åpenbare frieriet fra Høyre til Kristelig Folkeparti som fremkom ved at Høyre ikke tok replikk på Kristelig Folkeparti, som de tidligere har gjort. Jeg har i denne sammenheng også merket meg at de på en måte fikk «kurven» fra Valgerd Svarstad Haugland, som tok replikk på Høyre. Det er altså ikke inngått en gjensidig fredsavtale mellom disse to partier. Det er fra den ene part. Noe av det samme gjelder åpenbart når Kristin Halvorsen, selv om hun ikke er kommet så langt som til å la være å ta replikk, i mange sammenhenger frir til Arbeiderpartiet, men ikke så langt som Høyre overfor Kristelig Folkeparti. Men også der er resultatet stort sett det samme.

Og hvis det er slik, og det begynner jeg faktisk å lure på, at dette er noe av det mest spennende som faktisk skjer, da synes jeg man kanskje burde begynne å se på formålet med å lage slike langtidsprogrammer, som det er meget kostbart å lage. Det blir masse utredningsarbeid i regjeringskontorene og masse arbeid her i Stortinget, med tykke dokumenter og lang debatt i stortingssalen uten at det egentlig kommer noe særlig mer ut av det enn man kan få ved heller å følge en debatt mellom parlamentariske ledere i Holmgang eller en debatt i et annet TV-program. Da synes jeg statsministeren nå burde vur-

dere å si farvel til det siste planøkonomiske forsøket på å styre utviklingen i detalj fire år frem i tiden, ved ganske enkelt – som jeg også forstår stortingspresidenten har sans for – å vurdere å stoppe langtidsprogrammene. I tidligere tider var det i realiteten den siste debatten før valget, som regel når regjeringsskabelen skulle legges, som var langtidsprogrambehandlingen i Stortinget. I så måte var det spennende i 1989, det var spennende i 1985 og det var spennende særlig i 1981, men nå er det altså en helt ny situasjon. Da kunne vi kanskje spare oss alle for det vi nå gjør, og som jeg også er i ferd med å gjøre: Jeg snakker om Fremskrittspartiets fortreffelige politikk, mens de andre snakker om sin – etter deres oppfatning – fortreffelige politikk.

Det som er litt rart med oss her i Norge, er, som Hill-Marta Solberg sa, at vi har forskjellige virkelighetsoppfatninger. Vi ville trodd at når det f.eks. i revidert nasjonalbudsjett kommer fra en regjering at merinntektene til staten er blitt 40-50 milliarder kr, ville det vært allmenn jubel i befolkningen, for da ville vi kanskje kunne få det noe bedre. Når man får så mye nye inntekter, kunne vi kanskje forvente at man satte ned noen av de skatter og avgifter som er påført befolkningen, for på den måten å formidle en fordel til folk flest. Men når staten og den sittende regjering øker sine budsjettinntekter med 40-50 milliarder kr, er det altså et stort gjesp. Det forandrer ingen ting for Regjeringen, det er ingen glede over at vi nå kan la være å ta så mye penger fra folk flest, som det burde være. Så det er helt riktig som Hill-Marta Solberg sa, vi har en helt annen virkelighetsoppfatning, og vi synes at vi i større grad må kunne nyttiggjøre oss den økonomiske handlefriheten som vi har.

Når det gjelder innfasing av de såkalte oljepengene – som om det er noen egne penger – i norsk økonomi, har jo tidligere tider vist at det har vært høyst forskjellig. Det har vært situasjoner hvor man har brukt flere titalls milliarder kroner; noe av Fastlands-Norge har gått med underskudd på flere titalls milliarder kr. Nå går altså underskuddet i Fastlands-Norge ned med ca. 5-6 milliarder kr som følge av revidert, uten at det betyr noe som helst. Det å lage forhåndsregler synes vi er galt. Det må være bedre å se på situasjonen i det enkelte år, altså virkeligheten i det enkelte år, og ikke styre etter et forhåndsoppsatt kart, slik som de øvrige partier legger opp til, for plutselig er terrenget annerledes enn det kartet som man tegnet for en stund siden.

Fremskrittspartiet har den grunnholdning at vi er til for befolkningen, og når landet går meget bra, burde det være en fordel om vi reduserte litt på skatter og avgifter, slik at vi fikk prisstigningen ned og derved mulighet for rentekutt. Jeg har ikke møtt så mange utenfor denne sal som forstår det Regjeringen hevder, nemlig at hvis avgiftene går ned, så går prisene opp. Det rare er jo at Regjeringen selv sier at når den reduserer momsene på matvarer fra 1. juli, kan man forvente lavere priser. Hvorfor er det da ikke slik at når man reduserer bensinavgift, elavgift etc., går også prisene ned?

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tom Thoresen (A): Jeg vet ikke om deler av Hagens resonnement var slik å forstå at Fremskrittspartiet er sterkt uenig i det Fremskrittspartiet var veldig ivrig etter å understreke i fjor, nemlig at et revidert nasjonalbudsjett reviderer det budsjettet som er vedtatt, og skaper verken nye politiske satsingsområder eller nytt forbruk. Det har vi altså budsjettbehandlingen til.

Men med alt forbehold om at vi antakelig kan få en interessant diskusjon framover om langtidsprogrammets stilling og debattform her i huset, er det altså også den avgitte innstilling om retningslinjer for den økonomiske politikken vi diskuterer i dag. Her er altså et bredt flertall enig med Regjeringen om en langsiktig strategi for bruk av oljeinntektene, der det legges opp til å bruke den årlige forventede realavkastning fra Statens petroleumsfond. Det er Fremskrittspartiet ikke enig i. Da reiser jo spørsmålet seg om hva slags økonomiske mekanismer Fremskrittspartiet har oppdaget som gjør at de har helt andre rammebetingelser enn alle andre seriøse deltakere i norsk økonomisk debatt. Vi kan sannelig være uenige om mange ting – men innenfor den økonomiske virkelighet vi er i.

Blar jeg litt videre, finner jeg at man tar avstand fra en type økonomisk tenkning som kalles «korporativ keynesianisme». Hva er nå det for en teori? Er det f.eks. den teori som sier at når arbeidstakere, arbeidsgivere og regjering samarbeider og oppnår å få arbeidsledigheten ned, produktiviteten opp og reallønnsforbedringer for medlemmene, så er det en foreldet økonomisk teori? Jeg mottar gjerne – og dette mener jeg alvorlig – en manuduksjon fra Carl I. Hagen om hva dette egentlig betyr.

Carl I. Hagen (Frp): Det er relativt jevnt i disse debatter at nestlederen i Arbeiderpartiet er den som blir tildeelt replikk på meg. Hvis jeg skulle være så heldig å bli innvalgt igjen på Stortinget, må jeg, i likhet med Kjell Magne Bondevik, si at noe jeg kommer til å savne i neste periode, er at Tom Thoresen ikke vil være her for å kunne fortsette med disse replikkene.

Så til innfasing av oljeinntekter. Som om vi skulle ha helt andre rammebetingelser! Vi har ganske enkelt andre politiske synspunkter. Jeg husker mange debatter, særlig fra den tiden da vi hadde 150 000–180 000 arbeidsledige. Da sa faktisk Arbeiderpartiet at tiden var inne for å øke de offentlige utgiftene, at man ikke nødvendigvis skulle øke inntektene, men skulle få stimulans i økonomien. Vi har av og til hatt litt sans for det. Det er den realøkonomiske situasjonen som er avgjørende.

Nå er det mange i denne sal som sier at vi har mangel på arbeidskraft. Jeg kjøper ikke den, for jeg leste i en annonse fra LO Oslo og Akershus fra mai der de påpekte at det var 70 000 arbeidsledige. Det var 90 000 deltidsansatte, særlig i helse- og eldreomsorgssektoren, og mange av dem ville gjerne ha heltidsstillinger, men det var mangel på penger. Det er en stor arbeidskraftsreserve i form av folk som er ansatt i deltidsstillinger. Vi vil gjerne bruke penger i helsevesenet og i eldreomsorgen for å få dem over på heldagsstillinger. Det er ikke mangel på arbeidskraft. Det er mangel på penger. De internasjonale konjunkturer er for øyeblikket litt nedadgående, og sentral-

banksjefer setter ned renten for å få fortløp i økonomien. Særlig i IT-bransjen er det ganske betydelige oppsigelser og permitteringer. Vi er villige til å gjøre ting innenfor det som er fornuftig, f.eks. som vi har skissert i denne debatten: La oss bevilge en god del mer penger, f.eks. et par milliarder kr til veisektoren for å få sysselsatt dem som er ledige der, slik at det blir en realfordel for norsk samfunnsliv.

Lars Gunnar Lie (KrF): Langtidsprogrammet skal prøva å dra opp dei litt lengre politiske linene, slik ein også har prøvd i innstillinga i år.

Stortinget har ved fleire høve i slike innstillingar funne grunnlag for regjeringserklæringar og regjeringssamarbeid. Denne innstillinga inneheld også slike signal frå sentrumpartia si side. Framstegspartiet har gjennom sine merknader ikkje gjeve nokon slike signal, og det kunne vera interessant å veta kvifor.

Dei lange linene i politikken gjev også prinsipp for økonomisk vekst, utvikling og korleis den veksten skal nyttast. Finanspolitikken bør rettast inn mot økonomisk vekst, seier Framstegspartiet. Det er ikkje Kristeleg Folkeparti usamd i. Men samstundes klagar Framstegspartiet på at det vert lagt altfor stor vekt på budsjettbalansen, også slik i innlegget til representanten Hagen no. Det er iallfall ein-sidedig fokusering på etterspurnadssida i økonomien, meiner partiet. Dette har ført til at Framstegspartiet har kunna koma med lovnader om meir til det meste, dessutan omfattande skattelette. Det meste av pengane som Framstegspartiet ønskjer å pøsa ut i økonomien, meiner dei kan absorberast av veksten i økonomien. Dette synest Framstegspartiet å vera nokså åleine om. Ikkje eingong Sosialistisk Venstreparti har så god råd til alle gode føremål. Eg vil seia det slik at ein treng ikkje tru på keynesiansk teori for å verta uroa for verknaden av ein slik politikk. Eg endar derfor opp med eit enkelt spørsmål: Vil Framstegspartiet akseptera høgare prisstiging, primært høg prisstiging?

Carl I. Hagen (Frp): Jeg vet ikke om jeg skal le eller gråte, men igjen insinuerer Lars Gunnar Lie at hvis vi reduserer bensinavgiften slik at bensinprisen synker til mellom 7 kroner og 6 kroner og 50 øre, betyr det prisøkning! Hvis vi reduserer elavgiften slik at den blir mindre, hvis vi reduserer kjøpsavgiften på bil, hvis vi reduserer en rekke avgifter, skulle det altså bli prisstigning av det!

Jeg begriper det ikke. Lars Gunnar Lie sier selv at når man reduserer momsen på matvarer, går prisene ned. For det er jo det vi bruker mye penger på. Vi pøser dem ikke ut, vi lar være å trekke så mye inn fra det norske folk i form av avgifter! I vårt budsjett for dette år foreslo vi ca. 40 milliarder kr i skatte- og avgiftslettelser, og så reduserte vi netto utgifter med 20 milliarder kr. Enkelt sagt foreslo vi altså å redusere overskuddet i statsbudsjettet med 20 milliarder kr – fra de 170 milliardene det lå an til, og ned 20. Men likevel, et gigantisk overskudd.

Og hvorfor skulle det bli prisstigning – det spør jo også arbeiderpartifolk om – av å redusere avgiftene? Jeg begriper det ikke. Jeg begriper heller ikke at hvis man gir

skattelettelser til folk flest slik at de ikke er så avhengig av å gå til sin bedrift, til sin arbeidsplass, og kreve lønnsøkning for å stå stille kjøpekraftsmessig eller for å oppnå en viss forbedring i forhold til prisstigningen, så skulle det i seg selv medføre prisøkning! Det er jo nettopp når man går til sin arbeidsplass, til sin bedrift, og krever høyere lønn at bedriftene som følge av den høyere lønnsutbetalingen og den høyere arbeidsgiveravgiften osv. må øke sine priser for å dekke inn de økte kostnader til lønn! Så når vi gir skattelettelser i stedet for det, slipper vi den prisøkningen.

Så jeg står fast ved – og jeg prøvde å beskrive hva som var keiserens nye klær for en god stund siden – at her er det altså vi som er den lille gutten, og det er det store flertallet i denne salen som er keiseren som ikke skjønner at når man setter ned skatter og avgifter, setter man ned prisene, og dermed rentene.

Per-Kristian Foss (H): Carl I. Hagen sier ofte at han ikke «begriper». Jeg tror det skyldes at han, når det gjelder det siste tema han var inne på, ikke helt har fått med seg at en nedsettelse av avgifter – som jeg er en sterk tilhenger av, det er vel og bra – kan ha virkning på prisstigningen, prisstigningstakten, på kort sikt, men det har ingen virkning i forhold til renten. For det som ligger til grunn for Norges Banks vurderinger av behovet for å sette renten opp eller ned, er det man kaller det underliggende inflasjonstrykket. I den beregning inngår ikke avgifter i det hele tatt. Så sånn sett tror jeg ikke man skal overdrive virkningene.

Jeg har bare lyst til å fokusere litt på det Fremskrittspartiet skriver om pengepolitikken. Der er det nå etablert bred enighet. Fremskrittspartiet har ivret lenge for en omlegging til et inflasjonsmål. Det har i praksis nå skjedd. Men samtidig skriver Fremskrittspartiet det jeg faktisk må si er relativt – ja, jeg kunne fristes til å bruke uttrykket «underlige», men jeg vil i hvert fall si – originale merknader om pengepolitikk. De har nå fått det for seg at det er pengemengden som skal være Norges Banks redskap for å regulere. Til det må jeg bare si at Norges Bank er i dag ikke de som bestemmer pengemengden. Jeg kjenner faktisk ikke noen økonom som mener at pengemengderegulering i en liten økonomi i et lite land – i en åpen, global økonomi – er et virkemiddel som nytter i det hele tatt. Norges Banks eneste virkemiddel nå er renten, utelukkende renten.

Det er i og for seg originalt å ha andre synspunkter enn flertallet – det kan til tider virke stimulerende – men det virker for meg som et lite tilbakeskritt å tro at man skal drive pengemengderegulering for å unngå inflasjon. Og jeg kunne vel stille spørsmålet på følgende måte, i og med at Hagen ofte påberoper seg fremtredende økonomer når han snakker om omlegging av den økonomiske politikken: Hvilken fremtredende økonom – eller hvilken økonom i det hele tatt – er det som står bak dette resonnetet om pengemengderegulering i Norges Bank?

Carl I. Hagen (Frp): Først må jeg si at det var meget interessant å få bekreftet av Per-Kristian Foss at han også

er enig i at hvis man reduserer avgifter, går prisene ned, som han sier, på kort sikt.

Det kommer an på hvor lang den korte sikten er, for de fleste er faktisk opptatt av prisene de betaler i butikken! Og hvis det er slik at økonomien er god, også på litt lengre sikt, er det jo fullt mulig å gjøre den samme operasjonen en gang til. Jeg er klar over at ikke alle kan gjøre dette, men den gode økonomien vi har i Norge, gjør det altså mulig å påvirke også på litt sikt prisstigningen som folk flest er opptatt av. Og de studerer ikke det såkalt underliggende inflasjonstrykket. Det tror jeg heller ikke Norges Bank ville gjøre på lang sikt, for hvis prisene som folk flest møter, er relativt stabile, og det er en lav inflasjonstakt, er det det som etter min oppfatning vil gjelde for rentefastsettelsen.

Hvis ikke jeg husker helt feil, har man i de siste rapportene fra Norges Bank om at man ikke har satt ned renten, også vist til den delen av prisene som gjelder avgiftsøkninger. Og det er jo det som er det viktige i realøkonomien, de prisene som man der finner.

Det er klart at hvis man gjør det samme med skattene, hvis man reelt sett senker skattetrykket, som jeg nevnte i sted når det gjelder bedriftene, vil man se at skattesatsene har direkte innflytelse på bruttolønnskrav – lavere satser eller høyere bunnfradrag. For i lønnsoppgjørene – og det tror jeg ikke Foss har fått helt med seg – er det den reelle kjøpekraft som er grunnlaget for kravene. Ved hvert eneste lønnsoppgjør er det kjøpekraften som ligger til grunn, og den er avhengig av hva man samme året har gjort med skattetrykket.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Senterpartiet set søkjelyset på enkeltmennesket sitt ansvar for seg selv og for andre. Vi vil arbeida for eit styresett med meir makt for dei mange, med spreining av makt, kapital og eigedom. Vi meiner det er gjennom folkeleg engasjement og folkevald styring vi best kan løysa miljøproblem, få fleire i arbeid, sikra utjamning mellom grupper, regionar og land, sikra nasjonal og lokal råderett over naturressursane og norsk eigarskap i bedriftene.

Vi vil i lag med Kristeleg Folkeparti og Venstre grunnlovfesta lokalt sjølvstyre. Vi er djupt ueinige med Høgre, som på den eine sida snakkar varmt om fridom for den enkelte, men som står klar når Arbeidarpartiet ber om støtte, anten det gjeld bruk av tvang for å slå kommunar saman, for fjerning av tapskompensasjon, noko som undergrev det økonomiske grunnlaget for småkommunane, eller for vurdering av medlemskap i EU neste periode.

Senterpartiet ynskjer ein offentleg sektor som i praksis viser Samhalds-Noreg framfor Marknads-Noreg. Skal vi sikra barn og unge ei meir likeverdig plattform, må vi ta innover oss situasjonen i mange kommunar i dag. Budsjetta går ikkje saman. Regjeringa har sjølv gitt ei realistisk beskriving av gjeldssituasjonen og kvifor det er slik. Eldrereforma og seksårsreforma er underfinansierte. I eit langtidsprogram skulle ein kunna forventa ein plan for å

retta opp den ubalansen vi i dag ser mellom oppgåver og midlar i kommunesektoren.

Senterpartiet har overfor dei andre partia i Stortinget tatt initiativ for å sikra tiltak overfor barn og unge, der det alt ser ut til å vera eit fleirtal i ord, men ikkje i handling. Det gjeld full barnehagedekning, det gjeld lågare foreldrebetaling, vekk med eigendelane i grunnskulen, auka tilskot til musikk- og kulturskular og støtte til barn og unges kontakttelefon.

I 1997 klarte Stortinget, faktisk etter initiativ frå Senterpartiet, å samla seg om eit breitt forlik på eldresektoren. Då galdt det ein handlingsplan for ei betre eldreomsorg. No gjeld det eit lyft for ungene våre dei neste fire åra.

Senterpartiet meiner det er påfallande at Regjeringa ikkje er meir offensiv i si oppfølging av utjamningsmeldinga. Meldinga vart lagd fram i 1999. Den dokumenterte at det hastar med oppfølging overfor nokre av dei som har det vanskelegast i vårt samfunn. Arbeidarpartiet prøvde under stortingsbehandlinga våren 2000 faktisk å bortforklara at det er fattige i dette landet. No er erkjeninga felles for mange parti. Lat oss då i fellesskap syta for at alle forslaga kjem over frå beskriving til handling. Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Venstre står saman òg der. Vi ber om ein handlingsplan, og vi ynskjer at dei forslaga som gjeld ungene, skal koma fyrst.

Regjeringa har rett nok i sitt langtidsprogram ei beskriving av ulike tiltak. Det er faktisk den same beskrivinga om igjen, som altså fyrst stod i utjamningsmeldinga, som så vart følgt opp frå Stortinget i fjor, og så seier Regjeringa no at den vil iverksetja desse tiltaka innanfor dei neste fire åra. Vi var med i det fleirtalet som i juni i fjor i Stortinget bad om ein plan for dei ulike tiltaka. Vi meiner at i ein slik plan høyrer det heilt klart heime ei oversikt over kva tid dei ulike tiltaka skal fasast inn. Elles kan vi risikera at det går nye år før det no blir gjort noko meir for dei som det hastar aller mest for. Eg vil utfordra finansministeren til å koma med ein plan i 2002 for ei forpliktande oppfølging i budsjettet.

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Norge er mulighetenes samfunn! I langtidsprogrammet trekker Regjeringen opp en politikk for å gjøre mulighet til virkelighet.

Norge står bedre rustet enn kanskje noe annet land til å møte framtidens utfordringer. Vi har lav arbeidsledighet, høy velstand og et næringsliv som går godt. Vi har en svært kompetent arbeidsstyrke. Vi har store olje- og gassinntekter, som vi i stor grad setter til side for framtiden. I tillegg har vi et samfunn preget av samhold, mangfold, engasjement og deltakelse.

Men samfunnsutviklingen framover vil avhenge av de valgene vi treffer. Regjeringens hovedmål er å videreutvikle og fornye det norske velferdssamfunnet gjennom å sikre grunnlaget for verdiskaping og rettferdig fordeling i årene som kommer.

Regjeringen vil ta nye løft for barn og ungdom. Vi vil bygge flere og billigere barnehager, øke kvaliteten i skolen og videreutvikle skolefritidsordningen. I tillegg vil vi gi frivillige lag og organisasjoner bedre kår.

Vi vil rydde opp i helsevesenet og sikre gode helsetilbud i alle deler av landet. Vi vil fortsette utbyggingen av helse- og omsorgstjenestene, drive sykehusene bedre og redusere ventelistene.

Vi vil ha et arbeidsliv med plass for alle. Vi vil tilby arbeid framfor trygd, og samtidig gjøre det enklere å kombinere arbeid og trygd. Vi vil skape nye arbeidsplasser der folk bor, utnytte mulighetene i de enkelte regionene og legge ny statlig virksomhet ut i distriktene.

Velferdssamfunnet må hele tiden videreutvikles for å sikre grunnlaget for verdiskaping, velferd og rettferdig fordeling. Det stiller store krav både til å prioritere og til å forandre og fornye. Siktemålet med reformene i offentlig sektor er å få flere og bedre offentlige tjenester tilpasset brukernes behov, ved at tjenestene organiseres bedre, og ved at det blir flere hender som kan settes inn på prioriterte områder. Arbeidet er allerede godt i gang, bl.a. gjennom de initiativ vi har tatt for å styrke sykehusene, høyere utdanning, politiet og Forsvaret.

Et hovedpoeng i langtidsprogrammet er at velferdsutviklingen framover først og fremst avhenger av hvordan vi utnytter arbeidskraftressursene i samfunnet. Verdien av vår menneskelige kapital er mer enn 13 ganger større enn verdien av hele petroleumsformuen. Deltakelse i arbeidslivet er samtidig noe langt mer enn å heve lønn. Arbeid sikrer inntekt for den enkelte, men gir også sosial tilknytning og mulighet til å bruke evner og ressurser. Regjeringen vil derfor styrke arbeidslinjen i sysselsettings- og trygdepolitikken. Dette forutsetter et tett samspill med partene i arbeidslivet. Regjeringen legger derfor vekt på å videreføre det inntektspolitiske samarbeidet, hvor partene i arbeidslivet gjennom moderate lønnsoppgjør skal bidra til å sikre en sterk konkurranseutsatt sektor.

Norge har hatt en eventyrlig vekst og velstandsutvikling etter annen verdenskrig. Ved å legge til rette for nyskaping, omstilling og økt produktivitet vil Regjeringen legge til rette for økt verdiskaping og dermed også velferd.

Norsk næringsliv må sikres konkurransedyktige rammevilkår. En økonomisk politikk som sikrer stabilitet og reduserer usikkerhet, er helt sentral i en slik sammenheng. Samtidig vil Regjeringen styrke vekstkraften i økonomien. Regjeringen vil redusere skatten på arbeid, bl.a. ved at færre skal betale toppskatt. Regjeringen vil styrke forskningsinnsatsen og styrke utbyggingen av infrastruktur.

Regjeringen vil bevare hovedtrekkene i bosettingsmønsteret og skape likeverdige levekår i alle deler av landet. Da er det også nødvendig å legge til rette for lønnsom næringsutvikling i alle deler av landet ved å satse på de fortrinn som finnes i de ulike områdene, og ved å utvikle vekstkraftige regioner.

I årene framover står Norge overfor betydelige langsiktige utfordringer, med avtakende oljeinntekter og økende utgifter til pensjoner, helse og omsorg som følge av aldringen av befolkningen. Oljeinntektene har gitt oss mer offentlig velferd og lavere arbeidsledighet enn vi ellers ville hatt. Samtidig har vi gjennom petroleumsfondet

lagt stor vekt på at vi skal legge til side størstedelen av de store inntektene vi har nå, slik at vi kan stå bedre rustet til å møte de framtidige utfordringene. Petroleumsfondet har nå fått en betydelig størrelse. Fondet er forventet også å vokse betydelig i årene framover. Dette gjør det nødvendig med en klar handlingsregel for bruken av fondet.

Dette er bakgrunnen for de nye retningslinjene for budsjettpolitikken som ble lagt fram sammen med langtidsprogrammet. Ut fra de nye retningslinjene skal statens bruk av oljeinntekter baseres på den forventede realavkastningen av de oljeinntektene vi har spart opp i petroleumsfondet. Det gir en jevn og forsvarlig bruk av oljeinntektene i årene framover, slik at vi unngår for raske omstillinger i økonomien. På denne måten sikrer vi en sterk konkurranseutsatt sektor, samtidig som vi sikrer at det offentlige velferdstilbudet ikke bygges ut i et omfang som senere gjør at det må bygges ned igjen. Den nye handlingsregelen tar samtidig hensyn til at utgiftsbehovet øker på lengre sikt, ved at petroleumsfondet bygges videre opp etter hvert som staten mottar nye oljeinntekter.

Det er som en god forvaltning av skogen – vi hugger bare tilveksten. På denne måten bidrar petroleumsfondet til å sikre velferden og pensjoner for fremtiden, og gir samtidig rom for forsvarlig bruk til beste for dagens generasjoner.

Budsjettpolitikken må fortsatt ha et hovedansvar for å stabilisere utviklingen i norsk økonomi. Regelen for bruk av oljeinntekter over statsbudsjettet tar utgangspunkt i en normal konjunktursituasjon. I en situasjon med høy aktivitet bør en holde tilbake i budsjettpolitikken, mens det i nedgangstider kan være behov for større bruk av oljeinntekter for å sikre full sysselsetting.

Samtidig som Regjeringen foreslår nye retningslinjer for budsjettpolitikken, var det etter Regjeringens syn behov for en klarere forankring av pengepolitikken for å støtte opp om en stabil økonomisk utvikling. Den nye forskriften for pengepolitikken fastsetter at pengepolitikken skal sikte mot stabilitet i den norske kronens verdi, nasjonalt og i forhold til våre handelspartnere. Den skal samtidig understøtte budsjettpolitikken ved å bidra til å stabilisere utviklingen i produksjon og sysselsetting. Den operative gjennomføringen av pengepolitikken skal i samsvar med dette rettes inn mot lav og stabil inflasjon, definert som en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2,5 pst.

Retningslinjene innebærer kontinuitet i utøvelsen av pengepolitikken. De nye retningslinjene for pengepolitikken, sammen med de retningslinjene for budsjettpolitikken som nå trekkes opp, vil legge et godt grunnlag for fortsatt stabilitet i valutakursen.

Jeg er glad for at det er bred politisk enighet om de nye retningslinjene for budsjett- og pengepolitikken. Det er svært viktig for å sikre en stabil ramme for den økonomiske politikken.

Det framstår nå to klare alternativ i norsk politikk – det ene med basis i Arbeiderpartiet, det andre med tyngdepunkt i høyrepartiene. Innstillingen til langtids-

programmet viser dype verdimeslige forskjeller mellom disse tyngdepunktene.

Arbeiderpartiet vil styrke og fornye de offentlige velferdsordningene slik at alle skal sikres likeverdig tilgang til velferdstjenester med bedre kvalitet. Høyrepartiene vil svekke de offentlige velferdsordningene.

Arbeiderpartiet vil sikre rettferdig fordeling mellom dem som har mye, og dem som har lite. Høyrepartiene vil øke forskjellene.

Arbeiderpartiet vil føre en aktiv distriktspolitikk. Høyrepartiene vil svekke distriktspolitikken.

Arbeiderpartiet vil styrke det internasjonale bistandsarbeidet. Høyrepartiene vil svekke det.

Dette gir klare verdimeslige valg for velgerne når de til høsten skal velge nytt storting. Og det gir klare verdimeslige valg for de partiene som ligger mellom disse tyngdepunktene, og som skal avgjøre hvilket tyngdepunkt som får gjennomslag for sine verdier.

Høyre har nylig gått inn for å redusere statens inntekter med 40 milliarder kr. Det er like mye som vi i dag bruker på sykehusdrift. En slik skattelette vil måtte medføre en dramatisk endring av det norske velferdssamfunnet.

De enorme skattelettelsene til de rikeste vil høyrepartiene finansiere med bl.a. å kutte i sykelønn, distrikts- og næringspolitikk og i bistanden til de aller fattigste i verden. Samtidig foreslås det ikke minst betydelige kutt når det gjelder sykelønnsordningen for ganske alminnelige arbeidstakere.

De som tjener på høyrepartienes opplegg, er de som tjener mye, og som alltid er friske. De som taper, er de som er syke i samfunnet.

Det er forskjeller på partiene i norsk politikk. Det er grunnleggende verdimeslige skiller mellom Arbeiderpartiet og høyrepartiene i spørsmål som dreier seg om velferd, om solidaritet og om rettferdig fordeling. Velgerne står derfor overfor noe mer enn et regjeringsvalg – det er et verdivalg. Det er det også for partiene i Stortinget.

Hans J. Røsjorde hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Valgerd Svarstad Haugland (KrF): Regjeringa har opna for bruk av noko meir av avkastinga frå oljefondet. Det tok Kristeleg Folkeparti og sentrumspartia til orde for alt under budsjettforhandlingane i haust, men då fekk vi plent nei. Vi viste til ein ECON-rapport om kapasitetsreserven i anleggsbransjen. Målretta bruk innanfor denne bransjen kunne gjort godt for ugjorde oppgåver i infrastrukturen vår, og òg sett dei ubrukte ressursane i aktivitet. Regjeringa sa nei. Men no har ein altså opna for å bruka noko meir.

Og så kjem revidert. Der blir det atter ein gong sett ei ramme som skal vera absolutt. Og mitt spørsmål er: Kvifor skader vi den økonomiske situasjonen ved å bruka noko meir no, mens vi f.eks. ikkje skader den økonomiske situasjonen ved å bruka 4 milliardar kr meir til neste

år? Vil det skada den økonomiske situasjonen å ta f.eks. ECON-rapporten på alvor og bruka noko meir – eg snakkar ikkje om milliardar av kroner, men eg snakkar om noko meir i anleggssektoren, slik at kapasiteten vår i denne sektoren ikkje blir sendt ut av landet på oppdrag. Altså: Kvifor skader det den økonomiske situasjonen om vi brukar pengane før jul, men ikkje om vi brukar 4 milliardar kr til neste år?

Eg har faktisk litt problem med å forstå dette, og eg trur det er veldig mange med meg som ikkje skjønner at det skal vera så absolutte krav til rammer for inneverande år, medan vi til neste år altså kan opna sekken for om lag 4 milliardar kr. Kan finansministeren forklara det for meg?

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Det har i lang tid vært en diskusjon om hvordan vi skal bruke oljeinntektene. Og det har jo aldri vært slik at det har vært spørsmål om vi skal bruke dem eller ikke. Spørsmålet har vært tidspunktet for bruk.

Jeg tror det er viktig at vi legger til grunn at når vi behandler langtidsprogrammet for de neste fire år, trekker vi opp linjer for den økonomiske politikken i den perioden, og det er også et naturlig tidspunkt for å vurdere hva slags retningslinjer som bør brukes i forhold til petroleumsfondet. Regjeringen har for sin del konstatert at petroleumsfondet nå har nådd et omfang som er så stort at det er viktig å ha en klar handlingsregel for hvordan man skal disponere fondet. Og Regjeringen har kommet til at det er fornuftig å legge til grunn en jevn og forsvarlig bruk av oljeinntektene. Det er en regel som tilsvares av realavkastningen av petroleumsfondet. Men samtidig er det viktig, som også komiteen har understreket, å understreke betydningen av stabilitetshensynene i økonomien. Så det er altså to viktige knagger i de nye retningslinjene for budsjettpolitikken: hensynet til stabilitet og hensynet til innfasing av oljeinntektene.

Så reiser representanten Svarstad Haugland spørsmål om det da ikke hadde vært rom for å bruke noe mer allerede i 2001. Da er det for det første viktig å understreke at den nye handlingsregelen formelt sett gjelder fra neste budsjettår. Men det er også slik at om denne handlingsregelen hadde vært gjort gjeldende for 2001, så hadde det altså *ikke* vært rom for å bruke mer oljepenger i norsk økonomi. Snarere tvert imot – vi bruker mer i 2001 enn det som følger av handlingsregelen.

Når jeg har advart mot å bruke mer penger f.eks. ved behandlingen av revidert budsjett, har jo det sammenheng med at det er et sterkt press i norsk økonomi. Og dersom vi nå skulle få en situasjon hvor enkelte partier mente at det var rom for enten å bevilge mer eller å redusere skatter og avgifter uten tilsvarende dekning andre steder i budsjettet, ville det innebære en ytterligere stimulan til økonomien. Det er det ikke rom for i den økonomiske situasjonen som vi nå er i, og det ville ha som resultat at risikoen for renteøkning i denne situasjonen ville øke.

Per-Kristian Foss (H): Det er litt for fristende å minne dem som nå er opptatt av å stimulere bygg- og

anleggsnæringen om at *det* må være en nyvunnet kunnskap, for så sent som i november–desember i fjor gikk de samme partier inn for å bremse utviklingen i næringen ved å pålegge den en konjunkturavgift, som riktignok ble fjernet, men det var nå alvorlig ment, formoder jeg. I tillegg har bygg- og anleggsbransjen blitt påført økte skattekostnader gjennom dårligere avskrivningsregler. Så dette bør jo henge litt i hop, da, for å si det slik.

Jeg har lenge forsøkt å få klarhet i hva som er arbeiderpartiregjeringens skattepolitikk. Det er mulig at en revidert behandling ikke holder for å få svar på så kompliserte spørsmål, men jeg søkte tilbake til det reviderte nasjonalbudsjettet i fjor. Da skrev den relativt nyutnevnte finansminister Schjøtt-Pedersen følgende:

«Muligheten til å øke skatte- og avgiftsinntektene er begrenset i årene som kommer. Skatte- og avgiftsnivået i Norge er allerede høyt sammenliknet med andre land.»

Etter dette økte man skattene og avgiftene med 12 milliarder kr. Da må spørsmålet mitt være: Er det da slik at skattenivået i år er superhøyt? Eller hva er graderingen etter høyt? Hvis det er høyere enn høyt, vil jeg utfordre finansministeren til å finne ordet for det.

Nå har jeg sett at finansministeren ikke skriver slikt inn i dokumentene lenger, men publiserer gjennom VG at man ikke skal få høyere skatter neste år. Men som i enhver popularisert forsikringsbrosjyre står det noe med liten skrift, og mine spørsmål gjelder den lille skriften. Er denne garantien en garanti for at ingen skatter går opp neste år? Har denne garantien gyldighet utover 2002 hvis så skulle skje at Arbeiderpartiet får ansvar for å regjere i de kommende fire år?

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Som statsministeren var inne på i sin replikkrunde, er skatte- og avgiftsnivået i Norge, selv om det er høyt i en internasjonal sammenlikning, lavere enn i de land som vi vanligvis sammenlikner oss med, lavere enn i Sverige, lavere enn i Finland, lavere enn i Danmark.

Jeg har for egen del gitt uttrykk for at Regjeringen ikke vil legge opp til å øke det samlede skatte- og avgiftsnivået fra 2001 til 2002. Det står jeg selvsagt fast ved. Men jeg må i skattedebatten si at jeg i disse dager reagerer relativt sterkt bl.a. på en brosjyre som Høyre sprer ut over det ganske land, hvor man gir uttrykk for at Regjeringen i år har økt skatter og avgifter med nærmere 3 000 kr pr. person. Det er en gedigen politisk bløff.

For det første: Ser vi på skatten isolert sett, er endringene pr. person om lag 0 for inntekter opp til 450 000 kr. Derimot er det en økning på nær 14 000 kr for inntekter over 600 000 kr i gjennomsnitt. Men det er jo ikke slik at om en person som f.eks. Kjell Inge Røkke skulle få 100 mill. kr i skatteøkning på grunn av utbytteskatten, kan det forklares som 20 kr pr. person. Det blir meningsløst.

For det andre er det slik at momsreformen innebærer at en familie med to barn vil få en lettelse på 1 100 kr. Men det er også slik at om vi tar alle skatter og avgifter som gjennomføres i 2001, og ser på årsvirkningene av

dem for en husholdning, er virkningen om lag 0. Da håper jeg også at Høyre holder tilbake for å spre så feilaktige opplysninger som de nå gjør. Det må vel være rimelig å anmode om en viss rimelighet i debatten, selv om det nærmer seg valg.

Carl I. Hagen (Frp): I sammendraget i innstillingen står det:

«Det ville være uheldig om store svingninger i avkastningen i fondet fra år til år skulle forplante seg til fastlandsøkonomien gjennom endringer i bruken av oljeinntekter over statsbudsjettet. For å motvirke slike svingninger bør den forventede realavkastningen av Petroleumsfondet, og ikke den faktiske, danne utgangspunktet for innfasingen av oljeinntektene. Ved beregning av den forventede realavkastningen er det lagt til grunn en realrente på 4 pst. Videre tar beregningene utgangspunkt i størrelsen på Petroleumsfondet ved inngangen til budsjettåret.»

Hvis vi sier, for argumentets skyld, at det var 350 milliarder kr i petroleumsfondet ved inngangen til dette året, tilsvarer 4 pst. – hvis dette var gjort gjeldende – 14 milliarder kr i innfasing av oljeinntekter i år. Er det slik å forstå at det er denne måten å tenke på man skal ha for fremtiden, at det er det man får ved dette regnestykket, som skal avgjøre og være en bunnplanke i budsjettet? Hvor mye oljeinntekter vi skal bruke, begynner man med, istedenfor omvendt, som man har gjort nå. Hvordan kan dette egentlig bli jevn innfasing? For øyeblikket forventer man at det ved inngangen til neste år er 600 milliarder kr i fondet, og da vil beløpet øke fra 14 milliarder kr til 24 milliarder kr. Hva har Regjeringen tenkt å gjøre under revidert behandling av budsjettet når det vil bli betydelige endringer i alle andre skatter og avgifter? Skal man da gjøre brå endringer i budsjettet? I år la man opp til å bruke 12 milliarder kr av oljeinntektene, og nå ligger det an til 5-6 milliarder kr i revidert. Da burde man egentlig justert dette, slik at man opprettholdt denne bunnplanken på 12 milliarder kr, som man la opp til. Hvordan kan dette bli en jevn innfasing? Det blir helt avhengig av alt det andre.

Mitt siste hjertesukk til Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Hva galt har det norske folk gjort som gjør at arbeiderpartiregjeringen ikke vil la dem nyte godt av den gode økonomien i form av langt lavere skatter og avgifter enn det Regjeringen legger opp til, og slik at vi i realiteten kunne fått kostnadsveksten i næringslivet ned og prisstigningen ned, og dermed kanskje fått litt lavere rente? Hva galt har det norske folk gjort som fortjener en slik behandling som Arbeiderpartiet gir dem?

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Det er riktig, som representanten viser til, at petroleumsinntektene skal fases gradvis jevnt inn i økonomien, om lag i takt med forventet realavkastning av petroleumsfondet. Så er det en viktig understrekning, at ved beregningen av størrelsen på realavkastningen, hvor mye som tas inn i økonomien, korrigeres det på vanlig måte for variasjonen i skatteinntekter som følge av aktiviteten i økonomien,

(Statsråd Schjøtt-Pedersen)

regnskapsopplegget, særskilte inntekter og utgifter av liknende karakter, f.eks. særskilt høye overføringer fra Norges Bank. Derfor er det slik at man ikke automatisk kan beregne 4 pst. av det som er innestående på petroleumsfondet ved inngangen til året, man må også se på de andre regnskapsstørrelsene, slik Regjeringen har redegjort nærmere for.

Her er også svaret på spørsmålet om hvorfor ikke kortsiktige endringer i skatte- og avgiftsinntekter til staten som følge av endret aktivitet i økonomien, umiddelbart kommer inn og bidrar til at man kunne bruke mer uten at det hadde virkning på aktiviteten. Det er slik at i den grad det er en økt aktivitet som forklarer at man får økte skatte- og avgiftsinntekter, virker skatter og avgifter som det som i økonomien kalles for en automatisk stabilisator, og har da ikke den virkningen som Hagen her prøvde å gjøre rede for.

Jeg synes ellers at det er viktig å understreke at når det gjelder Norges Banks rentefastsettelse, er det slik at Norges Bank skal se bort fra kortsiktige forhold, bl.a. kortsiktige utslag av avgiftsendringer. Det er det også redegjort for i retningslinjene for pengepolitikken.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Regjeringa har mange fine mål for dei nærmaste fire åra. Dessverre er langtidsprogrammet ikkje fullt så offensivt når det gjeld handling.

Til Per-Kristian Foss: Ved nyårsskiftet var det 2 000 ledige innan anleggssektoren. Det var det som gjorde at sentrumspartia slost inn 400 mill. kr ekstra til vegsektoren. Nokre av oss ville brukt endå meir, og me har fått rett når me ser marstala. Og då til finansministeren: No viser marstala at det er 3 000 ledige innan anleggssektoren. Av dei er det 357 berre i eit fylke som Rogaland. LO Industri har i eit eige brev til Regjeringa bedt om at det blir brukt 2 milliardar kr for å ta vare på kompetanse og utstyr for å sikra vegvedlikehald og utbetring. Næringslivet i distrikta er faktisk i ein situasjon – og det gjeld både mitt og andre fylke – der vegar må nedklassifiserast, der akseltrykket ikkje kan vera så høgt, med dei følgjene det får for mange bedrifter, og der foreldre må gå i uro for at det går ras på skulevegen. Då blir det for lite samsvar mellom det Regjeringa seier om ein offensiv distriktspolitikk, og det som skjer, dersom ein ikkje tek dette innover seg. No har finansministeren moglegheit til å syta for meir framkommelege vegar i distrikta samtidig som folk får arbeid.

Det er nokre grupper som ventar på at finansministeren følgjer opp utjamningsmeldinga. Vil han syta for ein plan for innfasing av dei ulike tiltaka i budsjettet for 2002?

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Jeg merker meg at representanten gir uttrykk for at Regjeringen har mange hva jeg oppfatter som positive mål i langtidsprogrammet. Jeg har stor tro på at i mange av disse sammenhengene er det et nært sammenfall i syn og et nært sammenfall i mål mellom partiene i sentrum og Arbeider-

partiet, og jeg har derfor håp om at det skal være mulig å få flertall for å gjennomføre den typen tiltak.

Så gir representanten uttrykk for at hun ikke er fullt så imponert og mener at det ikke er fullt så offensivt når det gjelder handling. Nei, det kan jeg ikke være enig i. Denne regjeringen har altså sittet i godt og vel ett år. Vi er i ferd med å gjennomføre en sykehusreform som legger totalt om styringsformene i helsevesenet, som er helt avgjørende for å få styring med utviklingen der. Vi har lagt fram en reform av høyere utdanning, vi har lagt fram en reform av Politiet, vi har lagt fram en reform av domstolene, vi har lagt fram en reform av ligningsforvaltningen. Kort sagt: Regjeringen har i løpet av dette året lagt fram et stort antall reformer som viser handlekraft, og som gjør grep som er helt nødvendige for å få til en fornyelse og forsterkning av den offentlige sektor.

Regjeringen har også fulgt opp når det gjelder barnehagesektoren. Vi har gjort klart at vi ønsker flere og billigere barnehager. Innen 2003 skal alle som ønsker det, få tilbud om barnehageplass. Og Regjeringen har allerede i revidert budsjett satt av penger slik at man fra 1. juli kan få satt ned foreldrebetalingen som et første ledd i den satsingen overfor barnehager som ligger i langtidsprogramperioden.

På Finansdepartementets område har vi i tillegg til å legge fram langtidsprogrammet, lagt fram momsreformen og lagt fram en boligtakseringsreform. Kort sagt: Jeg er rimelig fornøyd med det Regjeringen har lagt fram av saker.

Når det gjelder spørsmålet om utjamningsmeldingen, har Regjeringen lagt fram en handlingsplan i langtidsprogrammet. Den vil vi selvsagt følge opp i budsjettene som kommer.

Oystein Djupedal (SV): Når jeg hører finansministeren forklare de økonomiske sammenhenger, må jeg si at jeg minnes det gamle ord som sier at verken politikk eller økonomi er eksakte vitenskaper. Og jeg synes dette var svært godt illustrert i de innlegg vi nå har hørt.

Hvis det resonnementet som hr. Schjøtt-Pedersen nå drar, er riktig, burde vi kunne brukt 6,6 milliarder kr mer i årets økonomi, for dette er altså mindreforbruket av oljepenger ut fra den eksakte strek som Stortinget vedtok i statsbudsjettet i høst. Den gangen var det umåtelig viktig at vi ikke brukte en eneste krone mer, for det ville føre til uro og ubalanse i norsk økonomi.

Så går altså fastlandsøkonomien så det koster. Vi får nesten 10 milliarder kr i økt skatteinngang. Det betyr mindre forbruk av oljepenger, og ut fra det resonnementet som her er gitt, skulle det selvfølgelig bety at vi da kunne ha brukt 6,6 milliarder kr mer i økonomien uten at dette førte til ubalanse.

Alle skjønner jo at det kan vi ikke gjøre. Det skjønner til og med SV – dette går ikke. Og det betyr at den vitenskapen som man nå prøver å regulere økonomien ut fra, i beste fall er en vitenskap med en stor grad av skjønn. For det vi da i tillegg får, er en sentralbank som er uavhengig av de politiske beslutninger. Og dette er et tveegget sverd. Det betyr, hvis Stortinget mener det er riktig at

Stortinget skal bruke mer penger for f.eks. å få løst problemene med arbeidsledighet, hvis vi har det, eller andre viktige velferdsoppgaver, at vi altså nå har institusjonalisert et opplegg der det finnes en overkikkador, en overdommer over de folkevalgtes beslutning. Dette er i seg selv et demokratisk problem, nemlig følgende forhold: Stortinget gjør vedtak som man mener er riktig ut fra visse program og ut fra det som er riktig for nasjonen, men så har man altså sagt at det finnes en instans som ikke er valgt av noen, og som har muligheten til å sitte nede i Norges Bank og si at nå synes vi at Stortinget holder på med ting de ikke skal, nå setter vi opp renta for å stramme inn og kjøre ned økonomien, for Stortinget er ikke i stand til å gjøre den jobben.

Dette er jo de facto det systemet som etableres, og dette er et demokratisk problem sett fra mitt ståsted. Det er nemlig viktig at pengepolitikk og finanspolitikk trekker i samme retning, og at det ikke finnes en instans som ikke er folkevalgt, som kan stå over dette.

Disse mine betraktninger vil jeg gjerne høre finansministerens syn på. Ser han ikke at dette kan være et demokratisk problem?

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Nei, det gjør jeg ikke – i den forstand at jeg er enig med representanten i at det er viktig at pengepolitikken og budsjettpolitikken drar i samme retning. Som det understrekes i solidaritetsalternativet, er budsjettpolitikken, pengepolitikken og inntektspolitikken alt deler av en helhetlig økonomisk politikk. Men det er ikke et demokratisk problem, i den forstand at hvis Stortinget ønsker å bruke flere penger, så kan selvfølgelig Stortinget gjøre det. Men hvis Stortinget ønsker å bruke flere penger, og samtidig fastholder den operasjonelle retningslinjen om at prisstigningen skal holdes innenfor en ramme på om lag 2,5 pst., så er det ikke alltid at de to tingene henger helt sammen. Derfor er det slik at budsjettpolitikken selvfølgelig vil være helt avgjørende for hva slags virkemiddelbruk som er nødvendig for å nå den pengepolitiske retningslinjen som er trukket opp.

Regjeringen har ment at det er fornuftig å innrette den pengepolitiske retningslinjen slik den er lagt fram. Vi mener at det er godt samsvar mellom den pengepolitiske og den budsjettpolitiske retningslinjen, og jeg er glad for at det har vært et bredt flertall i Stortinget som har sluttet seg til det.

Så gir representanten uttrykk for at på grunn av at det er brukt mindre oljepenger i år, så burde man strengt tatt hatt rom for å bruke mer. Jeg må få lov til å minne om at de retningslinjene som nå gjelder for budsjettpolitikken, knytter seg til aktiviteten i økonomien, og aktiviteten i økonomien tar seg selvfølgelig opp som følge av at det er økt aktivitet i den private sektor, noe som gir seg utslag i bl.a. økte skattebetalinger. Derfor er det ikke slik at det er rom for å bruke mer, hvis man skal holde seg innenfor det budsjettopplegget som ble lagt fram i fjor høst. Og jeg må få lov til å gjenta det jeg også sa ved presentasjonen av revidert nasjonalbudsjett: De som måtte tro at man nå kan øke utgiftene eller redusere inntektene uten

tilsvarende inndekning på andre deler av budsjettet, påtar seg et stort ansvar i forhold til den videre renteutviklingen.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Kristin Halvorsen (SV): Noen ganger tror jeg man må stille seg selv noen helt grunnleggende spørsmål. Og det grunnleggende spørsmålet man bør stille seg hvis man er stortingsrepresentant og ønsker å stille til gjenvalg, er kanskje: Hvorfor i all verden er vi her? Er det for å slåss kapittel for kapittel, post for post, avgift for avgift og skatt for skatt? Eller er det fordi vi har noe annet på hjertet?

Jeg mener at hver generasjon har en forpliktelse til å overlate til den neste generasjon noe som er bedre enn det man fikk selv. Det er det ansvaret man har, ikke bare som enkeltperson eller som familieperson, det er det ansvaret man har i politikken.

Jeg tenkte på det da jeg var på hytta på søndag, for jeg har foreldre som oppfører seg akkurat sånn. De har stadig prosjekter på gang for at den hytta som de arvet av sine foreldre, skal være i bedre stand for den generasjonen som jeg tilhører, og som skal overta hytta etter dem. Derfor er det stadig prosjekter på gang – ikke fordi hvert enkelt lille prosjekt for seg er all verden, men fordi de skal overlate noe som er i god stand, og bedre, til den generasjonen som kommer etter dem. Derfor bytter de ut den gamle utedoen, som er miljøskadelig og ikke spesielt festlig, med en ny biodo.

Hva er da vår generasjons viktigste politiske prosjekt? Det er ikke nødvendigvis å bygge flere kvadratmeter, men det er å gi neste generasjon et bedre utgangspunkt enn det vi har hatt selv.

Hvilke områder er viktigst? Vi vet at Norge blir et mer og mer flerkulturelt samfunn. Da er spørsmålet: Skal vi gjøre den jobben lettere for neste generasjon, eller skal vi gjøre den vanskeligere? Vi har en forpliktelse til å sørge for at neste generasjon kan leve i et samfunn der alle mennesker blir vurdert som individer, uansett hudfarge og uansett etnisk bakgrunn. I dag lever vi i et diskriminerende samfunn. Spør alle dem som får jobbsøknadene sine i retur. Spør alle dem som prøver seg på boligmarkedet og blir avslått fordi de har en annen etnisk opprinnelse.

Vi har en forpliktelse på miljøområdet til å overlate til neste generasjon et bedre utgangspunkt enn det vi har selv. Det gjør vi ikke nå. Nå overlater vi en miljøpolitikk til neste generasjon som gir dem et dårligere og vanskeligere utgangspunkt enn det vi hadde selv – med CO₂-utslipp som går rett i været, hvor vi kan kjøre bil absolutt hele tiden, men med en kollektivtrafikk som ligger *sørgelig* etter. Vi har et standard- og vedlikeholdsslep på 20-30 år i Oslo Sporveier på banestrekningene. Vi har en forpliktelse overfor neste generasjon til å gjøre vår del av jobben sånn at CO₂-utslippene kan gå ned og ikke øke opp i skyene, noe som gjør at deres jobb blir vanskelig.

Vi har et ansvar overfor neste generasjon for at forskjellene i Norge ikke skal øke mer enn de har økt. Vi vet

at vi har et bedre samfunn enn veldig mange andre fordi forskjellene er forholdsvis små. Vi vet at hvis et borgerlig stortingsflertall får kutte i sykelønnsordningen, så øker forskjellene. Vi vet at vi i et av verdens rikeste land kan sette oss så høye mål at vi kan avskaffe fattigdom, sånn at alle unger har råd til å delta i det som det er vanlig å delta i. Vi vet at vi har en mulighet bedre enn noen generasjon før oss til å ruste opp skole- og utdannings-systemet sånn at det står og lyser, og sånn at unger og ungdom føler seg respektert, føler seg investert i, gir dem et utgangspunkt til å bli bedre til det de er gode på fra før. Vi vet at vi har en mulighet til å vise solidaritet med andre folk enn oss selv på en helt annen måte enn det vi gjør i dag.

SVs landsmøte har slått meget klart fast: Vi ønsker å delta i en flertallskonstellasjon som kan gjøre noe med de viktigste utfordringene for framtiden. Denne debatten har vist at det fins bare ett parti som inviterer velgerne til å være med på en forpliktende flertallskonstellasjon om de sakene som vi syns er viktigst. Vi vet at mange velgere som ligger mellom SV og Arbeiderpartiet, er enig med SV, ikke med Arbeiderpartiet, som vil regjere alene. Vi vet at mange velgere som ligger mellom oss og Senterpartiet, er enig med SV, og ikke med et senterparti som skal sitte på Høyres og Hagens nåde.

Denne debatten viser én ting: Det er stillingskrig i Stortinget – velgerne avgjør!

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Signe Øye (A): SVs merknader i innstillingen inneholder mange fromme ønsker for de neste fire årene. Det er det ingen tvil om. Det går stort sett på mer til de fleste. Samtidig vil SV redusere letevirkosomheten på sokkelen, særlig i nord, og dermed blir det mindre oljepenger til felleskassen.

Arbeiderpartiet og SV er enige på mange områder, men på to vesentlige områder i innstillingen spriker politikken. Det gjelder den økonomiske politikken og pengepolitikken. SV vil forbeholde seg retten til å bruke mer av oljefondet fra år til år enn det Regjeringen legger opp til. SV er skeptisk til den foreslåtte omleggingen av pengepolitikken og sier at vi nå kan risikere at dersom Stortingets finanspolitikk blir for ekspansiv, kan dette bli opphevet av en innstramning av pengepolitikken. Som vi alle vet, betyr det høyere rente for de fleste og rammer spesielt dem med høye boliglån og lave inntekter. Ja, slik var det også før vi la om pengepolitikken, og slik er det nå, men likevel vil SV forbeholde seg retten til å bruke enda mer oljepenger. Og da er mitt spørsmål til representanten Halvorsen: Hva er det egentlig SV vil gjøre annerledes, og i hvilken situasjon mener SV det er mulig å bruke mer penger?

Kristin Halvorsen (SV): Det er min faste overbevisning at SV er Stortingets mest ansvarlige parti. Jeg syns at stortingsflertallet, alle unntatt SV, er særs uansvarlige når de mener at i år 2001 skal man f.eks. når det gjelder samferdselspolitikken, prioritere å senke bensin- og diesel-

avgiften med 2,5 milliarder kr og sulteføre kollektivtrafikken. Det mener jeg er direkte uansvarlig. Det er en holdning som ikke nødvendigvis er kjempepopulær i første runde, men vi er villig til å stå for den.

Så blir jeg ganske smålei av Arbeiderpartiet, som mener at den politikken de til enhver tid fører, er den eneste ansvarlige. Når Arbeiderpartiet nå legger opp til hva en kan kalle et oljepengeregime, vil resultatet av det være det SV foreslo i merforbruk av oljepengene. Dette er forslag om å bruke oljepenger som inntil to minutter før langtidsprogrammet var lagt fram, var uansvarlig SV-politikk. Vi mener det kan være situasjoner der det er ansvarlig å bruke mer oljepenger, men kanskje også situasjoner der det er ansvarlig å bruke mindre oljepenger enn det Arbeiderpartiet legger opp til. I en situasjon med arbeidsløshet er det ansvarlig å bruke mer oljepenger, fordi et samfunns viktigste ressurs er den menneskelige kapitalen, enten det er i form av armer og bein eller hoder. Det største sløseprosjekt et samfunn kan gjennomføre, er en politikk for høy arbeidsløshet. Og vi har mange oppgaver som kan gjøres hvis vi kommer i en situasjon med høy arbeidsløshet, og vi har penger og handlefrihet til å gjøre det.

Vi kommer ikke til å delta i den skattedumpingskrigen som denne valgkampen kanskje blir. Ikke fordi vi elsker hver eneste skatt og avgift i seg selv. Jeg kjenner ingen som elsker skatter og avgifter. Vi syns til og med at en del av disse skattene og avgiftene er dustete, men vi er villig til å si: Hør her, vi mener at noe annet er viktigst, og det vil vi gjøre først, nemlig styrke fellesskapsløsningene, fordi det er det restene av det sosialdemokratiske Norge står og faller på.

Presidenten: Presidenten er noe i tvil om «dustete» er parlamentarisk ordbruk, men lar tvilen henge over forsamlingen.

Kristin Halvorsen (SV): Det var om noen avgifter, og jeg regner med at det kanskje har en viss sympati fra presidentens side.

Presidenten: Presidenten har ingen sympatier i en slik sammenheng, i hvert fall ikke uttrykt.

Valgerd Svarstad Haugland (KrF): Eg er faktisk enig i ganske mykje av det Kristin Halvorsen sa i sitt innlegg, bl.a. det med å forvalta jorda på ein slik måte at neste generasjon kan ta over noko som er betre enn det vi sjølve tok over. Der har vi kome på bakbeina, kan ein seia, i Noreg. Å gi neste generasjon eit betre utgangspunkt er Kristeleg Folkeparti enig i.

SV har i mange år vist eit stort engasjement for barnehagar, eit engasjement som òg Kristeleg Folkeparti deler fullt ut. SV har òg vist eit like stort engasjement mot kontantstøtta, noko Kristeleg Folkeparti ikkje støttar. Ei fjerning av kontantstøtta skal betala barnehagesektoren, ifølgje Dokument nr. 8-forslag frå SV. Neste generasjon treng eit betre utgangspunkt. Vi veit at foreldra spør etter meir tid saman med borna sine. Vi veit òg at dei tre fyrste

åra av borna sine liv kanskje er dei viktigaste åra for å gi dei ein trygg oppvekst. Difor har vi altså foreslått og innført kontantstøtta.

Men eg har òg lyst til å utfordra Kristin Halvorsen på det reint økonomiske i dette. For ved å fjerna ei ordning som kostar 3 milliardar kr, skal ein kunna bruka dette berre på barnehagar for å få full dekning. Men poenget er at dersom vi fjernar ei ordning, så skapar vi nye behov. Og dersom vi fjernar ei ordning, må vi byggja langt fleire barnehagar enn det som ligg i barnehageplanane. Difor blir det ikkje så mykje pengar å henta som Kristin Halvorsen gir uttrykk for både i Dokument nr. 8-forslaget og elles. Såpass god økonom trur eg faktisk representanten er, at ho ser det.

Eg vil òg peika på eit anna område, nemleg utjamning mellom fattige og rike i landet. Vi ser at kontantstøtta har hatt ein utjamnande effekt. Korleis vil Kristin Halvorsen betala den meirutbygginga av barnehageplassar som ho må gå inn for ved fjerning av kontantstøtta? Og korleis kan ho òg gå imot ei støtte til barnefamiliane som faktisk viser at dei som har minst, får mest, og dei som har mest, får minst? Dette er eit poeng i evalueringsrapporten eg aldri høyrer verken folk frå Arbeidarpartiet eller SV nemna noko om. Eg vil oppfordra representanten til å ta med seg òg det positive – og kanskje freda kontantstøtta for framtida.

Kristin Halvorsen (SV): Når SV er opptatt av barnehager, er det først og fremst fordi vi mener at det er et godt utgangspunkt for alle barn i Norge å kunne være noen timer i barnehagen og få det fellesskapet og den oppfølging som man kan få der. Det er også bra for foreldrene å ha fagpersoner å diskutere sine egne barn med. Mye av det man tror er helt spesielt, er jo fullstendig normalt – der har jeg sjøl erfaring med beroligende samtaler med godt fagpersonell fra barnehagen. Det er bakgrunnen for at vi ønsker oss at barnehagene ikke skal prises som et avsindig luksusgode, sånn som det gjøres i Norge. Vi syns det er hinsides når svenskene innfører 1 140 kr i maksimalpris, og vi har 4 000 kr for veldig mange. Det ville ført til mye større fleksibilitet og mulighet for småbarnsforeldre hvis man kunne slippe å jobbe overtid og kanskje redusere stillingen sin litt fordi utgiftene ble mindre. Dette er jo svære beløp for de fleste familier.

Så er jeg helt enig med Valgerd Svarstad Haugland: Selvfølgelig ville det betydd at man måtte bygge mange flere barnehager. Det er helt riktig. Og hvis man fjernet hele kontantstøtten, ville man bare kunne redusere til svensk nivå for det antall barnehageplasser vi har pr. i dag. Så det er en reform for framtida som kommer til å koste mer penger. Men vi ønsker å være veldig klare på barnehagens verdi for barna, og hvilken valgfrihet det gir foreldre som har muligheten til å velge en god barnehageplass. Derfor sier vi jo ikke bare det. Vi sier jo at vi vil gjerne ha det som en individuell rett også, så man faktisk kan velge den barnehageplassen.

Så til spørsmålet om fordelingspolitikk. Etter at svangerskapspermisjonsordningen er bygd ut, vet vi at det er omtrent 20 pst. som ikke har opptjente rettigheter til

svangerskapspermisjon. Vi har diskutert å øke det beløpet som er engangsstønad ved fødsel, og utbetale det som månedlige beløp, sånn at en lager en slags minste-svangerskapspermisjon for dem som ikke har opptjent fulle rettigheter. (Presidenten klubber.) Det ville være et fordelingspolitisk grep også – og ikke dustete.

Presidenten: Representanten har nå brukt opp sine rettigheter når det gjelder taletiden.

Ansgar Gabrielsen (H): Takk for at presidenten påser at det blir rettferdig fordeling.

Om SV kan det sies mangt, og om Kristin Halvorsen kan det selvfølgelig også sies mangt. At det er et standhaftig parti og en standhaftig partileder, er helt sikkert. Og hovedinnlegget hun holdt her, synes jeg var veldig bra. Det var jo et typisk konservativt innlegg om generasjonsperspektiv, om odling av fast eiendom og overlevering til neste generasjon osv. Det eneste jeg reagerte på, var lovprisningen av alternativet til utedo, som jeg ikke helt forstod. Men på enkelte områder er SV også der gjenkjennelig og står i motstrid til hva Høyre står for. Et av de områdene er det man måtte kunne kalle privatisering, konkurranseutsetting osv., der får både SV og Kristin Halvorsen nærmest allergiske anfall bare ordet nevnes, og håndbremsen slås på.

Men i dagens innstilling som er til behandling, er det formuleringer som enten er kommet inn ved en feil, eller så tyder de på kursendringer. For det står vitterlig under kapitlet om fornyelse av offentlig sektor:

«Brukere av offentlige tjenester har krav på et tilbud som dekker deres behov, har god kvalitet og som leveres til avtalt tid. Dette medlem vil derfor gå inn for å prøve ut en ordning med forbrukergarantier. Dersom kommunene ikke kan levere tjenester til avtalt tid, skal brukerne gis alternativer ... Slike ordninger kan for eksempel prøves ut innen avfallshåndtering, TT-transport eller hjemmehjelp.»

Mitt spørsmål er: Hva er disse alternativene til offentlig avfallshåndtering, offentlig TT-transport eller offentlig hjemmehjelp? Hva er det dette innebærer? Er det rett og slett en trussel mot de offentlig ansatte i kommunen for at de skal skjerpe seg, som SV har slått inn på?

Kristin Halvorsen (SV): Hvis Gabrielsen jubler over min hyllest til den faste og private eiendomsretten, så bør han ikke juble for tidlig, for hytta står nemlig på en feste-tomt. Og hvis ikke vi hadde klart å slå tilbake Høyre og Fremskrittspartiet i sin tid, så hadde ikke vanlige folk kunnet hatt hytter i det området som min familiearv ligger i.

Så er jeg jo veldig fornøyd med at Høyre har oppdaget vår offensive innsats når det gjelder offentlig sektor. For dette er jo motsatsen til den enøyde privatiserings- og anbudsutsettingen som Høyre bedriver rundt omkring i Kommune-Norge, og som gjør at folk i veldig mange tilfeller har fått dårligere tjenester. La meg ta et par eksempler: Oslo Sporveier har jo innført en garanti. Den betyr at hvis T-banen ikke kommer, så har man rett til å få dekket

drose på den strekningen man skulle reise. En liknende ordning burde vi ha f.eks. når det gjelder TT-tjenesten. I Oslo var situasjonen følgende: Oslo Taxi mistet kontrakten de hadde med kommunen for transport av funksjonshemmede. Den fikk Falken. Det betydde at svært mange funksjonshemmede som var i jobb, ble stående i én time, to timer, tre timer og vente på at bilen skulle komme. Det var anbudsutsettingen, det var høyrepolitikken. Det var til og med historier om funksjonshemmede som stod på trappa og frøs i timevis på julaften, fordi man ikke klarte å levere de tjenestene som høyrepolitikken skulle effektivisere. Da burde disse menneskene hatt rett til å ta en taxi isteden på kommunens regning.

Vi tror at man må stille store krav og lage tjenestene slik at den vanlige forbruker i kommunen vet at han kan stole på dem. Det kommer ikke til å være slik framover at folk står med lua i handa utenfor et kommunalt kontor og bukker og skraper og er takknemlige hvis de få hjelp, tvert imot. Særlig for oss, som vil forsvare at man skal løse oppgaver i fellesskap og skattefinansiere en velferdsstat og en velferdskommune, er det svært viktig at standarden på de tjenestene man får, er tipp topp. – Og høyresiden skal ikke få lov å eksperimentere med dem.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Signe Øye (A): Norge er mulighetenes samfunn. Vi har hatt en eventyrlig vekst etter annen verdenskrig. Det skyldes først og fremst at vi har utnyttet arbeidskraften, ressursene og den teknologiske utviklingen på en stadig mer effektiv måte. Det har gitt resultater. Vi har en meget høy andel kvinner i arbeidslivet, og det trenger vi. Vi trenger alle ledige hender. Arbeiderpartiet skal fortsatt satse på nyskaping, omstilling og økt produktivitet og dermed også gi rom for å øke velferden ytterligere i årene som kommer.

Arbeiderpartiet skal satse på vekstkraftige regioner. Vi ønsker å legge til rette for lønnsom næringsutvikling i alle deler av landet. Vi vil legge vekt på å utforme rammebetingelser, slik at næringsmiljøer som er veletablerte og sterke i Norge, som fiskeri og havbruk, olje, gass og maritime næringer er, skal kunne utvikle seg videre. Det er det vi skal leve av i framtiden.

Vi vil bevare hovedtrekkene i bosettingsmønsteret, utvikle robuste samfunn og skape likeverdige levekår i alle deler av landet.

Arbeiderpartiet vil bygge ut bredbåndnett i alle deler av landet. Dermed kan vi redusere avstandsulempene og utvikle desentraliserte løsninger. Det er ikke mange gode grunner for å lokalisere nye statlige virksomheter til Oslo – det største pressområdet vi har for tiden. Derfor skal statlige nyetableringer skje utenfor Oslo.

Sentrumspartiene mener at Regjeringens distriktspolitikk er passiv. Senterpartiets leder sa at han ville ha en kraftig omlegging av distriktspolitikk. Men hva slags «medisin» det skulle være, sa han ikke noe om. For Arbeiderpartiet hadde det ikke vært noe problem å slutte seg til sentrumspartiernes distriktspolitikk i innstillingen – om det hadde vært lov. Men det er det jo ikke.

Da blir det annerledes med Høyres og Fremskrittspartiets distriktspolitikk, der man ikke vil gå inn for å legge ekstra til rette for at distriktene skal kunne utvikle seg. Her er alle tiltakene generelle for hele landet. Høyre vil i år kutte i distrikts- og næringsstøtte og i overføringer til landbruket med nesten 3 milliarder kr, og Fremskrittspartiet sier rett ut at for dem er det «av underordnet betydning hvor veksten kommer».

Enoksen sa i sitt innlegg at Arbeiderpartiet vil gå inn for tvangssammenslåing av kommuner. Det er feil. Vi vil ikke tvinge noen kommuner til å slå seg sammen. Men vi vil legge til rette for frivillige kommunesammenslåinger. Det er noe helt annet.

Arbeiderpartiets hovedsatsing de neste fire årene er flere og billigere barnehager, etter at hele barnehageutbyggingen fikk en bråstopp da kontantstøtten ble innført under Bondevik-regjeringen. Ventelistene er nå lengre enn noen gang. Kristelig Folkeparti-lederen sa tidligere i dag at kontantstøtten har gjort valgfriheten mulig. Det er ikke sant. Når barnehagen ikke finnes eller koster over 4 000 kr, er det svært mange som ikke har noe valg i det hele tatt. Det er det som er sannheten.

Arbeiderpartiet vil gi ungdom en trygg oppvekst. Vi vil øke kvaliteten i skolen. Vi vil ha et bedre helsetilbud enn det vi har i dag, og vi vil ha et arbeidsliv for alle. Derfor tar vi jobben med å rydde opp i helsevesenet og sikre bedre tilbud i alle deler av landet. Vi vil fortsette utbyggingen av helsetjenester og omsorgsboliger, drive sykehusene bedre og dermed redusere ventelistene. Vi vil ikke bare prate, vi gjør noe med problemene. Vi skal klare å fornye og effektivisere offentlig sektor slik at det brukes mindre på administrasjon og mer på å pleie og behandle gamle og syke. Det er ikke bare «å skifte navn», som representanten Foss kalte det i sitt innlegg.

Vi vil ha et arbeidsliv for alle og tilby arbeid istedenfor trygd. Arbeidstakernes opparbeidede rettigheter, som sykelønn, AFP og skattefradrag for fagforeningskontingenten, skal ikke tas fra dem. Det er når man spiller på lag med de ansatte, man oppnår resultater. Det har mer enn én arbeidsgiver erfart.

Tore Nordtun (A): Det er vanskelig å spå, spesielt om framtiden, har en vis mann sagt. Regjeringens langtidsprogram har et visst preg av å være spådommer, men det er kvalifiserte spådommer basert på det beste vi har av analyseverktøy.

Alle i denne sal vet at forholdene i det norske samfunn i 2005 ikke blir nøyaktig slik som det er beskrevet i St.meld. nr. 30. Det er allikevel meget nyttig å prøve å se fire år fram i tid.

Kapittel 9 i langtidsprogrammet omhandler «En framtidrettet energipolitikk». Jeg støtter ambisjonen om at energiforsyningen i Norge skal være verdens mest miljøvennlige. Her på berget har vi et godt utgangspunkt for nettopp å klare dette, fordi vannkraften er dominerende i vår energiforsyning. Vi mener at det skal legges økt vekt på miljøhensyn i forvaltningen av denne viktige ressursen. Regjeringen har varslet at i framtiden vil økningen i produksjonskapasiteten primært være ved opprustning av

eksisterende vannkraftanlegg og skånsomme nye utbygginger. Dette er krevende politisk, fordi det norske elforbruket øker for hvert år som går. Jeg ønsker å ta opp to ting knyttet til energipolitikken.

For det første: Det har vært en viss oppmerksomhet knyttet til Regjeringens framskrivninger vedrørende tilgang og bruk av elektrisitet. I tabell 9.2 i langtidsprogrammet framkommer det beregninger som isolert sett kan indikere at den kraftforedlende industrien kan få om lag 7 TWh elektrisk kraft *mindre* til disposisjon i 2010 sammenliknet med 2005. Jeg vil peke på at denne tabellen kun inneholder teoretiske beregninger basert på makroøkonomiske framskrivninger. Disse illustrerer at Norge har store utfordringer innenfor energiforsyningen i årene som kommer, og noen grep må vi ta. Framskrivningen gir *ikke* uttrykk for at Arbeiderpartiet har som politisk mål å bygge ned den kraftforedlende industrien. Jeg vil understreke at Arbeiderpartiet ønsker å legge til rette for at kraftforedlende industri skal ha levedyktige rammevilkår også i framtiden. Tvert imot vil Arbeiderpartiet på dette punkt se på hvilke utfordringer vi står overfor for å sikre denne industrien nødvendig energi også i morgon.

For det andre: Det har vært mye fokusering på de økende strømprisene i Norge den siste tiden.

La meg gå litt tilbake. For å dempe veksten i energiforbruket og stimulere til økt forbruk av nye, fornybare energikilder foreslo regjeringen Bondevik å trappe opp avgiften på elektrisitet og fyringsolje over en tiårsperiode, St.meld. nr. 29 for 1998-99. Fra 1. januar 2000 ble avgiften på elektrisitet og fyringsolje økt med 2,5 øre pr. kWh. I budsjettet for 2001 foreslo Arbeiderpartiet en økning på 1,5 øre pr. kWh. Resultatet av budsjettforhandlingene mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene ble en ekstra øre fra disse, altså en samlet økning på 2,5 øre pr. kWh for i år. Elavgiften er nå på 11,3 øre pr. kWh.

Ser vi på avgiftenes andel i forhold til den sluttpris husholdningene betaler, har denne økt fra 8 pst. i 1990 til 18 pst. i tredje kvartal 2000. Med en økt krafttterspørsel og økte strømpriser, som vi nå opplever, går elavgiftens andel av totalprisen faktisk ned.

Internasjonalt er det store forskjeller i avgiftene på elektrisitet og fyringsolje. Sammenlikner vi de nordiske landene, er det spesielt Danmark som har høye elavgifter, 70 øre pr. kWh.

Men vi har også forståelse for at folk klager på strømprisene i dag. Det er to ting her, både kWh og overføringsnett. Men det er minst tre måter å gjøre noe med strømprisen på:

1. Vi kan redusere etterspørselen og bruken av strøm.
2. Vi kan øke tilbudet og produksjonen av strøm, slik at vi slipper en omfattende import av kraft.
3. Vi kan redusere elavgiften.

Jeg må bare understreke at innføringen av energiloven i 1991 gav oss atskillig rimeligere priser.

Arbeiderpartiet ønsker først og fremst å gjøre noe med de to første punktene som jeg nevnte. Gjennom en bredt anlagt strategi må vi bremse veksten i elforbruket, og vi må satse på nye områder, spesielt på vindkraft, varmepumper og gasskraftverk.

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt presidentplassen.

Ansgar Gabrielsen (H): Norge må fremstå som et attraktivt land for investeringer og utvikling av nye ideer og virksomheter. Verdien næringslivet skaper, er grunnlaget for samfunnets velstand. Familiens økonomi, arbeidsplassene og kvaliteten på offentlige velferdstjenester avhenger av næringslivets konkurransekraft og evne til å utvikle og fornye seg. Den fremtidige verdiskapningen i Norge bygger på foretaksomhet og innsatsvilje i et mangfold av store og små bedrifter. Den økonomiske politikken må derfor innrettes for å gi bedriftene konkurransedyktige og forutsigbare rammebetingelser.

Det kan se ut som om Regjeringen tilsynelatende deler denne målsettingen. Ifølge langtidsprogrammet må den økonomiske politikken være innrettet slik at konkurranseutsatt sektor er tilstrekkelig stor for å finansiere det fremtidige behovet for å kjøpe varer og tjenester produsert i utlandet. Det understrekes at petroleumsformuen langt fra er stor nok til å finansiere dette behovet fremover. Regjeringen mener derfor norsk næringsliv må sikres konkurransedyktige rammebetingelser. Jeg konstaterer at Regjeringens faktiske politikk ikke er egnet til å nå denne målsettingen. Avstanden mellom Regjeringens ord og handlinger på dette området er oppsiktsvekkende stor. På den ene siden understreker Regjeringen behovet for konkurransedyktige rammebetingelser, og på den andre siden har Regjeringen i inneværende års budsjett foreslått og fått gjennomslag for rekordhøye skatte- og avgiftsøkninger, som direkte rammer bedriftenes konkurransevne.

Nå hørte vi foregående taler si at han hadde forståelse for at folk reagerte på det høye skatte- og avgiftsnivået. Jeg har forstått at det gjelder langt inn i Arbeiderpartiets stortingsgruppe for tiden.

Regjeringen har som uttalt målsetting at offentlig sektor skal fortrenge bedriftenes andel av realressursene i økonomien. Istedenfor å styrke det offentlige tjenestetilbudet gjennom å øke tilgangen på arbeidskraft og stimulere til produktivtvekst i offentlig sektor fører Regjeringen en politikk som reduserer sysselsettingen, investeringene og nyskapingen i norsk næringsliv.

Regjeringen har gjentatte ganger funnet grunn til å påpeke at konkurransedyktige rammevilkår også må måles etter andre kriterier enn skattesatser, konkurransepolitikk og andre tradisjonelle næringspolitiske virkemidler. Man skulle forvente at en slik påpeking ble ledsaget av konkrete forslag til økt satsing på f.eks. samferdsel, forskning og utdanning, et mer entreprenørvennlig regelverk eller forbedringer i andre myndighetsbestemte rammebetingelser. Uten slike forslag fremstår denne påpekingen enten som en selvfølgelighet eller som et hjelpeløst forsøk på å bagatellisere det hele. Det gjenstår at de samlede rammebetingelsene Regjeringen kan påvirke, går i feil retning. Og det er forverring i de politikerstyrte rammevilkårene som er årsaken til at Norge faller som en stein på listen over land hvor det er attraktivt å etablere seg.

Høyre er positivt til Regjeringens ambisjon om å ligge i forkant av utviklingen i EU når det gjelder regelverket for offentlige anskaffelser. Et naturlig første skritt i retning av en slik lederrolle vil være å innføre en allmenn momskompensasjonsordning for det offentlige kjøp av tjenester fra private tilbydere. Bare slik kan man sikre konkurransemessig likhet mellom private og offentlige tjenesteprodusenter. Dette aktualiseres av den forestående utvidelsen av merverdiavgiftsgrunnlaget til de fleste tjenesteområdene. Jeg synes også det er positivt at Regjeringen har varslet en gjennomgang av de ulike sidene av konkurranselovgivningen, og særlig av klageordningen for enkeltvedtak av Konkurransetilsynet. Dagens ordning, der Arbeids- og administrasjonsdepartementet er klageinstans, er ikke tilfredsstillende. Høyre har gjentatte ganger fremmet forslag om å opprette en uavhengig klageinstans for Konkurransetilsynets vedtak. Det er ikke behov for nye utredninger av dette spørsmålet. En lovendring bør komme raskt.

Høyre har gjennom flere år arbeidet for en sterkere satsing på samferdsel som kan øke effektiviteten og konkurransekraften i norsk næringsliv. Det er en klar sammenheng mellom gode transportløsninger og et konkurransedyktig næringsliv. Store avstander innenlands, flaskehals i veinettet og lange transportveier til markedene i utlandet gjør det nødvendig å satse på investeringer i veier og havneanlegg. Høyres målsetting er at alle deler av landet skal ha en sikker og moderne infrastruktur. For å få best mulig samferdselsløsninger ut av hver offentlige krone som brukes på samferdsel, ønsker vi at også private må få anledning til å prosjektere, bygge, vedlikeholde og drive infrastruktur som havner, veier, jernbane og flyplasser.

Det høye norske avgiftsnivået påfører norsk næringsliv en betydelig konkurranseulempe. Derfor ønsker vi å redusere avgiftene på eie og bruk av kjøretøy.

Tom Thoresen (A): Et par talere i debatten har vært så elskverdige å minne meg om at jeg ikke skal være her til høsten. Siden det har vært sagt i vennlige ordelag, vil jeg takke for det. Det forhindrer meg likevel ikke i å interessere meg for hva som skal skje her til høsten. Da er det også sider ved politikken til dem som er rause med komplimenter på det personlige plan, som skremmer meg litt. Det forhindrer ikke at det på tampen av en slik debatt må være lov til å gi uttrykk for både glede, en viss frykt og en viss forbauselse.

For å ta gleden først: Vi har til behandling i dag en innstilling som viser at det er bred enighet i Stortinget om hvordan vi skal innrette vår økonomiske politikk i forhold til å forvalte oljeformuen. Det er godt, fordi et system hvor en skjermer kapitaldannelsen fra oljen, men benytter avkastningen til å bygge samfunnet videre ut, ivaretar flere viktige hensyn, dels det at det simpelthen blir mer penger til samfunnsbyggingen, men dels også at en sikrer en stabilitet i økonomien, og ikke minst at en sikrer at det fond som skal bygges opp for å møte kommende generasjoners krav og behov, ikke minst i forhold til den alderssammensetningen befolkningen etter hvert

vil få, er vel ivaretatt. Det sikrer rimeligvis også at vi unngår Ole Brumm-sykens verste farer, nemlig at man legger på seg der man ikke bør legge på seg – og som kjent satte Ole Brumm seg til slutt fast i hulen til Nasse Nøff.

Men dette betyr jo også at vi har definert rammene for hvor den politiske kampen skal stå, og i den kampen og innenfor den rammen er det vi skal fastlegge velferdssamfunnets behov i forhold til individets behov. Og velferdssamfunnets behov er nettopp at det er et velferdssamfunn. Det betyr ikke nødvendigvis at vi alle skal bli rikere hele tiden, men det betyr nødvendigvis at tryggheten skal være til stede når tryggheten trengs. Og tryggheten trengs for å bekjempe arbeidsledigheten, men først og fremst trengs tryggheten når vi bli syke, når vi blir eldre, og når vi av ulike årsaker ikke kan livnære oss av det arbeid og de inntekter vi ellers får. For meg står selve kjerne i den politiske debatten her, og det er også her alternativene trer klart fram: på den ene side i debatten det syn at skatter og avgifter løsrevet fra finansieringen av velferdssamfunnet er et problem i seg selv, og på den annen side det syn at det er tryggheten som er det viktige. Da står valget mellom å gi betydelige skattelettelser, som er hyggelig for det enkelte individ når alt går godt, og å forsvare f.eks. sykelønnsordningen, som er et gigantisk tap for alle, og sterkest for dem som er svakest, når det ikke går godt.

Det er slike ting vi i høytidelige stunder kaller ideologi.

Det betyr selvfølgelig ikke at det ikke er en debatt om skatte- og avgiftsnivå. Til og med i Arbeiderpartiet er det en debatt om skatte- og avgiftsnivå. Det går bl.a. på fordelingsvirkning. Det er derfor Regjeringen har sagt at den skal se på toppskattesatsene i det budsjettet som legges fram til høsten. Men det går altså på fordeling. Det går ikke på å rive grunnen vekk under en finansiert velferdsstat, som er det vi trenger mest av alt – når vi trenger det.

Per Erik Monsen (Frp): Regjeringen skriver i meldingen forholdsvis omfattende om felles velferdsgoder og offentlig sektor og om nødvendigheten av fornyelse og effektivisering, og peker på en del områder hvor det er betydelige mangler i det norske samfunn. Blant annet blir det pekt på at til tross for at Norge er et av de land i verden som har flest leger pr. innbygger, er det fortsatt legemangel flere steder i landet. Vi har også sykehuskøer, som er ukjent i de fleste andre land i den vestlige verden. Norge har også flere lærere pr. elev enn nesten alle andre land. Likevel er lese- og regneferdighetene hos norske elever synkende.

Regjeringen innrømmer også at økt ressursbruk i offentlig sektor ikke nødvendigvis gir resultater i form av økt velferd og bedre offentlige tjenester. Arbeiderpartiet har stort sett lagt premissene for utviklingen av offentlig sektor siden krigen og peker nå selv på hvor lite vellykket det har vært. Det er grunn til å spørre hvorfor det partiet som har hovedansvaret for en ineffektiv og lite rasjonell bruk av skattebetalernes penger, skal være det rette

til å stå for den helt nødvendige fornyelsen og effektiviseringen. At de nå ser det som flere andre partier har sett i flere tiår, er neppe begrunnelse god nok.

Effektivitet er ikke, slik mange tror, å arbeide hardt. Tvert imot er effektivitet et spørsmål om å oppnå resultater – helst med så liten innsats som mulig. I privat virksomhet i et fritt marked er det markedet og konkurransen som sørger for at bedriftene er effektive. Ineffektive bedrifter har en tendens til å gå konkurs.

I offentlig virksomhet har vi ingen slik vaktbikkje som sørger for effektiviteten. Det er likevel ingen grunn til at vi skal stille andre krav til offentlig enn til privat virksomhet når det gjelder selve produksjonen av varer og tjenester. At det i offentlig virksomhet er andre hensyn som må tas enn de rent økonomiske, ivaretas gjennom den politiske prosessen, og har egentlig ikke noe med selve vare- eller tjenesteproduksjonen å gjøre. Det er all grunn til å sette søkelyset på effektiviteten i denne sektoren, som legger beslag på en stadig større del av våre inntekter, noe som gir et uakseptabelt høyt skatetrykk, samtidig som det er stor misnøye med mange av de tjenestene som blir produsert.

Den sosialdemokratiske løsningen har alltid vært å pøse mer penger inn i sektoren, i den tro at det alene vil løse problemene, i stedet for å se på om det er organiseringen og effektiviteten det er noe i veien med, og ikke bare tilgangen på ressurser.

Fra privat sektor vet vi at markedet virker, og det fornuftige må da være å bruke markedet til å måle effektiviteten også i offentlig sektor. Det kan vi enkelt gjøre ved å konkurranseutsette den kommunale og statlige tjenesteproduksjonen. Det vil si å la private konkurrere seg imellom og med offentlig ansatte om hvem som kan produsere billigst, når kvaliteten på forhånd er definert. Det er ingen grunn til at de oppgaver det offentlige har ansvaret for, nødvendigvis må utføres i offentlig regi. Det offentlige kan like godt kjøpe disse tjenestene hos private og nøye seg med å være kontrollinstans når det gjelder kvalitet og pris. Men det krever naturligvis at man har den grunnholdning at offentlige tjenester er til for brukerne, og ikke for å skaffe arbeidsplasser i offentlig sektor.

En lang rekke studier og offentlige utredninger både i Norge og i andre land viser at det er penger å spare ved konkurranseutsetting. Men det er spesielt to ting som må være på plass for å få en reell konkurranse. For det første må det offentlige få en reell prising av sine tjenester. I dag er det ofte slik at når offentlige tjenester skal prises, er ikke alle kostnadene med i kalkylene. Ofte er husleiekostnader, deler av administrasjonskostnader o.l. ikke tatt med. For det andre må vi få en moms kompensasjonsordning som er generell, slik at ikke private må være 24 pst. mer effektive enn offentlig ansatte for å kunne konkurrere.

Jeg tror ikke Arbeiderpartiet verken tør eller vil utfordre LO på dette området, og hvis Arbeiderpartiet skal ha ansvaret for fornyelse og effektivisering av offentlige tjenester, er jeg redd det er de ansattes interesser som vil være styrende, og ikke slik det burde være, at det er brukernes interesser som er det avgjørende.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Eg tenkte fyrst eg skulle seia nokre ord om eit viktig felt som få, om nokon, har nemnt i dag, nemleg kulturpolitikken – ikkje eingong representantane frå SV, partiet som i alle fall der eg far-tar, ofte kallar seg kulturpartiet. Men det var altså ikkje verdt å nemna i debatten om politikken for dei komande fire åra.

Eg er svært glad for at Regjeringa følgjer opp Arbeidarpartiet sitt program og går inn for å leggja til rette for at flest mogleg skal kunna oppleva kunst og kultur, og for at den offentlege innsatsen skal styrkjast i åra som kjem. Det er musikk i øyra mine, kultur i øyra mine. Det vert vidare bl.a. peika på

- at kulturinstitusjonane skal sikrast driftsgrunnlag og investeringsbehov gjennom offentlege løyvingar
- at eigne tusenårsstader skal etablerast i alle fylke fram til 2005
- at det gjennom årlege budsjettforslag skal leggjast fram investeringplanar for bibliotek og museum

I innstillinga vert dette følgt opp av Arbeidarpartiet med at friluftsliv, idrett og fysisk aktivitet og kultur skal stimulera til lokalt engasjement og aktivitet i lokalmiljøet. Frivillige organisasjonar vert framheva som svært viktige i denne samanhengen. I tillegg kjem satsinga på den kulturelle skulesekken, som får tilleggsløyvingar alt nå i revidert nasjonalbudsjett, dersom det går slik som Arbeidarpartiet foreslår. På sikt skal alle elevar i den norske skulen sikrast kulturelle opplevingar, med direkte kontakt med levande kunst og kultur. Det vil sjølvstakt skje i eit samarbeid mellom skule- og kultursektoren, og det vil bare kunna skje dersom innsatsen på kulturfeltet aukar.

Eg var nyleg på Cuba. Der begynte dei musikk- og danseopplæringa for dei minste barna i barnehagen, og dette prega heile det cubanske samfunnet. Det hadde ikkje vore dumt med litt meir levande musikk og dans i den norske kvardagen.

Eg hadde tidlegare i dag ein replikk på Kristeleg Folkeparti-leiar Svarstad Haugland. Ho nytta mykje tid til å kommentera at ho siste veka har prøvd å ta æra for initiativet til ei opptrapping av barnehageutbygginga og til tiltak for å redusera foreldrebetalinga. Eg er samd med henne i at det viktigaste no er at det er brei semje om ei slik satsing, og ingenting vil vera betre for barn og foreldre enn at eit breitt fleirtal no vil følgja dette opp med monaleg større summar frå staten. Det eg er usamd i, er framstillinga om at auka statlege løyvingar berre er eit av mange tiltak for å få dette til. Eit samla Barnehage-Noreg som omfattar både offentlege og private barnehagar, er samde om at det er auka driftsløyvingar som må til – både for å halda på dei barnehagane me har, for å stimulera til bygging av nye og sist, men ikkje minst, for å redusera foreldrebetalinga. Dette vert no følgt opp av regjeringa Stoltenberg. Modellane er ikkje endeleg fastsette, men gjennomsnittleg vil prisane halverast innan 2005. Det må vera ei gåvopakke til norske småbarnsfamiliar. I tillegg vil Regjeringa gjera framlegg om at kommunane vert pålagde utbyggingsplikt for denne sektoren.

Eg har god erfaring med korleis det er å vera to utearbeidande foreldre, og så godt som ikkje ha tilgang til barne-

hage. Kanossagangen mellom naboar for å få dei til å vera dagmamma vonar eg snart er historie. Det er inga lysteleg oppgåve. Det er vanskeleg å stilla særlege kvalitetskrav, det er ei dyr og inntektsgradert betaling, og syskenmoderasjon kan ein sjølvsagt gløyma. Eg vonar mine og andre sine barn slepp det, og at våre barnebarn får kvalitativt gode tilbod i barnehage til ein pris dei har råd til å betala. Undersøkingar syner at foreldra er svært godt nøgde med barnehagestilboda dei får; det er trygt for barn og foreldre, og dei har høg kvalitet.

Gode og billige barnehageplassar vil auka valfridomen og på den måten setja ordninga med kontantstøtte på prøve. Det valet ei tvillingmor med toåringar som ringde meg i dag, hadde, var å vera heime med kontantstøtte, eller å tapa pengar på å gå ut i fullt arbeid med barna i barnehage. «Småbarnsforeldre må selv få velge», sa representanten Bondevik tidlegare i kveld. Denne familien, med to relativt lågt betalte foreldre i helsesektoren, hadde ikkje det valet. Halvert betaling for barnehageplassar vil sjølvsagt auka denne valfridomen monaleg.

Når eg i dag har høyrte på debatten, er det inntrykket mitt at sentrumspartia lovar meir innsats på dei fleste felta. Det er bra at dei er samde med oss i at det vil vera naudsynt å ha eit skatte- og avgiftsnivå som det me har no. Det kan likevel reisast spørsmål om dette går i hop, om me tek ein merknad frå Kristeleg Folkeparti, Venstre, Høgre og representanten Bastesen på alvor. Her står det faktisk at

«det må være en målsetting at veksten i offentlig sektor over tid ikke skal være høyere enn veksten i verdiskapingen i Fastlands-Norge».

Dette kan vera ei bombe under Velferds-Noreg. Eg har registrert at Senterpartiet ikkje er med på denne merknaden, sikkert ut frå det same resonnementet.

Ranveig Frøiland (A): For Arbeidarpartiet er gode oppvekstvilkår for barn og ungdom veldig viktig, i tillegg til at vi må ha eit arbeidsliv med plass til alle. Bråstoppen i barnehageutbygginga under regjeringa Bondevik førte til store problem for småbarnsforeldre. Arbeidarpartiet meiner at alle familiar som ønskjer det, skal få eit tilbod om barnehageplass til barna sine innan utgangen av 2003, og vi ønskjer å auka den statlege finansieringa slik at foreldra skal få redusert betalinga for barnehageplassen. Tilbod om barnehageplass er med på å gjera oppvekstvilkåra for barna betre.

Eg har lytta med interesse til representanten Bondevik i dag. Han er monoman i sitt ønske om å ta over som statsminister igjen. Politikken er han mindre oppteken av, det er statsministerrolla for seg sjølv som er det overordna. Han tok likevel kaka, synest eg, i replikkordskiftet med statsminister Stoltenberg, då han spurde om Arbeidarpartiet ville vera med på dugnad i høve til opprusting av skulebygg. For ordens skuld: Dette framlegget tok Arbeidarpartiet opp då Bondevik var statsminister. Kristeleg Folkeparti røysta imot, saman med resten av sentrum.

Arbeidarpartiet arbeider for ein god skule for alle. Vi satsar på kvalitet i skulen og på ein skule med plass til alle; vi satsar på den offentlege skulen. Både Foss og

Petersen frå Høgre har i dag harselert over at Høgre vil ha kvalitet, medan vi i Arbeidarpartiet berre snakkar om skulefritidsordninga.

Eg aksepterer ikkje at kvaliteten i skulen er dårleg, men den kan gjerast betre. Derfor skal arbeidet med kvalitetsutvikling i skulen først vidare og vidareutviklast. Det er stor lokal fridom i skulen i dag; forsøk og utvikling skjer over heile landet. Grunnskulen skal vera gratis og fri for eigendelar. Ingen skal stengjast ute frå aktivitetar fordi foreldra ikkje har råd til å betala. Og la meg leggja til at eg er nøgd med at Arbeidarpartiet vil vidareutvikla skulefritidsordninga. Dette er eit kjempegodt tilbod til dei aller fleste barna som vil ha dette frivillige tilbodet, ikkje eit velferdstilbod til foreldra, som Høgre omtaler skulefritidsordninga som.

Med den store lokale variasjonen som er mogleg innfor dagens undervisning, burde Oslo vore ein mønsterkommune når det gjeld skule, for her har jo Høgre-byrådet alle moglegheiter. Høgre styrer skuta her og kunne verkeleg vist at satsing på skule og skulebygningar var noko dei prioriterte. Det er ikkje nok å visa til det talet på kroner og øre som Foss sa vart satsa i Oslo-skulen. Høgre må visa fram kvalitet, og det tyder opprusting av skulebygg. Dessverre kan ein ikkje seia at Oslo er i nokon betre situasjon enn skulane rundt i landet.

Arbeidet med ein god skule startar med lærarane. Den viktigaste ressursen i skulen er den engasjerte læraren. Vi har mange av dei, og gjennom den nye arbeidstidsavtalen har løna auka. Avtalen gjev moglegheit for ei ny organisering av skulekvardagen, og den gjev større rom for bruk av alternative pedagogiske undervisningsformer. I desse dagar arbeider kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen her i huset med reformer i høgare utdanning og forskning. Dette er ei historisk reform, som det er eit stort behov for å få til.

I løpet av dei siste tiåra har Noreg gått gjennom ein utdanningsrevolusjon. Grunnskulen har vorte utvida frå ni til ti år, alle har fått rett til vidaregåande opplæring, og det har vorte opna for opptak til høgare utdanning på bakgrunn av realkompetanse.

Vi brukar over 20 milliardar kr på studentar, universitet og høgskular pr. år. Men den største investeringa er at over 190 000 studentar får høve til å fordjupa seg i og tileigna seg ny kunnskap.

Veksten i høgare utdanning har ført til ein meir mangfaldig studentmasse. Ei raskare kunnskapsutvikling fører til at utdanningsinstitusjonane møter sterk internasjonal konkurranse. Derfor må vi òg leggja til rette for mangfaldet og slik at flest mogleg får ei god gjennomføring av studia sine. Det er i menneskeleg kunnskap den store nasjonalformuen vår ligg.

Asmund Kristoffersen (A): Et langtidsprogram skal være helhetlig. Helhet er særlig viktig for helse- og sosialpolitikken, der det er gode argumenter for alle utgifter, men sjelden enighet om måten å dekke utgiftene på. Det er aktverdig at Kristelig Folkeparti bevilger penger til kontantstøtte, men slikt sikrer i alle fall ikke flere hender i omsorgstjenestene.

Vi trenger 10 000 nye årsverk i offentlig sektor hvert år i programperioden. Da er full barnehagedekning til rimelig pris og rimelige skolefritidsordninger de beste virkemidlene både for å få flere i arbeid og flere på heltid.

Det er ille at noen vil skremme langtidssykmeldte på jobb. Det er ikke korttidsfraværet som øker, men langtidsfraværet. Å gi langtidssykmeldte økonomisk straff i tillegg til alvorlig sykdom er usosialt. Det koster å være syk.

Så er det noen partier som vil straffe de ca. 280 000 pasientene som står i kø og venter på behandling, ved å nekte å være med på å forbedre vårt helsevesen. Ressursinnsatsen i norsk helsevesen er nå slik at helseutgiftene utgjorde 8,9 pst. av BNP i 1998, noe som plasserer Norge på en sjetteplass blant OECD-landene. Målt pr. innbygger lå Norge på tredjeplass i OECD-sammenheng. Norge hadde i 2000 nådd en legetetthet som bringer oss i verdenstoppen, med 293 innbyggere pr. yrkesaktiv lege.

Det vi nå må spørre oss om, er om vi får igjen helse-tjenester som står i forhold til tilgjengelige menneskelige og økonomiske ressurser. Svært mye er bra i vårt helsevesen, men mye må bli bedre. Dette må ses i lys av at behovet for helsetjenester synes å øke sterkt på grunn av nye behandlingsmuligheter, økende andel eldre i befolkningen og bedret økonomi hos folk flest.

Jeg tror ikke at folk vil finne seg i at vi har et helsevesen som ikke tilbyr det meste av det folk etterspør. Hvis vi ikke får til dette, vil vi fort få et solid grunnlag for et privat marked med tilsvarende svekket offentlig helsevesen. Det er folk flest ikke tjent med. Derfor vil Arbeiderpartiet i sikker sosialdemokratisk tradisjon bidra til at vi bruker samfunnets ressurser på en måte som gir best mulig tjenester for alle.

Hvordan skal velferdsordningene bevares og moderniseres? Arbeiderpartiet vil fornying ved samarbeid i offentlig sektor. Jeg håper offentlig ansatte gjennomskuer at samarbeid er en bedre vei til likeverdige helse- og sosialtjenester enn motstand mot fornyelse. Med et borgerlig storting vet vi at privatisering blir resultatet. Hvor blir det da av sammenhengen mellom distriktspolitikk og utvikling av velferdsordningene? Tror noen i sentrumspartiene at ISS vil ha noe økonomisk motiv for å etablere sykehjem på Smøla i Møre og Romsdal?

Ingen kan sikre velferdsstaten ved småkutt i ordninger eller ved å bevilge mer til det samme gamle. Fornylelse kan skape usikkerhet i startfasen før alle ser at det nytter. Bli f.eks. sykehusene bedre styrt og bruker sine ansatte til å ta hånd om flere pasienter, er jeg overbevist om at gode helsearbeidere får bedre lønn i forhandlinger med sine arbeidsgivere.

Noen snakker om borgerlønn for å sikre mer penger til de fattigste, nemlig sosialhjelpmottakere. Dette er ingen helhetlig hjelp. Ytelsene til sosialklienter bør økes etter individuell vurdering når dyktige barnevernspedagoger, sosionomer og miljøarbeidere bruker sin faglige kløkt til tettere oppfølging. Det er nødvendig med en helhetlig politikk for at tiltakene i handlingsplanen for sosial og økonomisk trygghet skal virke.

Et velferdssamfunns hjertelag skal kjennes ut fra hvordan vi tar oss av de med størst hjelpebehov. Derfor omfatter handlingsplanen tiltak for vanskeligstilte barnefamilier, langtids sosialhjelpmottakere, unge alvorlig syke uten rett til sykepenger, grupper av funksjonshemmede, personer med psykiske lidelser, personer med rusmiddelproblemer, bostedsløse og visse grupper innvandrere.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Inger Stolt-Nielsen (TF): Man skulle tro at en debatt om Regjeringens langtidsprogram ville avklare alternative retninger for hvilken politikk som skal føres etter valget dersom valgresultatet skulle tilsi et regjeringsskifte. Så har ikke skjedd. Hvem som vil samarbeide med hvem etter valget, og hva de vil samarbeide om, har denne debatten ikke gitt svar på.

Fellesmerknadene var grunnlaget vi gikk til valg på i 1997, sa Bondevik, og mente med det å øke troverdigheten rundt de fellesmerknadene som sentrum har i innstillingen til langtidsprogrammet. Men det er ingen grunn i hele verden til å tro på at sentrumspartiene vil gjennomføre det de sier i fellesmerknadene. De hadde fellesmerknader om transportplanen før forrige periode, og det var flertall i Stortinget for å gjennomføre det hvis de ville, men sentrumspartiene ville ikke. Det var fellesmerknader om å videreføre rammevilkårene for sjøfolk før forrige periode, men sentrumspartiene ville ikke. Så hvorfor i all verden skal en nå tro på at sentrumspartiene vil gjennomføre de tiltakene som ligger i fellesmerknadene? Det ser jeg ingen grunn til å tro på.

Det som derimot har utstaket seg aldeles klart, er at lille Venstre er krystallklart her og står hardt på at dagens avgiftsnivå skal opprettholdes. Der får store Høyre vær så god bøye seg hvis de har lyst til å være med og regjere sammen med lille Venstre. Troverdig, ja, hvem holder dette for troverdig politikk fra sentrumspartiene?

Og Kristelig Folkeparti viser sitt janusansikt: Kanskje vil vi arbeide med Høyre, og kanskje vil vi arbeide med Arbeiderpartiet, men for sikkerhets skyld har vi noen sentrumsmerknader i tilfelle det blir en sentrumsregjering. Ja, jeg må si at denne debatten har avklart hvor lite troverdig sentrum er som samarbeidspartner for andre partier. Jeg synes nesten det er skremmende at det legges opp til en mangel på troverdighet nå i en så alvorlig debatt like før et valg.

Jeg vil få lov å understreke at vi i Kystpartiet i hvert fall er kompromissløse på at vi vil ha økte investeringer ut i distriktene, vi vil ha økte investeringer til vei. Vi er kompromissløse på at vi vil opprettholde rammebetingelser for norske sjøfolk og for maritime næringer, at vi vil ha internasjonalt konkurransedyktige rammevilkår for vårt næringsliv.

Kystpartiet er i dag akkurat 100 pst. større enn Venstre var ved forrige valg, så kanskje noen burde tenke seg et samarbeid med et parti som i hvert fall sier hva de er kompromissløse på. For hvor de andre partiene er kom-

promissløse – ja, det svever fremdeles over vannene. Det er ingen som vet det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1 og 2.

(Votering, se nedenfor)

H a n s J . R ø s j o r d e gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Stortinget går da til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Øystein Djupedal satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at ordningen med 100 pst. sykkelønn fra første fraværsdag for lønnstakere beholdes.»

Dag Terje Andersen har bedt om ordet til stemmeforklaring.

Dag Terje Andersen (A): Jeg skal være kort, det er bare en stemmeforklaring.

Vi anser egentlig det forslaget som Sosialistisk Venstreparti har lagt fram, som helt unødvendig. Det er et typisk eksempel på øvelsen å sparke inn åpne dører, fordi det er et forslag om å pålegge Regjeringen å legge Regjeringens egen politikk til grunn. Vanligvis har vi praksis for at vi ikke stemmer for den type forslag. På bakgrunn av at vi har en mistanke om at noen kunne finne på å misbruke det ved eventuelle senere vennskapelige anledninger, anbefaler vi likevel vår gruppe å stemme for at Regjeringen skal følge Regjeringens politikk.

Presidenten: Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti tas da opp til votering.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti bifaltes med 64 mot 50 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.55.47)

Komiteen hadde innstillet:

Den foreløpige innstillingen om St. meld. nr. 30 (2000-2001) - Langtidsprogrammet 2002-2005 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 29 (2000-2001) - om retningslinjer for den økonomiske politikken - vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

S a k n r . 3

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 22.
